
5 Shrimaddevibhagavatamahapurane Panchamah Skandhah

✕ శ్రీమద్దేవీభాగవతమహాపురాణే పంచమః స్కంధః

Document Information

Text title : Devi Bhagavata Mahapurana Skandha 05

File name : devIbhAgavatam05.itx

Category : purana, devI, devii, devibhagavatam

Location : doc_purana

Transliterated by : Vishwas Bhide, satsangdhara.net

Proofread by : Vishwas Bhide, satsangdhara.net

Latest update : March 30, 2024

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

March 31, 2024

sanskritdocuments.org

✘ శ్రీమద్దేవీభాగవతమహాపురాణే పంచమః స్కంధః

✘.౧ ప్రథమోఽధ్యాయః । యోగమాయాప్రభావవర్ణనమ్ ।

ఋషయ ఉచుః ।

భవతా కథితం సూత మహదాఖ్యానముత్తమమ్ ।

కృష్ణస్య చరితం దివ్యం సర్వపాతకనాశనమ్ ॥ ౧ ॥

సన్దేహోఽత్ర మహాభాగ వాసుదేవకథానకే ।

జాయతే నః ప్రోచ్యమానే విస్తరేణ మహామతే ॥ ౨ ॥

వనే గత్వా తపస్తప్తం వాసుదేవేన దుష్కరమ్ ।

విష్టోరంశావతారేణ శివస్యారాధనం కృతమ్ ॥ ౩ ॥

వరప్రదానం దేవ్యా చ పార్వత్యా యత్కృతం పునః ।

జగన్మాతుశ్చ పూర్ణాయాః శ్రీదేవ్యా అంశభూతయా ॥ ౪ ॥

ఈశ్వరేణాపి కృష్ణేన కుతస్తౌ సమ్ప్రపూజితౌ ।

న్యూనతా వా కిమస్తస్య తదేవం సంశయో మమ ॥ ౫ ॥

సూత ఉవాచ ।

శృణుధ్వం కారణం తత్ర మయా వ్యాసశ్రుతఞ్చ యత్ ।

ప్రబ్రవీమి మహాభాగాః కథాం కృష్ణగుణాన్వితామ్ ॥ ౬ ॥

వృత్తాన్తం వ్యాసతః శ్రుత్వా వైరాటీసుతజన్తదా ।

పునః పప్రచ్ఛ మేధావీ సన్దేహం పరమం గతః ॥ ౭ ॥

జనమేజయ ఉవాచ ।

సమ్యక్సత్యవతీసూనో శ్రుతం పరమకారణమ్ ।

తథాపి మనసో వృత్తిః సంశయం న విముఞ్చతి ॥ ౮ ॥

కృష్ణేనారాధితః శమ్భుస్తపస్తప్తాన్విదారుణమ్ ।

విస్మయోఽయం మహాభాగ దేవదేవేన విష్ణునా ॥ ౯ ॥

యః సర్వాత్మాపి సర్వేశః సర్వసిద్ధిప్రదః ప్రభుః ।

స కథం కృతవాన్ఘోరం తపః ప్రాకృతవద్ధరిః ॥ ౧౦॥
 జగత్కర్తుం క్షమః కృష్ణస్తథా పాలయితుం క్షమః ।
 సంహర్తుమపి కస్మాత్స దారుణం తప ఆచరత్ ॥ ౧౧॥
 వ్యాస ఉవాచ ।
 సత్యముక్తం త్వయా రాజన్ వాసుదేవో జనార్దనః ।
 క్షమః సర్వేషు కార్యేషు దేవానాం దైత్యనూదనః ॥ ౧౨॥
 తథాపి మానుషం దేహమాశ్రితః పరమేశ్వరః ।
 కృతవాన్మానుషాన్భావాన్స్వర్ణాశ్రమసమాశ్రితాన్ ॥ ౧౩॥
 వృద్ధానాం పూజనం చైవ గురుపాదాభివందనమ్ ।
 బ్రాహ్మణానాం తథా సేవా దేవతారాధనం తథా ॥ ౧౪॥
 శోకే శోకాభియోగశ్చ హర్షే హర్షసమున్నతిః ।
 దైన్యం నానాపవాదాశ్చ స్త్రీషు కామోపసేవనమ్ ॥ ౧౫॥
 కామః క్రోధస్తథా లోభః కాలే కాలే భవన్తి హి ।
 తథా గుణమయే దేహే నిర్గుణత్వం కథం భవేత్ ॥ ౧౬॥
 సౌబలీశాపజాద్ధోషాత్తథా బ్రాహ్మణశాపజాత్ ।
 నిధనం యాదవానాం తు కృష్ణదేహస్య మోచనమ్ ॥ ౧౭॥
 హరణం లుణ్ఠనం తద్వత్తత్పత్నీనాం నరాధిప ।
 అర్జునస్యాస్త్రమోక్షే చ క్లిబత్వం తస్కరేషు చ ॥ ౧౮॥
 అజ్ఞత్వం హరణే గేహోత్తత్ప్రుద్యుమ్నానిరుద్ధయోః ।
 ఏవం మానుషదేహేఽస్మిన్నానుషం ఖలు చేష్టితమ్ ॥ ౧౯॥
 విష్ణోరంశావతారేఽస్మిన్నారాయణమునేస్తథా ।
 అంశజే వాసుదేవేఽత్ర కిం చిత్రం శివసేవనే ॥ ౨౦॥
 స హి సర్వేశ్వరో దేవో విష్ణోరపి చ కారణమ్ ।
 సుషుప్తస్థాననాథః స విష్ణునా చ ప్రపూజితః ॥ ౨౧॥
 తదంశభూతాః కృష్ణాద్వాస్తైః కథం న స పూజ్యతే ।
 అకారో భగవాన్బ్రహ్మహ్యుక్యకారః స్యాద్ధరిః స్వయమ్ ॥ ౨౨॥
 మకారో భగవాన్ రుద్రోఽప్యర్థమాత్రా మహేశ్వరీ ।
 ఉత్తరోత్తరభావేనాప్యత్తమత్వం స్మృతం బుధైః ॥ ౨౩॥

అతః సర్వేషు శాస్త్రేషు దేవీ సర్వోత్తమా స్మృతా |
 అర్ధమాత్రాస్థితా నిత్యా యానుచ్ఛార్యా విశేషతః || ౨౪ ||
 విష్ణోరప్యథికో రుద్రో విష్ణుస్తు బ్రహ్మణోఽధికః |
 తస్మాన్న సంశయః కార్యః కృష్ణేన శివపూజనే || ౨౫ ||
 ఇచ్ఛయా బ్రహ్మణో వక్త్రాద్వరదానార్థముద్భభౌ |
 మూలరుద్రస్యాంశభూతో రుద్రనామా ద్వితీయకః || ౨౬ ||
 సోఽపి పూజ్యోఽస్తి సర్వేషాం మూలరుద్రస్య కా కథా |
 దేవీతత్త్వస్య సాన్నిధ్యాదుత్తమత్వం స్మృతం శివే || ౨౭ ||
 అవతారా హరేరేవం ప్రభవంతి యుగే యుగే |
 యోగమాయాప్రభావేణ నాత్ర కార్యా విచారణా || ౨౮ ||
 యా నేత్రపక్షపరిసంఖ్యలనేన సమ్య-
 గ్విశ్వం సృజత్యవతి హంతి నిగూఢభావా |
 సైషా కరోతి సతతం ద్రుహిణాఽచ్యుతేశాన్
 నానావతారకలనే పరిభూయమానాన్ || ౨౯ ||
 సూతీగృహోద్వృజనమప్యనయా నియుక్తం
 సజ్గోపితశ్చ భవనే పశుపాలరాజ్ఞః |
 సమ్ప్రాపితశ్చ మధురాం వినియోజితశ్చ
 శ్రీద్వారకాప్రణయనే నను భీతచిత్తః || ౩౦ ||
 నిర్మాయ షోడశసహస్రశతార్థకాస్తా
 నార్యోఽష్టసమృతతరాః స్వకలాసముత్థాః |
 తాసాం విలాసవశగం తు విధాయ కామం
 దాసీకృతో హి భగవాననయాప్యనన్తః || ౩౧ ||
 ఏకాపి బన్ధనవిధౌ యువతీ సమర్థా
 పుంసో యథా సుదృఢలోహమయం తు దామ |
 కిం నామ షోడశసహస్రశతార్థకాశ్చ
 తం స్వీకృతం శుకమివాతినిబన్ధయంతి || ౩౨ ||
 సాత్రాజితీవశగతేన ముదాన్వితేన
 ప్రాప్తం సురేన్ద్రభవనం హరిణా తదానీమ్ |

కృత్వా మృధం మఘవతా విహృతస్తరూణా-

మీశః ప్రియాసదనభూషణతాం య ఆప ॥ 33॥

యో భీమజాం హి హృతవాఞ్ఞశుపాలకాదీ-

జ్ఞోత్వా విధిం నిఖిలధర్మకృతో విధితుః ।

జగ్రాహ తాం నిజబలేన చ ధర్మపత్నీం

కోఽసౌ విధిః పరకలత్రహృతౌ విజాతః ॥ 34॥

అహఙ్కారవశః ప్రాణీ కరోతి చ శుభాశుభమ్ ।

విమూఢో మోహజాలేన తత్కృతేనాతిపాతినా ॥ 35॥

అహఙ్కారాద్ధి సజ్ఞాతమిదం స్థావరజిగ్మమ్ ।

మూలాద్ధరిహరాదీనాముగ్రాత్ప్రకృతిసమ్భవాత్ ॥ 36॥

అహఙ్కారపరిత్యక్తో యదా భవతి పద్మజః ।

తదా విముక్తో భవతి నోచేత్సంసారకర్మకృత్ ॥ 37॥

తన్ముక్తస్తు విముక్తో హి బద్ధస్తద్వశతాం గతః ।

న నారీ న ధనం గేహం న పుత్రా న సహోదరాః ॥ 38॥

బన్ధనం ప్రాణీనాం రాజన్నహఙ్కారస్తు బన్ధకః ।

అహం కర్తా మయా చేదం కృతం కార్యం బలీయసా ॥ 39॥

కరిష్యామి కరోమ్యేవం స్వయం బధ్నాతి ప్రాణభృత్ ।

కారణేన వినా కార్యం న సమ్భవతి కర్త్విభిత్ ॥ 40॥

యథా న దృశ్యతే జాతో మృత్విణ్ణేన వినా ఘటః ।

విష్ణుః పాలయితా విశ్వస్యాహఙ్కారసమన్వితః ॥ 41॥

అన్యథా సర్వదా చింతాముఖౌ మగ్నః కథం భవేత్ ।

అహఙ్కారవిముక్తస్తు యదా భవతి మానవః ॥ 42॥

అవతారప్రవాహేషు కథం మజ్జేచ్ఛుభాశయః ।

మోహమూలమహఙ్కారః సంసారస్తత్సముద్భవః ॥ 43॥

అహఙ్కారవిహీనానాం న మోహో న చ సంసృతిః ।

త్రివిధః పురుషః ప్రోక్తః సాత్త్వికో రాజసస్తథా ॥ 44॥

తామసస్తు మహారాజ బ్రహ్మవిష్ణుశివాదిషు ।

త్రివిధస్త్రిషు రాజేన్ద్ర కాజేశాదిషు సర్వదా ॥ 45॥

అహఙ్కారః సదా ప్రోక్తో మునిభిస్తత్త్వదర్శిభిః ।
 అహఙ్కారేణ తేనైవ బద్ధా ఏతే న సంశయః ॥ ౪౬ ॥

మాయావిమోహితా మన్తాః ప్రవదన్తి మనీషిణః ।
 కరోతి స్వేచ్ఛయా విష్ణురవతారాననేకశః ॥ ౪౭ ॥

మన్తోఽపి దుఃఖగహనే గర్భవాసేఽతిసంజ్ఞితే ।
 న కరోతి మతిం విద్వాన్కథం కుర్యాత్స చక్రభృత్ ॥ ౪౮ ॥

కౌసల్యాదేవకీగర్భే విష్ణామలసమాకులే ।
 స్వేచ్ఛయా ప్రవదన్త్యద్ధా గతో హి మధుసూదనః ॥ ౪౯ ॥

వైకుంఠసదనం త్యక్త్వా గర్భవాసే సుఖం ను కిమ్ ।
 చింతాకోటిసముత్థానే దుఃఖదే విషసమ్మితే ॥ ౫౦ ॥

తపస్తప్త్యా క్రతూన్కృత్వా దత్త్వా దానాన్యనేకశః ।
 న వాఙ్చన్తి యతో లోకా గర్భవాసం సుదుఃఖదమ్ ॥ ౫౧ ॥

స కథం భగవాన్విష్ణుః స్వవశశ్చేజ్జనార్దనః ।
 గర్భవాసరుచిర్భూయాద్భవేత్స్వవశతా యది ॥ ౫౨ ॥

జాసిహి త్వం మహారాజ యోగమాయావశే జగత్ ।
 బ్రహ్మాదిస్తమృపర్వన్తం దేవమానుషతిర్యగమ్ ॥ ౫౩ ॥

మాయాతస్మినిబద్ధా యే బ్రహ్మవిష్ణుహరాదయః ।
 భ్రమన్తి బద్ధమాయాన్తి లీలయా చోర్ణనాభవత్ ॥ ౫౪ ॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం
 పంచమస్కంధే యోగమాయాప్రభావవర్ణనం నామ ప్రథమోఽధ్యాయః ॥ ౫.౧ ॥

×.౨ ద్వితీయోఽధ్యాయః । మహిషాసురోత్పత్తిః ।

రాజోవాచ ।
 యోగేశ్వర్యాః ప్రభావోఽయం కథితశ్చాతివిస్తరాత్ ।
 బ్రూహి తచ్చరితం స్వామిఞ్చోఽఘోరం కౌతూహలం మమ ॥ ౧ ॥

మహాదేవీప్రభావం వై శ్రోతుం కో నాభివాఙ్చుతి ।
 యో జానాతి జగత్సర్వం తదుత్పన్నం చరాచరమ్ ॥ ౨ ॥

వ్యాస ఉవాచ ।

శృణు రాజన్ ప్రవక్ష్యామి విస్తరేణ మహామతే ।
 శ్రద్ధధానాయ శాంతాయ న బ్రూయాత్స తు మన్దః ॥ ౩॥
 పురా యుద్ధమభూద్ ఘోరం దేవదానవసేనయోః ।
 పృథివ్యాం పృథివీపాల మహిషాఖ్యే మహిపతౌ ॥ ౪॥
 మహిషో నామ రాజేన్ద్ర చకార తప ఉత్తమమ్ ।
 గత్వా హేమగిరౌ చోగ్రం దేవవిస్మయకారకమ్ ॥ ౫॥
 వర్షాణామయుతం పూర్ణం చిన్తయన్త్పదీ దేవతామ్ ।
 తస్య తుష్టో మహారాజ బ్రహ్మ లోకపితామహః ॥ ౬॥
 తత్రాగత్యాబ్రవీద్వాక్యం హంసారూఢశ్చతుర్ముఖః ।
 వరం వరయ ధర్మాత్మన్దామి తవ వాచ్ఛితమ్ ॥ ౭॥
 మహిష ఉవాచ ।
 అమరత్వం దేవదేవ వాఞ్ఞామి ద్రుహిణ ప్రభో ।
 యథా మృత్యు భయం న స్యాత్తథా కురు పితామహ ॥ ౮॥
 బ్రహ్మోవాచ ।
 ఉత్పన్నస్య ద్రువం మృత్యుర్ధ్రువం జన్మ మృతస్య చ ।
 సర్వథా మరణోత్పత్తీ సర్వేషాం ప్రాణినాం కిల ॥ ౯॥
 నాశః కాలేన సర్వేషాం ప్రాణినాం దైత్యపుంజవ ।
 మహామహీధరాణాం చ సముద్రాణాం చ సర్వథా ॥ ౧౦॥
 ఏకం స్థానం పరిత్యజ్య మరణస్య మహిపతే ।
 ప్రబ్రూహి తం వరం సాధో యస్తే మనసి వర్తతే ॥ ౧౧॥
 మహిష ఉవాచ ।
 న దేవాన్మానుషాదైత్యాన్మరణం మే పితామహ ।
 పురుషాన్న చ మే మృత్యుర్యోషా మాం కా హనిష్యతి ॥ ౧౨॥
 తస్మాన్మే మరణం నూనం కామిన్యాః కురు పద్మజ ।
 అబలా హస్త మాం హస్తుం కథం శక్తా భవిష్యతి ॥ ౧౩॥
 బ్రహ్మోవాచ ।
 యదా కదాపి దైత్యేన్ద్ర నార్యాస్తే మరణం ద్రువమ్ ।
 న నరేభ్యో మహాభాగ మృతిస్తే మహిషాసుర ॥ ౧౪॥

వ్యాస ఉవాచ ।

పవం దత్వా వరం తస్మై యయౌ బ్రహ్మ నిజాలయమ్ ।
సోఽపి దైత్యవరః ప్రాప నిజం స్థానం ముదాన్వితః ॥ ౧౫॥

రాజోవాచ ।

మహిషః కస్య పుత్రోఽసౌ కథం జాతో మహాబలీ ।
కథం చ మాహిషం రూపం ప్రాప్తం తేన మహాత్మనా ॥ ౧౬॥

వ్యాస ఉవాచ ।

దనోః పుత్రౌ మహారాజ విఖ్యాతౌ క్షితిమణ్డలే ।
రమ్భశ్చైవ కరమ్భశ్చ ద్వావాస్తాం దానవోత్తమౌ ॥ ౧౭॥

తావపుత్రౌ మహారాజ పుత్రార్థం తేపతుస్తపః ।
బహూన్వర్షగణాన్కామం పుణ్యే పంచనదే జలే ॥ ౧౮॥

కరమ్భస్తు జలే మగ్నశ్చకార పరమం తపః ।
వృక్షం రసాలవటం ప్రాప్య రమ్భోఽగ్నిమసేవత ॥ ౧౯॥

పశ్చాగ్నిసాధనాసక్తః స రమ్భస్తు యదాభవత్ ।
జ్ఞాత్వా శచిపతిర్దుఃఖముద్యయౌ దానవౌ ప్రతి ॥ ౨౦॥

గత్వా పంచనదే తత్ర గ్రాహరూపం చకార హా ।
వాసవస్తు కరమ్భం తం తదా జగ్రాహ పాదయోః ॥ ౨౧॥

నిజఘన చ తం దుష్టం కరమ్భం వృత్రనూదనః ।
భ్రాతరం నిహతం శ్రుత్వా రమ్భః కోపం పరం గతః ॥ ౨౨॥

స్వశీర్షం పావకే హోతుమైచ్ఛచ్ఛిత్త్వా కరేణ హా ।
కేశపాశే గహిత్వాశు వామేన క్రోధసంయుతః ॥ ౨౩॥

దక్షిణేన కరేణోగ్రం గృహిత్వా ఖడ్గముత్తమమ్ ।
ఛినత్తి శీర్షం తత్తావద్వహ్నినా ప్రతిబోధితః ॥ ౨౪॥

ఉక్తశ్చ దైత్య మూర్ఖోఽసి స్వశీర్షం ఛేత్తుమిచ్ఛసి ।
ఆత్మహత్యాతిదుఃసాధ్యా కథం త్వం కర్తుముద్యతః ॥ ౨౫॥

వరం వరయ భద్రం తే యస్తే మనసి వర్తతే ।
మా మ్రియస్య మృతేనాద్య కిం తే కార్యం భవిష్యతి ॥ ౨౬॥

వ్యాస ఉవాచ ।

తచ్చుత్వా వచనం రమ్భః పావకస్య సుభాషితమ్ ।
 తతోఽబ్రవీద్యచో రమ్భస్త్వక్వా కేశకలాపకమ్ ॥ ౨౭ ॥
 యది తుష్టోఽసి దేవేశ దేహి మే వాఞ్చితం వరమ్ ।
 త్రైలోక్యవిజయీ పుత్రః స్యాన్నః పరబలార్దనః ॥ ౨౮ ॥
 అజేయః సర్వథా స స్యాద్దేవదానవమానవైః ।
 కామరూపి మహావీర్యః సర్వలోకాభివన్దితః ॥ ౨౯ ॥
 పావకస్తం తథేత్యాహ భవిష్యతి తవేప్పితమ్ ।
 పుత్రస్తవ మహాభాగ మరణాద్విరమాధునా ॥ ౩౦ ॥
 యస్యాం చిత్తం తు రమ్భ త్వం ప్రమదాయాం కరిష్యసి ।
 తస్యాం పుత్రో మహాభాగ భవిష్యతి బలాధికః ॥ ౩౧ ॥
 వ్యాస ఉవాచ ।
 ఇత్యుక్తో వహ్నినా రమ్భో వచనం చిత్తరజ్జానమ్ ।
 శ్రుత్వా ప్రణమ్య ప్రయయౌ వహ్నిం తం దానవోత్తమః ॥ ౩౨ ॥
 యక్షైః పరివృతం స్థానం రమణీయం శ్రియాన్వితమ్ ।
 దృష్ట్వా చక్రే తదా భావం మహిష్యాం దానవోత్తమః ॥ ౩౩ ॥
 మత్తాయాం రూపపూర్ణాయాం విహాయాన్యాఞ్చ యోషితమ్ ।
 సా సమాగాచ్ఛ తరసా కామయస్తీ ముదాన్వితా ॥ ౩౪ ॥
 రమ్భోఽపి గమనం చక్రే భవితవ్యప్రణోదితః ।
 సా తు గర్భవతీ జాతా మహిషీ తస్య వీర్యతః ॥ ౩౫ ॥
 తాం గృహీత్వాథ పాతాలం ప్రవివేశ మనోహరమ్ ।
 మహిషేభ్యశ్చ తాం రక్షన్ప్రియామనుమతాం కిల ॥ ౩౬ ॥
 కదాచిన్మహిషత్సాన్యః కామార్తస్తాముపాద్రవత్ ।
 స్వయమాగత్య తం హస్తం దానవః సముపాద్రవత్ ॥ ౩౭ ॥
 స్వరక్షార్థం సమాగత్య మహిషం సమతాడయత్ ।
 సోఽపి తం నిజఘనాశు శ్శృంఖ్ణాభ్యాం కామమోహితః ॥ ౩౮ ॥
 తాడితస్తేన తీక్ష్ణాభ్యాం శ్శృంఖ్ణాభ్యాం హృదయే భృశమ్ ।
 భూమౌ పపాత తరసా మమార చ విమూర్చ్ఛితః ॥ ౩౯ ॥
 మృతే భర్తరి సా దీనా భయార్తా విద్రుతా భృశమ్ ।

సా వేగాత్తం వటం ప్రాప్య యజ్ఞాణాం శరణం గతా || ౪౦||

పృష్ఠతస్తు గతస్తత్ర మహిషః కామపీడితః |

కామయానస్తు తాం కామీ బలవీర్యమదోద్ధతః || ౪౧||

రుదతీ సా భృశం దీనా దృష్టా యక్షైర్భయాతురా |

ధావమానం చ తం వీక్ష్య యజ్ఞాస్త్రాతుం సమాయయుః || ౪౨||

యుద్ధం సమభవద్ ఘోరం యజ్ఞాణాం చ హయారిణా |

శరణ తాడితస్తూర్ణం పపాత ధరణీతలే || ౪౩||

మృతం రమ్భం సమానీయ యజ్ఞాస్తే పరమం ప్రియమ్ |

చితాయాం రోపయామాసుస్తస్య దేహస్య శుద్ధయే || ౪౪||

మహిషీ సా పతిం దృష్ట్వా చితాయాం రోపితం తదా |

ప్రవేష్టుం సా మతిం చక్రే పతినా సహ పావకమ్ || ౪౫||

వార్యమాణాపి యక్షైః సా ప్రవివేశ హుతాశనమ్ |

జ్వాలామాలాకులం సాధీస్వ పతిమాదాయ వల్లభమ్ || ౪౬||

మహిషస్తు చితామధ్యాత్ముత్తస్థా మహాబలః |

రమ్భాఽప్యన్యద్వపుః కృత్వా నిఃసృతః పుత్రవత్సలః || ౪౭||

రక్తబీజోఽప్యసౌ జాతో మహిషోఽపి మహాబలః |

అభిషిక్తస్తు రాజ్యేఽసౌ హయారిరసురోత్తమైః || ౪౮||

ఏవం స మహిషో జాతో రక్తబీజశ్చ వీర్యవాన్ |

అవధ్యస్తు సురైర్దైత్యైర్మానవైశ్చ నృపోత్తమ || ౪౯||

ఇత్యేతత్కథితం రాజన్ జన్మ తస్య మహాత్మనః |

వరప్రదానశ్చ తథా ప్రోక్తం సర్వం సవిస్తరమ్ || ౫౦||

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్యాం సంహితాయాం

పంచమస్కంధే మహిషాసురోత్పత్తిర్నామ ద్వితీయోఽధ్యాయః || ౫.౨||

×.3 తృతీయోఽధ్యాయః | భగవతీమాహామ్యే దైత్యసైన్యాద్యోగః |

వ్యాస ఉవాచ |

ఏవం స మహిషో నామ దానవో వరదర్పితః |

ప్రాప్య రాజ్యం జగత్సర్వం వశే చక్రే మహాబలః || ౧||

పృథివీం పాలయామాస సాగరాంతాం భుజార్జితామ్ |
 ఏకచ్ఛత్రాం నిరాతఙ్గాం వైరివర్గవివర్జితామ్ || ౨ ||
 నేనాసీశ్చిక్షురస్తస్య మహావీర్యో మదోత్కటః |
 ధనాధ్యక్షస్తథా తామ్రః నేనాయుతసమావృతః || ౩ ||
 ఆసిలోమా తథోదర్కో బిడాలాఖ్యశ్చ బాష్కలః |
 త్రినేత్రోఽథ తథా కాలబన్ధకో బలదర్పితః || ౪ ||
 పతే సైన్యయుతాః సర్వే దానవా మేదినీం తదా |
 ఆవృత్య సంస్థితాః కామమృద్ధాం సాగరమేఖలామ్ || ౫ ||
 కరదాశ్చ కృతాః సర్వే భూమిపాలాః పురాతనాః |
 నిహతా యే బలోదగ్రాః శ్చాత్రధర్మవ్యవస్థితాః || ౬ ||
 బ్రాహ్మణా వశగా జాతా యజ్ఞభాగసమర్పకాః |
 మహిషస్య మహారాజ నిఖిలే క్షితిమణ్డలే || ౭ ||
 ఏకాతపత్రం తద్రాజ్యం కృత్వా స మహిషాసురః |
 స్వర్గం జేతుం మనశ్చక్రే వరదానేన గర్వితః || ౮ ||
 ప్రణీధిం ప్రేషయామాస హయారిస్తు శచీపతిమ్ |
 స సనేశహారం శీఘ్రమాహూయోవాచ దైత్యరాట్ || ౯ ||
 గచ్ఛ వీర మహాబాహో దూతత్వం కురు మేఽనఘ |
 బ్రూహి శక్రం దివం గత్వా నిఃశక్కుః సురసన్నిధౌ || ౧౦ ||
 ముఖ్య స్వర్గం సహస్రాక్ష యథేష్టం గచ్ఛ మా చిరమ్ |
 నేవాం వా కురు దేవేశ మహిషస్య మహాత్మనః || ౧౧ ||
 స త్వాం సంరక్షయేన్నూనం రాజా శరణమాగతమ్ |
 తస్మాత్త్వం శరణం యాహి మహిషస్య శచీపతే || ౧౨ ||
 నోచేద్వజ్రం గహాణాశు యుద్ధాయ బలసూదన |
 పూర్వైర్జితోఽసి చాస్మాకం జానామి తవ పౌరుషమ్ || ౧౩ ||
 అహల్యాజార విజ్ఞాతం బలం తే సురసజ్ఘప |
 యుధ్యస్వ వ్రజ వా కామం యత్ర తే రమతే మనః || ౧౪ ||
 వ్యాస ఉవాచ |

తచ్చుత్వా వచనం తస్య శక్రః క్రోధసమన్వితః ।
 ఉవాచ తం నృపశ్రేష్ఠ స్మితపూర్వం వచస్తదా ॥ ౧౫॥
 న జానేఽహం సుమన్దాత్మన్ యతస్త్వం మదదర్పితః ।
 చికిత్సాం సఙ్కరిష్యామి రోగస్యాస్య ప్రభోస్తవ ॥ ౧౬॥
 అతః పరం కరిష్యామి మూలస్యాస్య నిమూలనమ్ ।
 గచ్ఛ దూత తథా బ్రూహి తస్యాగ్రే మమ భాషితమ్ ॥ ౧౭॥
 శ్చైర్దూతా న హస్తవ్యాస్తస్మాత్త్వాం విసృజామ్యహమ్ ।
 యుద్ధేచ్ఛా చేతనమాగచ్ఛ త్వరితో మహిషీసుత ॥ ౧౮॥
 హయారే త్వద్బలం జ్ఞాతం తృణాదస్త్యం జడాకృతిః ।
 శ్శృంజయోస్తే కరిష్యామి సుదృఢం చ శరాసనమ్ ॥ ౧౯॥
 దర్శ్యః శ్శృంజబలాత్తేఽస్తి విదితం కారణం మయా ।
 విషాణే తే పరిచ్ఛద్య సంహరిష్యామి తద్ బలమ్ ॥ ౨౦॥
 యద్ బలేనాతిపూర్ణస్త్యం జాతోఽసి బలదర్పితః ।
 కుశలస్త్యం తదాఘాతే న యుద్ధే మహిషాధమ ॥ ౨౧॥
 వ్యాస ఉవాచ ।
 ఇత్యుక్తోఽసౌ సురేన్ద్రేణ స దూతస్త్వరితో గతః ।
 జగామ మహిషం మత్తం ప్రణమ్య ప్రత్యువాచ హ ॥ ౨౨॥
 దూత ఉవాచ ।
 రాజన్దేవాధిపః కామం న త్వాం విగణయత్యసౌ ।
 మన్యతే స్వబలం పూర్ణం దేవసైన్యసమావృతః ॥ ౨౩॥
 యదుక్తం తేన మూర్ఖేణ కథమన్యద్ బ్రవీమ్యహమ్ ।
 ప్రియం సత్యం చ వక్తవ్యం భృత్యేన పురతః ప్రభోః ॥ ౨౪॥
 ప్రియం సత్యం చ వక్తవ్యం ప్రభోరగ్రే శుభేచ్ఛనా ।
 ఇతి నీతిర్మహారాజ జాగర్తి శుభకారిణీ ॥ ౨౫॥
 కేవలం చేత్ప్రియం బ్రూయాన్న తే కార్యం భవిష్యతి ।
 పరుషం చ న వక్తవ్యం కదాచిచ్ఛుభమిచ్ఛతా ॥ ౨౬॥
 యథా రిపుముఖాద్వాచః ప్రసరన్తి విషోపమాః ।
 తథా భృత్యముఖాన్నాథ నిఃసరన్తి కథం గిరః ॥ ౨౭॥

యాదృశానీహ వాక్యాని తేనోక్తాని మహీపతే ।
 తాదృశాని న మే జిహ్వో వక్తుమర్హతి కర్ణిచిత్ ॥ ౨౮॥
 వ్యాస ఉవాచ ।
 తచ్చుత్వా వచనం తస్య హేతుగర్భం తృణాశనః ।
 భృశం కోపపరీతాత్మా బభూవ మహిషాసురః ॥ ౨౯॥
 సమాహూయాబ్రవీదైత్యాన్యోధసంరక్తలోచనః ।
 లాఙ్గాలం పృష్ఠదేశే చ కృత్వా మూత్రం పరిత్యజన్ ॥ ౩౦॥
 భో భో దైత్యాః సురేన్ద్రోఽసౌ యుద్ధకామోఽస్తి సర్వథా ।
 బలోద్యోగం కురుధ్వం వై జేతవ్యోఽసౌ సురాధమః ॥ ౩౧॥
 మదగ్రే కో భవేచ్ఛూరః కోటిశశ్చేత్తథావిధాః ।
 న బిభేష్యేకతః కామం హనిష్యామ్యద్య సర్వథా ॥ ౩౨॥
 శరః శాస్త్రేష్వసౌ నూనం తపస్విషు బలాధికః ।
 బలకర్తా హి కుహకో లమ్పటః పరదారహృత్ ॥ ౩౩॥
 అస్సరోబలసమ్మత్తస్తపోవిఘ్నకరః ఖలః ।
 చిద్రప్రహరణః పాపో నిత్యం విశ్వాసఘాతకః ॥ ౩౪॥
 నముచిర్నిహతో యేన కృత్వా సన్ని దురాత్మనా ।
 శపథాన్వివిధానాదౌ కృత్వా భీతేన ఛద్మనా ॥ ౩౫॥
 విష్ణుస్తు కపటాచార్యః కుహకః శపథాకరః ।
 నానారూపధరః కామం బలకృద్ధమ్భవణ్ణీతః ॥ ౩౬॥
 కృత్వా కోలాకృతిం యేన హిరణ్యాక్షో నిపాతితః ।
 హిరణ్యకశిపుర్యేన నృసింహేన చ ఘాతితః ॥ ౩౭॥
 నాహం తద్వశగో నూనం భవేయం దనునన్దనాః ।
 విశ్వాసం వైవ గచ్ఛామి దేవానాం కుత్ర కర్ణిచిత్ ॥ ౩౮॥
 కిం కరిష్యతి మే విష్ణుర్నిన్ద్రో వా బలవత్తరః ।
 రుద్రో వాపి న మే శక్తః ప్రతికర్తుం రణాఙ్గణే ॥ ౩౯॥
 త్రివిష్టపం గ్రహిష్యామి జిత్యేన్ద్రం వరుణం యమమ్ ।
 ధనదం పావకం చైవ చన్ద్రసూర్యౌ విజిత్య చ ॥ ౪౦॥

యజ్ఞభాగభుజః సర్వే భవిష్యామోఽద్య సోమపాః ।
 జిత్వా దేవసమూహాచ్చ విహరిష్యామి దానవైః ॥ ౪౧॥
 న మే భయం సురేభ్యశ్చ వరదానేన దానవాః ।
 మరణం న నరేభ్యశ్చ నారీ కిం మే కరిష్యతి ॥ ౪౨॥
 పాతాలపర్వతేభ్యశ్చ సమాహూయ వరాన్వరాన్ ।
 దానవాన్మమ సైన్యేశాన్కుర్వన్తు త్వరితాశ్చరాః ॥ ౪౩॥
 ఏకోఽహం సర్వదేవేశాన్విజేతుం దానవాః క్షమః ।
 శోభార్థం వః సమాహూయ నయామి సురసంఘమ్ ॥ ౪౪॥
 శృంగ్భ్యాం చ ఖురాభ్యాం చ హనిష్యేఽహం సురాన్కిల ।
 న మే భయం సురేభ్యశ్చ వరదానప్రభావతః ॥ ౪౫॥
 అవధ్యోఽహం సురగణైరసురైర్మానవైస్తథా ।
 తస్మాత్సంజ్ఞా భవన్త్వద్య దేవలోకజయాయ వై ॥ ౪౬॥
 జిత్వా సురాలయం దైత్యా విహరిష్యామి నన్దనే ।
 మన్దారకుసుమాపీడా దేవయోషితమన్వితాః ॥ ౪౭॥
 కామధేనుపయోత్పితైః సుధాపానప్రమోదితాః ।
 దేవగన్ధర్వగీతాదినృత్యలాస్యసమన్వితాః ॥ ౪౮॥
 ఉర్వశీ మేనకా రమ్భా ఘృతాచీ చ తిలోత్తమా ।
 ప్రమద్వరా మహాసేనా మిత్రకేశీ మదోత్కటా ॥ ౪౯॥
 విప్రచిత్తిప్రభృతయో నృత్యగీతవిశారదాః ।
 రంజయిష్యన్తి వః సర్వాన్నానాసవనిషేవణైః ॥ ౫౦॥
 సర్వే సంజ్ఞా భవన్త్వద్య రోచతాం గమనం దివి ।
 సంక్లృమార్థం సురైః సార్థం కృత్వా మంజులముత్తమమ్ ॥ ౫౧॥
 రక్షణార్థం చ సర్వేషాం భార్గవం మునిసత్తమమ్ ।
 సమాహూయ చ సమ్ప్రాజ్య స్థాప్య యజ్ఞే గురుం పరమ్ ॥ ౫౨॥
 వ్యాస ఉవాచ ।
 ఇతి సన్నిశ్య దైత్యేన్ద్రాన్మహిషః పాపధీస్తదా ।
 జగామ త్వరితో రాజన్భవనం స్వం ముదాన్వితః ॥ ౫౩॥
 ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్యాం సంహితాయాం

పంచమస్కంధే భగవతీమాహామ్యే దైత్యసైన్యోద్యోగో నామ తృతీయోఽధ్యాయః ॥ ౫.౩॥

×.౪ చతుర్థోఽధ్యాయః । భయాతురేన్ద్రాదిదేవైః సురగురుణా సహ
పరామర్శవర్ణనమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।

గతే దూతే సురేన్ద్రోఽపి సమాహూయ సురానథ ।

యమవాయుధనాధ్యక్షవరుణానిదమూచివాన్ ॥ ౧॥

మహిషో నామ దైత్యేన్ద్రో రమభృషుతో మహాబలః ।

వరదర్పమదోన్మత్తో మాయాశతవిచక్షణః ॥ ౨॥

తస్య దూతోఽద్య సమ్ప్రాప్తః ప్రేషితస్తేన భోః సురాః ।

స్వర్గకామేన లుభేన మామువాచేదృశం వచః ॥ ౩॥

త్యజ దేవాలయం శక్ర యథేచ్ఛం వ్రజ వాసవ ।

సేవాం వా కురు దైత్యస్య మహిషస్య మహాత్మనః ॥ ౪॥

దయావాన్దానవేన్ద్రోఽసౌ స తే వృత్తిం విధాస్యతి ।

నతేషు భృత్యభూతేషు న కుప్యతి కదాచన ॥ ౫॥

నోచేద్యుద్ధాయ దేవేశ సేనోద్యోగం కురు స్వయమ్ ।

గతే మయి స దైత్యేన్ద్రస్త్యరితః సముపేష్యతి ॥ ౬॥

ఇత్యుక్త్వా స గతో దూతో దానవస్య దురాత్మనః ।

కిం కర్తవ్యమతః కార్యం చిన్తయధ్వం సురోత్తమాః ॥ ౭॥

దుర్బలోఽపి న చోపేక్ష్యః శత్రుర్బలవతా సురాః ।

విశేషేణ సదోద్యోగీ బలవాన్బలదర్పితః ॥ ౮॥

ఉద్యమః కిల కర్తవ్యో యథాబుద్ధి యథాబలమ్ ।

దైవాధీనో భవేన్నూనం జయో వాథ పరాజయః ॥ ౯॥

సన్ధియోగో న చాత్రాస్తి ఖలే సన్ధిర్నిరర్థకః ।

సర్వథా సాధుభిః కార్యం విచార్య చ పునః పునః ॥ ౧౦॥

యానమప్యధునా వైవ కర్తవ్యం సహసా పునః ।

ప్రేక్షకాః ప్రేషణీయాశ్చ శీఘ్రగాః సుప్రవేశకాః ॥ ౧౧॥

ఇగ్గితజ్ఞాశ్చ నిఃసగ్గా నిఃస్పృహః సత్యవాదినః ।
 సేనాభియోగం ప్రస్థానం బలసంక్యాం యథార్థతః ॥ ౧౨॥
 వీరాణాం చ పరిజ్ఞానం కృత్వాయాస్తు త్వరాన్వితాః ।
 జ్ఞాత్వా దైత్యపతేస్తస్య నైన్యస్య చ బలాబలమ్ ॥ ౧౩॥
 కరిష్యామి తతస్తూర్ణం యానం వా దుర్గసజ్గహమ్ ।
 విచార్య ఖలు కర్తవ్యం కార్యం బుద్ధిమతా సదా ।
 సహసా విహితం కార్యం దుఃఖదం సర్వథా భవేత్ ॥ ౧౪॥
 తస్మాద్విమృశ్య కర్తవ్యం సుఖదం సర్వథా బుధైః ।
 నాత్ర భేదవిధిర్హ్యాయో దానవేషు చ సర్వథా ॥ ౧౫॥
 ఏకచిత్తేషు కార్యేఽస్మింస్తస్మాచ్ఛాచారా వ్రజన్తు వై ।
 జ్ఞాత్వా బలాబలం తేషాం పశ్చాన్నీతిర్విచార్య చ ॥ ౧౬॥
 విధేయా విధివత్కర్తవ్యేషు కార్యపరేషు చ ।
 అన్యథా విహితం కార్యం విపరీతఫలప్రదమ్ ॥ ౧౭॥
 సర్వథా తద్భవేన్నూనమజ్ఞాతమౌషధం యథా ।
 వ్యాస ఉవాచ ।
 ఇతి సశ్చైన్య తైః సర్వైః ప్రణీధిం కార్యవేదినమ్ ॥ ౧౮॥
 ప్రేషయామాస దేవేన్ద్రః పరిజ్ఞానాయ పార్థివ ।
 దూతస్తు త్వరితో గత్వా సమాగమ్య సురాధిపమ్ ॥ ౧౯॥
 నివేదయామాస తదా సర్వసైన్యబలాబలమ్ ।
 జ్ఞాత్వా తద్బలముద్యోగం తురాషాడతివిస్మితః ॥ ౨౦॥
 దేవానచోదయత్తూర్ణం సమాహూయ పురోహితమ్ ।
 మన్తం మన్తవిదాం శ్రేష్ఠం చకార త్రిదశేశ్వరః ॥ ౨౧॥
 ఉవాచాగ్నిరసశ్రేష్ఠం సమాసినం వరాసనే ।
 ఇన్ద్ర ఉవాచ ।
 భో భో దేవగురో విద్యన్కిం కర్తవ్యం వదస్వ నః ॥ ౨౨॥
 సర్వజ్ఞోఽసి సముత్పన్నే కార్యే త్వం గతిరద్య నః ।
 దానవో మహిషో నామ మహావీర్యో మదాన్వితః ॥ ౨౩॥

యోధుకామః సమాయాతి బహుభిర్ధానవైర్వృతః ।
 తత్ర ప్రతిక్రియా కార్యా త్వయా మస్త్రవిదాధునా ॥ ౨౪॥
 తేషాం శుక్రస్తథా త్వం మే విఘ్నహర్తా సుసంయతః ।
 వ్యాస ఉవాచ ।
 తచ్చుత్వా వచనం ప్రాహ తురాసాహం బృహస్పతిః ॥ ౨౫॥
 విచిన్త్య మనసా కామం కార్యసాధనతత్పరః ।
 గురురువాచ ।
 స్వస్థో భవ సురేన్ద్ర త్వం ధైర్యమాలమ్బ్య మారిష ॥ ౨౬॥
 వ్యసనే చ సముత్పన్నే న త్యాజ్యం ధైర్యమాశు వై ।
 జయాజయౌ సురాధ్యక్ష దైవాధీనౌ సదైవ హి ॥ ౨౭॥
 స్థాతవ్యం ధైర్యమాలమ్బ్య తస్మాద్ బుద్ధిమతా సదా ।
 భవితవ్యం భవత్యేవ జానన్నేవ శతక్రతో ॥ ౨౮॥
 ఉద్యమః సర్వథా కార్యో యథాపౌరుషమాత్మనః ।
 మునయోఽపి హి ముక్త్యర్థముద్యమైకరతాః సదా ॥ ౨౯॥
 దైవాధీనం చ జానన్తో యోగధ్యానపరాయణాః ।
 తస్మాత్సదైవ కర్తవ్యో వ్యవహారోదితోద్యమః ॥ ౩౦॥
 సుఖం భవతు వా మా వా దైవే కా పరిదేవనా ।
 వినా పురుషకారేణ కదాచిత్సిద్ధిమాప్నుయాత్ ॥ ౩౧॥
 అన్వతప్రజ్గవత్కామం న తథా ముదమావహేత్ ।
 కృతే పురుషకారేఽపి యది సిద్ధిర్న జాయతే ॥ ౩౨॥
 న తత్ర దూషణం తస్య దైవాధీనే శరీరిణి ।
 కార్యసిద్ధిర్న సైన్యేఽస్తి న మస్త్రే న చ మస్త్రణే ॥ ౩౩॥
 న రథే నాయుధే నూనం దైవాధీనా సురాధిప ।
 బలవాక్ష్కోశమాప్నోతి నిర్బలః సుఖమశ్నుతే ॥ ౩౪॥
 బుద్ధిమాన్షుధితః శేతే నిర్బుద్ధిర్భోగవాన్భవేత్ ।
 కాతరో జయమాప్నోతి శూరో యాతి పరాజయమ్ ॥ ౩౫॥
 దైవాధీనే తు సంసారే కామం కా పరిదేవనా ।
 ఉద్యమే యోజయేన్నూనం భవితవ్యం సురాధిప ॥ ౩౬॥

దుఃఖదే సుఖదే వాపి తత్ర తా న విచిన్తయేత్ |
 దుఃఖే దుఃఖాధికాన్వశ్యేత్సుఖే పశ్యేత్సుఖాధికమ్ || 3౭||
 ఆత్మానం హర్షశోకాభ్యాం శత్రుభ్యామివ నార్పయేత్ |
 ధైర్యమేవావగన్తవ్యం హర్షశోకోద్భవే బుధైః || ౩౮||
 అధైర్యాద్యాదృశం దుఃఖం న తు ధైర్యేఽస్తి తాదృశమ్ |
 దుర్లభం సహనత్వం వై సమయే సుఖదుఃఖయోః || ౩౯||
 హర్షశోకోద్భవో యత్ర న భవేద్ బుద్ధినిశ్చయాత్ |
 కిం దుఃఖం కస్య వా దుఃఖం నిర్గుణోఽహం సదావ్యయః || ౪౦||
 చతుర్వింశాతిరిక్తోఽస్మి కిం మే దుఃఖం సుఖం చ కిమ్ |
 ప్రాణస్య క్షుత్పిపాసే ద్వే మనసః శోకమూర్ఛనే || ౪౧||
 జరామృత్యూ శరీరస్య షడూర్మిరహితః శివః |
 శోకమోహౌ శరీరస్య గణౌ కిం మేఽత్ర చిన్తనే || ౪౨||
 శరీరం నాహమథవా తత్సమ్బుద్ధీ న చాప్యహమ్ |
 సప్తైకషోడశాదిభ్యో విభిన్నోఽహం సదా సుఖీ || ౪౩||
 ప్రకృతిర్వికృతిర్నాహం కిం మే దుఃఖం సదా పునః |
 ఇతి మత్స్వా సురేశ త్వం మనసా భవ నిర్మమః || ౪౪||
 ఉపాయః ప్రథమోఽయం తే దుఃఖనాశే శతక్రతో |
 మమతా పరమం దుఃఖం నిర్మమత్వం పరం సుఖమ్ || ౪౫||
 సన్తోషాదపరం నాస్తి సుఖస్థానం శచీపతే |
 అథవా యది న జ్ఞానం మమత్వనాశనే కిల || ౪౬||
 తతో వివేకః కర్తవ్యో భవితవ్యే సురాధిప |
 ప్రారబ్ధకర్మణాం నాశో నాభోగ్లాక్ష్యతే కిల || ౪౭||
 యద్భావి తదభవత్యేవ కా చిన్తా సుఖదుఃఖయోః |
 సురైః సర్వైః సహాయైర్వా బుద్ధ్యా వా తవ సత్తమ || ౪౮||
 సుఖం క్షయాయ పుణ్యస్య దుఃఖం పాపస్య మారిష |
 తస్మాత్సుఖక్షయే హర్షః కర్తవ్యః సర్వథా బుధైః || ౪౯||

అథవా మస్త్రయిత్యాద్య కురు యత్నం యథావిధి ।

కృతే యత్నే మహారాజ భవితవ్యం భవిష్యతి ॥ ౫౦ ॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం

పంచమస్కంధే భయాతురేన్ద్రాదిదేవైః సురగురుణా సహ

పరామర్శవర్జనం నామ చతుర్థోఽధ్యాయః ॥ ౫౪ ॥

×.× పంచమోఽధ్యాయః । దైత్యసైన్యపరాజయః ।

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇతి శ్రుత్వా సహస్రాక్షః పునరాహ బృహస్పతిమ్ ।

యుద్ధోద్యోగం కరిష్యామి హయారేర్నాశనాయ వై ॥ ౧ ॥

నోద్యమేన వినా రాజ్యం న సుఖం న చ వై యశః ।

నిరుద్యమం న శంసన్తి కాతరా న చ సోద్యమాః ॥ ౨ ॥

యతీనాం భూషణం జ్ఞానం సన్తోషో హి ద్విజన్మనామ్ ।

ఉద్యమః శత్రుహననం భూషణం భూతిమిచ్ఛతామ్ ॥ ౩ ॥

ఉద్యమేన హతస్తాస్త్వోస్త్రో నముచిర్బల ఏవ చ ।

తదైనం నిహనిష్యామి మహిషం మునిసత్తమ ॥ ౪ ॥

బలం దేవగురుస్త్వం మే వజ్రమాయుధముత్తమమ్ ।

సహాయస్తు హరిర్నానం తథోమాపతిరవ్యయః ॥ ౫ ॥

రక్షోఘ్నాన్పఠ మే సాధో కరోమ్యద్య సముద్యమమ్ ।

స్వసైన్యాభినివేశ్చ మహిషం ప్రతి మానద ॥ ౬ ॥

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇత్యుక్తో దేవరాజేన వాచస్పతిరువాచ హ ।

సురేన్ద్రం యుద్ధసంరక్తం స్మితపూర్వం వచస్తదా ॥ ౭ ॥

బృహస్పతిరువాచ ।

ప్రేరయామి న చాహం త్వాం న చ నిర్వారయామ్యహమ్ ।

సన్దిగ్ధేఽత్ర జయే కామం యుధ్యతశ్చ పరాజయే ॥ ౮ ॥

న తేఽత్ర దూషణం కిఞ్చోద్భవితవ్యే శచీపతే ।

సుఖం వా యది వా దుఃఖం విహితం చ భవిష్యతి ॥ ౯ ॥

న మయా తత్పరిజ్ఞాతం భావి దుఃఖం సుఖం తథా ।
 యద్భార్యహరణే ప్రాప్తం పురా వాసవ వేత్సి హి ॥ ౧౦ ॥
 శశినా మే హృతా భార్యా మిత్రేణామిత్రకర్షణ ।
 స్వాశ్రమస్థేన సమ్ప్రాప్తం దుఃఖం సర్వసుఖాపహమ్ ॥ ౧౧ ॥
 బుద్ధిమాన్సర్వలోకేషు విదితోఽహం సురాధిప ।
 క్వ మే గతా తదా వుద్ధిర్యదా భార్యా హృతా బలాత్ ॥ ౧౨ ॥
 తస్మాదుపాయః కర్తవ్యో బుద్ధిమద్భిః సదా నరైః ।
 కార్యసిద్ధిః సదా నూనం దైవాధీనా సురాధిప ॥ ౧౩ ॥
 వ్యాస ఉవాచ ।
 తచ్చుత్వా వచనం సత్యం గురోః సార్థం శచీపతిః ।
 బ్రహ్మీణం శరణం గత్వా నత్వా వచనమబ్రవీత్ ॥ ౧౪ ॥
 పితామహ సురాధ్యక్ష దైత్యో మహిషసంజ్ఞకః ।
 గ్రహీతుకామః స్వర్గం మే బలోద్యోగం కరోత్యలమ్ ॥ ౧౫ ॥
 అన్యే చ దానవాః సర్వే తత్త్వైన్యం సముపస్థితాః ।
 యోధుకామా మహావీర్యాః సర్వే యుద్ధవిశారదాః ॥ ౧౬ ॥
 తేనాహం భీతభీతోఽస్మి త్వత్సకాశమిహోగతః ।
 సర్వజ్ఞోఽసి మహాప్రాజ్ఞ సాహాయ్యం కర్తుమర్హసి ॥ ౧౭ ॥
 బ్రహ్మోవాచ ।
 గచ్ఛామః సర్వ ఏవాద్య కైలాసం త్వరితా వయమ్ ।
 శఙ్కరం పురతః కృత్వా విష్ణుం చ బలినాం వరమ్ ॥ ౧౮ ॥
 తతో యుద్ధం ప్రకర్తవ్యం సర్వైః సురగణైః సహ ।
 మిలిత్వా మన్తమాధాయ దేశం కాలం విచిన్త్య చ ॥ ౧౯ ॥
 బలాబలమవిజ్ఞాయ వివేకమపహాయ చ ।
 సాహసం తు ప్రకుర్వాణో నరః పతనమృచ్ఛతి ॥ ౨౦ ॥
 వ్యాస ఉవాచ ।
 తన్నిశమ్య సహస్రాక్షః కైలాసం నిర్జగామ హ ।
 బ్రహ్మీణం పురతః కృత్వా లోకపాలసమన్వితః ॥ ౨౧ ॥
 తుష్టావ శఙ్కరం గత్వా వేదమన్తైర్మహేశ్వరమ్ ।

ప్రసన్నం పురతః కృత్వా యయౌ విష్ణుపురం ప్రతి || ౨౨||

స్తుత్వా తం దేవదేవేశం కార్యం ప్రోవాచ చాత్మనః |
మహిషాత్తద్భయం చోగ్రం వరదానమదోద్ధతాత్ || ౨౩||

తదాకర్ణ్య భయం తస్య విష్ణుర్దేవానువాచ హ |
కరిష్యామో వయం యుద్ధం హనిష్యామస్తు దుర్జయమ్ || ౨౪||

వ్యాస ఉవాచ |
ఇతి తే నిశ్చయం కృత్వా బ్రహ్మవిష్ణుహరీశ్వరాః |
స్వాని స్వాని సమారుహ్యా వాహనాని యయుః సురాః || ౨౫||

బ్రహ్మ హంససమారూఢో విష్ణుర్గురుడవాహనః |
శంకరో వృషభారూఢో వృత్రహో గజసంస్థితః || ౨౬||

మయూరవాహనః స్కన్ధో యమో మహిషవాహనః |
కృత్వా సైన్యసమాయోగం యావత్తే నిర్యయుః సురాః || ౨౭||

తావద్దైత్యబలం ప్రాప్తం దృప్తం మహిషపాలితమ్ |
తత్రాభూత్తుములం యుద్ధం దేవదానవసైన్యయోః || ౨౮||

బాణైః ఖడ్గస్తథా ప్రాసైర్ముసలైశ్చ పరశ్వధైః |
గదాభిః పట్టిశైః శూలైశ్చక్రైశ్చ శక్తితోమరైః || ౨౯||

ముద్గరైర్భిస్త్రిపాలైశ్చ హలైశ్చైవతిదారుణైః |
అన్యైశ్చ వివిధైర్స్త్రైర్నిజఘ్నుస్తే పరస్పరమ్ || ౩౦||

సేనాసీశ్చిక్షురస్తస్య గజారూఢో మహాబలః |
మఘవన్తం పంచభిస్త్వైః సాయకైః సమతాడయత్ || ౩౧||

తురాషాడపి తాంశ్చిత్వా బాణైర్బాణాంస్త్యరాన్వితః |
హృదయే చార్ధచన్ద్రేణ తాడయామాస తం కృతీ || ౩౨||

బాణాహతస్తు సేనాసీః ప్రాప మూర్చాచ్ఛం గజోపరి |
కరిణం వజ్రఘాతేన స జఘాన కరే తతః || ౩౩||

తద్వజ్రాభిహతో నాగో భగ్నః సైన్యం జగామ హ |
దృష్ట్వా తం దైత్యరాట్ కుద్ధో బిడాలాఖ్యమథాబ్రవీత్ || ౩౪||

గచ్ఛ వీర మహాబాహో జహీన్ద్రం మదగర్వితమ్ |

వరుణాదీన్పరాన్దేవాన్స్తత్వాఽఽగచ్ఛ మమాన్తికమ్ || 3×||

వ్యాస ఉవాచ |

తచ్ఛ్చుత్వా వచనం తస్య బిడాలాఖ్యో మహాబలః |

ఆరువ్యా వారణం మత్తం జగామ త్రిదశాధిపమ్ || 3౬||

వాసవస్తం సమాయాన్తం దృష్ట్వా క్రోధసమన్వితః |

జఘాన విశిఖైస్త్రిక్షౌరాశివిషసమప్రభైః || 3౭||

స తు ఛిత్వా శరాన్స్తూర్ణం స్వశరైశ్చాపనిఃస్పృతైః |

పశ్చాశద్భిర్జఘానాశు వాసవఞ్చ శిలీముఖైః || 3౮||

తథేన్ద్రోఽపి చ తాన్బాణాంశ్చిత్వా కోపసమన్వితః |

జఘాన విశిఖైస్త్రిక్షౌరాశివిషసమప్రభైః || 3౯||

స తు ఛిత్వా శరాన్స్తూర్ణం స్వశరైశ్చాపనిఃస్పృతైః |

గదయా తాడయామాస గజం తస్య కరోపరి || ౪౦||

స్వకరే నిహతో నాగశ్చకారార్షస్వరం ముహుః |

పరివృత్య జఘానాశు దైత్యసైన్యం భయాతురమ్ || ౪౧||

దానవస్తు గజం వీక్ష్య పరావృత్య గతం రణాత్ |

సమావిశ్య రథే రమ్యే జగామాశు సురాన్ రణే || ౪౨||

తురాషాడపి తం వీక్ష్య రథస్థం పునరాగతమ్ |

అహనద్విశిఖైస్త్రిక్షౌరాశివిషసమప్రభైః || ౪౩||

సోఽపి క్రుద్ధశ్చకారోగ్రాం బాణవృష్టిం మహాబలః |

బభూవ తుములం యుద్ధం తయోస్తత్ర జయైషిణోః || ౪౪||

ఇన్ద్రస్తు బలినం దృష్ట్వా కోపేనాకులితేన్ద్రియః |

జయన్తమగ్రతః కృత్వా యయుధే తేన సంయుతః || ౪౫||

జయన్తస్తు శితైర్బాణైస్తం జఘాన స్తనాన్తరే |

పశ్చాభిః ప్రబలాకృష్టైరసురం మదగర్వితమ్ || ౪౬||

స బాణాభిహతస్తావన్నిపపాత రథోపరి |

అతివాహ్య రథం సూతో నిర్జగామ రణాజరాత్ || ౪౭||

తస్మిన్వినిర్గతే దైత్యే బిడాలాఖ్యేఽథ మూర్చ్ఛితే |

జయశబ్దో మహానాసీదున్దుభీనాం చ నిఃస్వనః || ౪౮||

సురాః ప్రముదితాః సర్వే తుష్టువుస్తం శచీపతిమ్ |
 జగుర్గంధర్వపతయో నన్పతుశ్చాప్సరోగణాః || ౪౯||
 చుకోప మహిషః శ్రుత్వా జయశబ్దం సురైః కృతమ్ |
 ప్రేషయామాస తత్రైవ తామ్రం పరమదాపహమ్ || ౫౦||
 తామ్రస్తు బహుభిః సార్థం సమాగమ్య రణాజరే |
 శరవృష్టిం చకారాశు తడిత్వానివ సాగరే || ౫౧||
 వరుణః పాశముద్యమ్య జగామ త్వరితస్తదా |
 యమశ్చ మహిషారూఢో దణ్డమాదాయ నిర్యయౌ || ౫౨||
 తత్ర యుద్ధమభూద్ ఘోరం దేవదానవయోర్మిథః |
 బాణైః ఖడ్గైశ్చ ముసలైః శక్తిభిశ్చ పరశ్వధైః || ౫౩||
 దణ్డేన నిహతస్తామ్రో యమహస్తోద్యతేన చ |
 న చచాల మహాబాహుః సజ్ఞామాజ్ఞణతస్తదా || ౫౪||
 చాపమాకృష్య వేగేన ముక్త్యా తీవ్రాఞ్చలీముఖాన్ |
 ఇన్ద్రాదీనహనత్పూర్ణం తామ్రస్తస్మిన్ రణాజరే || ౫౫||
 తేఽపి దేవాః శరైర్వివ్రోర్నిశితైశ్చ శిలాశితైః |
 నిజఘ్నూర్దానవాన్కుఢ్ధాస్తిష్ఠ తిష్ఠేతి చుకుశుః || ౫౬||
 నిహతస్తైః సురైర్దైత్యో మూర్చుమాప రణాజ్ఞణే |
 హాహాకారో మహానాసీద్దైత్యసైన్యే భయాతురే || ౫౭||
 ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్రాయాం సంహితాయాం
 పంచమస్కంధే దైత్యసైన్యపరాజయో నామ పంచమోఽధ్యాయః || ౫.౫||

×.౬ షష్ఠోఽధ్యాయః | మహిషాసురస్యేన్ద్రాదిదేవైః సహ యుద్ధవర్ణనమ్ |

వ్యాస ఉవాచ |
 తామ్రేఽథ మూర్చుతే దైత్యే మహిషః క్రోధసంయుతః |
 సముద్యమ్య గదాం గురీవం దేవానుపజగామ హ || ౧||
 తిష్ఠన్త్యద్య సురాః సర్వే హన్మ్యహం గదయా కిల |
 సర్వే బలిభుజః కామం బలహీనాః సదైవ హి || ౨||

ఇత్యుక్త్వాసౌ గజారూఢం సమ్ప్రొప్య మదగర్వితః ।
 జఘాన గదయా తూర్ణం బాహుమూలే మహాభుజః ॥ ౩॥
 సోఽపి వజ్రేణ ఘోరేణ చిచ్ఛేదాశు గదాఞ్చ తామ్ ।
 ప్రహర్తుకామస్త్యరితో జగామ మహిషం ప్రతి ॥ ౪॥
 హయారిరపి కోపేన ఖడ్గమాదాయ సుప్రభమ్ ।
 యయావిన్ద్యం మహావీర్యం ప్రహరిష్యన్నివాన్తికమ్ ॥ ౫॥
 బభూవ చ తయోర్యుద్ధం సర్వలోకభయావహమ్ ।
 ఆయుధైర్విధైస్తత్ర మునివిస్మయకారకమ్ ॥ ౬॥
 చకరాశు తదా దైత్యో మాయాం మోహకరీం కిల ।
 శామ్భరీం సర్వలోకఘ్నిం మునీనామపి మోహినీమ్ ॥ ౭॥
 కోటిశో మహిషాస్తత్ర తద్రూపాస్తత్పరాక్రమాః ।
 దదృశుః సాయుధాః సర్వే నిఘ్నన్తో దేవవాహినీమ్ ॥ ౮॥
 మఘవా విస్మితస్తత్ర దృష్ట్వా తాం దైత్యనిర్మితామ్ ।
 బభూవాతిభయోద్విగ్నో మాయాం మోహకరీం కిల ॥ ౯॥
 వరుణోఽపి సుసన్త్రస్తస్తథైవ ధననాయకః ।
 యమో హుతాశనః సూర్యః శీతరశ్మిర్భయాతురః ॥ ౧౦॥
 పలాయనపరా సర్వే బభూవురోహితాః సురాః ।
 బ్రహ్మవిష్ణుమహేశానాం స్మరణం చక్రురుద్యతాః ॥ ౧౧॥
 తత్రాజగ్ముశ్చ కాజేశాః స్పృతమాత్రాః సురోత్తమాః ।
 హంసతార్క్యవృషారూఢాస్త్రాతుకామా వరాయుధాః ॥ ౧౨॥
 శౌరిస్తాం మోహినీం దృష్ట్వా సుదర్శనమథోఽజ్జ్వలమ్ ।
 ముమోచ తత్రేజనైవ మాయా సా విలయం గతా ॥ ౧౩॥
 వీక్ష్య తాన్మహిషస్తత్ర సృష్టిస్థిత్యన్తకారిణః ।
 యోద్ధుకామః సమాదాయ పరిఘం సముపాద్రవత్ ॥ ౧౪॥
 మహిషాఖ్యో మహావీరః సేనానీశ్చిక్షురస్తథా ।
 ఉగ్రాస్యశోఽగ్రవీర్యశ్చ దుద్రువుర్యుద్ధకాముకాః ॥ ౧౫॥
 ఆసిలోమాత్రినేత్రశ్చ బాష్కలోఽన్ధక ఏవ చ ।
 ఏతే చాన్యే చ బహవో యుద్ధకామా వినిర్యయుః ॥ ౧౬॥

సన్నద్ధా ధృతచాపాస్తే రథారూఢా మదోద్ధతాః ।
 పరివస్తుః సురాన్సర్వాన్స్వకా ఇవ సువత్సకాన్ ॥ ౧౭॥
 బాణవృష్టిం తతశ్చక్రుర్దానవా మదగర్వితాః ।
 సురాశ్చాపి తథా చక్రుః పరస్పరజిఘాంసవః ॥ ౧౮॥
 అన్ధకో హరిమాసాద్య పంచబాణాఞ్చిలాశితాన్ ।
 ముమోచ విషసన్నిగ్ధాన్కర్ణాకృష్టాన్మహాబలాన్ ॥ ౧౯॥
 వాసుదేవోఽప్యసమ్ప్రాప్తాన్విశిఖానాశ్చగైస్తదా ।
 చిచ్ఛేద తాన్పునః పంచ ముమోచ రిపునాశనః ॥ ౨౦॥
 తయోః పరస్పరం యుద్ధం బభూవ హరిదైత్యయోః ।
 బాణాసచక్రముసలైర్దదాశక్తిపరశ్చదైః ॥ ౨౧॥
 మహేశాన్ధకయోర్యుద్ధం తుములం లోమహర్షణమ్ ।
 పఞ్చాశద్దినపర్యంతం బభూవ చ పరస్పరమ్ ॥ ౨౨॥
 ఇన్ద్రబాష్కలయోస్తద్వన్మహిషాసురరుద్రయోః ।
 యమత్రినేత్రయోస్తద్వన్మహాహనుధనేశయోః ॥ ౨౩॥
 ఆసిలోమవరుణయోర్యుద్ధం పరమదారుణమ్ ।
 గరుడం గదయా దైత్యో జిఘాన హరివాహనమ్ ॥ ౨౪॥
 స గదాపాతఖిన్నాణ్ణో నిఃశ్వసన్నవతిష్ఠత ।
 శౌరిస్తం దక్షిణేనాశు హస్తేన పరిసాన్త్యయన్ ॥ ౨౫॥
 స్థిరం చకార దేవేశో వైనతేయం మహాబలమ్ ।
 సమాకృప్య ధనుః శార్ఙ్గం ముమోచ విశిఖాన్బహూన్ ॥ ౨౬॥
 అన్ధకోపరి కోపేన హస్తుకామో జనార్దనః ।
 దానవోఽపి చ తాన్వాణాంశ్చిచ్ఛేద స్వశరైః శితైః ॥ ౨౭॥
 పఞ్చాశద్భిర్హరిం కోపాజ్జిఘాన చ శిలాశితైః ।
 వాసుదేవోఽపి తాన్స్తార్ణం వఞ్చయిత్వా శరోత్తమాన్ ॥ ౨౮॥
 చక్రం ముమోచ వేగేన సహస్రారం సుదర్శనమ్ ।
 త్యక్తం సుదర్శనం దూరాత్స్వచక్రేణ న్యవారయత్ ॥ ౨౯॥
 ననాద చ మహారాజ దేవాన్సమ్మోహయన్నివ ।

దృష్ట్వా తు విఫలం జాతం చక్రం దేవస్య శార్ఙ్గిణః ॥ 30॥

జగ్ముః శోకం సురాః సర్వే జహర్షుర్దానవాస్తథా ।
వాసుదేవోఽపి తరసా దృష్ట్వా దేవాఙ్చుచావృతాన్ ॥ 30॥

గదాం కౌమోదకీం ధృత్వా దానవం సముపాద్రవత్ ।
తం జఘానాతివేగేన మూర్ఛ్ని మాయావినం హరిః ॥ 31॥

స గదాభిహతో భూమౌ నిపపాతాతిమూర్ఛ్చితః ।
తం తథా పతితం వీక్ష్య హయారిరతికోపనః ॥ 33॥

ఆజగామ రమానాథం త్రాసయన్నతిగర్జితైః ।
వాసుదేవోఽపి తం దృష్ట్వా సమాయాస్తం క్రుధాన్వితమ్ ॥ 34॥

చాపజ్యౌనినదం చోగ్రం చకార నన్దయన్సురాన్ ।
శరవృష్టిం చకరాశు భగవాన్మహిషోపరి ॥ 35॥

సోఽపి చిచ్ఛేద బాణౌఘైస్తాఙ్చురాన్గగనేరితాన్ ।
తయోర్యుద్ధమభూద్రాజన్ పరస్పరభయావహమ్ ॥ 36॥

గదయా తాడయామాస కేశవో మస్తకోపరి ।
స గదాభిహతో మూర్ఛ్ని పపాతోర్వాం సుమూర్ఛ్చితః ॥ 37॥

హాహాకారో మహానాసీత్సైన్యే తస్య సుదారుణః ।
స విహాయ వ్యథాం దైత్యో ముహూర్తాదుత్థితః పునః ॥ 38॥

గృహీత్వా పరిఘం శీర్షే జఘాన మధుసూదనమ్ ।
పరిఘేణాహతస్తేన మూర్ఛ్చమాప జనార్దనః ॥ 39॥

మూర్ఛ్చితం తమువాహాశు జగామ గరుడో రణాత్ ।
పరావృత్తే జగన్నాథే దేవా ఇన్ద్రపురోగమాః ॥ 40॥

భయం ప్రాపుః సుదుఃఖారాశ్చక్రశుశ్చ రణాజరే ।
క్రన్దమానాన్సురాసీక్ష్య శక్జరః శూలభృత్తదా ॥ 41॥

మహిషం తరసాభ్యేత్య ప్రాహరద్రోషసంయుతః ।
సోఽపి శక్తిం ముమోచాథ శక్జరస్యోరసి స్ఫుటమ్ ॥ 42॥

జగర్జ స చ దుష్టాత్మా వఙ్చయిత్వా త్రిశూలకమ్ ।
శక్జరోఽపి తదా పీడాం న ప్రాపోరసి తాడితః ॥ 43॥

తం జఘాన త్రిశూలేన కోపాదరుణలోచనః ।

సంలగ్నం శక్కరం దృష్ట్వా మహిషేణ దురాత్మనా ॥ ౪౪॥

ఆజగామ హరిస్తావత్కృత్వా మూర్చ్ఛం ప్రహారజామ్ ।

మహిషస్తు తదా వీక్ష్య సమ్ప్రప్తౌ హరిశక్కరౌ ॥ ౪౫॥

యుద్ధకామౌ మహావీర్యో చక్రశూలధరో వరో ।

కోపయుక్తో బభూవాసౌ దృష్ట్వా తౌ సముపాగతౌ ॥ ౪౬॥

జగామ సమ్ముఖస్తావత్సంక్లౌమార్థం మహాభుజః ।

మాహిషం వపురాస్థాయ ధున్వన్నుచఛం సముత్కటమ్ ॥ ౪౭॥

చకార ఖైరవం నాదం త్రాసయన్నమరానపి ।

ధున్వఞ్చుక్లే మహాకాయో దారుణో జలదో యథా ॥ ౪౮॥

శృంగైర్భ్రాజ్యం పర్వతాఙ్గుఙ్గాంశ్చిక్షేప భృశముత్కటాన్ ।

దృష్ట్వా తౌ తు మహావీర్యో దానవం దేవసత్తమౌ ॥ ౪౯॥

చక్రతుర్బాణవృష్టిం చ దానవోపరి దారుణామ్ ।

కుర్వాణౌ బాణవృష్టిం తౌ దృష్ట్వా హరిహరౌ హరిః ॥ ౫౦॥

చిక్షేప గిరిశృంగం తు పుచ్చేనావృత్య దారుణమ్ ।

ఆపతన్తం గిరిం వీక్ష్య భగవాన్సాత్వతాం పతిః ॥ ౫౧॥

విశిఖైః శతథా చక్రే చక్రేణాశు జఘాన తమ్ ।

హరిచక్రాహతః సక్ష్యే మూర్చ్ఛమాప స దైత్యరాట్ ॥ ౫౨॥

ఉత్తస్థౌ చ క్షణాన్నూనం మానుషం వపురాస్థితః ।

గదాపాణిర్మహాఘోరో దానవః పర్వతోపమః ॥ ౫౩॥

మేఘనాదం ననాదోఽఘ్నైర్భిషయన్నమరానపి ।

తచ్ఛృత్వా భగవాన్విష్టుః పాఞ్చజన్యం సముజ్జ్వలమ్ ॥ ౫౪॥

పూరయామాస తరసా శబ్దం కర్తుం ఖరస్వరమ్ ।

తేన శబ్దేన శఙ్ఖస్య భయత్రస్తాశ్చ దానవాః ।

బభూవుర్ముదితా దేవా ఋషయశ్చ తపోధనాః ॥ ౫౫॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం

పంచమస్కంధే మహిషాసురసైన్యన్యాదిదేవైః సహ యుద్ధవర్ణనం నామ షష్ఠోఽధ్యాయః ॥

౫.౬॥

×.౭ సప్తమోఽధ్యాయః | శంకరశరణగమనవర్ణనమ్ |

వ్యాస ఉవాచ |

అసురాన్మహిషో దృష్ట్వా విషణ్ణమనసస్తదా |

త్యక్త్వా తన్మాహిషం రూపం బభూవ మృగరాడసౌ || ౧||

కృత్వా నాదం మహాఘోరం విస్తార్య చ మహాసటామ్ |

పపాత సురసేనాయాం త్రాసయన్నఖదర్శనైః || ౨||

గరుడఞ్చ నఖాఘాతైః కృత్వా రుధిరవిప్లుతమ్ |

జఘాన చ భుజే విష్ణుం నఖాఘాతేన కేసరీ || ౩||

వాసుదేవోఽపి తం దృష్ట్వా చక్రముద్యమ్య వేగవాన్ |

హస్తుకామో హరిః కామమవాపాశు క్రుధాన్వితః || ౪||

యావద్దయరిపుం వేగాచ్ఛక్రేణాభిజఘాన తమ్ |

తావత్సోఽతిబలః శృణ్వీ శృణ్వైభ్యాం న్యహనద్ధరిమ్ || ౫||

వాసుదేవో విషాణాభ్యాం తాడితోరసి విహ్వలః |

పలాయనపరో వేగాజ్జగామ భువనం నిజమ్ || ౬||

గతం దృష్ట్వా హరిం కామం శంకరోఽపి భయాన్వితః |

అవధ్యం తం పరం మత్స్యా యయౌ కైలాసపర్వతమ్ || ౭||

బ్రహ్మపి చ నిజం ధామ త్వరితః ప్రయయౌ భయాత్ |

మఘవా వజ్రమాలమ్భ్య తస్థావాజౌ మహాబలః || ౮||

వరుణః శక్తిమాలమ్భ్య ధైర్యమాలమ్భ్య సంస్థితః |

యమోఽపి దణ్డమాదాయ యత్తః సమరతత్పరః || ౯||

తతో యక్షాధిపః కామం బభూవ రణతత్పరః |

పావకః శక్తిమాదాయ తత్రాభూద్యుద్ధమానసః || ౧౦||

నక్షత్రాధిపతిః సూర్యః సమవేతౌ స్థితావుభౌ |

వీక్ష్య తం దానవశ్రేష్ఠం యుద్ధాయ కృతనిశ్చయౌ || ౧౧||

ఏతస్మిన్నన్తరే క్రుద్ధం దైత్యసైన్యం సమభ్యగాత్ |

విసృజనాబ్జణజాలాని క్రూరాహిసదృశాని చ || ౧౨||

కృత్వా హి మాహిషం రూపం భూపతిః సంస్థితస్తదా |

దేవదానవయోధానాం నినాదస్తుములోఽభవత్ || ౧౩||

జ్యోఘాతశ్చ తలాఘాతో మేఘనాదసమోఽభవత్ |

సజ్యోమే సుమహాఘోరే దేవదానవసేనయోః || ౧౪||

శ్శృఙ్గోభ్యాం పార్వతాఞ్చుఙ్గోఞ్చిక్షేప చ మహాబలః |

జఘాన సురసఙ్ఖంశ్చ దానవో మదగర్వితః || ౧౫||

ఖురాఘాతైస్తథా దేవాన్పుచ్చస్య భ్రమణేన చ |

స జఘాన రుషావిష్టో మహిషః పరమాద్భుతః || ౧౬||

తతో దేవాః సగన్ధర్వా భయమాజగ్మురుద్యతాః |

మఘవా మహిషం దృష్ట్వా పలాయనపరోఽభవత్ || ౧౭||

సజగ్రం సమ్పరిత్యజ్య గతే శక్రే శచీపతౌ |

యమో ధనాధిపః పాశీ జగ్ముః సర్వే భయాతురాః || ౧౮||

మహిషోఽపి జయం మత్వా జగామ స్వగృహం తతః |

ఐరావతం గజం ప్రాప్య త్యక్తమిన్ద్రేణ గచ్ఛతా || ౧౯||

తథోఽచ్చైఃశ్రవసం భానోః కామధేనుం పయస్వినీమ్ |

స్వనైస్యసంవృతస్తూర్ణం స్వర్గం గన్తుం మనో దధే || ౨౦||

తరసా దేవసదనం గత్వా స మహిషాసురః |

జగ్రాహ సురరాజ్యం వై త్యక్తం దేవైర్భయాతురైః || ౨౧||

ఇన్ద్రాసనే తథా రమ్యే దానవః సముపావిశత్ |

దానవాన్సాపయామాస దేవానాం స్థానకేఘ సః || ౨౨||

ఏవం వర్షశతం పూర్ణం కృత్వా యుద్ధం సుదారుణమ్ |

అవాప్నోష్టపదం కామం దానవో మదగర్వితః || ౨౩||

నిర్జరా నిర్గతా నాకాత్తేన సర్వేఽతిపీడితాః |

ఏవం బహూని వర్షాణి బభ్రముర్గిరిగహ్వరే || ౨౪||

శ్రాన్తాః సర్వే తదా రాజన్ బ్రహ్మాణం శరణం యయుః |

ప్రజాపతిం జగన్నాథం రణోరూపం చతుర్ముఖమ్ || ౨౫||

పద్మాసనం వేదగర్భం సేవితం మునిభిః స్వజైః |

మరీచిప్రముఖైః శాన్తైర్వేదవేదాఙ్గపారగైః || ౨౬||

కిన్నరైః సిద్ధగన్ధర్వైశ్చాచారణోరగపన్నగైః ।
తుష్టువుర్భయభీతాస్తే దేవదేవం జగద్గురుమ్ ॥ ౨౭॥

దేవా ఊచుః ।

ధాతః కిమేతదఖిలార్తిహరామ్బుజన్మ
జన్మాభివీక్ష్య న దయాం కురుషే సురాన్ యత్ ।
సమ్పిడితాన్ రణజితానసురాధిపేన
స్థానచ్యుతాన్ గిరిగుహాకృతసన్నివాసాన్ ॥ ౨౮॥

పుత్రాన్పితా కిమపరాధశతైః సమేతా-
న్నన్యజ్య లోభరహితః కురుతేఽతిదుఃస్థాన్ ।
యస్త్యం సురాంస్తవ పదామ్బుజభక్తియుక్తా-
స్తైత్యార్దితాంశ్చ కృపణాన్ యదుపేక్షసేఽద్య ॥ ౨౯॥

అమరభువనరాజ్యం తేన భుక్తం నితాన్తం
మఖహవిరపి యోగ్యం బ్రాహ్మణైరదదాతి ।
సురతరువరపుష్పం సేవతేఽసౌ దురాత్మా
జలనిధినిధిభూతాం గామసౌ సేవతే తామ్ ॥ ౩౦॥

కిం వా గృణీమః సురకార్యమద్భుతం
జానాసి దేవేశ సురారిచేష్టితమ్ ।
జ్ఞానేన సర్వం త్వమశేషకార్యవి-
త్తస్మాత్ప్రభో తే ప్రణతాః స్మ పాదయోః ॥ ౩౧॥

యత్రాపి కుత్రాపి గతాన్సురానసౌ
నానాచరిత్రః ఖలు పాపమానసః ।
పీడాం కరోత్యేవ న దుష్టచేష్టిత-
స్త్రాతాసి దేవేశ విధేహి శం విభో ॥ ౩౨॥

నో చేద్వయం దావమహాగ్నిపీడితాః
కం శాన్తికర్తారమనన్తతేజసమ్ ।
యామః ప్రజేశం శరణం సురేష్టం
ధాతారమాద్యం పరిముచ్య కం శివమ్ ॥ ౩౩॥

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇతి స్తుత్వా సురాః సర్వే ప్రణేముస్తం ప్రజాపతిమ్ ।

బద్ధాఙ్గాలిపుటాః సర్వే విషణ్ణవదనా భృశమ్ ॥ ౩౪ ॥

తాంస్తథా పీడితాస్తృష్టాః తదా లోకపితామహాః ।

ఉవాచ శ్లక్షణాయా వాచా సుఖం సజ్జనయన్నివ ॥ ౩౫ ॥

బ్రహ్మోవాచ ।

కిం కరోమి సురాః కామం దానవో వరదర్పితః ।

స్త్రీవధ్యోఽసౌ న పుంవధ్యో విధేయం తత్ర కిం పునః ॥ ౩౬ ॥

వ్రజామోఽద్య సురాః సర్వే కైలాసం పర్వతోత్తమమ్ ।

శక్కారం పురతః కృత్వా సర్వకార్యవిశారదమ్ ॥ ౩౭ ॥

తతో వ్రజామ వైకుణ్ఠం యత్ర దేవో జనార్దనః ।

మిలిత్వా దేవకార్యఙ్చ విమృశామో విశేషతః ॥ ౩౮ ॥

ఇత్యుక్త్వా హంసమారుహ్య బ్రహ్మో కార్యసముచ్చయే ।

దేవాంశ్చ పృష్ఠతః కృత్వా కైలాసాభిముఖో యయా ॥ ౩౯ ॥

తావచ్ఛివోఽపి తరసా జ్ఞాత్వా ధ్యానేన పద్మజమ్ ।

ఆగచ్ఛంతం సురైః సార్థం నిర్గతః స్వగృహోద్భహిః ॥ ౪౦ ॥

దృష్ట్వా పరస్పరం తౌ తు కృతాభివాదనౌ భృశమ్ ।

ప్రణతౌ చ సురైః సర్వైః సన్తుష్టౌ సమ్భూభూవతుః ॥ ౪౧ ॥

ఆసనాని పృథగ్తత్వా దేవేభ్యో గిరిజాపతిః ।

ఉపవిష్టేషు తేష్యేవ నిషసాదాసనే స్వకే ॥ ౪౨ ॥

కృత్వా తు కుశలప్రశ్నం బ్రహ్మోణం వృషభధ్వజః ।

పప్రచ్ఛ కారణం దేవాన్కైలాసాగమనే విభుః ॥ ౪౩ ॥

శివ ఉవాచ ।

కిమత్రాగమనం బ్రహ్మాన్ కృతం దేవైః సవాసవైః ।

భవతా చ మహాభాగ బ్రూహి తత్కారణం కిల ॥ ౪౪ ॥

బ్రహ్మోవాచ ।

మహిషేణ సురేశాన పీడితాః స్వర్నివాసినః ।

భ్రమన్తి గిరిదుర్గేషు భయత్రస్తాః సవాసవాః ॥ ౪౫ ॥

యజ్ఞభుగ్మహిషో జాతస్తథాన్యే సురశత్రవః ।

పీడితా లోకపాలాశ్చ త్వామద్య శరణం గతాః ॥ ౪౬ ॥

మయా తే భవనం శమ్భో ప్రాపితాః కార్యగౌరవాత్ |
 యద్యుక్తం తద్విధత్స్వాద్య సురకార్యం సురేశ్వర || ౪౭||
 త్వయి భారోఽస్తి సర్వేషాం దేవానాం భూతభావన |
 వ్యాస ఉవాచ |
 ఇతి తద్వచనం శ్రుత్వా శక్కురః ప్రహసన్నివ || ౪౮||
 వచనం శ్లక్ష్యమా వాచా ప్రోవాచ పద్మజం ప్రతి |
 శివ ఉవాచ |
 భవతైవ కృతం కార్యం వరదానాత్పురా విభో || ౪౯||
 అనర్థదంబు దేవానాం కిం కర్తవ్యమతః పరమ్ |
 ఈదృశో బలవాఙ్మూర్ఖః సర్వదేవభయప్రదః || ౫౦||
 కా సమర్థా వరా నారీ తం హస్తుం మదదర్పితమ్ |
 న మే భార్యా న తే భార్యా సజ్జామం గన్తుమర్హతి || ౫౧||
 గత్స్వివ తే మహాభాగే యుయుధాతే కథం పునః |
 ఇన్ద్రాణీ చ మహాభాగా న యుద్ధకుశలాస్తి హి || ౫౨||
 కాన్యా హస్తుం సమర్థాస్తి తం పాపం మదదర్పితమ్ |
 మమేదం మతమద్వైవ గత్వా దేవం జనార్దనమ్ || ౫౩||
 స్తుత్వా తం దేవకార్యాయ ప్రేరయామః సుసత్వరమ్ |
 సోఽతిబుద్ధిమతాం శ్రేష్ఠో విష్ణుః సర్వార్థసాధనే || ౫౪||
 మిలిత్వా వాసుదేవం వై కర్తవ్యం కార్యచిన్తనమ్ |
 ప్రపఞ్చేన చ బుద్ధ్యా న సంవిధాస్యతి సాధనమ్ || ౫౫||
 వ్యాస ఉవాచ |
 ఇతి రుద్రవచః శ్రుత్వా బ్రహ్మోద్యాః సురసత్తమాః |
 ఉత్థితాస్తే తథేత్యుక్త్వా శివేన సహ సత్వరాః || ౫౬||
 స్వకీయైర్వాహనైః సర్వే యయువిష్ణుపురం ప్రతి |
 ముదితాః శకునాన్దృష్ట్వా కార్యసిద్ధికరాఙ్ముఖాన్ || ౫౭||
 వపుర్వాతాః శుభాః శాన్తాః సుగన్ధాః శుభశంసినః |
 పక్షిణశ్చ శివా వాచస్త్రోచుః పథి సర్వశః || ౫౮||
 నిర్మలం చాభవద్వ్యోమ దిశశ్చ విమలాస్తథా |

గమనే తత్ర దేవానాం సర్వం శుభమివాభవత్ || ౫౯ ||

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్యాం సంహితాయాం పంచమస్కంధే
పరాజితదేవతానాం శక్తిరశరణగమనవర్ణనం నామ సప్తమోఽధ్యాయః || ౫.౭ ||

×.౮ అష్టమోఽధ్యాయః । దేవ్యాః స్వరూపోద్భవవర్ణనమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।

తరసా తేఽథ సమ్ప్రాప్య వైకుంఠం విష్ణువల్లభమ్ ।

దదృశుః సర్వశోభాఢ్యం దివ్యసద్మవిరాజితమ్ || ౧ ||

సరోవాపీసరిద్భిశ్చ సంయుతం సుఖదం శుభమ్ ।

హంససారసచక్రాహ్వాః కూజద్భిశ్చ విరాజితమ్ || ౨ ||

చమ్పకాశోకకర్ణామర్దారబకులావృతైః ।

మల్లికాతిలకామ్రాతయుతైః కురబకాదిభిః || ౩ ||

కోకిలారావసన్నాదైః శిఖణ్ణైర్నృత్యరణ్ణైః ।

భ్రమరావరమ్యైశ్చ దివ్యైరుపవనైర్యుతమ్ || ౪ ||

సునన్దనన్దనాద్యైశ్చ పార్షదైర్భక్తితప్సరైః ।

సంస్తువద్భిర్యుతం భక్తైరనన్యభవవృత్తిభిః || ౫ ||

ప్రాసాదై రత్నఖచితైః కాంచనైశ్చిత్రమణ్డితైః ।

అభ్రంలిహారిరాజద్భిః సంయుతం శుభసద్మకైః || ౬ ||

గాయద్భిర్దేవగన్ధర్వైర్నృత్యద్భిరప్సరోగణైః ।

రణ్ణాతం కిన్నరైః శశ్వదక్షకణ్ణైర్మనోహరైః || ౭ ||

మునిభిశ్చ తథా శాస్త్రైర్వేదపాఠకృతాదరైః ।

స్తువద్భిః శ్రుతిసూక్తైశ్చ మణ్డితం సదనం హరేః || ౮ ||

తే చ విష్ణుగృహం ప్రాప్య ద్వారపాఠా శుభాకృతీ ।

వీక్ష్యోమర్జయవిజయో హేమయష్టిధరో స్థితౌ || ౯ ||

గత్వైకోఽప్యభయోర్మధ్యే నివేదయతు సజ్జతాన్ ।

ద్వారస్థాన్ బ్రహ్మరుద్రాదీన్విష్ణుదర్శనలాలసాన్ || ౧౦ ||

వ్యాస ఉవాచ ।

విజయస్తద్వచః శ్రుత్వా గత్వాథ విష్ణుసన్నిధౌ ।

సర్వాన్సమాగతాన్దేవాన్ప్రణమ్యోవాచ సత్వరః ॥ ౧౧॥

విజయ ఉవాచ ।

దేవదేవ మహారాజ రమాకాన్త సురారిహన్ ।

సమాగతాః సురాః సర్వే ద్వారీ తిష్ఠన్తి వై విభో ॥ ౧౨॥

బ్రహ్మ రుద్రస్తథేన్ద్రశ్చ వరుణః పావకో యమః ।

స్తువన్తి వేదవాక్యైస్తామమరా దర్శనార్థినః ॥ ౧౩॥

వ్యాస ఉవాచ ।

తచ్చుత్వా వచనం విష్ణర్విజయస్య రమాపతిః ।

నిర్జగామ గృహాత్తార్ణం సురాన్సమధికోత్సవః ॥ ౧౪॥

గత్వా వీక్ష్య హరిర్దేవాన్ద్వారస్థాఞ్చుమకర్షితాన్ ।

ప్రీతిప్రవణయా దృష్ట్వా ప్రీణయామాస దుఃఖితాన్ ॥ ౧౫॥

ప్రణేముస్తే సురాః సర్వే దేవదేవం జనార్దనమ్ ।

తుష్టువుశ్చ సురారిఘ్నం వాగ్భిర్వేదవినిశ్చితమ్ ॥ ౧౬॥

దేవా ఊచుః ।

దేవదేవ జగన్నాథ సృష్టిస్థిత్యన్తకారక ।

దయాస్థిన్తో మహారాజ త్రాహి నః శరణాగతాన్ ॥ ౧౭॥

విష్ణురువాచ ।

విశన్తు నిర్జరాః సర్వే కుశలం కథయన్తు వః ।

ఆననేషు కిమర్థం వై మిలితాః సముపాగతాః ॥ ౧౮॥

చిన్తాతురాః కథం జాతా విషణ్ణా దీనమానసాః ।

బ్రహ్మారుద్రేణ సహితాః కార్యం ప్రబ్రూత సత్వరమ్ ॥ ౧౯॥

దేవా ఊచుః ।

మహిషేణ మహారాజ పీడితాః పాపకర్మణా ।

అసాధ్యేనాతిదుష్టేన వరదృష్టేన పాపినా ॥ ౨౦॥

యజ్ఞభాగానసౌ భుక్త్యై బ్రాహ్మణైః ప్రతిపాదితాన్ ।

అమరా గిరిదుర్గేషు భ్రమన్తి చ భయాతురాః ॥ ౨౧॥

వరదానేన ధాతుః స దుర్జయో మధుసూదన ।

తస్మాత్త్వాం శరణం ప్రాప్తా జ్ఞాత్వా తత్కార్యగౌరవమ్ ॥ ౨౨॥

సమర్థోఽసి సముద్ధర్తుం దైత్యమాయావిశారద ।
 కురు కృష్ణ వధోపాయం తస్య దానవమర్దన ॥ ౨౩॥
 ధాత్రా తస్మై వరో దత్తో హ్యవధోఽసి నరైః కిల ।
 కా స్త్రీ త్వేవంవిధా బాలా యా హన్యాత్తం శరం రణే ॥ ౨౪॥
 ఉమా మా వా శచీ విద్యా కా సమర్థాస్య ఘాతనే ।
 మహిషస్యాతిదుష్టస్య వరదానబలాదపి ॥ ౨౫॥
 విచిన్త్య బుద్ధ్యా యత్సర్వం మరణస్యాస్య కారణమ్ ।
 కురు కార్యం చ దేవానాం భక్తవత్సల భూధర ॥ ౨౬॥
 వ్యాస ఉవాచ ।
 శ్రుత్వా తద్వచనం విష్ణుస్తానువాచ హసన్నివ ।
 యుద్ధం కృతం పురాస్మాభిస్తథాపి న మృతో హ్యసౌ ॥ ౨౭॥
 అద్య సర్వసురాణాం వై తేజోభీ రూపసమ్పదా ।
 ఉత్పన్నా చేద్వరారోహా సా హన్యాత్తం రణే బలాత్ ॥ ౨౮॥
 హయారిం వరదృప్తఞ్చ మాయాశతవిశారదమ్ ।
 హన్తుం యోగ్యా భవేన్నారీ శక్త్యంశైర్నిర్మితా హి నః ॥ ౨౯॥
 ప్రార్థయన్తు చ తేజోఽశాస్త్రియోఽస్మాకం తథా పునః ।
 ఉత్పన్నైస్తైశ్చ తేజోఽశైస్తేజోరాశిర్భవేద్యథా ॥ ౩౦॥
 ఆయుధాని వయం దద్యుః సర్వే రుద్రపురోగమాః ।
 తస్యై సర్వాణి దివ్యాని త్రిశూలాదీని యాని చ ॥ ౩౧॥
 సర్వాయుధధరా నారీ సర్వతేజఃసమన్వితా ।
 హనిష్యతి దురాత్మానం తం పాపం మదగర్వితమ్ ॥ ౩౨॥
 వ్యాస ఉవాచ ।
 ఇత్యుక్తవతి దేవేశే బ్రహ్మణో వదనాత్తతః ।
 స్వయమేవోద్భృభౌ తేజోరాశిశ్చాతీవ దుఃసహః ॥ ౩౩॥
 రక్తవర్ణం శుభాకారం పద్మరాగమణిప్రభమ్ ।
 కిఞ్చచ్ఛీఘ్రం తథా చోష్ణం మరీచిజాలమణ్ణితమ్ ॥ ౩౪॥
 నిఃస్పృతం హరిణా దృష్టం హరేణ చ మహాత్మనా ।
 విస్మితౌ తౌ మహారాజ బభూవతురురుక్రమౌ ॥ ౩౫॥

శక్కురస్య శరీరాత్తు నిఃసృతం మహదద్భుతమ్ |
 రోప్యవర్ణమభూత్తివ్రం దుర్దర్శం దారుణం మహత్ || 3౬||
 భయక్కురఞ్చ దైత్యానాం దేవానాం విస్మయప్రదమ్ |
 ఘోరరూపం గిరిప్రఖ్యం తమోగుణమివాపరమ్ || 3౭||
 తతో విష్ణుశరీరాత్తు తేజోరాశిమివాపరమ్ |
 నీలం సత్త్వగుణోపేతం ప్రాదురాస మహాద్యుతి || 3౮||
 తతశ్చేన్ద్రశరీరాత్తు చిత్రరూపం దురాసదమ్ |
 ఆవిరాసీత్సుసంవృత్తం తేజః సర్వగుణాత్మకమ్ || 3౯||
 కుబేరయమవహ్నినాం శరీరేభ్యః సమస్తతః |
 నిశ్చక్రామ మహత్తేజో వరుణస్య తదైవ చ || ౪౦||
 అన్యేషాం చైవ దేవానాం శరీరేభ్యోఽతిభాస్వరమ్ |
 నిర్గతం తన్మహాతేజోరాశిరాసీన్మహోజ్జ్వలః || ౪౧||
 తం దృష్ట్వా విస్మితాః సర్వే దేవా విష్ణుపురోగమాః |
 తేజోరాశిం మహాదివ్యం హిమాచలమివాపరమ్ || ౪౨||
 పశ్యతాం తత్ర దేవానాం తేజఃపుష్కాసముద్భవా |
 బభూవాతివరా నారీ సుందరీ విస్మయప్రదా || ౪౩||
 త్రిగుణా సా మహాలక్ష్మీః సర్వదేవశరీరజా |
 అష్టాదశభుజా రమ్యా త్రివర్ణా విశ్వమోహినీ || ౪౪||
 శ్వేతాననా కృష్ణనేత్రా సంరక్తాధరపల్లవా |
 తామ్రపాణితలా కాంతా దివ్యభూషణభూషితా || ౪౫||
 అష్టాదశభుజా దేవీ సహస్రభుజమణ్డితా |
 సమ్భూతాసురనాశాయ తేజోరాశిసముద్భవా || ౪౬||
 జనమేజయ ఉవాచ |
 కృష్ణ దేవ మహాభాగ సర్వజ్ఞ మునిసత్తమ |
 విస్తరం బ్రూహి తస్యాస్త్యం శరీరస్య సముద్భవమ్ || ౪౭||
 ఏకీభూతం చ సర్వేషాం తేజః కిం వా పృథక్ స్థితమ్ |
 అజ్ఞాని చైవ తస్యాస్తు సర్వతేజోమయాని వా || ౪౮||
 భిన్నభాగవిభాగేన జాతాన్యజ్ఞాని యాని తు |

ముఖనాసాక్షిభేదేన సర్వత్రైకభవాని చ ॥ ౪౯ ॥

బ్రూహి తద్విస్తరం వ్యాస శరీరాఙ్గసముదభవమ్ ।
బభూవ యస్య దేవస్య తేజసోఽఙ్గం యదదృభతమ్ ॥ ౫౦ ॥

ఆయుధాభరణాదీని దత్తాని యైర్యథా యథా ।
తత్సర్వం శ్రోతుకామోఽస్మి త్వస్మృణాముభజనిర్గతమ్ ॥ ౫౧ ॥

న హి తృప్యామ్యహం బ్రహ్మాన్ సుధామయరసం పిబన్ ।
చరితఞ్చ మహాలక్ష్మ్యస్తస్మృణామోభజనిఃసృతమ్ ॥ ౫౨ ॥

సూత ఉవాచ ।

ఇతి తస్య వచః శ్రుత్వా రాఙ్ఘః సత్యవతీసుతః ।
ఉవాచ మధురం వాక్యం ప్రీణయన్నివ భూపతిమ్ ॥ ౫౩ ॥

వ్యాస ఉవాచ ।

శృణు రాజన్మహాభాగ విస్తరేణ బ్రవీమి తే ।
యథామతి కురుశ్రేష్ఠ తస్యా దేహసముదభవమ్ ॥ ౫౪ ॥

న బ్రహ్మా న హరిః సాక్షాన్న రుద్రో న చ వాసవః ।
యాథాతథ్యేన తద్దూపం వక్తుమీశః కదాచన ॥ ౫౫ ॥

కథం జానామ్యహం దేవ్యా యద్దూపం యాదృశం యతః ।
వాచారమ్భణమాత్రం తదుత్పన్నేతి బ్రవీమి యత్ ॥ ౫౬ ॥

సా నిత్యా సర్వదైవాస్తే దేవకార్యార్థసిద్ధయే ।
నానారూపా త్వేకరూపా జాయతే కార్యగౌరవాత్ ॥ ౫౭ ॥

యథా నటో రఙ్గగతో నానారూపో భవత్యసౌ ।
ఏకరూపస్వభావోఽపి లోకరఙ్ఘనహేతవే ॥ ౫౮ ॥

తద్దైషా దేవకార్యార్థమరూపాపి స్వలీలయా ।
కరోతి బహురూపాణి నిర్గుణా సగుణాని చ ॥ ౫౯ ॥

కార్యకర్మానుసారేణ నామాని ప్రభవన్తి హి ।
ధాత్వర్థగుణయుక్తాని గౌణాని సుబహూన్యపి ॥ ౬౦ ॥

తద్దైవ బుద్ధ్యనుసారేణ ప్రబ్రవీమి నరాధిప ।
యథా తేజఃసముద్భూతం రూపం తస్యా మనోహరమ్ ॥ ౬౧ ॥

శక్కురస్య చ యత్తేజస్తేన తన్ముఖపజ్కుజమ్ ।
 శ్వేతవర్ణం శుభాకారమజాయత మహత్తరమ్ ॥ ౬౨॥
 కేశస్తస్యాస్తథా స్నిగ్ధా యామ్యేన తేజసాభవన్ ।
 వక్త్రాశ్చాతిదీర్ఘా వై మేఘవర్ణా మనోహరాః ॥ ౬౩॥
 నయనత్రితయం తస్యా జ్జ్ఞే పావకతేజసా ।
 కృష్ణం రక్తం తథా శ్వేతం వర్ణత్రయవిభూషితమ్ ॥ ౬౪॥
 వక్త్రే స్నిగ్ధే కృష్ణవర్ణే సస్థ్యయోస్తేజసా భ్రువౌ ।
 జాతే దేవ్యాః సుతేజస్కే కామస్య ధనుషీవ తే ॥ ౬౫॥
 వాయోశ్చ తేజసా శస్త్రా శ్రవణౌ సమ్భుభూవతుః ।
 నాతిదీర్ఘో నాతిహ్రాస్వా దోలావివ మనోభువః ॥ ౬౬॥
 తిలపుష్పసమాకారా నాసికా సుమనోహరా ।
 సజ్ఞాతా స్నిగ్ధవర్ణా వై ధనదస్య చ తేజసా ॥ ౬౭॥
 దంతాః శిఖరిణః శ్లక్షణాః కున్దాగ్రసదృశాః సమాః ।
 సజ్ఞాతాః సుప్రభా రాజన్ ప్రాజాపత్యేన తేజసా ॥ ౬౮॥
 అధరశ్చాతిరక్తోఽస్యాః సజ్ఞాతోఽరుణతేజసా ।
 ఉత్తరోష్ఠస్తథా రమ్యః కార్తికేయస్య తేజసా ॥ ౬౯॥
 అష్టాదశభుజాకారా బాహవో విష్ణుతేజసా ।
 వసూనాం తేజసాఙ్గుల్యో రక్తవర్ణాస్తథాభవన్ ॥ ౭౦॥
 సామ్యేన తేజసా జాతం స్తనయోర్యుగ్మముత్తమమ్ ।
 బద్ధ్రేణాస్యాస్తథా మధ్యం జాతం త్రివలినంయుతమ్ ॥ ౭౧॥
 జ్ఞోరూ వరుణస్యాథ తేజసా సమ్భుభూవతుః ।
 నితమ్బుః స తు సజ్ఞాతో విపులస్తేజసా భువః ॥ ౭౨॥
 ఏవం నారీ శుభాకారా సురూపా సుస్వరా భృశమ్ ।
 సముత్పన్నా తథా రాజన్తేజోరాశినముద్భవా ॥ ౭౩॥
 తాం దృష్ట్వా సుష్ఠసర్వాశ్చీం సుదతీం చారులోచనామ్ ।
 ముదం ప్రాపుః సురాః సర్వే మహిషేణ ప్రపీడితాః ॥ ౭౪॥
 విష్ణుస్తావహా సురాన్సర్వాన్భూషణాన్యాయుధాని చ ।

ప్రయచ్ఛన్తు శుభాన్యస్యై దేవాః సర్వాణి సామృతమ్ || ౭×||

స్వాయుధేభ్యః సముత్పాద్య తేజోయుక్తాని సత్వరాః |

సమర్పయన్తు సర్వేఽద్య దేవ్యై నానాయుధాని వై || ౭౬||

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం

పంచమస్కంధే దేవ్యాః స్వరూపోద్భవవర్ణనం నామాష్టమోఽధ్యాయః || ౫.౮||

×.౯ నవమోఽధ్యాయః | మహిషమన్త్రిణా దేవీవార్తావర్ణనమ్ |

వ్యాస ఉవాచ |

దేవా విష్ణువచః శ్రుత్వా సర్వే ప్రముదితాస్తదా |

దదుశ్చ భూషణాన్యాశు వస్త్రాణి స్వాయుధాని చ || ౧||

క్షీరోదశ్చామృరే దివ్యే రక్తే సూక్ష్మే తథాజరే |

నిర్మలఞ్చ తథా హారం ప్రీతస్తస్మై సుమణ్ణితమ్ || ౨||

దదౌ చూడామణిం దివ్యం సూర్యకోటిసమప్రభమ్ |

కుణ్డలే చ తథా శుభ్రే కటకాని భుజేషు వై || ౩||

కేయూరాన్కృజ్జణాన్ద్వివ్యాన్నానారత్నవిరాజితాన్ |

దదౌ తస్యై విశ్వకర్మా ప్రసన్నేన్ద్రియమానసః || ౪||

నూపురౌ సుస్వరౌ కాన్తౌ నిర్మలౌ రత్నభూషితౌ |

దదౌ సూర్యప్రతీకాశౌ త్వష్టా తస్యై సుపాదయోః || ౫||

తథా గ్రైవేయకం రమ్యం దదౌ తస్యై మహార్ణవః |

అఙ్గులీయకరత్నాని తేజోవన్తి చ సర్వశః || ౬||

అక్షాసపఙ్కుజాం మాలాం గన్ధాఢ్యాం భ్రమరానుగామ్ |

తథైవ వైజయన్తీఞ్చ వరుణః సమ్ప్రయచ్ఛత || ౭||

హిమవానథ సన్తుష్టో రత్నాని వివిధాని చ |

దదౌ చ వాహనం సింహం కనకాభం మనోహరమ్ || ౮||

భూషణైర్భూషితా దివ్యైః సా రరాజ వరా శుభా |

సింహరూఢా వరారోహా సర్వలక్షణసంయుతా || ౯||

విష్ణుశ్చక్రాత్సముత్పాద్య దదావస్యై రథాఙ్గకమ్ |

సహస్రారం సుదీప్తఞ్చ దేవారిశిరసాం హరమ్ || ౧౦||

స్వత్రిశూలాత్సముత్పాద్య శక్కురః శూలముత్తమమ్ |
 దదౌ దేవ్యై సురారీణాం కృత్సనం భయానాశనమ్ || ౧౧ ||
 వరుణశ్చ ప్రసన్నాత్మా దదౌ శక్కుం సముజ్వలమ్ |
 ఘోషవన్తం స్వశక్ణాత్తు సముత్పాద్య సుమగ్గలమ్ || ౧౨ ||
 హుతాశనస్తథా శక్తిం శతఘ్నిం సుమనోజవామ్ |
 ప్రాయచ్ఛత్తు ప్రసన్నాత్మా తస్యై దైత్యవినాశినీమ్ || ౧౩ ||
 ఇషుధిం బాణపూర్ణఞ్చ చాపం చాద్భుతదర్శనమ్ |
 మారుతో దత్తవాంస్తస్యై దురాకర్షం ఖరస్వరమ్ || ౧౪ ||
 స్వవజ్రాద్యస్త్రముత్పాద్య దదావిన్ద్రోఽతిదారుణమ్ |
 ఘణ్ణామైరావతాత్తుర్ణం సుశబ్దం చాతిసున్దరామ్ || ౧౫ ||
 దదౌ దణ్డం యమః కామం కాలదణ్డసముద్భవమ్ |
 యేనాన్తం సర్వభూతానామకరోత్కాల ఆగతే || ౧౬ ||
 బ్రహ్మీ కమణ్డలుం దివ్యం గణ్ణావారిప్రపూరితమ్ |
 దదావస్యై ముదా యుక్తో వరుణః పాశమేవ చ || ౧౭ ||
 కాలః ఖడ్గం తథా చర్మ ప్రాయచ్ఛత్తు నరాధిప |
 పరశుం విశ్వకర్మా చ తీక్ష్ణమస్యై దదావథ || ౧౮ ||
 ధనదన్తు సురాపూర్ణం పానపాత్రం సువర్ణజమ్ |
 పఙ్కుజం వరుణశ్చాదాదేవ్యై దివ్యం మనోహరమ్ || ౧౯ ||
 గదాం కౌమోదకీం త్వష్టా ఘణ్ణాశతనినాదినీమ్ |
 అదాత్స్యై ప్రసన్నాత్మా సురశత్రువినాశినీమ్ || ౨౦ ||
 ఆస్త్రాణ్యనేకరూపాణి తథాభేద్యఞ్చ దంశనమ్ |
 దదౌ త్వష్టా జగన్మాత్రే నిజరశ్మిన్దివాకరః || ౨౧ ||
 సాయుధాం భూషణైర్యుక్తాం దృష్ట్వా తే విస్మయం గతాః |
 తుష్టువుస్తాం సురా దేవీం త్రైలోక్యమోహినీం శివామ్ || ౨౨ ||
 దేవా ఊచుః |
 నమః శివాయై కల్యాణ్యై శాన్త్యై పుష్త్యై నమో నమః |
 భగవత్స్యై నమో దేవ్యై రుద్రాణ్యై సతతం నమః || ౨౩ ||
 కాలరాత్ర్యై తథామ్నాయై ఇన్ద్రాణ్యై తే నమో నమః |

సిద్ధ్యై బుద్ధ్యై తథా వృద్ధ్యై వైష్ణవ్యై తే నమో నమః ॥ ౨౪ ॥
 పృథీవ్యాం యా స్థితా పృథ్వా న జ్ఞాతా పృథీవీఞ్చ యా ।
 అన్తఃస్థితా యమయతి వందే తామీశ్వరీం పరామ్ ॥ ౨౫ ॥
 మాయాయాం యా స్థితా జ్ఞాతా మాయయా న చ తామజామ్ ।
 అన్తఃస్థితా ప్రేరయతి ప్రేరయిత్రీం నుమః శివామ్ ॥ ౨౬ ॥
 కల్యాణం కురు భో మాతస్రాహి నః శత్రుతాపితాన్ ।
 జహి పాపం హయారిం త్వం తేజసా న్వేన మోహితమ్ ॥ ౨౭ ॥
 ఖలం మాయావినం ఘోరం స్త్రీవధ్యం వరదర్పితమ్ ।
 దుఃఖదం సర్వదేవానాం నానారూపధరం శతమ్ ॥ ౨౮ ॥
 త్వమేకా సర్వదేవానాం శరణం భక్తవత్సలే ।
 పీడితాన్దానవేనాద్య త్రాహి దేవి నమోఽస్తు తే ॥ ౨౯ ॥
 వ్యాస ఉవాచ ।
 ఏవం స్తుతా తదా దేవీ సురైః సర్వసుఖప్రదా ।
 తానువాచ మహాదేవీ స్మితపూర్వం శుభం వచః ॥ ౩౦ ॥
 దేవ్యువాచ ।
 భయం త్యజన్తు గీర్వాణా మహిషాన్మన్దచేతనః ।
 హనిష్యామి రణేఽద్వైవ వరదృప్తం విమోహితమ్ ॥ ౩౧ ॥
 వ్యాస ఉవాచ ।
 ఇత్యుక్త్వా సా సురాన్దేవీ జహాసాతీవ సుస్వరమ్ ।
 చిత్రమేతచ్ఛ సంసారే భ్రమమోహయతం జగత్ ॥ ౩౨ ॥
 బ్రహ్మవిష్ణుమహేశాద్యాః నేన్ద్రాశ్చాన్యే సురాస్తథా ।
 కమ్పయుక్తా భయత్రస్తా వర్తన్తే మహిషాత్కిల ॥ ౩౩ ॥
 అహో దైవబలం ఘోరం దుర్జయం సురసత్తమాః ।
 కాలః కర్తాస్మి దుఃఖానాం సుఖానాం ప్రభురీశ్వరః ॥ ౩౪ ॥
 సృష్టిపాలనసంహారే సమర్థా అపి తే యదా ।
 ముహ్యన్తి క్లేశసన్తప్తా మహిషేణ ప్రపీడితాః ॥ ౩౫ ॥
 ఇతి కృత్వా స్మితం దేవీ సాట్టహాసం చకార హా ।
 ఉచ్చైః శబ్దం మహాఘోరం దానవానాం భయప్రదమ్ ॥ ౩౬ ॥

చక్మే వసుధా తత్ర శ్రుత్వా తచ్ఛబ్దమద్భుతమ్ |
 చేలుశ్చ పర్వతాః సర్వే చుక్షోభాభిశ్చ వీర్యవాన్ || 3౭||
 మేరుశ్చవాల శబ్దేన దిశః సర్వాః ప్రపూరితాః |
 భయం జగ్ముస్తదా శ్రుత్వా దానవాస్తత్స్వనం మహత్ || ౩౮||
 జయ పాహీతి దేవాస్తామూచుః పరమహర్షితాః |
 మహిషోఽపి స్వనం శ్రుత్వా చుకోప మదగర్వితః || ౩౯||
 కిమేతదితి తాన్తైత్వాన్ప్రచ్చ స్వనశక్జితః |
 గచ్ఛన్తు త్వరితా దూతా జ్ఞాతుం శబ్దసముద్భవమ్ || ౪౦||
 కృతః కేనాయమత్యుగ్రః శబ్దః కర్ణవ్యథాకరః |
 దేవో వా దానవో వాపి యో భవేత్స్వనకారకః || ౪౧||
 గృహీత్వా తం దురాత్మానం మత్సమీపం నయన్త్విహా |
 హనిష్యామి దురాచారం గర్జన్తం స్మయదుర్మదమ్ || ౪౨||
 క్షీణాయుష్యం మన్దమతిం నయామి యమసాదనమ్ |
 పరాజితాః సురాః కామం న గర్జన్తి భయాతురాః || ౪౩||
 నాసురా మమ వశ్యాస్తే కస్యేదం మూఢచేష్టితమ్ |
 త్వరితా మాముపాయాన్తు జ్ఞాత్వా శబ్దస్య కారణమ్ || ౪౪||
 అహం గత్వా హనిష్యామి తం పాపం వితథశ్రమమ్ |
 వ్యాస ఉవాచ |
 ఇత్యుక్తాస్తేన తే దూతా దేవీం సర్వాఙ్గసుందరీమ్ || ౪౫||
 అష్టాదశభుజాం దివ్యాం సర్వాభరణభూషితామ్ |
 సర్వలక్షణసమ్పన్నాం వరాయుధధరాం శుభామ్ || ౪౬||
 దధతీం చషకం హస్తే పిబన్తిం చ ముహుర్మధు |
 సంవీక్ష్య భయభీతాస్తే జగ్ముస్తస్మాః సుశక్జితాః || ౪౭||
 సకాశే మహిషస్యాశు తమూచుః స్వనకారణమ్ |
 దూతా ఊచుః |
 దేవీ దైత్యేశ్వర ప్రౌఢా దృశ్యతే కాచిదఙ్గానా || ౪౮||
 సర్వాఙ్గభూషణా నారీ సర్వరత్నోపశోభితా |
 న మానుషీ నాసురీ సా దివ్యరూపా మనోహరా || ౪౯||

సింహారూఢాయుధధరా చాష్టాదశకరా వరా ।
 సా నాదం కురుతే నారీ లక్ష్మ్యతే మదగర్వితా ॥ ౫౦ ॥
 సురాపానరతా కామం జానీమో న సభర్తుకా ।
 అన్తరిక్షస్థితా దేవాస్తాం స్తువన్తి ముదాన్వితాః ॥ ౫౧ ॥
 జయేతి పాహి నశ్చేతి జహి శత్రుమితి ప్రభో ।
 న జానే కా వరారోహః కస్య వా సా పరిగ్రహః ॥ ౫౨ ॥
 కిమర్థమాగతా చాత్ర కిం చిక్వీర్షతి సున్దరీ ।
 ద్రష్టుం నైవ సమర్థాః స్మన్తతేజఃపరిధర్షితాః ॥ ౫౩ ॥
 శృంగారవీరహాసాఢ్యా రౌద్రాద్భుతరసాన్వితా ।
 దృష్టైవైవంవిధాం నారీమసమ్భాష్య సమాగతాః ॥ ౫౪ ॥
 వయం త్వదాజ్ఞయా రాజన్ కిం కర్తవ్యమతఃపరమ్ ।
 మహిష ఉవాచ ।
 గచ్ఛ వీర మయాదిష్టో మన్త్రిశేష్ఠ బలాన్వితః ॥ ౫౫ ॥
 సామాదిభిరుపాయైస్త్వం సమానయ శుభాననామ్ ।
 నాయాతి యది సా నారీ త్రిభిః సామాదిభిస్త్యిహ ॥ ౫౬ ॥
 అహత్వా తాం వరారోహం త్వమానయ మమాన్తికమ్ ।
 కరోమి పట్టమహిషీం తాం మరాలభ్రువం ముదా ॥ ౫౭ ॥
 ప్రీతియుక్తా సమాయాతి యది సా మృగలోచనా ।
 రసభక్తో యథా న స్యాత్తథా కురు మమేప్పితమ్ ॥ ౫౮ ॥
 శ్రవణాన్మోహితోఽస్మ్యద్య తస్యా రూపస్య సమ్పదా ।
 వ్యాస ఉవాచ ।
 మహిషస్య వచః శ్రుత్వా పేశలం మన్త్రిసత్తమః ॥ ౫౯ ॥
 జగామ తరసా కామం గజాశ్వరథసంయుతః ।
 గత్వా దూరతరం స్థిత్యా తామువాచ మనస్వినీమ్ ॥ ౬౦ ॥
 వినయావనతః శ్లక్షం మన్త్రి మధురయా గిరా ।
 ప్రధాన ఉవాచ ।
 కాసి త్వం మధురాలాపే కిమత్రాగమనం కృతమ్ ॥ ౬౧ ॥
 పృచ్ఛతి త్వాం మహాభాగే మన్ముఖేన మమ ప్రభుః ।

స జేతా సర్వదేవానామవధ్యస్తు నరైః కిల || ౬౨||

బ్రహ్మణో వరదానేన గర్వితశ్చారుణోచనే |

దైత్యేశ్వరోఽసౌ బలవాన్కామరూపధరః సదా || ౬౩||

శ్రుత్వా త్వాం సముపాయాతాం చారువేషాం మనోహరామ్ |

ద్రష్టుమిచ్ఛతి రాజా మే మహిషో నామ పార్థివః || ౬౪||

మానుషం రూపమాదాయ త్వత్సమీపం సమేష్యతి |

యథా రుచ్యేత చార్వణ్ణి తథా మన్యామహే వయమ్ || ౬౫||

త్వర్ష్యేహి మృగశావాక్షి సమీపం తస్య ధీమతః |

నో చేదిహానయామ్యేనం రాజానం భక్తితత్పరమ్ || ౬౬||

తథా కరోమి దేవేశి యథా తే మనసేప్పితమ్ |

వశగోఽసౌ తవాత్యర్థం రూపసంశ్రవణాత్తవ || ౬౭||

కరభోరు వదాశు త్వం సంవిధేయం మయా తథా || ౬౮||

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం

సంహితాయాం పంచమస్కంధే మహిషమన్త్రిణా

దేవీవార్తావర్ణనం నామ నవమోఽధ్యాయః || ౫.౯||

×.౧౦ దశమోఽధ్యాయః | మస్త్రీద్వారా మహిషాసురేణ దేవ్యా సహ
వివాహప్రస్తావః |

వ్యాస ఉవాచ |

ఇతి తస్య వచః శ్రుత్వా ప్రహస్య ప్రమదోత్తమా |

తమువాచ మహారాజ మేఘగమ్భీరయా గిరా || ౧||

దేవ్యువాచ |

మన్త్రివర్య సురాణాం వై జననీం విద్ధి మాం కిల |

మహాలక్ష్మీమితి ఖ్యాతాం సర్వదైత్యనిఘాదినీమ్ || ౨||

ప్రార్థితాహం సురైః సర్వైర్మహిషస్య వధాయ చ |

పీడితైర్దానవేన్ద్రేణ యజ్ఞభాగబహిష్కృతైః || ౩||

తస్మాదిహాగతాస్త్వద్య తద్వధార్థం కృతోద్యమా |

ఏకాకినీ న సైన్యేన సంయుతా మన్త్రిసత్తమ || ౪||

యత్త్వయాహం సామపూర్వం కృత్వా స్వాగతమాదరాత్ |
ఉక్తా మధురయా వాచా తేన తుష్టాస్మి తేనఘ || ౫ ||

నోచేద్ధన్మి దృశా త్వాం వై కాలాగ్నిసమయా కిల |
కస్య ప్రీతికరం న స్యాన్మాధుర్యవచనం ఖలు || ౬ ||

గచ్ఛ తం మహిషం పాపం వద మద్వచనాదిదమ్ |
గచ్ఛ పాతాలమధునా జీవితేచ్ఛా యదస్తి తే || ౭ ||

నోచేత్కృతాగసం దుష్టం హనిష్యామి రణాఙ్గణే |
మద్భాణక్షణ్ణదేహస్త్యం గన్తాసి యమసాదనమ్ || ౮ ||

దయాలుత్వం మమేదం త్వం విదిత్వా గచ్ఛ సత్వరమ్ |
హతే త్వయి సురా మూఢ స్వర్గం ప్రాప్సున్తి సత్వరమ్ || ౯ ||

తస్మాద్ గచ్ఛస్వ త్యక్త్వైకో మేదిసీఞ్చ ససాగరామ్ |
పాతాలం తరసా మన్ద యావద్ బాణా న మేపతన్ || ౧౦ ||

యుద్ధేచ్ఛా చేన్మనసి తే తర్హ్వహి త్వరితోఽసుర |
వీరైర్మహాబలైః సర్వైర్నయామి యమసాదనమ్ || ౧౧ ||

యుగే యుగే మహామూఢ హతాస్త్యత్సదృశాః కిల |
అసంఖ్యతాస్తథా త్వాం వై హనిష్యామి రణాఙ్గణే || ౧౨ ||

సాఫల్యం కురు శస్త్రాణాం ధారణే తు శ్రమోఽన్యథా |
తద్యుధ్యస్వ మయా సార్థం సమరే స్మరపీడితః || ౧౩ ||

మా గర్వం కురు దుష్టాత్మన్ యన్మేఽస్తి బ్రహ్మణో వరః |
స్త్రీవధ్యత్యే త్వయా మూఢ పీడితాః సురసత్తమాః || ౧౪ ||

కర్తవ్యం వచనం ధాతుస్తేనాహం త్వాముపాగతా |
స్త్రీరూపమతులం కృత్వా సత్యం హస్తుం కృతాగనమ్ || ౧౫ ||

యథేచ్ఛం గచ్ఛ వా మూఢ పాతాలం పన్నగావృతమ్ |
హిత్వా భూసురసద్మాద్య జీవితేచ్ఛా యదస్తి తే || ౧౬ ||

వ్యాస ఉవాచ |
ఇత్సుక్తః స తతో దేవ్యా మన్త్రిశ్చేష్టో బలాన్వితః |
ప్రత్యువాచ నిశమ్యాసౌ వచనం హేతుగర్భితమ్ || ౧౭ ||

దేవి స్త్రీసదృశం వాక్యం బ్రూషే త్వం మదగర్వితా ।
 క్వాసౌ క్వ త్వం కథం యుద్ధమసమ్భావ్యమిదం కిల ॥ ౧౮॥
 ఏకాకినీ పునర్బాలా ప్రారబ్ధయావనా మృదుః ।
 మహిషోఽసౌ మహాకాయో దుర్విభావ్యం హి సజ్జతమ్ ॥ ౧౯॥
 సైన్యం బహువిధం తస్య హస్త్యశ్వరథసజ్కులమ్ ।
 పదాతిగణసంవిధ్దం నానాయుధవిరాజితమ్ ॥ ౨౦॥
 కః శ్రమః కరిరాజస్య మాలతీపుష్పమర్దనే ।
 మారణే తవ వామోరు మహిషస్య తథా రణే ॥ ౨౧॥
 యది త్వాం పరుషం వాక్యం బ్రవీమి స్వల్పమప్యహమ్ ।
 శ్మశ్కారే తద్విరుద్ధం హి రసభక్తాద్భిభేమ్యహమ్ ॥ ౨౨॥
 రాజాస్మాకం సురరిపుర్వర్తతే త్వయి భక్తిమాన్ ।
 సామమేవ మయా వాచ్యం దానయుక్తం తథా వచః ॥ ౨౩॥
 నోచేద్ధన్యహమద్వైవ బాణేన త్వాం మృషావదామ్ ।
 మిథ్యాభిమానచతురాం రూపయౌవనగర్వితామ్ ॥ ౨౪॥
 స్వామి మే మోహితః శ్రుత్వా రూపం తే భువనాతిగమ్ ।
 తత్ప్రియార్థం ప్రియం కామం వక్తవ్యం త్వయి యన్మయా ॥ ౨౫॥
 రాజ్యం తవ ధనం సర్వం దాసస్తే మహిషః కిల ।
 కురు భావం విశాలాక్షి త్వక్వా రోషం మృతిప్రదమ్ ॥ ౨౬॥
 పతామి పాదయోస్తేఽహం భక్తిభావేన భామిని ।
 పట్టరాజ్ఞీ మహారాజ్ఞో భవ శీఘ్రం శుచిస్మితే ॥ ౨౭॥
 త్రైలోక్యవిభవం సర్వం ప్రాప్స్యసి త్వమనాచిలమ్ ।
 సుఖం సంసారజం సర్వం మహిషస్య పరిగ్రహాత్ ॥ ౨౮॥
 దేవ్యువాచ ।
 శ్శృణు సాచివ వక్ష్యామి వాక్యానాం సారముత్తమమ్ ।
 శాస్త్రదృష్టేన మార్గేణ చాతుర్యమనుచిన్త్య చ ॥ ౨౯॥
 మహిషస్య ప్రధానస్త్యం మయా జ్ఞాతం ధియా కిల ।
 పశుబుద్ధిస్యభావోఽసి వచనాత్తవ సామ్ప్రతమ్ ॥ ౩౦॥
 మన్త్రిణస్త్యాదృశా యస్య స కథం బుద్ధిమాన్భవేత్ ।

ఉభయోః సదృశో యోగః కృతోఽయం విధినా కిల ॥ 3౧॥

యదుక్తం స్త్రీస్వభావాసి తద్విచారస్య మూఢ కిమ్ ।

పుమాన్నాహం తత్స్వభావాభవంస్త్రీవేషధారిణీ ॥ 3౨॥

యాచితం మరణం పూర్వం స్త్రీయా త్వత్ప్రభుణా యథా ।

తస్మాన్మన్యేఽతిమూర్ఖోఽసౌ న వీరరసవిత్తమః ॥ 33॥

కామిన్యా మరణం క్లిబరతిదం శూరదుఃఖదమ్ ।

ప్రార్థితం ప్రభుణా తేన మహిషేణాత్మబుద్ధినా ॥ 3౪॥

తస్మాత్ప్రీరూపమాధాయ కార్యం కర్తుముపాగతా ।

కథం బిభేషి త్వద్వాక్యైర్ధర్మశాస్త్రవిరోధకైః ॥ 3౫॥

విపరీతం యదా దైవం తృణం వజ్రసమం భవేత్ ।

విధిశ్చేత్సుముఖః కామం కులిశం తూలవత్తదా ॥ 3౬॥

కిం సైన్యైరాయుధైః కిం వా ప్రపశ్చౌర్ధ్వర్గనేవనైః ।

మరణం సామృతం యస్య తస్య సైన్యైస్తు కిం ఫలమ్ ॥ 3౭॥

యదాయం దేహసమ్బంధో జీవస్య కాలయోగతః ।

తదైవ లిఖితం సర్వం సుఖం దుఃఖం తథా మృతిః ॥ 3౮॥

యస్య యేన ప్రకారేణ మరణం దైవనిర్మితమ్ ।

తస్య తేనైవ జాయేత నాన్యథేతి వినిశ్చయః ॥ 3౯॥

బ్రహ్మాదీనాం యథా కాలే నాశోత్పత్తీ వినిర్మితే ।

తదైవ భవతః కామం కిమన్యేషాం విచార్యతే ॥ ౪౦॥

యే మృత్యుధర్మిణస్తేషాం వరదానేన దర్పితాః ।

మరిష్యామో న మన్యన్తే తే మూఢా మన్దచేతసః ॥ ౪౧॥

తస్మాద్ గచ్ఛ నృపం బ్రూహి వచనం మమ సత్వరమ్ ।

యదాజ్ఞాపయతే భూపస్తత్కర్తవ్యం త్వయా కిల ॥ ౪౨॥

మఘవా స్వర్గమాప్నోతు దేవాః సస్తు హవిర్భుజః ।

యూయం ప్రయాత పాతాలం యది జీవితమిచ్ఛథ ॥ ౪3॥

అన్యథా చేన్మతిర్మన్త మహిషస్య దురాత్మనః ।

తద్యుధ్యస్వ మయా సార్ధం మరణాయ కృతాదరః ॥ ౪౪॥

మన్యసే సక్లరే భగ్నా దేవా విష్ణుపురోగమాః ।
దైవం హి కారణం తత్ర వరదానం ప్రజాపతేః ॥ ౪×॥

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇతి దేవ్యా వవః శ్రుత్వా చింతయామాస దానవః ।
కిం కర్తవ్యం మయా యుద్ధం గన్తవ్యం వా నృపం ప్రతి ॥ ౪౬॥

వివాహార్థమిహాజ్ఞప్తో రాజ్ఞా కామాతురేణ వై ।
తత్కథం విరసం కృత్వా గచ్ఛేయం నృపసన్నిధౌ ॥ ౪౭॥

ఇయం బుద్ధిః సమీచీనా యద్ వ్రజామి కలిం వినా ।
యథాగతం తథా శీఘ్రం రాజ్ఞే సంవేదయామ్యహమ్ ॥ ౪౮॥

స ప్రమాణం పునః కార్యే రాజా మతిమతాం వరః ।
కరిష్యతి విచార్యైవ సచివైర్నిపుణైః సహ ॥ ౪౯॥

సహసా న మయా యుద్ధం కర్తవ్యమనయా సహ ।
జయే పరాజయే వాపి భూపతేరప్రియం భవేత్ ॥ ౫౦॥

యది మాం సున్దరీ హన్యాదహం వా హన్మి తాం పునః ।
యేన కేనాప్యపాయేన స కుష్పేత్పార్థివః కిల ॥ ౫౧॥

తస్మాత్తత్ప్రేవ గత్వాహం బోధయిష్యామి తం నృపమ్ ।
యథాద్యాభిహితం దేవ్యా యథారుచి కరోతు సః ॥ ౫౨॥

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇతి సజ్ఞోన్త్య మేధావీ జగామ నృపసన్నిధౌ ।
ప్రణమ్య తమువాచేదం కృతాజ్ఞాలిరమాత్యకః ॥ ౫౩॥

మన్త్ర్యువాచ ।

రాజన్ దేవీ వరారోహా సింహస్యోపరి సంస్థితా ।
అష్టాదశభుజా రమ్యా వరాయుధధరా పరా ॥ ౫౪॥

సా మయోక్తా మహారాజ మహిషం భజ భామిని ।
మహిషీ భవ రాజ్ఞస్తస్వం త్రైలోక్యాధిపతేః ప్రియా ॥ ౫౫॥

పట్టరాజ్ఞీ త్వమేవాస్య భవితా నాత్ర సంశయః ।
స తవాజ్ఞాకరో జాతో వశవర్తీ భవిష్యతి ॥ ౫౬॥

త్రైలోక్యవిభవం భుక్త్వా చిరకాలం వరాననే ।

మహిషం పతిమాసాద్య యోషితాం సుభగా భవ ॥ ౫౭॥

ఇతి మద్యచనం శ్రుత్వా సా స్మయావేశమోహితా ।

మామువాచ విశాలాక్షీ స్మితపూర్వమిదం వచః ॥ ౫౮॥

మహిషీగర్భసమ్భూతం పశునామధమం కిల ।

బలిం దాస్యామ్యహం దేవ్యై సురాణాం హితకామ్యయా ॥ ౫౯॥

కా మూఢా కామినీ లోకే మహిషం వై పతిం భజేత్ ।

మాదృశీ మన్దబుద్ధే కిం పశుభావం భజేదీహ ॥ ౬౦॥

మహిషీ మహిషం నాథం సశృంఖ్లా శృంఖ్లసంయుతమ్ ।

కురుతే క్రన్దమానా వై నాహం తత్సదృశీ శతా ॥ ౬౧॥

కరిష్యేఽహం మృధే యుద్ధం హనిష్యే త్వాం సురాప్రియమ్ ।

గచ్ఛ వా దుష్ట పాతాలం జీవితేచ్ఛా యదస్తి తే ॥ ౬౨॥

పరుషం తు తయా వాక్యమిత్సుక్తం నృప మత్తయా ।

తచ్ఛృత్వాహం సమాయాతః ప్రవిచిన్త్య పునః పునః ॥ ౬౩॥

రసభక్తం విచిన్త్యైవ న యుద్ధం తు మయా కృతమ్ ।

ఆజ్ఞాం వినా తవాత్సన్తం కథం కుర్యాం వృథోద్యమమ్ ॥ ౬౪॥

సాతీవ చ బలోన్మత్తా వర్తతే భూప భామినీ ।

భవితవ్యం న జానామి కిం వా భావి భవిష్యతి ॥ ౬౫॥

కార్యేఽస్మిన్స్తవం ప్రమాణం నో మన్తోఽతీవ దురాసదః ।

యుద్ధం పలాయనం శ్రేయో న జానేఽహం వినిశ్చయమ్ ॥ ౬౬॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం

సంహితాయాం పంచమస్కంధే మన్త్రిద్వారా మహిషాసురేణ

దేవ్యా సహ వివాహప్రస్తావో నామ దశమోఽధ్యాయః ॥ ౫.౧౦॥

×.౧౦ ఏకాదశోఽధ్యాయః । తామ్రకృతం దేవీం ప్రతి విస్రంసనవచనవర్ణనమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇతి తస్య వచః శ్రుత్వా మహిషో మదవిహ్వలః ।

మన్త్రివృద్ధాన్ సమాహూయ రాజా వచనమబ్రవీత్ ॥ ౧॥

రాజోవాచ ।

మన్త్రిణః కిం చ కర్తవ్యం విశ్రబ్ధం బ్రూత మా చిరమ్ |
 ఆగతా దేవవిహితా మాయేయం శామ్పరీప కిమ్ || ౨ ||
 కార్యేఽస్మిన్నిపుణా యూయముపాయేషు విచక్షణాః |
 సామాదిషు చ కర్తవ్యః కోఽత్ర మహ్యం బ్రువన్తు చ || ౩ ||
 మన్త్రిణ ఉాచుః |
 సత్యం సదైవ వక్తవ్యం ప్రియశ్చ నృపసత్తమ |
 కార్యం హితకరం నూనం విచార్య విబుధైః కిల || ౪ ||
 సత్యం చ హితకృద్రాజన్ప్రియం చాహితకృద్భవేత్ |
 యథోషధం నృణాం లోకే హ్యప్రియం రోగనాశనమ్ || ౫ ||
 సత్యస్య శ్రోతా మన్తా చ దుర్లభః పృథివీపతే |
 వక్తాపి దుర్లభః కామం బహవశ్చాటుభాషకాః || ౬ ||
 కథం బ్రూమోఽత్ర నృపతే విచారే గహనే త్విహ |
 శుభం వాప్యశుభం వాపి కో వేత్తి భువనత్రయే || ౭ ||
 రాజోవాచ |
 స్వస్వమత్యనుసారేణ బ్రువన్త్వద్య పృథక్పుథక్ |
 యేషాం హి యాదృశో భావస్తచ్చుత్వా చిన్తయామ్యహమ్ || ౮ ||
 బహునాం మతమాజ్ఞాయ విచార్య చ పునః పునః |
 యచ్ఛ్రేయస్తద్ధి కర్తవ్యం కార్యం కార్యవిచక్షణైః || ౯ ||
 వ్యాస ఉవాచ |
 తస్యైవం వచనం శ్రుత్వా విరూపాక్షో మహాబలః |
 ఉవాచ తరసా వాక్యం రజ్జాయస్పృథివీపతిమ్ || ౧౦ ||
 విరూపాక్ష ఉవాచ |
 రాజన్నారీ వరాకీయం సా బ్రూతే మదగర్వితా |
 విభీషికామాత్రమిదం జ్ఞాతవ్యం వచనం త్వయా || ౧౧ ||
 కో బిభేతి స్త్రియో వాక్యైర్దుర్గుకై రణదుర్మదైః |
 అన్యతం సాహసం చేతి జానన్నారీవిచేష్టితమ్ || ౧౨ ||
 జిత్వా త్రిభువనం రాజన్నద్య కాన్తాభయేన వై |
 దీనత్యేఽప్యయశో నూనం వీరస్య భువనే భవేత్ || ౧౩ ||

తస్మాద్భ్యమ్మహమేకాకీ యుద్ధాయ చణ్డికాం ప్రతి ।
 హనిష్యే తాం మహారాజ నిర్భయో భవ సామృతమ్ ॥ ౧౪ ॥
 సేనావృతోఽహం గత్వా తాం శస్త్రాస్త్రైర్వివిధైః కిల ।
 నిఘాదయామి దుర్మర్షాం చణ్డికాం చణ్ణవిక్రమామ్ ॥ ౧౫ ॥
 బద్ధ్వా సర్పమయైః పాశైరానయిష్యే తవాన్తికమ్ ।
 వశగా తు సదా తే స్యాత్పశ్య రాజన్ బలం మమ ॥ ౧౬ ॥
 వ్యాస ఉవాచ ।
 విరూపాక్షవచః శ్రుత్వా దుర్ధరో వాక్యమబ్రవీత్ ।
 సత్యముక్తం వచో రాజన్ విరూపాక్షేణ ధీమతా ॥ ౧౭ ॥
 మమాపి వచనం శ్లక్ష్యం శ్రోతవ్యం ధీమతా త్వయా ।
 కామాతురైషా సుదతి లక్ష్యతేఽప్యనుమానతః ॥ ౧౮ ॥
 భవత్యేవంవిధా కామం నాయికా రూపగర్వితా ।
 భీషయత్వా వరారోహా త్వాం వశే కర్తుమిచ్ఛతి ॥ ౧౯ ॥
 హవోఽయం మానినీనాం వై తం వేత్తి రసవిత్తమః ।
 వక్రోక్తిరేషా కామిన్యాః ప్రియం ప్రతి పరాయణమ్ ॥ ౨౦ ॥
 వేత్తి కోఽపి నరః కామం కామశాస్త్రవిచక్షణః ।
 యదుక్తం నామ బాణైస్త్యాం వధిష్యే రణమూర్ధని ॥ ౨౧ ॥
 హేతుగర్భమిదం వాక్యం జ్ఞాతవ్యం హేతువిత్తమైః ।
 బాణాస్తు మానినీనాం వై కటాక్షా ఏవ విశ్రుతాః ॥ ౨౨ ॥
 పుష్పాంజ్ఞులిమయాశ్చాన్యే వ్యజ్ఞాన్యని వచనాని చ ।
 కా శక్తిరన్యబాణానాం ప్రేరణే త్వయి పార్థివ ॥ ౨౩ ॥
 తాదృశీనాం న సా శక్తిర్బ్రహ్మవిష్ణుహారాదిషు ।
 యయోక్తం నేత్రబాణైస్త్యాం హనిష్యే మన్ద పార్థివమ్ ॥ ౨౪ ॥
 విపరీతం పరిజ్ఞాతం తేనారసవిదా కిల ।
 పాతయిష్యామి శయ్యాయాం రణమయ్యాం పతిం తవ ॥ ౨౫ ॥
 విపరీతరతికీడాభాషణం జ్ఞేయమేవ తత్ ।
 కరిష్యే విగతప్రాణం యదుక్తం వచనం తయా ॥ ౨౬ ॥

వీర్యం ప్రాణా ఇతి ప్రోక్తం తద్విహీనం న చాన్యథా ।
 వ్యఙ్గ్యాధిక్యేన వాక్యేన వరయత్యుత్తమా నృప ॥ ౨౭ ॥
 తద్వై విచారతో జ్ఞేయం రసగ్రస్థవిచక్షణైః ।
 ఇతి జ్ఞాత్వా మహారాజ కర్తవ్యం రససంయుతమ్ ॥ ౨౮ ॥
 సామదానద్వయం తస్యా నాన్యోపాయోఽస్తి భూపతే ।
 రుష్టా వా గర్వితా వాపి వశగా మానినీ భవేత్ ॥ ౨౯ ॥
 తాదృశైర్మధురైర్వాక్యైరానయిష్యే తవాన్తికమ్ ।
 కిం బహూక్తేన మే రాజన్ కర్తవ్యా వశవర్తినీ ॥ ౩౦ ॥
 గత్వా మయాధునైవేయం కింకరీవ సదైవ తే ।
 వ్యాస ఉవాచ
 ఇత్థం నిశమ్య తద్వాక్యం తామ్రస్తత్త్వవిచక్షణః ॥ ౩౧ ॥
 ఉవాచ వచనం రాజన్నిశామయ మయోదితమ్ ।
 హేతుమద్ధర్మసహితం రసయుక్తం నయాన్వితమ్ ॥ ౩౨ ॥
 నైషా కామాతురా బాలా నానురక్తా విచక్షణా ।
 వ్యఙ్గ్యాని నైవ వాక్యాని తయోక్తాని తు మానద ॥ ౩౩ ॥
 చిత్రమత్ర మహాబాహో యదేకా వరవర్ణినీ ।
 నిరాలంబా సమాయాతి చిత్రరూపా మనోహరా ॥ ౩౪ ॥
 అష్టాదశభుజా నారీ న శ్రుతా న చ వీక్షితా ।
 కేనాపి త్రిషు లోకేషు పరాక్రమవతీ శుభా ॥ ౩౫ ॥
 ఆయుధాన్యపి తావన్తి ధృతాని బలవన్తి చ ।
 ఏవరీతమిదం మన్యే సర్వం కాలకృతం నృప ॥ ౩౬ ॥
 స్వప్నాని దుర్నిమిత్తాని మయా దృష్టాని వై నిశి ।
 తేన జానామ్యహం నూనం వైశసం సముపాగతమ్ ॥ ౩౭ ॥
 కృష్ణామృరధరా నారీ రుదతీ చ గృహాంజ్ఞే ।
 దృష్టా స్వప్నేఽప్యుషఃకాలే చిన్తితవ్యస్తదత్యయః ॥ ౩౮ ॥
 ఏకృతాః పక్షిణో రాత్రౌ రోరువన్తి గృహే గృహే ।
 ఉత్పాతా వివిధా రాజన్ ప్రభవన్తి గృహే గృహే ॥ ౩౯ ॥
 తేన జానామ్యహం నూనం కారణం కింఞ్చిదేవ హి ।

యత్త్వాం ప్రార్థయతే బాలా యుద్ధాయ కృతనిశ్చయా ॥ ౪౦॥

నైషాస్తి మానుషీ నో వా గాంధర్వీ న తథాసురీ ।

దేవైః కృతేయం జ్ఞాతవ్యా మాయా మోహకరీ విభో ॥ ౪౧॥

కాతరత్వం న కర్తవ్యం మమైతన్మతమిత్యలమ్ ।

కర్తవ్యం సర్వథా యుద్ధం యద్భావ్యం తద్భవిష్యతి ॥ ౪౨॥

కో వేద దైవకర్తవ్యం శుభం వాప్యశుభం తథా ।

అవలమ్యు ధియా దైర్యం స్థాతవ్యం వై విచక్షణైః ॥ ౪౩॥

జీవితం మరణం పుంసాం దైవాధీనం నరాధిప ।

కోఽపి నైవాన్యథా కర్తుం సమర్థో భువనత్రయే ॥ ౪౪॥

మహిష ఉవాచ ।

గచ్ఛ తాన్రు మహాభాగ యుద్ధాయ కృతనిశ్చయః ।

తామానయ వరారోహం జిత్వా ధర్మేణ మానినీమ్ ॥ ౪౫॥

న భవేద్వశగా నారీ సఙ్గామే యది సా తవ ।

హస్తవ్యా నాన్యథా కామం మాననీయా ప్రయత్నతః ॥ ౪౬॥

వీరస్త్యమసి సర్వజ్ఞ కామశాస్త్రవిశారదః ।

యేన కేనాప్యపాయేన జేతవ్యా వరవర్ణినీ ॥ ౪౭॥

త్వరస్వీర మహాబాహో సైన్యేన మహతా వృతః ।

తత్ర గత్వా త్వయా జ్ఞేయా విచార్య చ పునః పునః ॥ ౪౮॥

కీమర్థమాగతా చేయం జ్ఞాతవ్యం తద్ధి కారణమ్ ।

కామాద్యా వైరభావాచ్ఛ మాయా కన్యేయమిత్యుత ॥ ౪౯॥

ఆదౌ తన్నిశ్చయం కృత్వా జ్ఞాతవ్యం తచ్చిక్రీర్షితమ్ ।

పశ్చాద్యుద్ధం ప్రకర్తవ్యం యథాయోగ్యం యథాబలమ్ ॥ ౫౦॥

కాతరత్వం న కర్తవ్యం నిర్దయత్వం తథా న చ ।

యాదృశం హి మనస్తస్యాః కర్తవ్యం తాదృశం త్వయా ॥ ౫౧॥

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇతి తద్భాషితం శ్రుత్వా తాన్రుః కాలవశం గతః ।

నిర్గతః సైన్యసంయుక్తః ప్రణమ్య మహిషం నృపమ్ ॥ ౫౨॥

గచ్ఛన్మార్గే దురాత్మాసౌ శకునాస్వీక్ష్య దారుణాన్ |
 విస్మయఞ్చ భయం ప్రాప యమమార్గప్రదర్శకాన్ || ౫౩||
 సగత్వా తాం సమాలోక్య దేవీం సింహోపరిస్థితామ్ |
 స్తూయమానాం సురైః సర్వైః సర్వాయుధవిఘ్నాపితామ్ || ౫౪||
 తామువాచ విసీతః సన్ వాక్యం మధురయా గిరా |
 సామభావం సమాశ్రిత్య వినయావనతః స్థితః || ౫౫||
 దేవి దైత్యేశ్వరః శ్లోకీ త్వద్రూపగుణమోహితః |
 స్పృహం కరోతి మహిషస్తవత్యాణిగ్రహణాయ చ || ౫౬||
 భావం కురు విశాలాక్షి తస్మిన్నమరదుర్జయే |
 పతిం తం ప్రాప్య మృద్వజ్ఞీ నన్దనే విహారాద్భుతే || ౫౭||
 సర్వాఙ్గుసున్దరం దేహం ప్రాప్య సర్వసుఖాస్పదమ్ |
 సుఖం సర్వాత్మనా గ్రాహ్యం దుఃఖం హేయమితి స్థితిః || ౫౮||
 కరభోరు కిమర్థం తే గృహీతాన్యాయుధాన్యలమ్ |
 పుష్పకన్ధకయోగ్యాస్తే కరాః కమలకోమలాః || ౫౯||
 భ్రూచాపే విద్యమానేఽపి ధనుషా కిం ప్రయోజనమ్ |
 కటాక్షా విశిఖాః సన్ని కిం బాణైర్నిష్ప్రయోజనైః || ౬౦||
 సంసారే దుఃఖదం యుద్ధం న కర్తవ్యం విజానతా |
 లోభాసక్తాః ప్రకుర్వన్తి సక్లౌమఞ్చ పరస్పరమ్ || ౬౧||
 పుష్పైరపి న యోధవ్యం కిం పునర్నిశితైః శరైః |
 భేదనం నిజగాత్రాణాం కస్య తజ్ఞాయతే ముదే || ౬౨||
 తస్మాత్త్వమపి తన్వజ్ఞీ ప్రసాదం కర్తుమర్హసి |
 భర్తారం భజ మే నాథం దేవదానవపూజితమ్ || ౬౩||
 స తేఽత్ర వాఞ్ఛితం సర్వం కరిష్యతి మనోరథమ్ |
 త్వం పట్టమహిషీ రాజ్ఞః సర్వథా నాత్ర సంశయః || ౬౪||
 వచనం కురు మే దేవి ప్రాప్స్యసే సుఖముత్తమమ్ |
 సక్లౌమే జయసన్దేహాః కష్టం ప్రాప్య న సంశయః || ౬౫||
 జానాసి రాజనీతిం త్వం యథావద్వరవర్ణిని |

భుజ్జ్వ రాజ్యసుఖం పూర్ణం వర్షాణామయుతాయుతమ్ ॥ ౬౬ ॥

పుత్రస్తే భవితా కాన్తః సోఽపి రాజా భవిష్యతి ।

యావనే క్రీడయిత్వాన్వే వార్ధక్యే సుఖమాప్స్యసి ॥ ౬౭ ॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం పంచమస్కంధే
తామ్రకృతం దేవీం ప్రతి విన్దంసనవచనవర్ణనం నామైకాదశోఽధ్యాయః ॥ ౫.౧౧ ॥

×.౧౨ ద్వాదశోఽధ్యాయః । దేవీపరాజయకరణాయ దుర్ధరప్రబోధవచనమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।

తన్నిశమ్య వచస్తస్య తామ్రస్య జగదమ్బికా ।

మేఘగమ్భీరయా వాచా హసన్తి తమువాచ హ ॥ ౧ ॥

దేవ్యువాచ ।

గచ్ఛ తామ్ర పతిం బ్రూహి ముమూర్షుం మన్దచేతనమ్ ।

మహిషం చాతికామార్తం మూఢం జ్ఞానవివర్జితమ్ ॥ ౨ ॥

యథా తే మహిషీ మాతా ప్రౌఢా యవసభక్షిణీ ।

నాహం తథా శ్శృంజవతీ లమ్బపుచ్ఛా మహోదరీ ॥ ౩ ॥

న కామయేఽహం దేవేశం నైవ విష్ణుం న శక్కురమ్ ।

ధనదం వరుణం నైవ బ్రహ్మణం న చ పావకమ్ ॥ ౪ ॥

ఏతాన్దేవగణాన్త్వాత్వా పశుం కేన గుణేన వై ।

వృణోమ్యహం వృథా లోకే గర్హణా మే భవేదితి ॥ ౫ ॥

నాహం పతింవరా నారీ వర్తతే మే పతిః ప్రభుః ।

సర్వకర్తా సర్వసాక్షీ హ్యకర్తా నిఃస్పృహః స్థిరః ॥ ౬ ॥

నిర్గుణో నిర్మమోఽనన్తో నిరాలమ్బో నిరాశ్రయః ।

సర్వజ్ఞః సర్వగః సాక్షీ పూర్ణః పూర్ణాశయః శివః ॥ ౭ ॥

సర్వావాసక్షమః శాన్తః సర్వదృక్సర్వభావనః ।

తం త్యక్త్వా మహిషం మన్దం కథం సేవితముత్సహే ॥ ౮ ॥

ప్రబుధ్య యుధ్యతాం కామం కరోమి యమవాహనమ్ ।

అథవా మనుజానాం వై కరిష్యే జలవాహకమ్ ॥ ౯ ॥

జీవితేచ్ఛాప్తి చేత్వాప గచ్ఛ పాతాలమాశు వై ।

సమస్తైర్దానవైర్ముక్తస్త్వన్యథా హన్మి సజ్గరే ॥ ౧౦॥

కామం సదృశయోర్యోగః సంసారే సుఖదో భవేత్ ।

అన్యథా దుఃఖదో భూయాదజ్ఞానాద్యది కల్పితః ॥ ౧౧॥

మూర్ఖస్త్వమసి యద్ బ్రూషే పతిం మే భజ భామిని ।

క్వాహం క్వ మహిషః శృణ్వీ సమృద్ధః కీదృశో ద్వయోః ॥ ౧౨॥

గచ్ఛ యుధ్యస్వ వా కామం హనిష్యేఽహం సబాన్ధవమ్ ।

యజ్ఞభాగం దేవలోకం నోచేత్స్యక్త్వా సుఖీ భవ ॥ ౧౩॥

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇత్యుక్త్వా సా తదా దేవీ జగర్ణ భృశమద్భుతమ్ ।

కల్పాంతసదృశం నాదం చక్రే దైత్యభయావహమ్ ॥ ౧౪॥

చక్మే వసుధా చేలుస్తేన శబ్దేన భూధరాః ।

గర్భాశ్చ దైత్యపత్నీనాం సస్రంసుర్గర్జితస్వనాత్ ॥ ౧౫॥

తామ్రః శ్రుత్వా చ తం శబ్దం భయత్రస్తమనాస్తదా ।

పలాయనం తతః కృత్వా జగామ మహిషాన్తికమ్ ॥ ౧౬॥

నగరే తస్య యే దైత్యాస్తేఽపి చింతామవాప్నువన్ ।

బధిరీకృతకర్ణాశ్చ పలాయనపరా నృప ॥ ౧౭॥

తదా క్రోధేన సింహోఽపి ననాద భృశముత్సృటః ।

తేన నాదేన దైతీయా భయం జగ్మురపి స్ఫుటమ్ ॥ ౧౮॥

తామ్రం సమాగతం దృష్ట్వా హయారిరపి మోహితః ।

చిన్తయామాస సచివైః కిం కర్తవ్యమతః పరమ్ ॥ ౧౯॥

దుర్గగ్రహో వా కర్తవ్యో యుద్ధం నిర్గత్య వా పునః ।

పలాయనే కృతే శ్రేయో భవేద్వా దానవోత్తమాః ॥ ౨౦॥

బుద్ధిమన్తో దురాధర్షాః సర్వశాస్త్రవిశారదాః ।

మన్త్రః ఖలు ప్రకర్తవ్యః సుగుప్తః కార్యసిద్ధయే ॥ ౨౧॥

మన్త్రమూలం స్మృతం రాజ్యం యది స స్యాత్సురక్షితః ।

మన్త్రిభిశ్చ సదాచారైర్విధేయః సర్వథా బుధైః ॥ ౨౨॥

మన్త్రభేదే వినాశః స్యాద్ద్రాజ్యస్య భూపతేస్తథా ।

తస్మాద్భేదభయాద్ గుప్తః కర్తవ్యో భూతిమిచ్ఛతా || ౨౩||

తదత్ర మన్త్రిభిర్వాచ్యం వచనం హేతుమద్ధితమ్ |

కాలదేశానుసారేణ విచిన్త్య నీతినిర్ణయమ్ || ౨౪||

యా యోషాత్ర సమాయాతా ప్రబలా దేవనిర్మితా |

ఏకాకినీ నిరాలమ్బా కారణం తద్విచిన్త్యతామ్ || ౨౫||

యుద్ధం ప్రార్థయతే బాలా కిమాశ్చర్యమతః పరమ్ |

శ్రేయోఽత్ర విపరీతం వా కో వేత్తి భువనత్రయే || ౨౬||

న బహూనాం జయోఽప్యస్తి నైకస్య చ పరాజయః |

దైవాధీనౌ సదా జ్ఞేయౌ యుద్ధే జయపరాజయౌ || ౨౭||

ఉపాయవాదినః ప్రాహురైవం కిం కేన వీక్షితమ్ |

అదృష్టమితి యన్నామ ప్రవదంతి మనీషిణః || ౨౮||

తత్సత్త్వైఽపి ప్రమాణం కిం కాతరాశావలమ్బనమ్ |

న సమర్థజనానాం హి దైవం కుత్రాపి లక్ష్యతే || ౨౯||

ఉద్యమో దైవమేతౌ హి శూరకాతరయోర్మతమ్ |

విచిన్త్యాద్య ధియా సర్వం కర్తవ్యం కార్యమాదరాత్ || ౩౦||

వ్యాస ఉవాచ |

ఇతి రాజ్ఞో వచః శ్రుత్వా హేతుగర్భం మహాయశాః |

బిడాలాఖ్యో మహారాజమిత్యువాచ కృతాజ్ఞులిః || ౩౧||

రాజన్నేషా విశాలాక్షీ జ్ఞాతవ్యా యత్నతః పునః |

కిమర్థమిహ సమ్ప్రాప్తౌ కుతః కస్య పరిగ్రహః || ౩౨||

మరణం తే పరిజ్ఞాయ స్త్రియా సర్వాత్మనా సురైః |

ప్రేషితా పద్మపత్రాక్షీ సముత్పాద్య స్వతేజసా || ౩౩||

తేఽపి ఛన్నాః స్థితాః ఖేఽత్ర సర్వే యుద్ధదిదృక్షవః |

సమయేఽస్యాః సహాయాస్తే భవిష్యంతి యుయుత్సవః || ౩౪||

పురతః కామినీం కృత్వా తే వై విష్ణుపురోగమాః |

వధిష్యంతి చ నః సర్వాన్నా త్వాం యుద్ధే హనిష్యతి || ౩౫||

ఏతచ్ఛిక్ష్మీరీతం తేషాం మయా జ్ఞాతం నరాధిప |

భవితవ్యస్య న జ్ఞానం వర్తతే మమ సర్వథా || 3౬ ||

యోధవ్యం న త్వయాద్యేతి నాహం వక్తుం క్షమః ప్రభో |

ప్రమాణం త్వం మహారాజ కార్యేత్ర దేవనిర్మితే || 3౭ ||

తదర్థేస్తాభిరనిశం మర్తవ్యం కార్యగౌరవాత్ |

విహర్తవ్యం త్వయా సార్థమేష ధర్మోఽనుజీవినామ్ || ౩౮ ||

విచారోత్ర మహానస్తి యదేకా కామినీ నృప |

యుద్ధం ప్రార్థయతేస్తాభిః సవైవైర్భలదర్షితైః || ౩౯ ||

దుర్ముఖ ఉవాచ |

రాజన్ యుద్ధే జయో నోఽద్య భవితా వేద్యుహం కిల |

పలాయనం న కర్తవ్యం యశోహానికరం నృణామ్ || ౪౦ ||

ఇన్ద్రాదీనాం సంయుగేఽపి న కృతం యజ్జగుప్సితమ్ |

ఏకాకినీం స్త్రియం ప్రాప్య కో హి కుర్యాత్పలాయనమ్ || ౪౧ ||

తస్మాద్యుద్ధం ప్రకర్తవ్యం మరణం వా రణే జయః |

యద్భావి తద్భవత్యేవ కాత్ర చింతా విపశ్యతః || ౪౨ ||

మరణేత్ర యశఃప్రాప్తిరీవనే చ తథా సుఖమ్ |

ఉభయం మనసా కృత్వా కర్తవ్యం యుద్ధమద్య వై || ౪౩ ||

పలాయనే యశోహానిర్మరణం చాయుషః క్షయే |

తస్మాచ్ఛోకో న కర్తవ్యో జీవితే మరణే వృథా || ౪౪ ||

వ్యాస ఉవాచ |

దుర్ముఖస్య వచః శ్రుత్వా బాష్కలో వాక్యమబ్రవీత్ |

ప్రణతః ప్రాజ్ఞులిరూభత్వా రాజానం వాక్యకోవిదః || ౪౫ ||

బాష్కల ఉవాచ |

రాజంశ్చింతా న కర్తవ్యా కార్యేఽస్మిన్కాతరప్రియే |

అహమేకో హనిష్యామి చణ్డిం చఞ్చలలోచనామ్ || ౪౬ ||

ఉత్సాహస్తు ప్రకర్తవ్యః స్థాయీభావో రసస్య చ |

భయానకో భవేద్దైరీ వీరస్య నృపసత్తమ || ౪౭ ||

తస్మాత్త్యక్త్వా భయం భూప కరిష్యే యుద్ధమద్భుతమ్ |

నయిష్యామి సరేన్ద్రాహం చణ్డికాం యమసాదనమ్ || ౪౮ ||

న బిభేమి యమాద్విన్యాత్కుబేరాద్వరుణాదపి ।
వాయోర్వహ్నోస్తథా విష్ణోః శక్కురాచ్ఛశినో రవేః ॥ ౪౯ ॥

ఏకాకినీ తథా నారీ కిం పునర్మదగర్వితా ।
అహం తాం నిహనిష్యామి విశిఖైశ్చ శిలాశితైః ॥ ౫౦ ॥

పశ్య బాహుబలం మేఽద్య విహరస్వ యథాసుఖమ్ ।
భవతాత్ర న గస్తవ్యం సక్లౌమేఽప్యనయా సమమ్ ॥ ౫౧ ॥

వ్యాస ఉవాచ ।
ఏవం బ్రువతి రాజేన్ద్రం బాష్కలే మదగర్వితే ।
ప్రణమ్య నృపతిం తత్ర దుర్ధరో వాక్యమబ్రవీత్ ॥ ౫౨ ॥

దుర్ధర ఉవాచ ।
మహిషాహం విజేష్యామి దేవీం దేవవినిర్మితామ్ ।
అష్టాదశభుజాం రమ్యాం కారణాచ్ఛ సమాగతామ్ ॥ ౫౩ ॥

రాజన్ భీషయితుం త్వాం వై మాయైషా నిర్మితా సురైః ।
విభీషికేయం విజ్ఞాయ త్యజ మోహం మనోగతమ్ ॥ ౫౪ ॥

రాజనీతిరియం రాజన్ మన్త్రికృత్యం తథా శ్శృణు ।
సాత్త్వికా రాజసాః కేచిత్తామసాశ్చ తథాపరే ॥ ౫౫ ॥

మన్త్రిణస్త్రీవిధా లోకే భవన్తి దానవాధిప ।
సాత్త్వికాః ప్రభుకార్యాణి సాధయన్తి స్వశక్తిభిః ॥ ౫౬ ॥

ఆత్మకృత్యం ప్రకుర్వన్తి స్వామికార్యావిరోధతః ।
ఏకచిత్తా ధర్మపరా మన్తశాస్త్రవిశారదాః ॥ ౫౭ ॥

రాజసా భిన్నచిత్తాశ్చ స్వకార్యనిరతాః సదా ।
కదాచిత్స్వామికార్యం తే ప్రకుర్వన్తి యద్బుచ్చయా ॥ ౫౮ ॥

తామసా లోభనిరతాః స్వకార్యనిరతాః సదా ।
ప్రభుకార్యం వినాశ్యైవ స్వకార్యం సాధయన్తి తే ॥ ౫౯ ॥

సమయే తే విభిద్యన్తే పరైస్తు పరివశ్చితాః ।
స్వచ్ఛిద్రం శత్రుపక్షీయాన్నిర్దిశన్తి గృహస్థితాః ॥ ౬౦ ॥

కార్యభేదకరా నిత్యం కోశగుప్తాసివత్సదా ।

సంక్రామేఽథ సముత్పన్నే భీషయన్తి ప్రభుం సదా ॥ ౬౧॥

విశ్వాసస్తు న కర్తవ్యస్తేషాం రాజన్ కదాచన ।

విశ్వాసే కార్యహానిః స్యాన్మన్త్రహానిః సదైవ హి ॥ ౬౨॥

ఖలాః కిం కిం న కుర్వన్తి విశ్వస్థా లోభతత్పరాః ।

తామసాః పాపనిరతా బుద్ధిహీనాః శతాస్తథా ॥ ౬౩॥

తస్మాత్కార్యం కరిష్యామి గత్వాహం రణమస్తకే ।

చిన్తా త్వయా న కర్తవ్యా సర్వథా నృపసత్తమ ॥ ౬౪॥

గృహీత్వా తాం దురాచారామాగమిష్యామి సత్వరః ।

పశ్య మేఽద్య బలం ధైర్యం ప్రభుకార్యం స్వశక్తితః ॥ ౬౫॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం

సంహితాయాం పంచమస్కంధే దేవీపరాజయకరణాయ

దుర్ధరప్రబోధవచనం నామ ద్వాదశోఽధ్యాయః ॥ ౫.౧౨॥

౫.౧౩ త్రయోదశోఽధ్యాయః ।

మహిషసేనాధిపబాష్కలదుర్ముఖనిపాతనవర్ణనమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇత్యుక్త్వా తౌ మహాబాహూ దైత్యే బాష్కలదుర్ముఖౌ ।

జగ్ముతుర్మదదిగ్ధాఙ్గౌ సర్వశస్త్రాస్త్రకోవిదౌ ॥ ౧॥

తౌ గత్వా సమరే దేవీమూచతుర్వచనం తదా ।

దానవౌ చ మదోన్మత్తౌ మేఘగమ్భీరయా గిరా ॥ ౨॥

దేవి దేవా జితా యేన మహిషేణ మహాత్మనా ।

వరయ త్వం వరారోహే సర్వదైత్యాధిపం నృపమ్ ॥ ౩॥

స కృత్వా మానుషం రూపం సర్వలక్షణసంయుతమ్ ।

భూషితం భూషణైర్దివ్యైస్తామేష్యతి రహః కిల ॥ ౪॥

త్రైలోక్యవిభవం కామం త్వమేష్యసి శుచిస్మితే ।

మహిషే పరమం భావం కురు కాన్తే మనోగతమ్ ॥ ౫॥

కృత్వా పతిం మహావీరం సంసారసుఖమద్భుతమ్ ।

త్వం ప్రాప్స్యసి పికాలాపే యోషితాం ఖలు వాఙ్చితమ్ ॥ ౬॥

దేవ్యువాచ ।

జాల్య త్వం కిం విజానాసి నారీయం కామమోహితా ।
మన్దబుద్ధిబలాత్యర్థం భజేయం మహిషం శతమ్ ॥ ౭॥

కులశీలగుణైస్తుల్యం తం భజన్తి కులస్త్రియః ।
అధికం రూపచాతుర్యబుద్ధిశీలక్షమాదిభిః ॥ ౮॥

కా ను కామాతురా నారీ భజేచ్చ పశురూపిణమ్ ।
పశూనామధమం నూనం మహిషం దేవరూపిణీ ॥ ౯॥

గచ్ఛతం మహిషం తూర్ణం భూపం బాష్కలదుర్ముఖౌ ।
వదతం మద్వచో దైత్యం గజతుల్యం విషాణీనమ్ ॥ ౧౦॥

పాతాలం గచ్ఛ వాభ్యేత్య సజ్జామం కురు వా మయా ।
రణే జాతే సహస్రాక్షో నిర్భయః స్యాదితి ధువమ్ ॥ ౧౧॥

హత్వాహం త్వాం గమిష్యామి నాన్యథా గమనం మమ ।
ఇత్థం జ్ఞాత్వా సుదుర్బుద్ధే యథేచ్ఛసి తథా కురు ॥ ౧౨॥

మామనిర్జిత్య భూభాగే న స్థానం తే కదాచన ।
భవిష్యతి చతుష్పాద దివి వా గిరికన్ధరే ॥ ౧౩॥

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇత్యుక్తౌ తౌ తయా దైత్యౌ కోపాకులితలోచనౌ ।
ధనుర్బాణధరో వీరో యుద్ధకామౌ బభూవతుః ॥ ౧౪॥

కృత్వా సువిపులం నాదం దేవీ సా నిర్భయా స్థితా ।
ఉభౌ చ చక్రతుస్తీవ్రా బాణవృష్టిం కురూద్వహ ॥ ౧౫॥

భగవత్యపి బాణౌఘాన్ముమోచ దానవౌ ప్రతి ।
కృత్వాతిమధురం నాదం దేవకార్యార్థసిద్ధయే ॥ ౧౬॥

తయోస్తు బాష్కలస్తూర్ణం సమ్ముఖోఽభూద్ రణాఙ్గణే ।
దుర్ముఖః ప్రేక్షకస్తత్ర దేవీమభిముఖః స్థితః ॥ ౧౭॥

తయోర్యుద్ధమభూద్ ఘోరం దేవీబాష్కలయోస్తదా ।
బాణాసిపరిఘాఘాతైర్భయదం మన్దచేతసామ్ ॥ ౧౮॥

తతః క్రుద్ధా జగన్మాతా దృష్ట్వా తం యుద్ధదుర్మదమ్ ।
జఘాన పంచుభిరాబ్జణైః కర్ణాకృష్టైః శిలాశితైః ॥ ౧౯॥

దానవోఽపి శరాన్దేవ్యాశ్చిచ్ఛేద నిశితైః శరైః ।
 సప్తభిస్తాడయామాస దేవీం సింహోపరిస్థితామ్ ॥ ౨౦॥
 సాపి తం దశభిస్తీక్ష్ణైః సుపీతైః సాయకైః ఖలమ్ ।
 జఘాన తచ్చరాంశ్చిత్త్వా జహాస చ ముహుర్ముహుః ॥ ౨౧॥
 అర్థచన్ద్రేణ బాణేన చిచ్ఛేద చ శరాసనమ్ ।
 బాష్కలోఽపి గదాం గృహ్య దేవీం హస్తముపాయయా ॥ ౨౨॥
 ఆగచ్ఛంతం గదాపాణిం దానవం మదగర్వితమ్ ।
 చణ్డికా స్వగదాపాతైః పాతయామాస భూతలే ॥ ౨౩॥
 బాష్కలః పతితో భూమౌ ముహూర్తాదుత్థితః పునః ।
 చిక్షేప చ గదాం సోఽపి చణ్డికాం చణ్డివిక్రమః ॥ ౨౪॥
 తమాగచ్ఛంతమాలోక్య దేవీ శూలేన వక్షసి ।
 జఘాన బాష్కలం క్రుద్ధా పపాత చ మమార సః ॥ ౨౫॥
 పతితే బాష్కలే సైన్యం భగ్నం తస్య దురాత్మనః ।
 జయేతి చ ముదా దేవాశ్చక్రశుర్గగనే స్థితాః ॥ ౨౬॥
 తస్మింశ్చ నిహతే దైత్యే దుర్ముఖోఽతిబలాన్వితః ।
 ఆజగమ రణే దేవీం క్రోధసంరక్తలోచనః ॥ ౨౭॥
 తిష్ఠ తిష్ఠాబలే సోఽపి భాషమాణః పునః పునః ।
 ధనర్బాణధరః శ్రీమాన్రథస్థః కవచావృతః ॥ ౨౮॥
 తమాగచ్ఛంతమాలోక్య దేవీ శఙ్ఖమవాదయత్ ।
 కోపయన్తీ దానవం తం జ్యౌఘోషఞ్చ చకార హ ॥ ౨౯॥
 సోఽపి బాణాన్ముమోచాశు తీక్ష్ణానాశివిషోపమాన్ ।
 స్వబాణైస్తాన్మహామాయా చిచ్ఛేద చ ననాద చ ॥ ౩౦॥
 తయోః పరస్పరం యుద్ధం బభూవ తుములం నృప ।
 బాణశక్తిగదాఘాతైర్ముసలైస్తోమరైస్తథా ॥ ౩౧॥
 రణభూమౌ తదా జాతా రుధిరోఘవహో నదీ ।
 పతితాని తదా తీరే శిరాంసి ప్రబభుస్తదా ॥ ౩౨॥
 యథా సన్తరణార్థాయ యమకిఙ్కరనాయకైః ।
 తుమ్బిఫలాని నీతాని నవశిషాపరైర్ముదా ॥ ౩౩॥

రణభూమిస్తదా ఘోరా బభూవాతీవ దుర్గమా ।
 శరీరైః పతితైర్భూమౌ ఖాద్యమానైర్వృకాదిభిః ॥ ౩౪॥
 గోమాయుసారమేయాశ్చ కాకాః కఙ్కా ఆయోముఖాః ।
 గృధ్రా శ్యేనాశ్చ ఖాదన్తి శరీరాణి దురాత్మనామ్ ॥ ౩౫॥
 వవౌ వాయుశ్చ దుర్గస్థో మృతానాం దేహసజ్జతః ।
 అభూత్కిలకీలాశబ్దః ఖగానాం పలభక్షిణామ్ ॥ ౩౬॥
 తదా చుకోప దుష్టాత్మా దుర్ముఖః కాలమోహితః ।
 దేవీమువాచ గర్వేణ కృత్వా చోర్వకరం శుభమ్ ॥ ౩౭॥
 గచ్ఛ చణ్డి హనిష్యామి త్వామద్వైవ సుబాలిశే ।
 దైత్యం వా భజ వామోరు మహిషం మదగర్వితమ్ ॥ ౩౮॥
 దేవ్యువాచ ।
 ఆనన్నమరణః కామం ప్రలపస్యద్య మోహితః ।
 అద్వైవ త్వాం హనిష్యామి యథాయం బాష్కలో హతః ॥ ౩౯॥
 గచ్ఛ వా తిష్ఠ వా మన్ద మరణం యది రోచతే ।
 హత్వా త్వాం వై వధిష్యామి బాలిశం మహిషీసుతమ్ ॥ ౪౦॥
 తచ్చుత్వా వచనం తస్యా దుర్ముఖో మర్తముద్యతః ।
 ముమోచ బాణవృష్టిం తు చణ్డికాం ప్రతి దారుణామ్ ॥ ౪౧॥
 సాపి తాం తరసా ఛిత్వా బాణవృష్టిం శిత్తైః శరైః ।
 జఘాన దానవం కృధ్ధా వృత్రం వజ్రధరో యథా ॥ ౪౨॥
 తయోః పరస్పరం యుద్ధం సజ్ఞాతం చాతికర్కశమ్ ।
 భయదం కాతరాణాం శూరాణాం బలవర్ధనమ్ ॥ ౪౩॥
 దేవీ చిచ్ఛేద తరసా ధనుస్తస్య కరే స్థితమ్ ।
 తథైవ పంచభిర్బాణైర్బభంజా రథముత్తమమ్ ॥ ౪౪॥
 రథే భగ్నే మహాబాహుః పదాతిర్దుర్ముఖస్తదా ।
 గదాం గహిత్యా దుర్ధర్షాం జగామ చణ్డికాం ప్రతి ॥ ౪౫॥
 చకార స గదాఘాతం సింహమౌతౌ మహాబలః ।
 న చచాల హరిః స్థానాత్తాడితోఽపి మహాబలః ॥ ౪౬॥

అమ్మికా తం సమాలోక్య గదాపాణిం పురఃస్థితమ్ |
 ఖడ్గేన శితధారేణ శిరశ్చిచ్ఛేద మాలిమత్ || ౪౭||
 ఛిన్నే చ మస్తకే భూమౌ పపాత దుర్ముఖో మృతః |
 జయశబ్దం తదా చక్రుర్ముదితా నిర్జరా భృశమ్ || ౪౮||
 తుష్టువుస్తాం తదా దేవీం దుర్ముఖే నిహతేఽమరాః |
 పుష్పవృష్టిం తథా చక్రుర్జయశబ్దం నభఃస్థితాః || ౪౯||
 ఋషయః సిద్ధగన్ధర్వాః సవిద్యాధరకిన్నరాః |
 జహృషుస్తం హతం దృష్ట్వా దానవం రణమస్తకే || ౫౦||
 ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్రాయాం
 సంహితాయాం పంచమస్కంధే మహిషసేనాధిప-
 బాష్కలదుర్ముఖనిపాతనవర్ణనం నామ త్రయోదశోఽధ్యాయః || ౫.౧౩||

×.౧౪ చతుర్దశోఽధ్యాయః | తామ్రచిక్షురాఖ్యవధవర్ణనమ్ |

వ్యాస ఉవాచ |
 దుర్ముఖం నిహతం శ్రుత్వా మహిషః క్రోధమూర్ఛితః |
 ఉవాచ దానవాన్సర్వాన్కిం జాతమితి చాసకృత్ || ౧||
 నిహతౌ దానవౌ శూరౌ రణే దుర్ముఖబాష్కలౌ |
 తన్వ్యా తత్పరమాశ్చర్యం పశ్యన్తు దైవచేష్టితమ్ || ౨||
 కాలో హి బలవాన్కర్తా సతతం సుఖదుఃఖయోః |
 నరాణాం పరతన్త్రాణాం పుణ్యపాపానుయోగతః || ౩||
 నిహతౌ దానవశ్రేష్ఠౌ కిం కర్తవ్యమతః పరమ్ |
 బ్రువన్తు మిలితాః సర్వే యద్యుక్తం కార్యసంకృతే || ౪||
 వ్యాస ఉవాచ |
 ఏవం బ్రువతి రాజేన్ద్ర మహిషేఽతిబలాన్వితే |
 చిక్షురాఖ్యన్తు సేనాసీస్తమువాచ మహారథః || ౫||
 రాజన్నహం హనిష్యామి కా చిన్తా స్త్రీవిహింసనే |
 ఇత్యుక్తౌ స్వబలైర్ముక్తః ప్రయయౌ రథసంయుతః || ౬||
 ద్వితీయం పార్థిరక్షం తు కృత్వా తామ్రం మహాబలమ్ |

మహతా సైన్యఘోషేణ పూరయన్గగనం దిశః ॥ ౭ ॥

తమాగచ్ఛస్తమాలోక్య దేవీ భగవతీ శివా ।

చకార శఙ్ఖజ్యోఘోషం ఘణ్ణానాదం మహాద్భుతమ్ ॥ ౮ ॥

తత్రసుస్తేన శబ్దేన తే చ సర్వే సురారయః ।

కిమేతదితి భాషంతో దుద్రువుర్భయకమ్పితాః ॥ ౯ ॥

చిక్షురాఖ్యస్తు తాన్స్తృష్ట్యా పలాయనపరాయణాన్ ।

ఉవాచాతీవ సజ్కర్ధః కిం భయం వః సమాగతమ్ ॥ ౧౦ ॥

అద్యైవాహం హనిష్యామి బాణైర్బాలాం మదోన్నతామ్ ।

తిష్ఠస్త్యత్ర భయం త్యక్త్వా దైత్యాః సమరమూర్ధని ॥ ౧౧ ॥

ఇత్యుక్త్వా దానవశ్రేష్ఠశ్చాపపాణిర్భలాన్వితః ।

ఆగత్య సజ్గరే దేవీమితు్యవాచ గతవ్యథః ॥ ౧౨ ॥

కిం గరసి విశాలాక్షీ భీషయస్తీతరాన్నరాన్ ।

నాహం బిభేమి తన్వజ్గీశ్రుత్వా తేఽద్య విచేష్ఠితమ్ ॥ ౧౩ ॥

స్త్రీవధే దూషణం జ్ఞాత్వా తథైవాకీర్తినమ్భవమ్ ।

ఉపేక్షాం కురుతే చిత్తం మదీయం వామలోచనే ॥ ౧౪ ॥

స్త్రీణాం యుద్ధం కటాక్షైశ్చ తథా హోవైశ్చ సున్దరి ।

న శస్త్రైర్విహితం క్వాపి త్వాదృశీనాం కదాచన ॥ ౧౫ ॥

పుష్పైరపి న యోధవ్యం కిం పునర్నిశితైః శరైః ।

భవాదృశీనాం దేహేషు దునోతి మాలతీదలమ్ ॥ ౧౬ ॥

ధిగ్గన్మ మానుషే లోకే శ్చాత్రధర్మానుజీవినామ్ ।

లాలితోఽయం ప్రియో దేహః కృన్తనీయః శితైః శరైః ॥ ౧౭ ॥

తైలాభ్యక్తైః పుష్పవైశ్చ తథా మిష్టాన్నభోజనైః ।

పోషితోఽయం ప్రియో దేహో ఘాతనీయః పరేషుభిః ॥ ౧౮ ॥

దేహం చిత్త్వాసిధారాభిర్ధనభృజ్ఞాయతే నరః ।

ధిగ్గనం దుఃఖదం పూర్వం పశ్చాత్కిం సుఖదం భవేత్ ॥ ౧౯ ॥

త్వమప్యజ్ఞైవ వామోరు యుద్ధమాకాంక్షనే యతః ।

సుఖం నమోచ్ఛగజం త్యక్త్వా కం గుణం వేత్సి సజ్గరే ॥ ౨౦ ॥

ఖడ్గపాతం గదాఘాతం భేదనఙ్గా శిలీముఖైః ।
 మరణాన్తే తు సంస్కారో గోమాయుముఖకర్షణమ్ ॥ ౨౧ ॥
 తస్యైవ కవిభిర్ధూర్తైః కృతం చాతీవ శంసనమ్ ।
 రణే మృతానాం స్వప్రాప్తిరర్థవాదోఽస్తి కేవలః ॥ ౨౨ ॥
 తస్మాద్ గచ్ఛ వరారోహే యత్ర తే రమతే మనః ।
 భజ వా భూపతిం నాథం హయారిం సురమర్దనమ్ ॥ ౨౩ ॥
 వ్యాస ఉవాచ ।
 ఏవం బ్రువాణం తం దైత్యం ప్రోవాచ జగదమ్బికా ।
 కిం మృషా భాషసే మూఢ బుద్ధిమానివ పణ్ణితః ॥ ౨౪ ॥
 నీతిశాస్త్రం న జానాసి విద్యాం చాన్వీక్షికిం తథా ।
 న సేవితాస్త్యయా వృద్ధా న ధర్మే మతిరస్తి తే ॥ ౨౫ ॥
 మూర్ఖసేవాపరో యస్మాత్తస్మాత్త్వం మూర్ఖ ఏవ హి ।
 రాజధర్మం న జానాసి కిం బ్రవీషి మమాగ్రతః ॥ ౨౬ ॥
 సఙ్గ్రామే మహిషం హత్వా కృత్వా రుధిరకర్దమమ్ ।
 యశఃస్తమ్భం స్థిరం కృత్వా గమిష్యామి యథాసుఖమ్ ॥ ౨౭ ॥
 దేవానాం దుఃఖదాతారం దానవం మదగర్వితమ్ ।
 హనిష్యేఽహం దురాచారం యుద్ధం కురు స్థిరో భవ ॥ ౨౮ ॥
 జీవితేచ్ఛాస్తి చేన్మాఢ మహిషస్య తథా తవ ।
 తదా గచ్ఛన్తు పాతాలం దానవాః సర్వ ఏవ తే ॥ ౨౯ ॥
 ముమూర్షా యది వశ్చిత్తే యుద్ధం కుర్వన్తు సత్వరాః ।
 సర్వానేవ వధిష్యామి నిశ్చయోఽయం మమాధునా ॥ ౩౦ ॥
 వ్యాస ఉవాచ ।
 తచ్చుత్వా వచనం తస్యా దానవో బలదర్పితః ।
 ముమోచ బాణవృష్టిం తాం ఘనవృష్టిమివాపరామ్ ॥ ౩౧ ॥
 చిచ్ఛేద తస్య సా బాణాన్స్వబాణైర్నిశితైస్తదా ।
 జఘాన తం తథా ఘోరైరాశివిషసమైః శరైః ॥ ౩౨ ॥
 యుద్ధం పరస్పరం తత్ర బభూవ విస్మయప్రదమ్ ।
 గదయా ఘాతయామాస తం రథాజ్ఞగదమ్బికా ॥ ౩౩ ॥

మూర్ఛాఘ్నం ప్రాప స దుష్టాత్మా గదయాభిహతో భృశమ్ |
 ముహూర్తద్వయమాత్రం తు రథోపస్థ ఇవాచలః || 3౪ ||
 తం తథా మూర్ఛితం దృష్ట్వా తామ్రుః పరబలార్దనః |
 ఆజగమ రణే యోధ్యం చణ్డికాం ప్రతి చాపలాత్ || 3౫ ||
 ఆగచ్ఛన్తం తు తం వీక్ష్య హసన్తి ప్రాహ చణ్డికా |
 ఏహ్యహి దానవశ్రేష్ఠ యమలోకం నయామ్యహమ్ || 3౬ ||
 కిం భవద్భిః సమాయాతైరబలైశ్చ గతాయుషైః |
 మహిషః కిం గృహే మూఢః కరోతి జీవనోద్యమమ్ || 3౭ ||
 కిం భవద్భిర్భ్రతైర్మనైర్మమాపి విఫలః శ్రమః |
 అహతే మహిషే వాపే సురశత్రౌ దురాత్మని || 3౮ ||
 తస్మాద్భూయం గృహం గత్వా మహిషం ప్రేషయన్త్విహ |
 పశ్యేన్మాం సోఽపి మన్దాత్మా యాదృశీం తాదృశీం స్థితామ్ || 3౯ ||
 తామ్రస్తద్వచనం శ్రుత్వా బాణవృష్టిం చకార హ |
 చణ్డికాం ప్రతి కోపేన కర్ణాకృష్టశరాసనః || ౪౦ ||
 భగవత్స్యపి తామ్రాక్షీ సమాకృప్య శరాసనమ్ |
 బాణాన్ముమోచ తరసా హస్తకామా సురాహితమ్ || ౪౧ ||
 చిక్షురాఖ్యోఽపిబలవాన్మూర్ఛాఘ్నం త్యక్తోఽస్థితః పునః |
 గృహీత్వా సశరం చాపం తస్థా తత్సమ్ముఖః క్షణాత్ || ౪౨ ||
 చిక్షురాఖ్యశ్చ తామ్రశ్చ ద్వావప్యతిబలోత్కటౌ |
 యుయుధాతే మహావీరో సహ దేవ్యా రణాఙ్గణే || ౪౩ ||
 కుపితా చ మహామాయా వవర్ష శరసన్తతిమ్ |
 చకార దానవాన్ సర్వాన్ బాణక్షతతనుచ్ఛదాన్ || ౪౪ ||
 అసురాః క్రోధసమ్మూఢా బభూవుః శరతాడితాః |
 చిక్షిపుః శరజాలాని దేవీం ప్రతి రుషాన్వితాః || ౪౫ ||
 బభున్తే రాక్షసాస్తత్ర కింశుకా ఇవ పుష్పిణః |
 శిలీముఖక్షతాః సర్వే వసన్తే చ వనే రణే || ౪౬ ||
 బభూవ తుములం యుద్ధం తామ్రేణ సహ సంయుగే |

విస్మయం పరమం జగ్గుర్దేవా యే ప్రేక్షకాః స్థితాః ॥ ౪౭॥

తామ్రో ముసలమాదాయ లోహజం దారుణం దృఢమ్ ।

జఘాన మస్తకే సింహం జహాస చ ననర్ద చ ॥ ౪౮॥

నర్దమానం తదా తం తు దృష్ట్వా దేవీ రుషాన్వితా ।

ఖడ్గేన శితధారేణ శిరశ్చిచ్ఛేద సత్వరా ॥ ౪౯॥

ఛిన్నే శిరసి తామ్రస్తు విశిర్షో ముసలీ బలీ ।

బభ్రామ క్షణమాత్రం తు పపాత రణమస్తకే ॥ ౫౦॥

పతితం తామ్రమాలోక్య చిక్షురాఖ్యో మహాబలః ।

ఖడ్గమాదాయ తరసా దుద్రావ చణ్డికాం ప్రతి ॥ ౫౧॥

భగవత్యపి తం దృష్ట్వా ఖడ్గపాణిముపాగతమ్ ।

దానవం పఞ్చభీరాబ్జణైరఘాన తరసా రణే ॥ ౫౨॥

ఏకేన పాతితం ఖడ్గం ద్వివీతీయేన తు తత్కరః ।

కణ్ఠాచ్ఛ మస్తకం తస్య కృన్వితం చాపరైః శరైః ॥ ౫౩॥

ఏవం తౌ నిహతౌ కూరో రాక్షసౌ రణదుర్మదౌ ।

భగ్నం సైన్యం తయోస్తూర్ణం దిక్షు సన్త్రస్తమానసమ్ ॥ ౫౪॥

దేవాశ్చ ముదితాః సర్వే దృష్ట్వా తౌ నిహతౌ రణే ।

పుష్పవృష్టిం ముదా చక్రుర్జయశబ్దం నభఃస్థితాః ॥ ౫౫॥

ఋషయో దేవగన్ధర్వా వేతాలాః సిద్ధచారణాః ।

ఊచుస్తే జయ దేవీతి చామృతేతి పునః పునః ॥ ౫౬॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం

సంహితాయాం పంచమస్కంధే

తామ్రచిక్షురాఖ్యవధవర్జనం నామ చతుర్దశోఽధ్యాయః ॥ ౫.౧౪॥

×.౧× పంచమధశోఽధ్యాయః । అసిలోమబిడాలాఖ్యవధవర్జనమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।

తౌ తయా నిహతౌ శ్రుత్వా మహిషో విస్మయాన్వితః ।

ప్రేషయామాస దైతేయాంస్తద్వధార్థం మహాబలాన్ ॥ ౧॥

అసిలోమబిడాలాఖ్యప్రముఖాన్ యుద్ధదుర్మదాన్ ।

సైన్యేన మహతా యుక్తాన్సాయుధాన్సపరిచ్ఛదాన్ || ౨ ||

తే తత్ర దదృశుర్దేపీం సింహస్యోపరి సంస్థితామ్ |

అష్టాదశభుజాం దివ్యాం ఖడ్గఖేటకధారిణీమ్ || ౩ ||

ఆసిలోమాగ్రతో గత్వా తామువాచ హసన్నివ |

విసయావనతః శాస్త్రో దేవీం దైత్యవధోద్యతామ్ || ౪ ||

ఆసిలోమోవాచ |

దేవి బ్రూహి వచః సత్యం కిమర్థమిహ సున్దరి |

ఆగతాసి కిమర్థం వా హంసి దైత్యాన్నిరాగసః || ౫ ||

కారణం కథయాద్య త్వం త్వయా సన్ని కరోమ్యహమ్ |

కాఞ్చనం మణిరత్నాని భాజనాని వరాణి చ || ౬ ||

యాశీచ్ఛసి వరారోహే గహీత్వా గచ్ఛ మా చిరమ్ |

కిమర్థం యుద్ధకామాసి దుఃఖసంతాపవర్ధనమ్ || ౭ ||

కథయన్తి మహాత్మానో యుద్ధం సర్వసుఖాపహమ్ |

కోమలేఽతీవ తే దేహే పుష్పఘాతాసహే భృశమ్ || ౮ ||

కిమర్థం శస్త్రసమ్ప్రాతాన్సహసీతి విసిస్మియే |

చాతుర్యస్య ఫలం శాన్తిః సతతం సుఖసేవనమ్ || ౯ ||

తత్కిమర్థం దుఃఖహేతుం సజ్జామం కర్తుమిచ్ఛసి |

సంసారేఽత్ర సుఖం గ్రాహ్యం దుఃఖం హేయమితి స్థితిః || ౧౦ ||

తత్సుఖం ద్వివిధం ప్రోక్తం నిత్యానిత్యప్రభేదతః |

ఆత్మజ్ఞానం సుఖం నిత్యమనిత్యం భోగజం స్మృతమ్ || ౧౧ ||

నాశాత్మకం తు తత్త్యాజ్యం వేదశాస్త్రార్థచిన్తకైః |

సౌగతానాం మతం చేత్త్వం స్వీకరోషి వరాననే || ౧౨ ||

తథాపి యౌవనం ప్రాప్య భుజ్జ్వలి భోగాననుత్తమాన్ |

పరలోకస్య సన్దేహో యది తేఽస్తి కృశోదరి || ౧౩ ||

స్వర్గభోగపరా నిత్యం భవ భామిని భూతలే |

అనిత్యం యౌవనం దేహే జ్ఞాత్వేతి సుకృతం చరేత్ || ౧౪ ||

పరోపతాపనం కార్యం వర్జనీయం సదా బుధైః |

అవిరోధేన కర్తవ్యం ధర్మార్థకామనేవనమ్ || ౧×||

తస్మాత్త్వమపి కల్యాణీ మతిం ధర్మే సదా కురు |
అపరాధం వినా దైత్యాస్కస్మాన్మారయనేఽమిప్యకే || ౧౬ ||

దయాధర్మోఽస్య దేహోఽస్తి సత్యే ప్రాణాః ప్రకీర్తితాః |
తస్మాద్ధయా తథా సత్యం రక్షణీయం సదా బుధైః || ౧౭ ||

కారణం వద సుశ్రోణీ దానవానాం వధే తవ |
దేవ్యువాచ |

త్వయా పృష్టం మహాబాహో కిమర్థమిహ చాగతా || ౧౮ ||

తదహం సమ్ప్రవక్ష్యామి హననే చ ప్రయోజనమ్ |
విచరామి సదా దైత్య సర్వలోకేషు సర్వదా || ౧౯ ||

న్యాయాన్యాయౌ చ భూతానాం పశ్యన్తి సాక్షిరూపిణీ |
న మే కదాపి భోగేచ్ఛా న లోభో న చ వైరితా || ౨౦ ||

ధర్మార్థం విచరామ్యత్ర సంసారే సాధురక్షణమ్ |
వ్రతమేతత్తు నియతం పాలయామి నిజం సదా || ౨౧ ||

సాధూనాం రక్షణం కార్యం హస్తవ్యా యేఽప్యసాధవః |
వేదసంరక్షణం కార్యమవతారైరనేకశః || ౨౨ ||

యుగే యుగే తానేవాహమవతారాన్భిభర్మి చ |
మహిషస్తు దురాచారో దేవాన్వై హస్తుముద్యతః || ౨౩ ||

జ్ఞాత్వాహం తద్వధార్థం భోః ప్రాప్తాస్మి రాక్షసాధునా |
తం హనిష్యే దురాచారం సురశత్రుం మహాబలమ్ || ౨౪ ||

గచ్ఛ వా తిష్ఠ కామం త్వం సత్యమేతదుదాహృతమ్ |
బ్రూహి వా తం దురాత్మానం రాజానం మహిషీసుతమ్ || ౨౫ ||

కిమన్యాన్ ప్రేషయస్యత్ర స్వయం యుద్ధం కురుష్వ హ |
సన్ధిశ్చేత్కర్తుమిచ్ఛాన్తి రాజ్ఞస్తవ మయా సహ || ౨౬ ||

సర్వే గచ్ఛన్తు పాతాలం వైరం త్యక్త్వా యథాసుఖమ్ |
దేవద్రవ్యం తు యత్కించోద్ధృతం జిత్వా రణే సురాన్ |

తద్ధత్వా యాన్తు పాతాలం ప్రహ్లాదో యత్ర తిష్ఠతి || ౨౭ ||

వ్యాస ఉవాచ |

తచ్చుత్వా వచనం దేవ్యా ఆసిలోమా పురఃస్థితః ।
బిడాలాఖ్యం మహావీరం పప్రచ్చ ప్రీతిపూర్వకమ్ ॥ ౨౮॥

ఆసిలోమోవాచ ।

శ్రుతం తేఽద్య బిడాలాఖ్య భవాన్యా కథితం చ యత్ ।
ఏవం గతే కిం కర్తవ్యో విగ్రహాః సన్నిరేవ వా ॥ ౨౯॥

బిడాలాఖ్య ఉవాచ ।

న సన్నికామోఽస్తి నృపోఽభిమానీ
యుద్ధే చ మృత్యుం నియతం హి జానన్ ।
దృష్ట్వా హతాన్ ప్రేరయతే తథాస్మా-
నైవ హి కోఽతిక్రమితుం సమర్థః ॥ ౩౦॥

(దుఃసాధ్య ఏవాస్త్విహ సేవకానాం
ధర్మః సదా మానవివర్జితానామ్ ।
ఆజ్ఞాపరాణాం వశవర్తికానాం
పాశ్చాలికానామివ సూత్రభేదాత్ ॥)
గత్వా కథం తస్య పురస్త్యయా చ
మయాపి వక్తవ్యమిదం కఠోరమ్ ।
గచ్ఛన్తు పాతాలమితశ్చ సర్వే
దత్త్వాథ రత్నాని ధనం సురాణామ్ ॥ ౩౧॥

(ప్రియం హి వక్తవ్యమసత్యమేవ
న చ ప్రియం స్యాద్ధితకృత్తు భాషితమ్ ।
సత్యం ప్రియం నో భవతీహ కామం
మౌనం తతో బుద్ధిమతాం ప్రతిష్ఠితమ్ ॥)
న ఫల్గువాక్యైః ప్రతిబోధనీయో
రాజా తు వీరైరితి నీతిశాస్త్రమ్ ॥ ౩౨॥

న నూనం తత్ర గస్తవ్యం హితం వా వక్తుమాదరాత్ ।
ప్రప్ణుం వాపి గతే రాజా కోపయుక్తో భవిష్యతి ॥ ౩౩॥

ఇతి సజ్ఞోన్య కర్తవ్యం యుద్ధం ప్రాణస్య సంశయే ।
స్వామికార్యం పరం మత్వా మరణం తృణవత్తథా ॥ ౩౪॥

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇతి సఞ్చన్య తౌ వీరౌ సంస్థితౌ యుద్ధతత్పరౌ ।
 ధనుర్బాణధరౌ తత్ర సన్నద్ధౌ రథసంకతో ॥ ౩౫॥
 ప్రథమం తు బిడాలాఖ్యః సప్తబాణాన్ముమోచ హ ।
 అసిలోమా స్థితో దూరే ప్రేక్షకః పరమాస్త్రవిత్ ॥ ౩౬॥
 చిచ్ఛేద తాంస్తథాప్రాప్తానమ్బికా స్వశరైః శరాన్ ।
 బిడాలాఖ్యం త్రిభిర్బాణైర్జఘాన చ శిలాశితైః ॥ ౩౭॥
 ప్రాప్య బాణవ్యథాం దైత్యః పపాత సమరాజ్ఞణే ।
 మూర్చ్ఛితోఽథ మమారాశు దానవో దైవయోగతః ॥ ౩౮॥
 బిడాలాఖ్యం హతం దృష్ట్వా రణే శక్తిశరోత్కరైః ।
 అసిలోమా ధనుష్పాణిః సంస్థితో యుద్ధతత్పరః ॥ ౩౯॥
 ఊర్ధ్వం సవ్యం కరం కృత్వా తామువాచ మితం వచః ।
 దేవి జానామి మరణం దానవానాం దురాత్మనామ్ ॥ ౪౦॥
 తథాపి యుద్ధం కర్తవ్యం పరాధీనేన వై మయా ।
 మహిషో మన్దబుద్ధిశ్చ న జానాతి ప్రియాప్రియే ॥ ౪౧॥
 తదగ్రే నైవ వక్తవ్యం హితం చైవాప్రియం మయా ।
 మర్తవ్యం వీరధర్మేణ శుభం వాప్యశుభం భవేత్ ॥ ౪౨॥
 దైవమేవ పరం మన్యే ధిషారుషమనర్థకమ్ ।
 పతన్తి దానవాస్తూర్ణం తవ బాణహతా భువి ॥ ౪౩॥
 ఇత్యుక్త్వా శరవృష్టిం స చకార దానవోత్తమః ।
 దేవీ చిచ్ఛేద తాన్బాణైరప్రాప్తాంస్తు నిజాన్తికే ॥ ౪౪॥
 అన్యైర్వివ్యాధ తం తూర్ణమసిలోమానమాశుగైః ।
 వీక్షితామరసజ్జైశ్చ కోపపూర్ణాననా తదా ॥ ౪౫॥
 శుశుభే దానవః కామం బాణైర్విద్ధతనుః కిల ।
 స్రవద్రుధిరధారః స ప్రఘల్లః కింశుకో యథా ॥ ౪౬॥
 అసిలోమా గదాం గుర్వీం లౌహిముద్యమ్య వేగతః ।
 దుద్రావ చణ్డికాం కోపాత్స్పింహం మూర్ఛి జఘాన హ ॥ ౪౭॥
 సింహోఽపి సఖరాఘాత్తైస్తం దదార భుజాన్తరే ।
 అగణయ్య గదాఘాతం కృతం తేన బలీయసా ॥ ౪౮॥

ఉత్పత్య తరసా దైత్యో గదాపాణిః సుదారుణః ।
 సింహమూర్ధ్ని సమారుహ్య జఘాన గదయామ్బికామ్ ॥ ౪౯ ॥

కృతం తేన ప్రహారం తు వజ్రచయిత్వా విశామృతే ।
 ఖడ్గేన శితధారేణ శిరశ్చిచ్ఛేద కణ్ఠతః ॥ ౫౦ ॥

ఛిన్నే శిరసి దైత్యేన్యః పపాత తరసా క్షితౌ ।
 హాహాకారో మహానాసీత్సైన్యే తస్య దురాత్మనః ॥ ౫౧ ॥

జయ దేవీతి దేవాస్తా తుష్టవుర్జగదమ్బికామ్ ।
 దేవదుష్టభయో నేదుర్జగుశ్చ నృప కిన్నరాః ॥ ౫౨ ॥

నిహతౌ దానవౌ వీక్ష్య పతితౌ చ రణాఙ్గణే ।
 నిహతాః సైనికాః సర్వే తత్ర కేసరిణా బలాత్ ॥ ౫౩ ॥

భక్షితాశ్చ తథా కేచిన్నిఃశేషం తద్రణం కృతమ్ ।
 భగ్నాః కేచిద్ గతా మన్దా మహిషం ప్రతి దుఃఖితాః ॥ ౫౪ ॥

చక్రుశూ రురుదుశ్చైవ త్రాహి త్రాహీతి భాషణైః ।
 ఆసిలోమబిడాలాఖ్యౌ నిహతౌ నృపసత్తమ ॥ ౫౫ ॥

అన్యే యే సైనికా రాజన్ సింహేన భక్షితాశ్చ తే ।
 ఏవం బ్రువన్తో రాజానం తదా చక్రుశ్చ వైశసమ్ ॥ ౫౬ ॥

తచ్చుత్వా వచనం తేషాం మహిషో దుర్మనాస్తదా ।
 బభూవ చిన్తాకులితో విమనా దుఃఖసంయుతః ॥ ౫౭ ॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం
 సంహితాయాం పంచమస్కంధే ఆసిలోమ-
 బిడాలాఖ్యవధవర్ణనం నామ పంచదశోఽధ్యాయః ॥ ౫.౧౫ ॥

×.౧౬ షోడశోఽధ్యాయః । మహిషద్వారా దేవీప్రబోధనమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।
 తేషాం తద్వచనం శ్రుత్వా క్రోధయుక్తో నరాధిపః ।
 దారుకం ప్రాహ తరసా రథమానయ మేఽద్భుతమ్ ॥ ౧ ॥

సహస్రఖరసంయుక్తం పతాకాధ్వజభూషితమ్ ।

ఆయుధైః సంయుతం శుభ్రం సుచక్రం చారుకూబరమ్ || ౨ ||

సూతోఽపి రథమానీయ తమువాచ త్వరాన్వితః |
రాజన్ రథోఽయమాసీతో ద్వారి తిష్ఠతి భూషితః || ౩ ||

సర్వాయుధసమాయుక్తో వరాస్తరణసంయుతః |
ఆనీతం తం రథం జ్ఞాత్వా దానవేన్ద్రో మహాబలః || ౪ ||

మానుషం దేహమాస్థాయ సక్లామే గన్తుముద్యతః |
విచార్య మనసా చేతి దేవీ మాం ప్రేక్ష్య దుర్ముఖమ్ || ౫ ||

శృణ్ణిణం మహిషం నూనం విమనా సా భవిష్యతి |
నారీణాం చ ప్రియం రూపం తథా చాతుర్యమిత్యపి || ౬ ||

తస్మాద్దూపం చ చాతుర్యం కృత్వా యాస్యామి తాం ప్రతి |
యథా మాం వీక్ష్య సా బాలా ప్రేమయుక్తా భవిష్యతి || ౭ ||

మమాపి చ తదైవ స్యాత్సుఖం నాన్యస్వరూపతః |
ఇతి సశ్చిన్త్య మనసా దానవేన్ద్రో మహాబలః || ౮ ||

త్యక్త్వా తన్మాహిషం రూపం బభూవ పురుషః శుభః |
సర్వాయుధధరః శ్రీమాంశ్చారుభూషణభూషితః || ౯ ||

దివ్యామృతధరః కాన్తః పుష్పబాణ ఇవాపరః |
రథోపవిష్టః కేయూరస్రగీ్వ బాణధనుర్ధరః || ౧౦ ||

సేనాపరివృతో దేవీం జగామ మదగర్వితః |
మనోజ్ఞం రూపమాస్థాయ మానినీనాం మనోహరమ్ || ౧౧ ||

తమాగతం సమాలోక్య దైత్యానామధిపం తదా |
బహుభిః సంవృతం వీరైర్దేవీ శక్తిమవాదయత్ || ౧౨ ||

స శక్తినినదం శ్రుత్వా జనవిస్మయకారకమ్ |
సమీపమేత్య దేవ్యాస్తు తామువాచ హసన్నివ || ౧౩ ||

దేవి సంసారచక్రేఽస్మిన్వర్తమానో జనః కిల |
నరో వాథ తథా నారీ సుఖం వాఙ్ఘ్రితి సర్వథా || ౧౪ ||

సుఖం సంయోగజం నృణాం నాసంయోగే భవేదిహ |
సంయోగో బహుథా భిన్నస్తాస్పృవీమి శృణుష్య హ || ౧౫ ||

భేదాన్సుప్రీతిహేతుత్థాన్స్వభావోత్థాననేకకః ।
 తత్ర ప్రీతిభవానాదో కథయామి యథామతి ॥ ౧౬ ॥
 మాతాపిత్రోస్తు పుత్రేణ సంయోగస్తూత్తమః స్మృతః ।
 భ్రాతుర్భ్రాత్ర తథా యోగః కారణాన్మధ్యమో మతః ॥ ౧౭ ॥
 ఉత్తమస్య సుఖస్యైవ దాతృత్వాదుత్తమః స్మృతః ।
 తస్మాదల్పసుఖస్యైవ ప్రదాతృత్వాచ్చ మధ్యమః ॥ ౧౮ ॥
 నావికానాం తు సంయోగః స్మృతః స్వాభావికో బుధైః ।
 వివిధావృతచిత్రానాం ప్రసజ్గపరివర్తినామ్ ॥ ౧౯ ॥
 అత్యల్పసుఖదాతృత్వాత్కనిష్ఠోఽయం స్మృతో బుధైః ।
 అత్యుత్తమస్తు సంయోగః సంసారే సుఖదః సదా ॥ ౨౦ ॥
 నారీపురుషయోః కాన్తే సమానవయసో సదా ।
 సంయోగో యః సమాఖ్యాతః స ఏవాత్యుత్తమః స్మృతః ॥ ౨౧ ॥
 అత్యుత్తమసుఖస్యైవ దాతృత్వాత్స తథావిధః ।
 చాతుర్యరూపవేషాద్వైః కులశీలగుణైస్తథా ॥ ౨౨ ॥
 పరస్పరసముత్కర్షః కథ్యతే హి పరస్పరమ్ ।
 తం చేత్కరోషి సంయోగం వీరేణ చ మయా సహ ॥ ౨౩ ॥
 అత్యుత్తమసుఖస్యైవ ప్రాప్తిః స్యాత్తే న సంశయః ।
 నానావిధాని రూపాణి కరోమి స్వేచ్ఛయా ప్రయే ॥ ౨౪ ॥
 ఇన్ద్రాదయః సురాః సర్వే సజ్గ్రామే విజితా మయా ।
 రత్నాని యాని దివ్యాని భవనేఽస్మిన్మమాధునా ॥ ౨౫ ॥
 భుజ్జ్వ త్వం తాని సర్వాణి యథేష్టం దేహి వా యథా ।
 పట్టరాజ్ఞి భవాద్య త్వం దాసోఽస్మి తవ సున్దరీ ॥ ౨౬ ॥
 వైరం త్యజేఽహం దేవైస్తు తవ వాక్యాన్న సంశయః ।
 యథా త్వం సుఖమాప్నోషి తథాహం కరవాణి వై ॥ ౨౭ ॥
 ఆజ్ఞాపయ విశాలాక్షి తథాహం ప్రకరోమ్యథ ।
 చిత్తం మే తవ రూపేణ మోహితం చారుభాషిణీ ॥ ౨౮ ॥
 ఆతురోఽస్మి వరారోహి ప్రాప్తస్తే శరణం కిల ।
 ప్రపన్నం పాహి రమ్భోరు కామబాణైః ప్రపీడితమ్ ॥ ౨౯ ॥

ధర్మాణాముత్తమో ధర్మః శరణాగతరక్షణమ్ |
 త్వదీయోఽస్మ్యసితాపాణ్ణి సేవకోఽహం కృశోదరి || 30||
 మరణాంతం వచః సత్యం నాన్యథా ప్రకరోమ్యహమ్ |
 పాదౌ నతోఽస్మి తన్వజ్ఞీ త్వక్త్వా నానాయుధాని తే || 3౧||
 దయాం కురు విశాలాక్షి తప్తోఽస్మి కామమార్గణైః |
 జన్మప్రభృతి చార్వణ్ణి దైన్యం నాచరితం మయా || 3౨||
 బ్రహ్మాదీనీశ్వరాన్బ్రాహ్మ్య త్వయి తద్విదధామ్యహమ్ |
 చరితం మమ జానన్తి రణే బ్రహ్మాదయః సురాః || 33||
 సోఽప్యహం తవ దాసోఽస్మి మన్ముఖం పశ్య భామిని |
 వ్యాస ఉవాచ |
 ఇతి బ్రువాణం తం దైత్యం దేవీ భగవతీ హి సా || 3౪||
 ప్రహస్య సస్మితం వాక్యమువాచ వరవర్ణినీ |
 దేవ్యువాచ |
 నాహం పురుషమిచ్ఛామి పరమం పురుషం వినా || 3౫||
 తస్య చేచ్ఛాస్మ్యహం దైత్య సృజామి సకలం జగత్ |
 స మాం పశ్యతి విశ్వాత్మా తస్యాహం ప్రకృతిః శివా || 3౬||
 తత్సాన్నిధ్యవశాదేవ చైతన్యం మయి శాశ్వతమ్ |
 జడాహం తస్య సంయోగాత్ప్రభవామి సచేతనా || 3౭||
 అయస్కాంతస్య సాన్నిధ్యాదయసశ్చేతనా యథా |
 న గ్రామ్యసుఖవాఙ్ఞా మే కదాచిదపి జాయతే || 3౮||
 మూర్ఖస్త్వమసి మన్దాత్మన్ యత్ప్రీసక్లం చిక్రీర్షసి |
 నరస్య బన్ధనార్థాయ శ్శృణ్ణలా స్త్రీ ప్రకీర్తితా || 3౯||
 లోహబద్ధోఽపి ముచ్యేత స్త్రీబద్ధో వైవ ముచ్యతే |
 కిమిచ్ఛసి చ మన్దాత్మన్ మూత్రాగారస్య నేవనమ్ || ౪౦||
 శమం కురు సుఖాయ త్వం శమాత్సుఖమవాప్స్యసి |
 నారీసజ్ఞే మహద్దుఃఖం జానన్కిం త్వం విముహ్యసి || ౪౧||
 త్యజ వైరం సురైః సార్ధం యథేష్టం విచరావనౌ |

పాతాలం గచ్ఛ వా కామం జీవితేచ్ఛా యదస్తి తే || ౪౨||

అథవా కురు సక్లౌమం బలవత్యస్మి సామ్ప్రతమ్ |

ప్రేషితాహం సురైః సర్వైస్తవ నాశాయ దానవ || ౪౩||

సత్యం బ్రవీమి యేనాద్య త్వయా వచనసౌహృదమ్ |

దర్శితం తేన తుష్టాస్మి జీవన్గచ్ఛ యథాసుఖమ్ || ౪౪||

సతాం సప్తపదీ మైత్రీ తేన ముఞ్చామి జీవితమ్ |

మరణేచ్ఛాస్తి చేద్యుద్ధం కురు వీర యథాసుఖమ్ || ౪౫||

హనిష్యామి మహాబాహో త్వామహం నాత్ర సంశయః |

వ్యాస ఉవాచ |

ఇతి తస్యా వచః శ్రుత్వా దానవః కామమోహితః || ౪౬||

ఉవాచ శ్లక్ష్యయా వాచా మధురం వచనం తతః |

బిభేష్యహం వరారోహే త్వాం ప్రహర్తుం వరాననే || ౪౭||

కోమలాం చారుసర్వాఙ్గీ నారీం నరవిమోహినీమ్ |

జిత్వా హరిహరాదీంశ్చ లోకపాలాంశ్చ సర్వశః || ౪౮||

కిం త్వయా సహ యుద్ధం మే యుక్తం కమలలోచనే |

రోచతే యది చార్వణ్ణి వివాహం కురు మాం భజ || ౪౯||

నోచేద్ గచ్ఛ యథేష్టం తే దేశం యస్మాత్సమాగతా |

నాహం త్వాం ప్రహరిష్యామి యతో మైత్రీ కృతా త్వయా || ౫౦||

హితముక్తం శుభం వాక్యం తస్మాద్ గచ్ఛ యథాసుఖమ్ |

కా శోభా మే భవేదన్తే హత్వా త్వాం చారులోచనామ్ || ౫౧||

స్త్రీహత్యా బాలహత్యా చ బ్రహ్మహత్యా దురత్యయా |

గృహీత్వా త్వాం గృహం నూనం గచ్ఛామ్యద్య వరాననే || ౫౨||

తథాపి మే ఫలం న స్యాద్బలాద్భోగసుఖం కుతః |

ప్రబ్రవీమి సుకేశి త్వాం వినయావనతో యతః || ౫౩||

పురుషస్య సుఖం న స్యాద్వృతే కాంతాముఖామ్బుజాత్ |

తత్తథైవ హి నారీణాం న స్యాచ్ఛ పురుషం వినా || ౫౪||

సంయోగే సుఖసమ్భూతిర్వియోగే దుఃఖసమ్భవః |

కాంతాసి రూపసమ్పన్నా సర్వాభరణభూషితా || ౫౫||

చాతుర్యం త్వయి కిం నాస్తి యతో మాం న భజస్యహో |
 తవోపదిష్టం కేనేదం భోగానాం పరివర్జనమ్ || ౫౬ ||
 వచ్చతాసి ప్రియాలాపే వైరిణా కేనచిత్త్విహ |
 ముజ్ఞాగ్రహమిమం కాస్తే కురు కార్యం సుశోభనమ్ || ౫౭ ||
 సుఖం తవ మమాపి స్యాద్వివాహే విహితే కిల |
 విష్ణుర్లక్ష్మ్య సహాభాతి సావిత్ర్యా చ సహాత్మభూః || ౫౮ ||
 రుద్రో భాతి చ పార్వత్యా శచ్యా శతమఖస్తథా |
 కా నారీ పతిహీనా చ సుఖం ప్రాప్నోతి శాశ్వతమ్ || ౫౯ ||
 యేన త్వమసితాపాణ్ణి న కరోషి పతిం శుభమ్ |
 కామః క్వాద్య గతః కాస్తే యస్తాం బాణైః సుకోమతైః || ౬౦ ||
 మాదనైః పంచుభిః కామం న తాడయతి మన్దఢీః |
 మన్యేహమివ కామోపి దయావాంస్త్యయి సున్దరి || ౬౧ ||
 అబలేతి చ మన్వానో న ప్రేరయతి మార్గణాన్ |
 మనోభవస్య వైరం వా కిమప్యస్తి మయా సహ || ౬౨ ||
 తేన చ త్వయ్యురాలాక్షి న ముఞ్చతి శిలీముఖాన్ |
 అథవా మేహితైర్దేవైర్వారితోఽసౌ ఝషధ్వజః || ౬౩ ||
 సుఖవిధ్వంసిభిస్తేన త్వయి న ప్రహరత్యపి |
 త్యక్త్వా మాం మృగశావాక్షి పశ్చాత్తాపం కరిష్యసి || ౬౪ ||
 మన్తోదరీవ తన్వక్లి పరిత్యజ్య శుభం నృపమ్ |
 అనుకూలం పతిం పశ్చాత్సా చకార శఠం పతిమ్ |
 కామార్తా చ యదా జాతా మోహేన వ్యాకులాన్తరా || ౬౫ ||
 ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం
 సంహితాయాం పంచమస్కంధే మహిషద్వారా
 దేవీప్రబోధనం నామ షోడశోఽధ్యాయః || ౫.౧౬ ||

×.౧౭ సప్తదశోఽధ్యాయః । రాజపుత్రీమన్వోదరీవృత్తవర్ణనమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇతి శ్రుత్వా వచస్తస్య దేవీ పవ్రచ్చ దానవమ్ ।

కా సా మన్వోదరీ నారీ కోఽసౌ త్యక్తో నృపస్తయా ॥ ౧॥

శతః కో వా నృపః పశ్చాత్తన్మే బ్రూహి కథానకమ్ ।

విస్తరేణ యథా ప్రాప్తం దుఃఖం వనితయా పునః ॥ ౨॥

మహిష ఉవాచ ।

సింహలో నామ దేశోఽస్తి విఖ్యాతః పృథివీతలే ।

ఘనపాదపసంయుక్తో ధనధాన్యసమృద్ధిమాన్ ॥ ౩॥

చన్ద్రసేనాభిధన్వత్ర రాజా ధర్మపరాయణః ।

న్యాయదణ్డధరః శాన్తః ప్రజాపాలనతత్పరః ॥ ౪॥

సత్యవాదీ మృదుః శూరస్తితిక్షుర్నీతిసాగరః ।

శాస్త్రవిత్సర్వధర్మజ్ఞో ధనుర్వేదేఽతినిష్ఠితః ॥ ౫॥

తస్య భార్యా వరారోహా సున్దరీ సుభగా శుభా ।

సదాచారాతిసుముఖీ పతిభక్తిపరాయణా ॥ ౬॥

నామ్నా గుణవతీ కాన్తా సర్వలక్షణసంయుతా ।

సుషువే ప్రథమే గర్భే పుత్రీం సా చాతిసున్దరీమ్ ॥ ౭॥

పితా చాతీవ సన్తుష్టః పుత్రీం ప్రాప్య మనోరమామ్ ।

మన్వోదరీతి నామాస్యాః పితా చక్రే ముదాన్వితః ॥ ౮॥

ఇన్దోః కలేవ చాత్యర్థం వవృధే సా దినే దినే ।

దశవర్షా యదా జాతా కన్యా చాతిమనోహరా ॥ ౯॥

వరార్థం నృపతిశ్చిన్తామవాప చ దినే దినే ।

మద్రదేశాధిపః శూరః సుధన్వా నామ పార్థివః ॥ ౧౦॥

తస్య పుత్రోఽతిమేధావీ కమ్బుగ్రీవోఽతివిశ్రుతః ।

బ్రాహ్మణైః కథితో రాజ్ఞే స యుక్తోఽస్యా వరః శుభః ॥ ౧౧॥

సర్వలక్షణసమ్పన్నః సర్వవిద్యార్థపారగః ।

రాజ్ఞా పృష్టా తదా రాజ్ఞీ నామ్నా గుణవతీ ప్రియా ॥ ౧౨॥

కమ్బుగ్రీవాయ కన్యాం స్వాం దాస్యామి వరవర్ణనీమ్ ।

సా తు పత్యుర్వచః శ్రుత్వా పుత్రీం పప్రచ్ఛ సాదరమ్ || ౧౩||

వివాహం తే పితా కర్తుం కమ్బుగ్రీవేణ వాఙ్చుతి |
తచ్చుత్వా మాతరం ప్రాహ వాక్యం మన్దోదరీ తదా || ౧౪||

నాహం పతిం కరిష్యామి నేచ్ఛాఁ మేఽస్తి పరిగ్రహే |
కౌమారం వ్రతమాస్థాయ కాలం నేష్యామి సర్వథా || ౧౫||

స్వాతస్త్వేణ చరిష్యామి తపస్వీవ్రం సదైవ హి |
పారతస్త్వం పరం దుఃఖం మాతః సంసారసాగరే || ౧౬||

స్వాతన్వ్యానోక్షమిత్యాహుః పణ్డితాః శాస్త్రకోవిదాః |
తస్మాస్మక్తా భవిష్యామి పత్యా మే న ప్రయోజనమ్ || ౧౭||

వివాహే వర్తమానే తు పావకస్య చ సన్నిధౌ |
వక్తవ్యం వచనం సమ్యక్త్వదధీనాస్మి సర్వదా || ౧౮||

శ్వశ్రూదేవరవర్గాణాం దాసీత్వం శ్వశురాలయే |
పతిచిత్తానువర్తిత్వం దుఃఖాద్దుఃఖతరం స్మృతమ్ || ౧౯||

కదాచిత్పతిరన్యాం వా కామినీం చ భజేద్యది |
తదా మహత్తరం దుఃఖం సపత్నీసమ్భవం భవేత్ || ౨౦||

తదేర్ష్యా జాయతే పత్యా క్లేశశ్చాపి భవేదథ |
సంసారే క్వ సుఖం మాతర్నారీణాం చ విశేషతః || ౨౧||

స్వభావాత్పరతవ్రాణాం సంసారే స్వప్నుధర్మిణి |
శ్రుతం మయా పురా మాతరుత్తానచరణాత్మజః || ౨౨||

ఉత్తమః సర్వధర్మజ్ఞో ధ్రువాదవరజో నృపః |
పత్నీం ధర్మపరాం సాధీం పతిభక్తిపరాయణామ్ || ౨౩||

అపరాధం వినా కాంతాం త్యక్తవాన్విపినే ప్రియామ్ |
ఎవంవిధాని దుఃఖాని విద్యమానే తు భర్తరి || ౨౪||

కాలయోగాన్మృతే తస్మిన్నారీ స్యాద్దుఃఖభాజనమ్ |
వైధవ్యం పరమం దుఃఖం శోకసంతాపకారకమ్ || ౨౫||

పరోషితపతిత్వేఽపి దుఃఖం స్యాదధికం గృహే |
మదనాగ్నివిదగ్ధాయాః కిం సుఖం పతిసజ్జమ్ || ౨౬||

తస్మాత్పతిర్న కర్తవ్యః సర్వథేతి మతిర్మమ ।
 ఏవం ప్రోక్తా తదా మాతా పతిం ప్రాహ నృపాత్మజా ॥ ౨౭ ॥
 న చ వాఙ్చుతి భర్తారం కౌమారవ్రతధారిణీ ।
 వ్రతజాప్యపరా నిత్యం సంసారాద్విముఖీ సదా ॥ ౨౮ ॥
 న కాఙ్క్షతి పతిం కర్తుం బహుదోషవిచక్షణా ।
 భార్యాయా భాషితం శ్రుత్వా తథైవ సంస్థితో నృపః ॥ ౨౯ ॥
 వివాహో న కృతః పుత్ర్యా జ్ఞాత్వా భావవివర్జితామ్ ।
 వర్తమానా గృహేష్వేవ పిత్రా మాత్రా చ రక్షితా ॥ ౩౦ ॥
 యౌవనస్యాఙ్కూరా జాతా నారీణాం కామదీపకాః ।
 తథాపి సా వయస్యాభిః ప్రేరితాపి పునః పునః ॥ ౩౧ ॥
 చకమే న పతిం కర్తుం జ్ఞానార్థపదభాషిణీ ।
 ఏకదోద్యానదేశే సా విహర్తుం బహుపాదపే ॥ ౩౨ ॥
 జగామ సుముఖీ ప్రేమా సైరస్థిగణసేవితా ।
 రేమే కృశోదరీ తత్రాపశ్యత్కుసుమితా లతాః ॥ ౩౩ ॥
 పుష్పాణి చిన్వతీ రమ్యా వయస్యాభిః సమావృతా ।
 కోసలాధిపతిస్తత్ర మార్గే దైవవశాత్తదా ॥ ౩౪ ॥
 ఆజగామ మహావీరో వీరసేనోఽతివిశ్రుతః ।
 ఏకాకీ రథమారూఢః కతిచిత్యేవకైర్వృతః ॥ ౩౫ ॥
 సైన్యం చ పృష్ఠతస్తస్య సమాయాతి శనైః శనైః ।
 దృష్ట్వస్తస్యా వయస్యాభిర్ధూరతః పార్థివస్తదా ॥ ౩౬ ॥
 మన్తోధర్వై తథా ప్రోక్తం సమాయాతి నరః పథి ।
 రథారూఢో మహాబాహూ రూపవాన్మదనోఽపరః ॥ ౩౭ ॥
 మన్యేఽహం నృపతిః కశ్చిత్ప్రాప్తో భాగ్యవశాదిహ ।
 ఏవం బ్రువత్యాం తత్రాసౌ కోసలేన్ద్రః సమాగతః ॥ ౩౮ ॥
 దృష్ట్వా తామసితాపాణ్ణీం విస్మయం ప్రాప భూపతిః ।
 ఉత్తీర్య స రథాత్కూర్ణం పప్రచ్ఛ పరిచారికామ్ ॥ ౩౯ ॥
 కేయం బాలా విశాలాక్షీ కస్య పుత్రీ వదాశు మే ।

ఏవం పృష్టా తు సైరస్థీ తమువాచ శుచిస్మితా || ౪౦||
 ప్రథమం బ్రూహి మే వీర పృచ్ఛామి త్వాం సుతోచన |
 కోఽని త్వం కిమిహాయాతః కిం కార్యం వద సామృతమ్ || ౪౧||
 ఇతి పృష్టస్తు సైరన్ధ్యాయ తామువాచ మహీపతిః |
 కోసతో నామ దేశోఽస్తి పృథివ్యాం పరమాద్భుతః || ౪౨||
 తస్య పాలయితా చాహం వీరసేనాభిధః ప్రియే |
 వాహినీ పృష్టతః కామం సమాయాతి చతుర్విధా || ౪౩||
 మార్గభ్రమాదిహ ప్రాప్తం విద్ధి మాం కోసలాధిపమ్ |
 సైరన్ధ్యువాచ |
 చన్ద్రసేనసతా రాజన్నామ్నా మన్దోదరీ కిల || ౪౪||
 ఉద్యానే రస్తుకామేయం ప్రాప్తా కమలతోచనా |
 శ్రుత్వా తద్భాషితం రాజా ప్రత్యువాచ ప్రసాధికామ్ || ౪౫||
 సైరన్ధ్రీ చతురాసి త్వం రాజపుత్రీం ప్రబోధయ |
 కకుత్స్థవంశజశ్చాహం రాజాస్మి చారుతోచనే || ౪౬||
 గాన్ధర్వేణ వివాహేన పతిం మాం కురు కామిని |
 న మే భార్యాస్తి సుశ్రోణీ వయసోఽద్భుతయౌవనామ్ || ౪౭||
 వాఞ్శామి రూపసమ్పన్నాం సుకులాం కామినీం కిల |
 అథవా తే పితా మహ్యం విధినా దాతుమర్హతి || ౪౮||
 అనుకూలః పతిశ్చాహం భవిష్యామి న సంశయః |
 మహిష ఉవాచ |
 ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్య సైరన్ధ్రీ ప్రాహ తాం తదా || ౪౯||
 ప్రహస్య మధురం వాక్యం కామశాస్త్రవిశారదా |
 మన్దోదరి నృపః ప్రాప్తః సూర్యవంశసముద్భవః || ౫౦||
 రూపవాన్బలవాన్కాన్తో వయసా త్వత్సమః పునః |
 ప్రీతిమాన్పుపతిర్జాతస్త్యయి సున్దరి సర్వథా || ౫౧||
 పితాపి తే విశాలాక్షి పరితప్యతి సర్వథా |
 వివాహకాలం తే జ్ఞాత్వా త్వాం చ వైరాగ్యసంయుతామ్ || ౫౨||

ఇత్యాహాస్మాన్న నృపతిర్వినిఃశ్వస్య పునః పునః ।
 పుత్రీం ప్రబోధయన్వైతాం సైరన్యః సేవనే రతాః ॥ ౫౩॥
 వక్తుం శక్తా వయం న త్వాం హఠధర్మరతాం పునః ।
 భర్తుః శుశ్రూషణం స్త్రీణాం పరో ధర్మోఽబ్రవీన్మనుః ॥ ౫౪॥
 భర్తారం సేవమానా వై నారీ స్వర్గమవాప్నుయాత్ ।
 తస్మాత్కురు విశాలాక్షి వివాహం విధిపూర్వకమ్ ॥ ౫౫॥

మన్దాదర్యువాచ ।
 నాహం పతిం కరిష్యామి చరిష్యే తప అద్భుతమ్ ।
 నివారయ నృపం బాలే కిం మాం పశ్యతి నిస్త్రపః ॥ ౫౬॥

సైరన్యః పాచ ।
 దుర్జయో దేవి కామోఽసౌ కాలోఽసౌ దురతిక్రమః ।
 తస్మాన్మే వచనం పథ్యం కర్తుమర్హసి సునరీ ॥ ౫౭॥

అన్యథా వ్యసనం నూనమాపతేడితి నిశ్చయః ।
 ఇతి తస్యా వచః శ్రుత్వా కన్యోవాచాథ తాం సఖీమ్ ॥ ౫౮॥

యద్యద్భవేత్తద్భవతు దైవయోగాదసంశయమ్ ।
 న వివాహం కరిష్యేఽహం సర్వథా పరిచారికే ॥ ౫౯॥

మహిష ఉవాచ ।
 ఇతి తస్యాస్తు నిర్భన్ధం జ్ఞాత్వా ప్రాహ నృపం పునః ।
 గచ్ఛ రాజన్ యథాకామం నేయమిచ్ఛతి సత్పతిమ్ ॥ ౬౦॥

నృపస్తు తద్వచః శ్రుత్వా నిర్గతః సహ సేనయా ।
 కోసలాన్విమనా భూత్వా కామినీం ప్రతి నిఃస్పృహః ॥ ౬౧॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం
 సంహితాయాం పంచమస్కంధే దేవీమహిషసంవాదే
 రాజపుత్రీమన్దోదరీవృత్తవర్ణనం నామ సప్తదశోఽధ్యాయః ॥ ౫.౧౭॥

×.౧౮ అష్టాదశోఽధ్యాయః । మహిషాసురవధః ।

మహిష ఉవాచ ।
 తస్యాస్తు భగినీ కన్యా నామ్నా చేస్తుమతీ శుభా ।

వివాహయోగ్యా సజ్జాతా సురూపావరజా యదా || ౧ ||

తస్యా వివాహః సంవృత్తః సజ్జాతశ్చ స్వయంవరః |

రాజానో బహుదేశీయాః సజ్గతాస్తత్ర మణ్డపే || ౨ ||

తయా వృతో నృపః కశ్చిద్భలవాన్ రూపసంయుతః |

కులశీలసమాయుక్తః సర్వలక్షణసంయుతః || 3 ||

తదా కామాతురా జాతా విటం వీక్ష్య నృపం తు సా |

చకమే దైవయోగాత్తు శతం చాతుర్యభూషితమ్ || ౪ ||

పితరం ప్రాహ తస్యజ్ఞీ వివాహం కురు మే పితః |

ఇచ్ఛామేఽద్య సముదూభతా దృష్ట్వా మద్రాధిపం త్విహా || ౫ ||

చన్ద్రసేనోఽపి తచ్చుత్వా పుత్ర్యా యద్భాషితం రహః |

ప్రసన్నేన చ మనసా తత్కార్యే తత్పరోఽభవత్ || ౬ ||

తమాహూయ నృపం గేహే వివాహవిధినా దదౌ |

కన్యాం మన్దోదరీం తస్మై పారిబర్హం తథా బహు || ౭ ||

చారుదేష్టోఽపి తాం ప్రాప్య సున్దరీం ముదితోఽభవత్ |

జగామ స్వగృహం తుష్టో రాజాపి సహితః స్త్రియా || ౮ ||

రేమే నృపతిశార్దూలః కామిన్యా బహువాసరాన్ |

కదాచిద్దాసపత్న్యా స రమమాణో రహః కిల || ౯ ||

సైరన్ద్యా కథితం తస్యై తయా దృష్టః పతిస్తథా |

ఉపాలమ్భం దదౌ తస్మై స్మితపూర్వం రుషాన్వితా || ౧౦ ||

కదాచిదపి సామాన్యాం రహో రూపవతీం నృపః |

క్రీడయల్లాలయన్దృష్టః ఖేదం ప్రాప తదైవ సా || ౧౧ ||

న జ్ఞాతోఽయం శతః పూర్వం యదా దృష్టః స్వయంవరే |

కిం కృతం తు మయా మోహాద్వశ్చితాహం నృపేణ హ || ౧౨ ||

కిం కరోమ్యద్య సన్తాపం నిర్లజ్ఞే నిర్భుణే శరే |

కా ప్రీతిరీదృశే పత్యో ధిగద్య మమ జీవితమ్ || ౧౩ ||

అద్యప్రభృతి సంసారే సుఖం త్యక్తం మయా ఖలు |

పతినమ్భోగజం సర్వం సన్తోషోఽద్య మయా కృతః || ౧౪ ||

అకర్తవ్యం కృతం కార్యం తజ్ఞాతం దుఃఖదం మమ ।
 దేహత్యాగః క్రియతే చేద్ధత్యాతీవ దురత్యయా ॥ ౧౫॥
 పితృగేహం వ్రజామ్యాశు తత్రాపి న సుఖం భవేత్ ।
 హాస్యయోగ్యా సఖీనాం తు భవేయం నాత్ర సంశయః ॥ ౧౬॥
 తస్మాదత్రైవ సంవాసో వైరాగ్యయుతయా మయా ।
 కర్తవ్యః కాలయోగేన త్యక్త్వా కామసుఖం పునః ॥ ౧౭॥
 మహిష ఉవాచ ।
 ఇతి సజ్జీవ్య సా నారీ దుఃఖశోకపరాయణా ।
 స్థితా పతిగృహం త్యక్త్వా సుఖం సంసారజం తతః ॥ ౧౮॥
 తస్మాత్త్వమపి కల్యాణీ మామనాదృత్య భూపతిమ్ ।
 అన్యం కాపురుషం మన్దం కామార్తా సంశ్రయిష్యసి ॥ ౧౯॥
 వచనం కురు మే తథ్యం నారీణాం పరమం హితమ్ ।
 అకృత్వా పరమం శోకం లప్స్యనే నాత్ర సంశయః ॥ ౨౦॥
 దేవ్యువాచ ।
 మన్దాత్మన్ గచ్ఛ పాతాలం యుద్ధం వా కురు సామృతమ్ ।
 హత్వా త్వామసురాన్సర్వాన్సమిష్యామి యథాసుఖమ్ ॥ ౨౧॥
 యదా యదా హి సాధూనాం దుఃఖం భవతి దానవ ।
 తదా తేషాం చ రక్షార్థం దేహం సన్ధారయామ్యహమ్ ॥ ౨౨॥
 అరూపాయాశ్చ మే రూపమజ్ఞానాయాశ్చ జన్మ చ ।
 సురాణాం రక్షణార్థాయ విద్ధి దైత్య వినిశ్చితమ్ ॥ ౨౩॥
 సత్యం బ్రవీమి జానీహి ప్రార్థితాహం సుదైః కిల ।
 త్వద్వద్వధార్థం హయారే త్వాం హత్వా స్థాస్యామి నిశ్చలా ॥ ౨౪॥
 తస్మాద్ద్యుధ్యస్వ వా గచ్ఛ పాతాలమసురాలయమ్ ।
 సర్వథా త్వాం హనిష్యామి సత్యమేతద్ బ్రవీమ్యహమ్ ॥ ౨౫॥
 వ్యాస ఉవాచ ।
 ఇత్యుక్తః స తయా దేవ్యా ధనురాదాయ దానవః ।
 యుద్ధకామః స్థితస్తత్ర సక్ష్మామాఙ్గణభూమిషు ॥ ౨౬॥
 ముమోచ తరసా బాణాన్కర్ణాకృష్టాఞ్చిలాశితాన్ ।

దేవీ చిచ్ఛేద తాన్బాణైః క్రోధాన్ముక్తైరయోముఖైః ॥ ౨౭ ॥
 తయోః పరస్పరం యుద్ధం సమృభూవ భయప్రదమ్ ।
 దేవానాం దానవానాంఞ్చ పరస్పరజయైషిణామ్ ॥ ౨౮ ॥
 మధ్యే దుర్ధర ఆగత్య ముమోచ చ శిలీముఖాన్ ।
 దేవీం ప్రతి విషాసక్తాన్కౌపయన్నతిదారుణాన్ ॥ ౨౯ ॥
 తతో భగవతీ క్రుద్ధా తం జఘాన శితైః శరైః ।
 దుర్ధరస్తు పపాతోర్వ్యాం గతాసుర్గిరిశ్శృజవత్ ॥ ౩౦ ॥
 తం తథా నిహతం దృష్ట్వా త్రినేత్రః పరమాస్త్రవిత్ ।
 ఆగత్య సప్తభిర్బాణైర్జఘాన పరమేశ్వరీమ్ ॥ ౩౧ ॥
 అనాగతాంస్తు చిచ్ఛేద దేవీ తాన్విశిఖైః శరాన్ ।
 త్రిశూలేన త్రినేత్రం తు జఘాన జగదమ్బికా ॥ ౩౨ ॥
 అన్ధకస్త్రాజగామాశు హతం దృష్ట్వా త్రిలోచనమ్ ।
 గదయా లోహమయ్యాఽఽశు సింహం వివ్యాధ మస్తకే ॥ ౩౩ ॥
 సింహస్తు నఖఘాతేన తం హత్వా బలవత్తరమ్ ।
 చఖాద తరసా మాంసమన్ధకస్య రుషాన్వితః ॥ ౩౪ ॥
 తాన్ రణే నిహతాన్విక్ష్య దానవో విస్మయం గతః ।
 చిక్షేవ తరసా బాణానతిత్క్ణాఞ్చిలాశితాన్ ॥ ౩౫ ॥
 ద్విధా చక్రే శరాన్దేవీ తానప్రాప్తాఞ్చిలీముఖైః ।
 గదయా తాడయామాస దైత్యం వక్షసి చామ్బికా ॥ ౩౬ ॥
 స గదాభిహతో మూర్ఛామవాపామరబాధకః ।
 విషహ్య పీడాం పాపాత్మా పునరాగత్య సత్వరః ॥ ౩౭ ॥
 జఘాన గదయా సింహం మూర్ఛి క్రోధసమన్వితః ।
 సింహోఽపి నఖఘాతేన తం దదార మహాసురమ్ ॥ ౩౮ ॥
 విహాయ పౌరుషం రూపం సోఽపి సింహో బభూవ హ ।
 నఖైర్విదారయామాస దేవీసింహం మదోత్కృటమ్ ॥ ౩౯ ॥
 తఞ్చ కేసరిణం వీక్ష్య దేవీ క్రుద్ధా హ్యయోముఖైః ।
 శరైరవాకిరత్త్తిక్ణైః క్రూరైరాశీవిషైరివ ॥ ౪౦ ॥

త్వక్వా స హరిరూపం తు గణో భూత్వా మదస్తవః ।
 శైలశృంగం కరే కృత్వా చిక్షేప చణ్డికాం ప్రతి ॥ ౪౧॥
 ఆగచ్ఛన్తం గిరేః శృంగం దేవీ బాణైః శిలాశితైః ।
 చకార తిలశః ఖణ్ణాఙ్ఘ్రహాస జగదమిభికా ॥ ౪౨॥
 ఉత్పత్య చ తదా సింహస్తస్య మూర్ధ్ని వ్యవస్థితః ।
 నఖైర్విదారయామాస మహిషం గజరూపిణమ్ ॥ ౪౩॥
 విహాయ గజరూపం చ బభూవాష్టాపదీ తథా ।
 హస్తుకామో హరిం కోపాద్ధారుణో బలవత్తరః ॥ ౪౪॥
 తం వీక్ష్య శరభం దేవీ ఖడ్గేన సా రుషాన్వితా ।
 ఉత్తమాణ్ణే జఘానాశు సోఽపి తాం ప్రాహరత్తదా ॥ ౪౫॥
 తయోః పరస్పరం యుద్ధం బభూవాతిభయప్రదమ్ ।
 మాహిషం రూపమాస్థాయ శృంఖ్లాభ్యాం ప్రాహరత్తదా ॥ ౪౬॥
 పుచ్ఛప్రభ్రమణేనాశు శృంఖ్లాఘ్రాత్తైర్మహాసురః ।
 తాడయామాస తన్వజ్జీం ఘోరరూపో భయానకః ॥ ౪౭॥
 పుచ్ఛేన పర్వతాఙ్ఘ్రాణ్ణే గృహీత్వా భ్రామయన్బలాత్ ।
 ప్రేషయామాస పాపాత్మా ప్రహసన్పరయా ముదా ॥ ౪౮॥
 తామువాచ బలోన్మత్తస్త్రిష్ఠ దేవి రణాఙ్ఘ్రణే ।
 అద్యాహం త్వాం హనిష్యామి రూపయౌవనభూషితామ్ ॥ ౪౯॥
 మూర్ఘాసి మదమత్తాద్య యన్మయా సహ సఙ్గరమ్ ।
 కరోషి మోహితాతీవ మృషా బలవతీ ఖరా ॥ ౫౦॥
 హత్వా త్వాం నిహనిష్యామి దేవాన్కపటపణ్ణితాన్ ।
 యే నారీం పురతః కృత్వా జేతుమిచ్ఛన్తి మాం శతాః ॥ ౫౧॥
 దేవ్యువాచ ।
 మా గర్వం కురు మన్దాత్మంస్త్రిష్ఠ తిష్ఠ రణాఙ్ఘ్రణే ।
 కరిష్యామి నిరాతఙ్కాన్లత్వా త్వాం సురసత్తమాన్ ॥ ౫౨॥
 పీత్వాద్య మాధవీం మిష్టాం శాతయామి రణేఽథమ ।
 దేవానాం దుఃఖదం పాపం మునీనాం భయకారకమ్ ॥ ౫౩॥
 వ్యాస ఉవాచ ।

ఇత్యుక్త్వా చషకం హైమం గహీత్వా సురయా యుతమ్ |
పపౌ పునః పునః క్రోధాద్ధస్తుకామా మహాసురమ్ || ౫౪ ||

పీత్వా ద్రాక్షాసవం మిష్టం శూలమాదాయ సత్వరా |
దుద్రావ దానవం దేవీ హర్షయన్దేవతాగణాన్ || ౫౫ ||

దేవాస్తాం తుష్టువుః ప్రేష్ఠా చక్రుః కుసుమవర్షణమ్ |
జయ జీవేతి తే ప్రోచుర్దున్దుభీనాశ్చ నిఃస్వనైః || ౫౬ ||

ఋషయః సిద్ధగన్ధర్వాః పిశాచోరగచారణాః |
కిన్నరాః ప్రేక్ష్య సక్లామం ముదితా గగనే స్థితాః || ౫౭ ||

సోఽపి నానావిధాన్దేహస్కృత్వా కృత్వా పునః పునః |
మాయామయాశ్చాఘానాజౌ దేవీం కపటపణ్డితః || ౫౮ ||

చణ్డికాపి చ తం పాపం త్రిశూలేన బలాద్ధృది |
తాడయామాస తీక్ష్ణేన క్రోధాదరుణలోచనా || ౫౯ ||

తాడితోఽసౌ పపాతోర్వాస్యం మూర్చ్ఛమాప ముహూర్తకమ్ |
పునరుత్థాయ చాముణ్ణాం పద్భ్యాం వేగాదతాడయత్ || ౬౦ ||

వినిహత్య పదాఘాత్తైర్జహాస చ ముహుర్ముహుః |
రురావ దారుణం శబ్దం దేవానాం భయకారకమ్ || ౬౧ ||

తతో దేవీ సహస్రారం సునాభం చక్రముత్తమమ్ |
కరే కృత్వా జగదోఽచైః సంస్థితం మహిషాసురమ్ || ౬౨ ||

పశ్య చక్రం మదాన్ధాద్య తవ కణ్ణనికృన్తనమ్ |
క్షణమాత్రం స్థిరో భూత్వా యమలోకం వ్రజాధునా || ౬౩ ||

ఇత్యుక్త్వా దారుణం చక్రం ముమోచ జగదమ్బికా |
శిరశ్చిన్నం రథాజ్ఞేన దానవస్య తదా రణే || ౬౪ ||

సుస్రావ రుధిరం చోష్ఠం కణ్ణనాలాద్ గిరేర్యథా |
గైరికాద్యరుణం ప్రౌఢం ప్రవాహమివ నైర్ఘరమ్ || ౬౫ ||

కబన్ధస్త్వస్య దైత్యస్య భ్రమన్వై పతితః క్షితౌ |
జయశబ్దశ్చ దేవానాం బభూవ సుఖవర్ధనః || ౬౬ ||

సింహస్త్వతిబలస్తత్ర పలాయనపరానథ |

దానవాన్భక్షయామాస క్షుధార్త ఇవ సజ్గరే || ౬౭||

మృతే చ మహిషే క్రూరే దానవా భయపీడితాః |

మృతశేషాశ్చ యే కేచిత్పాతాలం తే యయుర్పుప || ౬౮||

ఆనందం పరమం జగ్గుర్దేవాస్తస్మిన్నిపాతితే |

మునయో మానవాశ్చైవ యే చాన్యే సాధవః క్షితౌ || ౬౯||

చణ్డికాపి రణం త్యక్త్వా శుభే దేశేఽథ సంస్థితా |

దేవాస్తత్రాయయుః శీఘ్రం స్తోతుకామాః సుఖప్రదామ్ || ౭౦||

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం

సంహితాయాం పంచమస్కంధే

మహిషాసురవధో నామాష్టాదశోఽధ్యాయః || ౫.౧౮||

×.౧౯ ఏకోనవింశోఽధ్యాయః | దేవీసాన్త్వనమ్ |

వ్యాస ఉవాచ |

అథ ప్రముదితాః సర్వే దేవా ఇన్ద్రపురోగమాః |

మహిషం నిహతం దృష్ట్వా తుష్టుపురగదమ్బికామ్ || ౧||

దేవా ఊచుః |

బ్రహ్మ స్మజత్యవతి విష్ణురిదం మహేశః

శక్త్యా తవైవ హరతే నను చాన్తకాలే ||

ఈశా న తేఽపి చ భవన్తి తయా విహీనా-

స్తస్మాత్త్వమేవ జగతః స్థితినాశకర్త్రీ || ౨||

కీర్తిర్మతిః స్మృతిగతీ కరుణా దయా త్వం

శ్రద్ధా ధృతిశ్చ వసుధా కమలాజపా చ |

పుష్టిః కలాథ విజయా గిరిజా జయా త్వం

తుష్టిః ప్రమా త్వమసి బుద్ధిరుమా రమా చ || ౩||

విద్యా క్షమా జగతి కాన్తిరపీహ మేధా

సర్వం త్వమేవ విదితా భువనత్రయేఽస్మిన్ |

ఆభిర్వి నా తవ తు శక్తిభిరాశు కర్తుం

కో వా క్షమః సకలలోకనివాసభూమే || ౪||

త్వం ధారణా నను న చేదసి కూర్మనాగౌ
 ధర్తుం క్షమౌ కథమిలామపి తౌ భవేతామ్ ।
 పృథ్వీ న చేత్త్వమసి వా గగనే కథం స్థా-
 స్యత్సేతదమ్బ నిఖిలం బహుభారయుక్తమ్ ॥ ×॥

యే వా స్తువన్తి మనుజా అమరాన్విమూఢా
 మాయాగుణైస్తవ చతుర్ముఖవిష్ణురుద్రాన్ ।
 శుభ్రాంశువహ్నియమవాయుగణేశముఖ్యాన్
 కిం త్వామృతే జనని తే ప్రభవన్తి కార్యే ॥ ౬॥

యే జహ్వాతి ప్రవితతేఽల్పధియోఽమ్బ యజ్ఞే
 వహ్నా సురాన్సమధికృత్య హవిః సమృద్ధమ్ ।
 స్వాహా న చేత్త్వమసి తే కథమాపురథా
 త్వామేవ కిం న హి యజన్తి తతో హి మూఢాః ॥ ౭॥

భోగప్రదాసి భవతీహ చరాచరాణాం
 స్వాంశైర్దదాసి ఖలు జీవనమేవ నిత్యమ్ ।
 స్వీయాన్సురాజ్ఞానని పోషయసీహ యద్వ-
 త్తద్వత్పరానపి చ పాలయసీతి హేతోః ॥ ౮॥

మాతః స్వయంవిరచితాన్విపినే వినోదా-
 ద్వన్ధ్యాన్సలాశరహితాంశ్చ కటూంశ్చ వృక్షాన్ ।
 నోచ్ఛేదయన్తి పురుషా నిపుణాః కథఞ్చ-
 త్రస్మాత్త్వమప్యతితరాం పరిపాసి దైత్యాన్ ॥ ౯॥

యత్త్వం తు హంసి రణమూర్ధ్ని శరైరరాతీ-
 న్దేవాఙ్గనాసురతకేలిమతీన్విదిత్వా ।
 దేహాస్తరేఽపి కరుణారసమాదదానా
 తత్రే చరిత్రమిదమీస్పితపూరణాయ ॥ ౧౦॥

చిత్రం త్వమీ యదసుభీ రహితా న సన్తి
 త్వచ్చిన్వితేన దనుజాః ప్రథితప్రభావాః ।
 యేషాం కృతే జనని దేహనిబన్ధనం తే
 క్రీడారసస్తవ న చాన్యతరోఽత్ర హేతుః ॥ ౧౧॥

ప్రాప్తే కలావహహ దుష్టతరే చ కాలే

న త్వాం భజన్తి మనుజా నను వఞ్చితాస్తే ।
 ధూర్జైః పురాణచతుర్వైర్వారిశక్కరాణాం
 సేవాపరాశ్చ విహితాస్తవ నిర్మితానామ్ ॥ ౧౨॥

జ్ఞాత్వా సురాంస్తవ వశానసురార్ధితాంశ్చ
 యే వై భజన్తి భువి భావయుతా విభగ్నాన్ ।
 ధృత్వా కరే సువిమలం ఖలు దీపకం తే
 కూపే పతన్తి మనుజా విజలేఽతిఘోరే ॥ ౧౩॥

విద్యా త్వమేవ సుఖదాసుఖదాప్యవిద్యా
 మాతస్త్వమేవ జననార్తిహరా నరాణామ్ ।
 మోక్షార్థిభిస్తు కలితా కిల మన్దధీభి-
 ర్నారాధితా జనని భోగపరైస్తథాజ్ఞైః ॥ ౧౪॥

బ్రహ్మ హరశ్చ హరిరప్యనిశం శరణ్యం
 పాదామ్బుజం తవ భజన్తి సురాస్తథాన్యే ।
 తద్వై న యేఽల్పమతయో మనసా భజన్తి
 భ్రాన్తాః పతన్తి సతతం భవసాగరే తే ॥ ౧౫॥

చణ్డి త్వదఙ్ఘ్రిజలజోత్థరజఃప్రసాదై-
 ర్భృహ్మో కరోతి సకలం భువనం భవాదౌ ।
 శౌరిశ్చ పాతి ఖలు సంహరతే హరస్తు
 త్వాం సేవతే న మనుజస్త్విహ దుర్భగోఽసౌ ॥ ౧౬॥

వాగ్దేవతా త్వమసి దేవి సురాసురాణాం
 వక్త్రం న తేఽమరవరాః ప్రభవన్తి శక్తాః ।
 త్వం చేన్ముఖే వససి నైవ యదైవ తేషాం
 యస్మాదృభవన్తి మనుజా న హి తద్విహీనాః ॥ ౧౭॥

శప్తో హరిస్తు భృగుణా కుపితేన కామం
 మీనో బభూవ కమతః ఖలు సూకరస్తు ।
 పశ్చాన్నస్సంహ ఇతి యశ్చలకృద్ధరాయాం
 తాన్నేవతాం జనని మృత్యుభయం న కిం స్యాత్ ॥ ౧౮॥

శమోభాః పపాత భువి లిఙ్గమిదం ప్రసిద్ధం
 శాపేన తేన చ భృగోర్విపినే గతస్య ।

తం యే నరా భువి భజన్తి కపాలినం తు
తేషాం సుఖం కథమిహాపి పరత్ర మాతః || ౧౯ ||

యోఽభూద్ గజాననగణాధిపతిర్మహేశా-
త్తం యే భజన్తి మనుజా వితథప్రపన్నాః |
జానన్తి తే న సకలార్థఫలప్రదాత్రీం
త్వాం దేవి విశ్వజననీం సుఖనేవనీయామ్ || ౨౦ ||

చిత్రం త్వయూరిజనతాపి దయార్ధ్రభావా-
ద్ధత్వా రణే శితశర్కరైర్మితా ద్యులోకమ్ |
నోచేత్స్వకర్మనిచితే నిరయే నితాన్తం
దుఃఖాతిదుఃఖగతిమాపదమాపతేత్సా || ౨౧ ||

బ్రహ్మో హరశ్చ హరిరపుత్ర గర్వభావా-
జ్ఞానన్తి తేఽపి విబుధా న తవ ప్రభావమ్ |
కేఽన్యే భవన్తి మనుజా విదితుం సమర్థాః
సమ్మోహితాస్తవ గుణైరమితప్రభావైః || ౨౨ ||

క్లిశ్యన్తి తేఽపి మునయస్తవ దుర్విభావ్యం
పాదామ్బుజం న హి భజన్తి విమూఢచిత్తాః |
సూర్యాగ్నిసేవనపరాః పరమార్థతత్త్వం
జ్ఞాతం న తైః శ్రుతిశతైరపి వేదసారమ్ || ౨౩ ||

మన్యే గుణాస్తవ భువి ప్రథితప్రభావాః
కుర్వన్తి యే హి విముఖాన్నను భక్తిభావాత్ |
లోకాన్స్వబుద్ధిరచితైర్వివిధాగమైశ్చ
విష్టిశభాస్కరగణేశపరాన్విధాయ || ౨౪ ||

కుర్వన్తి యే తవ పదాద్విముఖాన్నరార్యా-
న్సోక్తాగమైర్హరిహారార్చనభక్తియోగైః |
తేషాం న కుప్యసి దయాం కురుషేఽమ్మికే త్వం
తాన్సోహమస్తనిపుణాన్పుథయస్యలం చ || ౨౫ ||

తుర్యే యుగే భవతి చాతిబలం గుణస్య
తుర్యస్య తేన మథితాన్యసదాగమాని |
త్వాం గోపయన్తి నిపుణాః కవయః కలౌ వై

త్వత్కల్పితానుసూరగణానపి సంస్తువన్తి || ౨౬ ||

ధ్యాయన్తి ముక్తిఫలదాం భువి యోగసిద్ధాం
విద్యాం పరాశ్చ మునయోఽతివిశుద్ధసత్త్వాః |
తే నాప్పువన్తి జననీజరే తు దుఃఖం
ధన్యాస్త ఏవ మనుజాస్త్యయి యే విలీనాః || ౨౭ ||

చిచ్ఛక్తిరస్తి పరమాత్మని యేన సోఽపి
వ్యక్తో జగత్సు విదితో భవకృత్యకర్తా |
కోఽన్యస్త్యయా విరహితః ప్రభవత్యముష్మిన్
కర్తుం విహర్తుమపి సశ్చాలితం స్వశక్త్యా || ౨౮ ||

తత్త్వాని చిద్విరహితాని జగద్విధాతుం
కిం వా క్షమాణీ జగదమ్బ యతో జడాని |
కిం చేన్ద్రియాణీ గుణకర్మయుతాని సన్తి
దేవి త్వయా విరహితాని ఫలం ప్రదాతుమ్ || ౨౯ ||

దేవా మఖేష్వపి హుతం మునిభిః స్వభాగం
గృష్ణీయురమ్బ విధివత్ప్రతిపాదితం కిమ్ |
స్వాహా న చేత్త్వమసి తత్ర నిమిత్తభూతా
తస్మాత్త్వమేవ నను పాలయసీవ విశ్వమ్ || ౩౦ ||

సర్వం త్వయేదమఖిలం విహితం భవాదౌ
త్వం పాసి వై హరిహరప్రముఖాన్దిగీశాన్ |
కాలేఽత్ని విశ్వమపి తే చరితం భవాద్యం
జానన్తి వైవ మనుజాః క్వ ను మన్దభాగ్యాః || ౩౧ ||

హత్వాసురం మహిషరూపధరం మహోగ్రం
మాతస్త్యయా సురగణః కిల రక్షితోఽయమ్ |
కాం తే స్తుతిం జనని మన్దధియో విదామో
వేదా గతిం తవ యథార్థతయా న జగ్ముః || ౩౨ ||

కార్యం కృతం జగతి నో యదసౌ దురాత్మా
వైరీ హతో భువనకణ్ణకదుర్విభావ్యః |
కీర్తిః కృతా నను జగత్సు కృపా విధేయా-
ప్యస్మాంశ్చ పాహి జనని ప్రథితప్రభావే || ౩౩ ||

వ్యాస ఉవాచ ।

ఏవం స్తుతా సురైర్దేవీ తానువాచ మృదుస్వరా ।

అన్యత్కార్యం చ దుఃసాధ్యం బ్రువన్తు సురసత్తమాః ॥ ౩౪ ॥

యదా యదా హి దేవానాం కార్యం స్యాదతిదుర్బటమ్ ।

స్మర్తవ్యాహం తదా శీఘ్రం నాశయిష్యామి చాపదమ్ ॥ ౩౫ ॥

దేవా ఊచుః ।

సర్వం కృతం త్వయా దేవి కార్యం నః ఖలు సామృతమ్ ।

యదయం నిహతః శత్రురస్మాకం మహిషాసురః ॥ ౩౬ ॥

స్మరిష్యామో యథా తేఽమృ సదైవ పదపఙ్కజమ్ ।

తథా కురు జగన్మాతర్భక్తిం త్వయ్యుష్యచఞ్చలామ్ ॥ ౩౭ ॥

అపరాధసహస్రాణి మాతైవ సహతే సదా ।

ఇతి జ్ఞాత్వా జగద్యోనిం న భజన్తే కుతో జనాః ॥ ౩౮ ॥

ద్వో సుపర్ణో తు దేహేఽస్మింస్తయోః సఖ్యం నిరన్తరమ్ ।

నాన్యః సఖా తృతీయోఽస్తి యోఽపరాధం సహేత హి ॥ ౩౯ ॥

తస్మాజ్జీవః సఖాయం త్వాం హిత్వా కిం ను కరిష్యతి ।

పాపాత్మా మన్దభాగ్యోఽసౌ సురమానుషయోనిషు ॥ ౪౦ ॥

ప్రాప్య దేహం సుదుష్ప్రాపం న స్మరేత్త్వాం నరాధమః ।

మనసా కర్మణా వాచా బ్రూమః సత్యం పునః పునః ॥ ౪౧ ॥

సుఖే వాప్యథవా దుఃఖే త్వం నః శరణమద్భుతమ్ ।

పాహి నః సతతం దేవి సర్వైస్తవ వరాయుధైః ॥ ౪౨ ॥

అన్యథా శరణం నాస్తి త్వత్పాదామ్బుజరేణుతః ।

వ్యాస ఉవాచ ।

ఏవం స్తుతా సురైర్దేవీ తత్రైవాన్తరథీయత ।

విస్మయం పరమం జగ్ముర్దేవాస్తాం వీక్ష్య నిర్గతామ్ ॥ ౪౩ ॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం

సంహితాయాం పంచమస్కంధే

దేవీసాస్తవనం నామైకోనవినోఽధ్యాయః ॥ ౫.౧౯ ॥

×. ౨౦ వింశోఽధ్యాయః । మహిషవధానంతరం పృథివీసుఖవర్ణనమ్ ।

జనమేజయ ఉవాచ -

అథాద్భుతం వీక్ష్య మునే ప్రభావం
దేవ్యా జగచ్ఛాన్తికరం పరశ్చా ।
న తృప్తిరస్తి ద్విజవర్య శృణ్వతః
కథామృతం తే ముఖపద్యజాతమ్ ॥ ౧॥

అన్తర్హితాయాం చ తదా భవాన్యా
చక్రుశ్చ కిం దేవపురోగమాస్తే ।
దేవ్యాశ్చరిత్ర పరమం పవిత్రం
దురాపమేవాలపృణ్యైర్నరాణామ్ ॥ ౨॥

కస్తుప్తిమాప్నోతి కథామృతేన
భిన్నోఽల్పభాగ్యాత్పటుకర్ణరన్ధ్రః ।
పీతేన యేనామరతాం ప్రయాతి
ధిక్తాన్నరాన్ యే న పిబన్తి సాదరమ్ ॥ ౩॥

లీలాచరిత్రం జగదమ్బికాయా
రక్షాన్వితం దేవమహాముసీనామ్ ।
సంసారవార్ధేస్తరణం నరాణాం
కథం కృతజ్ఞా హి పరిత్యజేయుః ॥ ౪॥

ముక్తాశ్చ యే చైవ ముముక్షవశ్చ
సంసారిణో రోగయుతాశ్చ కేచిత్ ।
తేషాం సదా శ్రోత్రపుటైశ్చ పేయం
సర్వార్థదం వేదవిదో వదన్తి ॥ ౫॥

తథా విశేషేణ మునే నృపాణాం
ధర్మార్థకామేషు సదా రతానామ్ ।
ముక్తాశ్చ యస్మాత్థలు తత్పిబన్తి
కథం న పేయం రహితైశ్చ తేభ్యః ॥ ౬॥

యైః పూజితా పూర్వభవే భవానీ
సత్కున్తపృష్టైరథ చముక్తైశ్చ ।
బైత్వైర్దలైస్తే భువి భోగయుక్తా

నృపా భవన్తిత్యనుమేయమేవమ్ || ౭||

యే భక్తిహీనా సమవాప్య దేహం
తం మానుషం భారతభూమిభాగే |
యైర్నార్చితా తే ధనధాన్యహీనా
రోగాన్వితాః సన్తతివర్జితాశ్చ || ౮||

భ్రమన్తి నిత్యం కిల దాసభూతా
ఆజ్ఞాకరాః కేవలభారవాహాః |
దీవానిశం స్వార్థపరాః కదాపి
నైవాప్పువన్త్యోదరపూర్తిమాత్రమ్ || ౯||

అన్ధాశ్చ మూకా బధిరాశ్చ ఖణ్డాః
కుష్ఠాన్వితా యే భువి దుఃఖభాజః |
తత్రానుమానం కవిభిర్విధేయం
నారాధితా తైః సతతం భవానీ || ౧౦||

యే రాజభోగాన్వితఋద్ధిపూర్ణాః
సనేవ్యమానా బహుభిర్మనుష్యైః |
దృశ్యన్తి యే వా విభవైః సమేతా-
న్తైః పూజితామ్భేత్యనుమేయమేవ || ౧౧||

తస్మాత్సత్యవతీసూనో దేవ్యాశ్చరితముత్తమమ్ |
కథయస్వ కృపాం కృత్వా దయావానసి సామృతమ్ || ౧౨||

హత్వా తం మహిషం పాపం స్తుతా సమ్పూజితా సురైః |
క్వ గతా సా మహాలక్ష్మీః సర్వతేజఃసముద్భవా || ౧౩||

కథితం తే మహాభాగ గతాన్తర్ధానమాశు సా |
స్వర్గే వా మృత్యులోకే వా సంస్థితా భువనేశ్వరీ || ౧౪||

లయం గతా వా తత్రైవ వైకుణ్ఠే వా సమాశ్రితా |
అథవా హేమశైలే సా తత్త్వతో మే వదాధునా || ౧౫||

వ్యాస ఉవాచ |
పూర్వం మయా తే కథితం మణిద్వీపం మనోహరమ్ |
క్రీడాస్థానం సదా దేవ్యా వల్లభం పరమం స్మృతమ్ || ౧౬||

యత్ర బ్రహ్మ హరిః స్థాణుః స్త్రీభావం తే ప్రవేదిరే ।
 పురుషత్వం పునః ప్రాప్య స్వాని కార్యాణి చక్రీరే ॥ ౧౭ ॥
 యః సుధాసిన్ధుమధ్యేఽస్తి దీప్తిపః పరమశోభనః ।
 నానారూపైః సదా తత్ర విహారం కురుతేఽమ్బికా ॥ ౧౮ ॥
 స్తుతా సమ్పూజితా దేవైః సా తత్రైవ గతా శివా ।
 యత్ర సక్రీడతే నిత్యం మాయాశక్తిః సనాతనీ ॥ ౧౯ ॥
 దేవాస్తాం నిర్గతాం వీక్ష్య దేవీం సర్వేశ్వరీం తథా ।
 రవివంశోద్భవం చక్రుర్భూమిపాలం మహాబలమ్ ॥ ౨౦ ॥
 అయోధ్యాధిపతిం వీరం శత్రుఘ్నం నామ పార్థివమ్ ।
 సర్వలక్షణసమ్పన్నం మహిషస్యాసనే శుభే ॥ ౨౧ ॥
 దత్త్వా రాజ్యం తదా తస్మై దేవా ఇన్ద్రపురోగమాః ।
 స్వకీయైర్వాహనైః సర్వే జగ్ముః స్వాన్యాలయాని తే ॥ ౨౨ ॥
 గతేషు తేషు దేవేషు పృథివ్యాం పృథివీపతే ।
 ధర్మరాజ్యం బభూవాథ ప్రజాశ్చ సుఖితాస్తథా ॥ ౨౩ ॥
 పర్జన్యః కాలవర్షీ చ ధరా ధాన్యగుణావృతా ।
 పాదపాః ఫలపుష్పాఞ్శ్యా బభూవుః సుఖదాః సదా ॥ ౨౪ ॥
 గావశ్చ క్షీరసమ్పన్నా ఘటోద్భ్విః కామదా నృణామ్ ।
 నద్యః సుమార్గగాః స్వచ్ఛాః శీతోదాః ఖగసంయుతాః ॥ ౨౫ ॥
 బ్రాహ్మణా వేదతత్త్వాశ్చ యజ్ఞకర్మరతాస్తథా ।
 క్షత్రియా ధర్మసంయుక్తా దానాధ్యయనతత్పరాః ॥ ౨౬ ॥
 శస్త్రవిద్యారతా నిత్యం ప్రజారక్షణతత్పరాః ।
 న్యాయదణ్డధరాః సర్వే రాజానః శమసంయుతాః ॥ ౨౭ ॥
 అవిరోధస్తు భూతానాం సర్వేషాం సమ్భభూవ హా ।
 ఆకరా ధనదా నృణాం వ్రజా గోయాథసంయుతాః ॥ ౨౮ ॥
 బ్రాహ్మణాః క్షత్రియా వైశ్యాః శూద్రాశ్చ నృపసత్తమ ।
 దేవీభక్తిపరాః సర్వే సమ్భభూవుర్ధరాతలే ॥ ౨౯ ॥
 సర్వత్ర యజ్ఞయాపాశ్చ మణ్డపాశ్చ మనోహరాః ।

మఖైః పూర్ణా ధరాశ్చాసన్ బ్రాహ్మణైః క్షత్రియైః కృతైః ॥ 30 ॥

పత్నివ్రతధరా నార్యః సుశీలాః సత్యసంయుతాః ।

పితృభక్తిపరాః పుత్రా ఆసన్ధర్మపరాయణాః ॥ 30 ॥

న పాఖణ్డం న వాధర్మః కుత్రాపి పృథివీతలే ।

వేదవాదా శాస్త్రవాదా నాన్యే వాదాస్తథాభవన్ ॥ 31 ॥

కలహో వైవ కేషాఞ్చిన్న దైన్యం నాశుభా మతిః ।

సర్వత్ర సుఖినో లోకాః కాలే చ మరణం తథా ॥ 31 ॥

సుహృదాం న వియోగశ్చ నాపదశ్చ కదాచన ।

నానావృష్టిర్న దుర్భిక్షం న మారీ దుఃఖదా నృణామ్ ॥ 32 ॥

న రోగో న చ మాత్సర్యం న విరోధః పరస్పరమ్ ।

సర్వత్ర సుఖసమ్పన్నా నరా నార్యః సుఖాన్వితాః ॥ 32 ॥

క్రీడన్తి మానవాః సర్వే స్వర్గే దేవగణా ఇవ ।

న చౌరా న చ పాఖణ్డా వఞ్చికా దమ్భికాస్తథా ॥ 33 ॥

పిశునా లమ్పటాః స్తబ్ధా న బభూవుస్తదా నృప ।

న వేదద్వేషిణః పాపా మానవాః పృథివీపతే ॥ 33 ॥

సర్వధర్మరతా నిత్యం ద్విజనేవాపరాయణాః ।

త్రిధాత్వాత్సృష్టిధర్మస్య త్రివిధా బ్రాహ్మణాస్తతః ॥ 34 ॥

సాత్త్వికా రాజసాశ్చైవ తామసాశ్చ తథాపరే ।

సర్వే వేదవిదో దక్షాః సాత్త్వికాః సత్త్వవృత్తయః ॥ 34 ॥

ప్రతిగ్రహవిహీనాశ్చ దయాదమపరాయణాః ।

యజ్ఞాస్తే సాత్త్వికైరన్యైః కుర్వాణా ధర్మతత్పరాః ॥ 35 ॥

పురోడాశవిధానైశ్చ పశుభిర్న కదాచన ।

దానమధ్యయనశ్చైవ యజనం తు తృతీయకమ్ ॥ 35 ॥

త్రికర్మరసికాస్తే వై సాత్త్వికా బ్రాహ్మణా నృప ।

రాజసా వేదవిద్వాంసః క్షత్రియాణాం పురోహితాః ॥ 36 ॥

షట్కర్మనిరతా సర్వే విధివన్మాంసభక్షకాః ।

యజనం యాజనం దానం తద్దైవ చ ప్రతిగ్రహాః ॥ 36 ॥

అధ్యయనం తు వేదానాం తదైవాధ్యాపనం తు షట్ |
తామసాః క్రోధసంయుక్తా రాగద్వేషపరాః పునః || ౪౪||

రాజ్ఞాం కర్మకరా నిత్యం కింఞ్చిదధ్యయనే రతాః |
మహిషే నిహతే సర్వే సుఖినో వేదతత్పరాః || ౪౫||

బభూవుర్వ్రాతనిష్ఠాతా దానధర్మపరాస్తథా |
క్షత్రియాః పాలనే యుక్తా వైశ్యా వణిజవృత్తయః || ౪౬||

కృషివాణిజ్యగోరజ్ఞాకుసీదవృత్తయః పరే |
ఏవం ప్రముదితో లోకో మహిషే వినిపాతితే || ౪౭||

అనుద్వేగః ప్రజానాం వై సమ్భభూవ ధనాగమః |
బహుక్షీరా శుభా గావో నద్యశ్చైవ బహూదకాః || ౪౮||

వృక్షౌ బహుఫలాశ్చాసన్మానవా రోగవర్జితాః |
నాధయో నేతయః క్వాపి ప్రజానాం దుఃఖదాయకాః || ౪౯||

న నిధనముపయాన్తి ప్రాణినస్తైఃస్యకాలే
సకలవిభవయుక్తా రోగహీనాః సదైవ |
నిగమవిహితధర్మే తత్పరాశ్చణ్డికాయా-
శ్చరణసరసిజానాం సేవనే దత్తచిత్తాః || ౫౦||

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం
సంహితాయాం పంచమస్కంధే మహిషవధానస్తరం
పుథీవీసుఖవర్ణనం నామ విశోఽధ్యాయః || ౫.౨౦||

×.౨౦ ఏకవింశోఽధ్యాయః | శుమ్భునిశుమ్భద్వారా స్వర్గవిజయవర్ణనమ్ |

వ్యాస ఉవాచ |
శృణు రాజన్ ప్రవక్ష్యామి దేవ్యాశ్చరితముత్తమమ్ |
సుఖదం సర్వజన్తూనాం సర్వపాపప్రణాశనమ్ || ౧||

యథా శుమ్భో నిశుమ్భశ్చ భ్రాతరో బలవత్తరో |
బభూవతుర్మహావీరో అవధ్యో పురుషైః కిల || ౨||

బహుసేనావృతౌ శూరో దేవానాం దుఃఖదౌ సదా
దురాచారౌ మదోత్సక్తౌ బహుదానవసంయుతౌ || ౩||

హతావమ్పికయా తౌ తు సజ్జామేఽతీవ దారుణే ।
దేవానాంజ్ఞా హితార్థాయ సర్వైః పరివరైః సహ ॥ ౪॥

చణ్డముణ్డౌ మహాబాహూ రక్తబీజోఽతిదారుణః ।
ధూమ్రతోచననామా చ నిహతాస్తే రణాఙ్గణే ॥ ౫॥

తాన్నిహత్య సురాణాం సా జహార భయముత్తమమ్ ।
స్తుతా సమ్పూజితా దేవైర్గిరౌ హేమాచలే శుభే ॥ ౬॥

రాజోవాచ ।

కావేతావసురావాదౌ కథం తౌ బలినాం వరౌ ।
కేన సంస్థాపితౌ చేహ స్త్రీవధ్యత్వం కుతో గతౌ ॥ ౭॥

తపసా వరదానేన కస్య జాతౌ మహాబలౌ ।
కథఙ్చ నిహతౌ సర్వం కథయస్వ సవిస్తరమ్ ॥ ౮॥

వ్యాస ఉవాచ ।

శృణు రాజన్కథాం దివ్యాం సర్వపాపప్రణాశినీమ్ ।
దేవ్యాశ్చరితసంయుక్తాం సర్వార్థఫలదాం శుభామ్ ॥ ౯॥

పురా శుమ్భునిశుమ్భౌ ద్వావసురౌ భూమిమణ్డలే ।
పాతాలతశ్చ సమ్ప్రౌఙ్ఘై భ్రాతరౌ శుభదర్శనౌ ॥ ౧౦॥

తౌ ప్రాప్తయావనౌ చైవ చేరతుస్తప ఉత్తమమ్ ।
అన్నోదకం పరిత్యజ్య పుష్కరే లోకపావనే ॥ ౧౧॥

వర్షాణామయుతం యావద్యోగవిద్యాపరాయణౌ ।
ఏకత్రైవాసనం కృత్వా తేపాతే పరమం తపః ॥ ౧౨॥

తయోస్తుష్టోఽభవద్ బ్రహ్మ సర్వలోకపితామహః ।
తత్రాగతశ్చ భగవానారుహ్య వరటాపతిమ్ ॥ ౧౩॥

తావుభౌ చ జగత్సృష్టా దృష్ట్యా ధ్యానపరౌ స్థితౌ ।
ఉత్తిష్ఠత మహాభాగౌ తుష్టోఽహం తపసా కిల ॥ ౧౪॥

వాఙ్చ్ఛతం వాం వరం కామం దదామి బ్రువతామిహ ।
కామదోఽహం సమాయాతో దృష్ట్యా వాం తపసో బలమ్ ॥ ౧౫॥

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇతి శ్రుత్వా వచస్తస్య ప్రబుద్ధౌ తౌ సమాహితౌ ।

ప్రదక్షిణక్రియాం కృత్వా ప్రణామం చక్రతుస్తదా ॥ ౧౬ ॥

దణ్ణవత్ప్రణిపాతం కృత్వా తౌ దుర్బలాకృతీ ।
ఊచతుర్మధురాం వాచం దీనౌ గద్గదయా గిరా ॥ ౧౭ ॥

దేవదేవ దయాసిన్ధో భక్తానామభయప్రద ।
అమరత్వం నౌ బ్రహ్మన్దేహి తుష్టోఽసి చేద్విభో ॥ ౧౮ ॥

మరణాదపరం కింఞ్చిద్భయం నాస్తి ధరాతలే ।
తస్మాద్భయాచ్చ సస్త్రస్తౌ యుష్మాకం శరణం గతౌ ॥ ౧౯ ॥

త్రాహి త్వం దేవదేవేశ జగత్కర్తాః క్షమానిధే ।
పరిస్ఫోటయ విశ్వాత్మాన్ సద్యో మరణజం భయమ్ ॥ ౨౦ ॥

బ్రహ్మోవాచ ।
కిమిదం ప్రార్థనీయం వో విపరీతం తు సర్వథా ।
అదేయం సర్వథా సర్వైః సర్వేభ్యో భువనత్రయే ॥ ౨౧ ॥

జాతస్య హి ధ్రువో మృత్యుర్ధ్రువం జన్మ మృతస్య చ ।
మర్యాదా విహితా లోకే పూర్వం విశ్వకృతా కిల ॥ ౨౨ ॥

మర్తవ్యం సర్వథా సర్వైః ప్రాణిభిర్నాత్ర సంశయః ।
అన్యం ప్రార్థయతం కామం దదామి యచ్చ వాఞ్చితమ్ ॥ ౨౩ ॥

వ్యాస ఉవాచ ।
తదాకర్ణ్య వచస్తస్య సువిమృశ్య చ దానవౌ ।
ఊచతుః ప్రణిపత్యాథ బ్రహ్మణం పురతః స్థితమ్ ॥ ౨౪ ॥

పురుషైరమరాద్యైశ్చ మానవైర్మృగపక్షిభిః ।
అవధ్యత్వం కృపాసిన్ధో దేహి నౌ వాఞ్చితం వరమ్ ॥ ౨౫ ॥

నారీ బలవతీ కాస్తి యా నౌ నాశం కరిష్యతి ।
న బిభీషః స్త్రీయః కామం త్రైలోక్యే సచరాచరే ॥ ౨౬ ॥

అవధ్యో భ్రాతరో స్యాతాం నరేభ్యః పఙ్కజోద్భవ ।
భయం న స్త్రీజనేభ్యశ్చ స్వభావాదబలా హి సా ॥ ౨౭ ॥

వ్యాస ఉవాచ ।
ఇతి శ్రుత్వా తయోర్వాక్యం ప్రదదౌ వాఞ్చితం వరమ్ ।
బ్రహ్మ ప్రసన్నమనసా జగామాథ స్వమాలయమ్ ॥ ౨౮ ॥

గతేఽథ భవనే తస్మిన్దానవౌ స్వగృహం గతౌ |
 భృగుం పురోహితం కృత్వా చక్రతుః పూజనం తదా || ౨౯ ||
 శుభే దినే సునక్షత్రే జాతరూపమయం శుభమ్ |
 కృత్వా సింహాసనం దివ్యం రాజ్యార్థం ప్రదదౌ మునిః || ౩౦ ||
 శుమ్భాయ జ్యేష్ఠభూతాయ దదౌ రాజ్యాసనం శుభమ్ |
 సేవనార్థం తదైవాశు సమ్ప్రాప్తా దానవోత్తమాః || ౩౧ ||
 చణ్డముణ్డౌ మహావీరౌ భ్రాతరౌ బలదర్పితౌ |
 సమ్ప్రాప్తౌ సైన్యసంయుక్తౌ రథవాజిగజాన్వితౌ || ౩౨ ||
 ధూమ్రలోచననామా చ తద్రూపశ్చణ్డవిక్రమః |
 శుమ్భుశ్చ భూపతిం శ్రుత్వా తదాగాద్బలసంయుతః || ౩౩ ||
 రక్తబీజస్తథా శూరో వరదానబలాధికః |
 అక్షోహిణీభ్యాం సంయుక్తస్తత్రైవాగత్య సజ్గతః || ౩౪ ||
 తస్యైకం కారణం రాజన్ సజ్గామే యుధ్యతః సదా |
 దేహేంద్రుధిరసమ్ప్రాతస్తస్య శస్త్రాహతస్య చ || ౩౫ ||
 జాయతే చ యదా భూమావుత్పద్యన్తే హ్యనేకశః |
 తాదృశాః పురుషాః క్రూరా బహవః శస్త్రపాణయః || ౩౬ ||
 సమ్భవన్తి తదాకారాస్తద్రూపాస్తత్పరాక్రమాః |
 యుద్ధం పునస్తే కుర్వన్తి పురుషా రక్తసమ్భవాః || ౩౭ ||
 అతః సోఽపి మహావీర్యః సజ్గామేఽతీవ దుర్జయః |
 అవధ్యః సర్వభూతానాం రక్తబీజో మహాసురః || ౩౮ ||
 అన్యే చ బహవః శూరాశ్చతురక్లసమన్వితాః |
 శుమ్భుశ్చ నృపతిం మత్వా బభూవుస్తస్య సేవకాః || ౩౯ ||
 అసజ్జ్యేతా తదా జాతా సేనా శుమ్భునిశుమ్భయోః |
 పృథివ్యాః సకలం రాజ్యం గృహీతం బలవత్తయా || ౪౦ ||
 సేనాయోగం తదా కృత్వా నిశుమ్భుః పరవీరహా |
 జగామ తరసా స్వర్గే శచీపతిజయాయ చ || ౪౧ ||
 చకారాసౌ మహాయుద్ధం లోకపాలైః సమన్తతః |

వృత్రహా వజ్రపాతేన తాడయామాస వక్షసి || ౪౨ ||
 స వజ్రాభిహతో భూమౌ పపాత దానవానుజః |
 భగ్నం బలం తదా తస్య నిశుమ్భస్య మహాత్మనః || ౪౩ ||
 భ్రాతరం మూర్ఛితం శ్రుత్వా శుమ్భః పరబలార్దనః |
 తత్రాగత్య సురాన్మర్వాంస్తాడయామాస సాయకైః || ౪౪ ||
 కృతం యుద్ధం మహతేన శుమ్భేనాక్లిష్టకర్మణా |
 నిర్జితాస్తు సురాః సర్వే సేన్ద్రాః పాలాశ్చ సర్వశః || ౪౫ ||
 ఐన్ద్రం పదం తదా తేన గృహీతం బలవత్తయా |
 కల్పపాదపసంయుక్తం కామధేనుసమన్వితమ్ || ౪౬ ||
 త్రైలోక్యం యజ్ఞభాగాశ్చ హృతాస్తేన మహాత్మనా |
 నన్దనం చ వనం ప్రాప్య ముదితోఽభూన్మహాసురః || ౪౭ ||
 సుధాయాశ్చైవ పానేన సుఖమాప మహాసురః |
 కుబేరం స చ నిర్జిత్య తస్య రాజ్యం చకార హ || ౪౮ ||
 అధికారం తథా భానోః శశినశ్చ చకార హ |
 యమశ్చైవ వినిర్జిత్య జగ్రాహ తత్పదం తథా || ౪౯ ||
 వరుణస్య తథా రాజ్యం చకార వహ్నికర్మ చ |
 వాయోః కార్యం నిశుమ్భశ్చ చకార స్వబలాన్వితః || ౫౦ ||
 తతో దేవా వినిర్ధాతా హృతరాజ్యా హృతశ్రియః |
 సన్త్యజ్య నన్దనం సర్వే నిర్యయుర్గిరిగహ్వరే || ౫౧ ||
 హృతాధికారాస్తే సర్వే బభ్రముర్విజనే వనే |
 నిరాలమ్భా నిరాధారా నిస్తేజస్కా నిరాయుధాః || ౫౨ ||
 విచేరురమరాః సర్వే పర్వతానాం గుహాసు చ |
 ఉద్యానేషు చ శూన్యేషు నదీనాం గహ్వరేషు చ || ౫౩ ||
 న ప్రాపుస్తే సుఖం వాపి స్థానభ్రష్టా విచేతసః |
 లోకపాలా మహారాజ ధైవాధీనం సుఖం కిల || ౫౪ ||
 బలవన్తో మహాభాగా బహుజ్ఞా ధనసంయుతాః |
 కాలే దుఃఖం తథా ధైన్యమాప్నువన్తి నరాధిప || ౫౫ ||

చిత్రమేతన్మహారాజ కాలస్యైవ విచేష్టితమ్ |
 యః కరోతి నరం తావద్రాజానం భిక్షుకం తతః || ౫౬ ||
 దాతారం యాచకం వైవ బలవన్తం తథాబలమ్ |
 పణ్డితం వికలం కామం శూరం చాతీవ కాతరమ్ || ౫౭ ||
 మఖానాఞ్చ శతం కృత్వా ప్రాప్యేన్ద్రాసనముత్తమమ్ |
 పునర్దుఃఖం పరం ప్రాప్తం కాలస్య గతిరీదృశీ || ౫౮ ||
 కాలః కరోతి ధర్మిష్ఠం పురుషం జ్ఞానసంయుతమ్ |
 తమేవాతీవ పాపిష్ఠం జ్ఞానలేశవివర్జితమ్ || ౫౯ ||
 న విస్మయోఽత్ర కర్తవ్యః సర్వథా కాలచేష్టితే |
 బ్రహ్మవిష్ణుహరాదీనామపీదృక్కృష్టచేష్టితమ్ || ౬౦ ||
 విష్ణుర్జననమాప్నోతి సూకరాదిషు యోనిషు |
 హరః కపాలీ సజ్జాతః కాలేనైవ బలీయసా || ౬౧ ||
 ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం
 సంహితాయాం పంచమస్కంధే శుమ్భునిశుమ్భద్వారా
 స్వర్గవిజయవర్ణనం నామకవింశోఽధ్యాయః || ౫.౨౧ ||

×.౨౨ ద్వావింశోఽధ్యాయః | దేవకృతదేవ్యారాధనవర్ణనమ్ |

వ్యాస ఉవాచ |
 పరాజితాః సురాః సర్వే రాజ్యం శుమ్భుః శశాస హ |
 ఏవం వర్షసహస్రం తు జగామ నృపసత్తమ || ౧ ||
 భ్రష్టరాజ్యాస్తతో దేవాశ్చిన్తామాపుః సుదుస్తరామ్ |
 గురుం దుఃఖాతురాస్తే తు పప్రచుర్చిదమాదృతాః || ౨ ||
 కిం కర్తవ్యం గురో బ్రూహి సర్వజ్ఞస్త్వం మహామునిః |
 ఉపాయోఽస్తి మహాభాగ దుఃఖస్య వినివృత్తయే || ౩ ||
 ఉపచారపరా నూనం వేదమన్త్రాః సహస్రశః |
 వాచ్ఛితార్థకరా నూనం సూత్రైః సంలక్షితాః కిల || ౪ ||
 ఇష్టయో వివిధాః ప్రోక్తాః సర్వకామఫలప్రదాః |
 తాః కురుష్వ మునే నూనం త్వం జానాసి చ తక్ష్మియాః || ౫ ||

విధిః శత్రువినాశాయ యథోద్దిష్టః సదాగమే ।
తం కురుష్యాద్య విధివద్యథా నో దుఃఖసజ్జయః ॥ ౬॥

భవేదాఙ్గిరసాద్వైవ తథా త్వం కర్తుమర్హసి ।
దానవానాం వినాశాయ అభిచారం యథామతి ॥ ౭॥

బృహస్పతిరువాచ ।
సర్వే మన్తాశ్చ వేదోక్తా దైవాధీనఫలాశ్చ తే ।
న స్వతన్త్రాః సురాధీశ తథైకాన్తఫలప్రదాః ॥ ౮॥

మన్తాణాం దేవతా యూయం తే తు దుఃఖైకభాజనమ్ ।
జాతాః స్మ కాలయోగేన కిం కరోమి ప్రసాధనమ్ ॥ ౯॥

ఇన్ద్రాగ్నివరుణాదీనాం యజనం యజ్ఞకర్మసు ।
తే యూయం విపదం ప్రాప్తాః కరిష్యన్తి కిమిష్టయః ॥ ౧౦॥

అవశ్యమ్భావిభావానాం ప్రతీకారో న విద్యతే ।
ఉపాయస్తవ్యథ కర్తవ్య ఇతి శిష్టానుశాసనమ్ ॥ ౧౧॥

దైవం హి బలవత్కేచిత్ప్రవదన్తి మనీషిణః ।
ఉపాయవాదినో దైవం ప్రవదన్తి నిరర్థకమ్ ॥ ౧౨॥

దైవం చైవాప్యపాయశ్చ ద్వావేవాభిమతౌ నృణామ్ ।
కేవలం దైవమాశ్రిత్య న స్థాతవ్యం కదాచన ॥ ౧౩॥

ఉపాయః సర్వథా కార్యో విచార్య స్వధియా పునః ।
తస్మాద్ బ్రవీమి వః సర్వాన్సంవిచార్య పునః పునః ॥ ౧౪॥

పురా భగవతీ తుష్టా జఘాన మహిషాసురమ్ ।
యుష్మాభిస్తు స్తుతా దేవీ వరదానం దదావథ ॥ ౧౫॥

ఆపదం నాశయిష్యామి సంస్మృతా వా సదైవ హి ।
యదా యదా వో దేవేశా ఆపదో దైవసమ్భవాః ॥ ౧౬॥

ప్రభవన్తి తదా కామం స్మర్తవ్యాహం సురైః సదా ।
స్మృతాహం నాశయిష్యామి యుష్మాకం పరమాపదః ॥ ౧౭॥

తస్మాద్ధిమాచలే గత్వా పర్వతే సుమనోహరే ।
ఆరాధనం చణ్డికాయాః కురుధ్వం ప్రేమపూర్వకమ్ ॥ ౧౮॥

మాయాబీజవిధానజ్ఞాన్తత్పురశ్చరణే రతాః ।

జానామ్యహం యోగబలాత్ప్రసన్నా సా భవిష్యతి || ౧౯ ||

దుఃఖస్యాస్తోఽద్య యుష్మాకం దృశ్యతే నాత్ర సంశయః |
తస్మిన్జ్ఞాతే సదా దేవీ తిష్ఠతీతి మయా శ్రుతమ్ || ౨౦ ||

స్తుతా సమ్పూజితా సదోఽ వాఙ్మితార్థాన్ ప్రదాస్యతి |
నిశ్చయం పరమం కృత్వా గచ్ఛధ్వం వై హిమాలయమ్ || ౨౧ ||

సురాః సర్వాణి కార్యాణి సా వః కామం విధాస్యతి |
వ్యాస ఉవాచ |

ఇతి తస్య వచః శ్రుత్వా దేవాస్తే ప్రయయుర్గిరిమ్ || ౨౨ ||

హిమాలయం మహారాజ దేవీధ్యానపరాయణాః |
మాయాబీజం హృదా నిత్యం జపంతః సర్వ ఏవ హి || ౨౩ ||

నమశ్చక్రర్మహామాయాం భక్తానామభయప్రదామ్ |
తుష్టువుః స్తోత్రమస్తైశ్చ భక్త్యా పరమయా యుతాః || ౨౪ ||

నమో దేవి విశ్వేశ్వరి ప్రాణనాథే
సదానన్దరూపే సురానన్దదే తే |
నమో దానవాన్తప్రదే మానవానా-
మనేకార్థదే భక్తిగమ్యస్వరూపే || ౨౫ ||

న తే నామసంక్ల్యాం న తే రూపమీదృ-
క్షథా కోఽపి వేదాదిదేవస్వరూపే |
త్వమేవాసి సర్వేషు శక్తిస్వరూపా
ప్రజాసృష్టినంహారకాలే సదైవ || ౨౬ ||

స్మృతిన్త్వం ధృతిన్త్వం త్వమేవాసి బుద్ధి-
ర్జరా పుష్టితుష్టి ధృతిః కాన్తిశాన్తి |
సువిద్యా సులక్ష్మీర్గతిః కీర్తిమేధే
త్వమేవాసి విశ్వస్య బీజం పురాణమ్ || ౨౭ ||

యదా యైః స్వరూపైః కరోషీహ కార్యం
సురాణాం చ తేభ్యో నమామోఽద్య శాన్త్యై |
క్షమా యోగనిద్రా దయా త్వం వివక్షో
స్థితా సర్వభూతేషు శన్తైః స్వరూపైః || ౨౮ ||
కృతం కార్యమాదౌ త్వయా యత్సురాణాం

హతోఽసౌ మహారిర్మదాన్తో హయారిః ।
 దయా తే సదా సర్వదేవేషు దేవి
 ప్రసిద్ధా పురాణేషు వేదేషు గీతా ॥ ౨౯ ॥

కిమత్రాస్తి చిత్రం యదమ్భా సుతం స్వం
 ముదా పాలయేతోషయేత్సమ్యగేవ ।
 యతస్త్వం జనిశ్రీ సురాణాం సహాయా
 కురుష్వైకచిత్తేన కార్యం సమగ్రమ్ ॥ ౩౦ ॥

న వా తే గుణానామియతాం స్వరూపం
 వయం దేవి జానీమహే విశ్వవన్ద్యే ।
 కృపాపాత్రమిత్యేవ మత్వా తథాస్మా-
 న్భయేభ్యః సదా పాహి పాతుం సమర్థే ॥ ౩౧ ॥

వినా బాణపాతైర్వినా ముష్టిఘాతై-
 ర్వినాశూలఖడ్గైర్వినా శక్తిదణ్డైః ।
 రిపూన్వన్తుమేవాసి శక్తా వినోదా-
 త్తథాపీహ లోకోపకారాయ లీలా ॥ ౩౨ ॥

ఇదం శాశ్వతం నైవ జానన్తి మూఢా
 న కార్యం వినా కారణం సమ్భవేద్వా ।
 వయం తర్కయామోఽనుమానం ప్రమాణం
 త్వమేవాసి కర్తాస్య విశ్వస్య చేతి ॥ ౩౩ ॥

అజః సృష్టికర్తా ముకున్దోఽవితాయం
 హరో నాశకృద్వై పురాణే ప్రసిద్ధః ।
 న కిం త్వత్ప్రసూతాస్త్రయస్తే యుగాదౌ
 త్వమేవాసి సర్వస్య తేనైవ మాతా ॥ ౩౪ ॥

త్రిభిస్త్వం పురారాధితా దేవి దత్తా
 త్వయా శక్తిరుగ్రా చ తేభ్యః సమగ్రా ।
 త్వయా సంయుతాస్తే ప్రకుర్వన్తి కామం
 జగత్పాలనోత్పత్తిసంహారమేవ ॥ ౩౫ ॥

తే కిం న మన్దమతయో యతయో విమూఢా-
 స్త్వాం యే న విశ్వజననీం సముపాశ్రయన్తి ।

విద్యాం పరాం సకలకామఫలప్రదాం తాం
ముక్తిప్రదాం విబుధవృన్దసువన్దితాఙ్గీమ్ || 3౬||

యే వైష్ణవాః పాశపతాశ్చ సౌరా
దమాభిస్త ఏవ ప్రతిభాన్తి నూనమ్ |
ధ్యాయన్తి న త్వాం కమలాఙ్గా లజ్జాం
కాన్తిం స్థితిం కీర్తిమథాపి పుష్టిమ్ || 3౭||

హరిహరాదిభిరప్యథ నేవితా
త్వమిహ దేవవరైరనురైస్తథా |
భువి భజన్తి న యేఽల్పధియో నరా
జనని తే విధినా ఖలు వఙ్చితాః || 3౮||

జలధిజాపదపఙ్కజరఙ్గానం
జతురసేన కరోతి హరిః స్వయమ్ |
త్రినయనోఽపి ధరాధరఙ్గాఙ్గిపం-
కజపరాగనిషేవణతత్పరః || 3౯||

కిమపరస్య నరస్య కథానక్రై-
స్తవ పదాబ్జయుగం న భజన్తి కే |
విగతరాగగృహాశ్చ దయాం క్షమాం
కృతధియో మునయోఽపి భజన్తి తే || ౪౦||

దేవి త్వదఙ్గీభజనే న జనా రతా యే
సంసారకూపపతితాః పతితాః కిలామీ |
తే కుష్ఠగుల్మశిరాధియుతా భవన్తి
దారిద్ర్యదైన్యసహితా రహితాః సుఖౌఘైః || ౪౧||

యే కాష్ఠభారవహనే యవసావహారే
కార్యే భవన్తి నిపుణా ధనదారహీనాః |
జాసీమహేఽల్పమతిభిర్భవదఙ్గీనేవా
పూర్వే భవే జనని తైర్న కృతా కదాపి || ౪౨||

వ్యాస ఉవాచ |
ఏవం స్తుతా సురైః సర్వైరమ్బికా కరుణాన్వితా |
ప్రాదుర్భూతా తరసా రూపయౌవనసంయుతా || ౪3||

దివ్యమ్బరధరా దేవీ దివ్యభూషణభూషితా ।
 దివ్యమాల్యసమాయుక్తా దివ్యచందనచర్చితా ॥ ౪౪॥
 జగన్మోహనలావణ్యా సర్వలక్షణలక్షితా ।
 అద్వితీయస్వరూపా సా దేవానాం దర్శనం గతా ॥ ౪౫॥
 జుహ్వావ్యాం స్నాతుకామా సా నిర్గతా గిరిగహ్వరాత్ ।
 దివ్యరూపధరా దేవీ విశ్వమోహనమోహినీ ॥ ౪౬॥
 దేవాస్తుతిపరానాహ మేఘగమ్భీరయా గిరా ।
 ప్రేమపూర్వం స్మితం కృత్వా కోకిలామజ్జువాదినీ ॥ ౪౭॥
 దేవ్యువాచ ।
 భో భోః సురవరాః కాత్ర భవద్భిః స్తూయతే భృశమ్ ।
 కిమర్థం బ్రూత వః కార్యం చింతావిష్టాః కుతః పునః ॥ ౪౮॥
 వ్యాస ఉవాచ ।
 తమచ్ఛ్రత్వా భాషితం తస్యా మోహితా రూపసమ్పదా ।
 ప్రేమపూర్వం హృదుత్సాహస్తామూచుః సురసత్తమాః ॥ ౪౯॥
 దేవా ఉచుః ।
 దేవి స్తుమస్త్యాం విశ్వేశి ప్రణతాః స్మ కృపార్ణవే ।
 పాహి నః సర్వదుఃఖేభ్యః సంవిగ్నానైత్యతాపితాన్ ॥ ౫౦॥
 పురా త్వయా మహాదేవి నిహత్యాసురకణ్ఠకమ్ ।
 మహిషం నో వరో దత్తః స్మర్తవ్యాహం సదాపది ॥ ౫౧॥
 స్మరణాద్దైత్యజాం పీడాం నాశయిష్యామ్యసంశయమ్ ।
 తేన త్వం సంస్మృతా దేవి నూనమస్మాభిరిత్యపి ॥ ౫౨॥
 అద్య శుమ్భునిశుమ్భౌ ద్వావసురో ఘోరదర్శనౌ ।
 ఉత్పన్నౌ విఘ్నకర్తారావహన్యో పురుషైః కిల ॥ ౫౩॥
 రక్తబీజశ్చ బలవాంశ్చణ్డముణ్డౌ తథాసురో ।
 ఏతైర్నైశ్చ దేవానాం హృతం రాజ్యం మహాబలైః ॥ ౫౪॥
 గతిరన్యా న చాస్మాకం త్వమేవాసి మహాబలే ।
 కురు కార్యం సురాణాం వై దుఃఖితానాం సుమధ్యమే ॥ ౫౫॥
 దేవాస్త్యదజ్ఞభజనే నిరతాః సదైవ

తే దానవైరతిబలైర్విపదం సునీతాః ।

తాన్దేవి దుఃఖరహితాన్ కురు భక్తియుక్తా-

న్మాతస్త్వమేవ శరణం భవ దుఃఖితానామ్ ॥ ౫౬ ॥

సకలభువనరక్షా దేవి కార్యా త్వయాద్య

స్వకృతమితి విదిత్వా విశ్వమేతద్యుగాదౌ ।

జనని జగతి పీడాం దానవా దర్పయుక్తాః

స్వబలమదసమేతాస్తే ప్రకుర్వన్తి మాతః ॥ ౫౭ ॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం

సంహితాయాం పంచమస్కంధే

దేవకృతదేవ్యారాధనవర్ణనం నామ ద్వావింశోఽధ్యాయః ॥ ౫.౨౨ ॥

×.౨౩ త్రయోవింశోఽధ్యాయః । దేవ్యా సుగ్రీవదూతాయ స్వవ్రతకథనమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।

ఏవం స్తుతా తదా దేవీ దైవత్తైః శత్రుతాపితైః ।

స్వశరీరాత్పరం రూపం ప్రాదుర్భూతం చకార హ ॥ ౧ ॥

పార్వత్యాస్తు శరీరైర్దైవైః నిఃసృతా చామ్బికా యదా ।

కౌశికీతి సమస్తేషు తతో లోకేషు పర్యతే ॥ ౨ ॥

నిఃసృతాయాం తు తస్యాం సా పార్వతీ తనువ్యత్యయాత్ ।

కృష్ణరూపాథ సజ్జాతా కాలికా సా ప్రకీర్తితా ॥ ౩ ॥

మషీవర్ణా మహాఘోరా దైత్యానాం భయవర్ధినీ ।

కాలరాత్రీతి సా ప్రోక్తా సర్వకామఫలప్రదా ॥ ౪ ॥

అమ్బికాయాః పరం రూపం విరరాజ మనోహరమ్ ।

సర్వభూషణసంయుక్తం లావణ్యగుణసంయుతమ్ ॥ ౫ ॥

తతోఽమ్బికా తదా దేవానిత్యువాచ హ సస్మితా ।

తిష్ఠన్తు నిర్భయా యూయం హనిష్యామి రిపూనిహ ॥ ౬ ॥

కార్యం వః సర్వథా కార్యం విహరిష్యామ్యహం రణే ।

నిశుమ్భాదీన్వధిష్యామి యుష్యాకం సుఖహేతవే ॥ ౭ ॥

ఇత్యుక్త్వా సా తదా దేవీ సింహారూఢా మదోత్కటా ।

కాలికాం పార్శ్వతః కృత్వా జగము నగరే రిపోః ॥ ౮ ॥

సా గతోపవనే తస్థావమ్భికా కాలికాన్వితా ।

జగవథ కలం తత్ర జగన్మోహనమోహనమ్ ॥ ౯ ॥

శ్రుత్వా తన్మధురం గానం మోహమీయుః ఖగా మృగాః ।

ముదఞ్చ పరమాం ప్రాపురమరా గగనే స్థితాః ॥ ౧౦ ॥

తస్మిన్నవసరే తత్ర దానవౌ శుమ్భసేవకౌ ।

చణ్డముణ్డాభిధౌ ఘోరౌ రమమాణౌ యదృచ్ఛయా ॥ ౧౧ ॥

ఆగతౌ దదృశాతే తు తాం తదా దివ్యరూపిణీమ్ ।

అమ్భికాం గానసంయుక్తాం కాలికాం పురతః స్థితామ్ ॥ ౧౨ ॥

దృష్ట్వా తాం దివ్యరూపాఞ్చ దానవౌ విస్మయాన్వితౌ ।

జగ్ముత్సురసా పార్శ్వం శుమ్భస్య నృపసత్తమ ॥ ౧౩ ॥

తౌ గత్వా తం సమాసీనం దైత్యానామధిపం గృహే ।

ఊచతుర్మధురాం వాణీం ప్రణమ్య శిరసా నృపమ్ ॥ ౧౪ ॥

రాజన్ హిమాలయాత్కామం కామినీ కామమోహినీ ।

సమ్ప్రప్తా సింహమారూఢా సర్వలక్షణసంయుతా ॥ ౧౫ ॥

నేదృశీ దేవతోకేఽస్తి న గన్ధర్వపురే తథా ।

న దృష్టా న శ్రుతా క్వాపి పృథివ్యాం ప్రమదోత్తమా ॥ ౧౬ ॥

గానఞ్చ తాదృశం రాజన్ కరోతి జనరజ్జనమ్ ।

మృగాస్తిష్ఠన్తి తత్పార్శ్వే మధురస్వరమోహితాః ॥ ౧౭ ॥

జ్ఞాయతాం కస్య పుత్రీయం కిమర్థమిహ చాగతా ।

గృహ్యతాం రాజశార్దూల తవ యోగ్యాస్తి కామినీ ॥ ౧౮ ॥

జ్ఞాత్వాఽఽనయ గృహే భార్యాం కురు కల్యాణలోచనామ్ ।

నిశ్చింతం నాస్తి సంసారే నారీ త్వేవంవిధా కిల ॥ ౧౯ ॥

దేవానాం సర్వరత్నాని గృహీతాని త్వయా నృప ।

కస్మాన్నేమాం వరారోహం ప్రగఙ్ఘాసి నృపోత్తమ ॥ ౨౦ ॥

ఇన్ద్రస్యైరావతః శ్రీమాన్పారిజాతతరుస్తథా ।

గృహీతోఽశ్వః సప్తముఖస్త్యయా నృప బలాత్కిల ॥ ౨౧ ॥

విమానం వైధనం దివ్యం మరాలధ్వజసంయుతమ్ |
 త్వయాత్తం రత్నభూతం తద్భలేన నృప చాద్భుతమ్ || ౨౨||
 కుబేరస్య నిధిః పద్మస్త్యయా రాజన్ సమాహృతః |
 ఛత్రం జలపతేః శుభ్రం గృహీతం తత్త్వయా బలాత్ || ౨౩||
 పాశశ్చాపి నిశుమ్భేన భ్రాత్రా తవ నృపోత్తమ |
 గృహీతోఽస్తి హారాత్కామం వరుణస్య జితస్య చ || ౨౪||
 అమ్లాసపఙ్కజాం తుభ్యం మాలాం జలనిధిర్దదౌ |
 భయాత్తవ మహారాజ రత్నాని వివిధాని చ || ౨౫||
 మృత్యోః శక్తిర్మమస్యాపి దణ్డః పరమదారుణః |
 త్వయా జిత్యా హృతః కామం కిమన్యద్వర్ణ్యతే నృప || ౨౬||
 కామధేనుర్గహీతాద్య వర్తతే సాగరోద్భవా |
 మేనకాద్యా వశే రాజంస్తవ తిష్ఠన్తి చాప్సరాః || ౨౭||
 ఏవం సర్వాణి రత్నాని త్వయాత్తాని బలాదపి |
 కస్మాన్న గృహ్యతే కాంతారత్నమేషా వరాఙ్గానా || ౨౮||
 సర్వాణి తే గృహస్థాని రత్నాని విశదాన్యథ |
 అనయా సమ్భవిష్యన్తి రత్నభూతాని భూపతే || ౨౯||
 త్రిషు లోకేషు దైత్యేన్ద్ర నేదృశీ వర్తతే ప్రియా |
 తస్మాత్తామానయాశు త్వం కురు భార్యాం మనోహరామ్ || ౩౦||
 వ్యాస ఉవాచ |
 ఇతి శ్రుత్వా తయోర్వాక్యం మధురం మధురాక్షరమ్ |
 ప్రసన్నవదనః ప్రాహ సుగ్రీవం సనిధౌ స్థితమ్ || ౩౧||
 గచ్ఛ సుగ్రీవ దూతత్వం కురు కార్యం విచక్షణ |
 వక్తవ్యఞ్చ తథా తత్ర యథాభ్యేతి కృశోదరీ || ౩౨||
 ఉపాయౌ ద్వౌ ప్రయోక్తవ్యౌ కాంతాసు సువిచక్షణైః |
 సామదానే ఇతి ప్రాహుః శృఙ్ఖారరసకోవిదాః || ౩౩||
 భేదే ప్రయుజ్యమానేఽపి రసాభాసస్తు జాయతే |
 నిగ్రహే రసభఙ్గః స్యాత్తస్మాత్తౌ దూషితౌ బుధైః || ౩౪||
 సామదానముఖైర్వాక్యైః శ్లక్షణైర్నయ్యుత్తైస్తథా |

కా న యాతి వశే దూత కామినీ కామపీడితా || 3×||

వ్యాస ఉవాచ |

సుగ్రీవస్తు వచః శ్రుత్వా శుమోక్షం సుప్రియం పటు |

జగమ తరసా తత్ర యత్రాస్తే జగదమ్బికా || 3౬||

సోఽపశ్యత్సుముఖీం కాంతాం సింహస్యోపరిసంస్థితామ్ |

ప్రణమ్య మధురం వాక్యమువాచ జగదమ్బికామ్ || 3౭||

దూత ఉవాచ |

వరోరు త్రిదశారాతిః శుమ్భుః సర్వాఙ్గసుందరః |

త్రైలోక్యాధిపతిః శూరః సర్వజిద్రాజితే నృపః || 3౮||

తేనాహం ప్రేషితః కామం త్వత్సకాశం మహాత్మనా |

త్వద్ద్రూపశ్రవణాసక్తచిత్తేనాతివిదూయతా || 3౯||

వచనం తస్య తన్వఙ్గి శృణు ప్రేమపురఃసరమ్ |

ప్రణిపత్య యథా ప్రాహ దైత్యానామధిపస్త్వయి || ౪౦||

దేవా మయా జితాః సర్వే త్రైలోక్యాధిపతిస్త్వహమ్ |

యజ్ఞభాగానహం కాన్తే గహ్లామీహ స్థితః సదా || ౪౧||

హృతసారా కృతా నూనం ద్యౌర్మయా రత్నవర్జితా |

యాని రత్నాని దేవానాం తాని చాహృతవానహమ్ || ౪౨||

భోక్తాహం సర్వరత్నానాం త్రిషు లోకేషు భామిని |

వశానుగాః సురాః సర్వే మమ దైత్యాశ్చ మానవాః || ౪3||

త్వద్గుణైః కర్ణమాగత్య ప్రవిశ్య హృదయాన్తరమ్ |

త్వదధీనః కృతః కామం కింకరోఽస్మి కరోమి కిమ్ || ౪౪||

త్వమాఙ్గాపయ రమ్భోరు తత్కరోమి వశానుగః |

దాసోఽహం తవ చార్వఙ్గి రక్ష మాం కామబాణతః || ౪౫||

భజ మాం త్వం మరాలాక్షి తవాధీనం స్మరాకులమ్ |

త్రైలోక్యస్వామినీ భూత్వా భుక్ష్వి భోగాననుత్తమాన్ || ౪౬||

తవ చాఙ్గాకరః కాన్తే భవామి మరణావధి |

అవధ్యోఽస్మి వరారోహే సదేవాసురమానుషైః || ౪౭||

సదా సౌభాగ్యసంయుక్తా భవిష్యసి వరాననే |

యత్ర తే రమతే చిత్తం తత్ర క్రీడస్వ సుందరి ॥ ౪౮ ॥

ఇతి తస్య వచశ్చిత్తే విమృశ్య మదమన్థరే ।

వక్తవ్యం యదభవేత్ప్రేక్షా తద్ బ్రూహి మధురం వచః ॥ ౪౯ ॥

శుమ్భాయ చక్షులపాణ్ణి తద్భ్రవీమ్యహమాశు వై ।

వ్యాస ఉవాచ ।

తద్దూతవచనం శ్రుత్వా స్మితం కృత్వా సుపేశలమ్ ॥ ౫౦ ॥

తం ప్రాహ మధురాం వాచం దేవీ దేవార్థసాధికా ।

దేవ్యువాచ ।

జానామ్యహం నిశుమ్భం చ శుమ్భం చాతిబలం నృపమ్ ॥ ౫౧ ॥

జేతారం సర్వదేవానాం హంతారజ్ఞైశ్చ విద్విషామ్ ।

రాశిం సర్వగుణానాశ్చ భోక్తారం సర్వసమ్పదామ్ ॥ ౫౨ ॥

దాతారం చాతిశూరం చ సుందరం మన్మథాకృతిమ్ ।

ద్వాత్రింశల్లక్షణైర్మ్యుక్తమవధ్యం సురమానుషైః ॥ ౫౩ ॥

జ్ఞాత్వా సమాగతాస్సృత్ర ద్రష్టుకామా మహాసురమ్ ।

రత్నం కనకమాయాతి స్వశోభాధికవృద్ధయే ॥ ౫౪ ॥

తత్రాహం స్వపతిం ద్రష్టుం దూరాదేవాగతాస్మి వై ।

దృష్టా మయా సురాః సర్వే మానవా భువి మానదాః ॥ ౫౫ ॥

గన్ధర్వా రాక్షసాశ్చాన్యే యే చాతిప్రియదర్శనాః ।

సర్వే శుమ్భభయాద్భీతా వేపమానా విచేతసః ॥ ౫౬ ॥

శ్రుత్వా శుమ్భగుణానత్ర ప్రాప్తాస్మ్యద్య దిదృక్షయా ।

గచ్ఛ దూత మహాభాగ బ్రూహి శుమ్భం మహాబలమ్ ॥ ౫౭ ॥

నిర్జనే శ్లక్షయా వాచా వచనం వచనాన్మమ ।

త్వాం జ్ఞాత్వా బలినాం శ్రేష్ఠం సుందరాణాం చ సుందరమ్ ॥ ౫౮ ॥

దాతారం గుణీనం శూరం సర్వవిద్యావిశారదమ్ ।

జేతారం సర్వదేవానాం దక్షం చోగ్రం కులోత్తరమ్ ॥ ౫౯ ॥

భోక్తారం సర్వరత్నానాం స్వాధీనం స్వబలోన్నతమ్ ।

పతికామాస్మ్యహం సత్యం తవ యోగ్యా నరాధిప ॥ ౬౦ ॥

స్వేచ్ఛయా నగరే తేత్ర సమాయాతా మహామతే ।
 మమాస్తి కారణం కిఞ్చిద్వివాహే రాక్షసోత్తమ ॥ ౬౧॥
 బాలభావాద్వృతం కిఞ్చిత్కృతం రాజన్మయా పురా ।
 క్రీడన్త్యా చ వయస్యాభిః సహైకాన్తే యదృచ్ఛయా ॥ ౬౨॥
 స్వదేహబలదర్పేణ సఖీనాం పురతో రహాః ।
 మత్సమానబలః శూరో రణే మాం జేష్యతి సుఫుటమ్ ॥ ౬౩॥
 తం వరిష్యామ్యహం కామం జ్ఞాత్వా తస్య బలాబలమ్ ।
 జహసుర్వచనం శ్రుత్వా సఖ్యో విస్మితమానసాః ॥ ౬౪॥
 కిమేతయా కృతం క్రూరం వ్రతమద్భుతమాశు వై ।
 తస్మాత్త్వమపి రాజేన్ద్ర జ్ఞాత్వా మే హీదృశం బలం । ౬౫॥
 జిత్వా మాం స్వబలేనాత్ర వాఞ్చితం కురు చాత్మనః ।
 త్వం వా తవానుజో భ్రాతా సమేత్య సమరాజ్గణే ।
 జిత్వా మాం సమరేణాత్ర వివాహం కురు సున్దర ॥ ౬౬॥
 ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం
 సంహితాయాం పంచమస్కంధే దేవ్యా సుగ్రీవదూతాయు
 స్వవ్రతకథనం నామ త్రయోవింశోఽధ్యాయః ॥ ×.౨౩॥

×.౨౪ చతుర్వింశోఽధ్యాయః । దేవీమాహాత్మ్యే దేవీపార్శ్వే
 ధూమ్రలోచనదూతప్రేషణమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।
 దేవ్యాస్తద్వచనం శ్రుత్వా స దూతః ప్రాహ విస్మితః ।
 కిం బ్రూషే రుచిరాపాఙ్గీ స్త్రీస్వభావాద్ధి సాహసాత్ ॥ ౧॥
 ఇన్ద్రాద్యా నిరితా యేన దేవా దైత్యాస్తథాపరే ।
 తం కథం సమరే దేవి జేతుమిచ్ఛసి భామిని ॥ ౨॥
 త్రైలోక్యే తాదృశో నాస్తి యః శుమ్భం సమరే జయేత్ ।
 కా త్వం కమలపత్రాక్షి తస్యైగ్రే యుధి సామ్పుతమ్ ॥ ౩॥
 అవిచార్య న వక్తవ్యం వచనం చాపి సున్దరీ ।
 బలం స్వపరయోరాత్వా వక్తవ్యం సమయోచితమ్ ॥ ౪॥

త్రైలోక్యాధిపతిః శుమ్భస్తవ రూపేణ మోహితః ।
 త్వాఞ్చ ప్రార్థయతే రాజా కురు తస్యేప్పితం ప్రియే ॥ ౫॥
 త్యక్త్వా మూర్ఘస్వభావం త్వం సమూన్య వచనం మమ ।
 భజ శుమ్భం నిశుమ్భం వా హితమేతద్ బ్రవీమి తే ॥ ౬॥
 శృంగారః సర్వథా సర్వైః ప్రాణిభిః పరయా ముదా ।
 నేవనీయో బుద్ధిమద్భిర్నవనాముత్తమో యతః ॥ ౭॥
 నాగమిష్యసి చేద్ బాలే సజ్కృద్ధః పృథివీపతిః ।
 అన్యానాఞ్చకరాన్వేష్య బలాన్వేష్యతి సామృతమ్ ॥ ౮॥
 కేశేష్వాకృష్య తే నూనం దానవా బలదర్పితాః ।
 త్వాం నయిష్యన్తి వామోరు తరసా శుమ్భసన్తిధౌ ॥ ౯॥
 స్వలజ్ఞాం రక్ష తన్వజ్ఞీ సాహసం సర్వథా త్యజ ।
 మానితా గచ్ఛ తత్పార్శ్వే మానపాత్రం యతోఽసి వై ॥ ౧౦॥
 క్వ యుద్ధం నిశితైర్భ్రాణైః క్వ సుఖం రతిసంజగమ్ ।
 సారాసారం పరిచ్ఛేద్య కురు మే వచనం పటు ॥ ౧౧॥
 భజ శుమ్భం నిశుమ్భం వా లభాసి పరమం సుఖమ్ ।
 దేవ్యువాచ ।
 సత్యం దూత మహాభాగ ప్రవక్తుం నిపుణో హ్యసి ॥ ౧౨॥
 నిశుమ్భశుమ్భౌ జానామి బలవన్తావీతి ధ్రువమ్ ।
 ప్రతిజ్ఞా మే కృతా బాల్యాదన్యథా సా కథం భవేత్ ॥ ౧౩॥
 తస్మాద్ బ్రూహి నిశుమ్భఞ్చ శుమ్భం వా బలవత్తరమ్ ।
 వినా యుద్ధం న మే భర్తా భవితా కోఽపి సౌప్తవాత్ ॥ ౧౪॥
 జిత్వా మాం తరసా కామం కరం గృహ్లాతు సామృతమ్ ।
 యుద్ధేచ్ఛయా సమాయాతాం విద్ధి మామబలాం నృప ॥ ౧౫॥
 యుద్ధం దేహి సమర్థోఽసి వీరధర్మం సమాచర ।
 బిభేషి మమ శూలాచ్ఛేత్పాతాలం గచ్ఛ మా చిరమ్ ॥ ౧౬॥
 త్రిదివం చ ధరాం త్యక్త్వా జీవితేచ్ఛా యదస్తి తే ।
 ఇతి దూత వదాశు త్వం గత్వా స్వపతిమాదరాత్ ॥ ౧౭॥

స విచార్య యథాయుక్తం కరిష్యతి మహాబలః ।
 సంసారే దూతధర్మోఽయం యత్సత్యం భాషణం కిల ॥ ౧౮ ॥
 శత్రౌ పత్యౌ చ ధర్మజ్ఞ తథా త్వం కురు మా చిరమ్ ।
 వ్యాస ఉవాచ ।
 అథ తద్వచనం శ్రుత్వా నీతిమద్భలసంయుతమ్ ॥ ౧౯ ॥
 హేతుయుక్తం ప్రగల్భ్యాం విస్మితః ప్రయయౌ తదా ।
 గత్వా దైత్యపతిం దూతో విచార్య చ పునః పునః ॥ ౨౦ ॥
 ప్రణయ్య పాదయోః ప్రహ్వః ప్రత్యువాచ నృపజ్ఞా తమ్ ।
 రాజనీతికరం వాక్యం మృదుపూర్వం ప్రియం వచః ॥ ౨౧ ॥
 దూత ఉవాచ ।
 సత్యం ప్రియం చ వక్తవ్యం తేన చింతాపరో హ్యహమ్ ।
 సత్యం ప్రియం చ రాజేన్ద్ర వచనం దుర్లభం కిల ॥ ౨౨ ॥
 అప్రియం వదతాం కామం రాజా కుప్యతి సర్వథా ।
 సాక్షాత్కృతః సమాయాతా కస్య వా కిమ్బులాబలా ॥ ౨౩ ॥
 న జ్ఞానగోచరం కిఞ్చిత్కిం బ్రవీమి విచేష్టితమ్ ।
 యుద్ధకామా మయా దృష్టా గర్వితా కటుభాషిణీ ॥ ౨౪ ॥
 తయా యత్కథితం సమ్యక్ తచ్ఛృణుష్వ మహామతే ।
 మయా బాల్యాత్ప్రతిజ్ఞేయం కృతా పూర్వం వినోదతః ॥ ౨౫ ॥
 సఖీనాం పురతః కామం వివాహం ప్రతి సర్వథా ।
 యో మాం యుద్ధే జయేదద్ధా దర్ప్యాం విధునోతి వై ॥ ౨౬ ॥
 తం వరిష్యామ్యహం కామం పతిం సమబలం కిల ।
 న మే ప్రతిజ్ఞా మిథ్యా సా కర్తవ్యా నృపసత్తమ ॥ ౨౭ ॥
 తస్మాద్యుధ్యస్వ ధర్మజ్ఞ జిత్యా మాం స్వవశం కురు ।
 తయేతి వ్యాహృతం వాక్యం శ్రుత్వాహం సముపాగతః ॥ ౨౮ ॥
 యథేచ్ఛసి మహారాజ తథా కురు తవ ప్రియమ్ ।
 సా యుద్ధార్థం కృతమతిః సాయుధా సింహగామినీ ॥ ౨౯ ॥
 నిశ్చలా వర్తతే భూప యద్యోగ్యం తద్విధీయతామ్ ।
 వ్యాస ఉవాచ ।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్య సుగ్రీవస్య నరాధిపః || 30||

పప్రచ్ఛ భ్రాతరంశూరం సమీపస్థం మహాబలమ్ |

శుమ్భ ఉవాచ |

భ్రాతః కిమత్ర కర్తవ్యం బ్రూహి సత్యం మహామతే || 30||

నార్యేకా యోధుకామాస్తి సమాహ్వయతి సామ్ప్రతమ్ |

అహం గచ్ఛామి సఙ్గామే త్వం వా గచ్ఛ బలాన్వితః || 31||

యద్రోచతే నిశుమ్భాత్ర తత్కర్తవ్యం మయా కిల |

నిశుమ్భ ఉవాచ |

న మయా న త్వయా వీర గన్తవ్యం రణమూర్ధని || 33||

ప్రేషయస్వ మహారాజ త్వరితం ధూమ్రలోచనమ్ |

స గత్వా తాం రణే జిత్వా గృహీత్వా చారులోచనామ్ || 34||

ఆగమిష్యతి శుమ్భాత్ర వివాహః సంవిధీయతామ్ |

వ్యాస ఉవాచ |

తన్నిశమ్య వచస్తస్య శుమ్భా భ్రాతుః కనీయసః || 35||

కోపాత్సమ్ప్రేషయామాస పార్శ్వస్థం ధూమ్రలోచనమ్ |

శుమ్భ ఉవాచ |

ధూమ్రలోచన గచ్ఛాశు సైన్యేన మహతాఽఽవృతః || 36||

గృహీత్వాఽఽనయ తాం ముగ్ధాం స్వవీర్యమదమోహితామ్ |

దేవో వా దానవో వాపి మనుష్యో వా మహాబలః || 37||

తత్పార్శ్వగ్రాహతాం ప్రాప్తో హస్తవ్యస్తరసా త్వయా |

తత్పార్శ్వవర్తినీం కాలీం హత్వా సఙ్గృహ్య తాం పునః || 38||

శీఘ్రమత్ర సమాగచ్ఛ కృత్వా కార్యమనుత్తమమ్ |

రక్షణీయా త్వయా సాధ్వీ ముఞ్చన్తీ మృదుమార్గణాన్ || 39||

యత్నేన మహతా వీర మృదుదేహా కృశోదరీ |

తత్సహాయాశ్చ హస్తవ్యా యే రణే శస్త్రపాణయః || 40||

సర్వథా సా న హస్తవ్యా రక్షణీయా ప్రయత్నతః |

వ్యాస ఉవాచ |

ఇత్యాదిష్టస్తదా రాజ్ఞా తరసా ధూమ్రలోచనః || 40||

ప్రణమ్య శుమ్భం సైన్యేన భూతః శీఘ్రం యయౌ రణే ।
 ఆసాధూనాం సహస్రాణాం షష్ట్యా తేషాం వృతస్తథా ॥ ౪౨॥
 స దదర్శ తతో దేవీం రమ్యోపవనసంస్థితామ్ ।
 దృష్ట్వా తాం మృగశావాక్షీం వినయేన సమన్వితః ॥ ౪౩॥
 ఉవాచ వచనం శ్లక్షం హేతుమద్రసభూషితమ్ ।
 శృణు దేవి మహాభాగే శుమ్భస్త్యద్విరహాతురః ॥ ౪౪॥
 దూతం ప్రేషితవాన్పార్శ్వే తవ నీతివిశారదః ।
 రసభక్తభయోద్విగ్నః సామపూర్వం త్వయి స్వయమ్ ॥ ౪౫॥
 తేనాగత్య వచః ప్రోక్షం విపరీతం వరాననే ।
 వచసా తేన మే భర్తా చింతావిష్టమనా నృపః ॥ ౪౬॥
 బభూవ రసమార్గజ్ఞే శుమ్భః కామవిమోహితః ।
 దూతేన తేన న జ్ఞాతం హేతుగర్భం వచస్తవ ॥ ౪౭॥
 యో మాం జయతి సక్లామే యదుక్తం కఠినం వచః ।
 న జ్ఞాతస్తేన సక్లామో ద్వివిధః ఖలు మానిని ॥ ౪౮॥
 రతిజోఽఘోత్సాహజశ్చ పాత్రభేదే వివక్షితః ।
 రతిజస్త్యయి వామోరు శత్రోరుత్సాహజః స్మృతః ॥ ౪౯॥
 సుఖదః ప్రథమః కాన్తే దుఃఖదశ్చారిజః స్మృతః ।
 జానామ్యహం వరారోహే భవత్యా మానసం కీల ॥ ౫౦॥
 రతిసక్లామభావస్తే హృదయే పరివర్తతే ।
 ఇతి తజ్ఞం విదిత్వా మాం త్వత్సకాశం నరాధిపః ॥ ౫౧॥
 ప్రేషయామాస శుమ్భోఽద్య బలేన మహతాఽఽవృతమ్ ।
 చతురాసి మహాభాగే శృణు మే వచనం మృదు ॥ ౫౨॥
 భజ శుమ్భం త్రిలోకేశం దేవదర్పనిబర్హణమ్ ।
 పట్టరాజ్ఞీ ప్రియా భూత్వా భుజ్ఞ్వ భోగాననుత్తమాన్ ॥ ౫౩॥
 జేష్యతి త్వాం మహాబాహుః శుమ్భః కామబలార్థవిత్ ।
 విచిత్రాన్కూరు హావాంస్త్యం సోఽపి భావాన్కూరిష్యతి ॥ ౫౪॥
 భవిష్యతి కాలికేయం తత్ర వై నర్మసాక్షిణీ ।
 ఏవం సజరయోగేన పతిర్మే పరమార్థవిత్ ॥ ౫౫॥

జిత్వా త్వాం సుఖశయ్యాయాం పరిశ్రాంతాం కరిష్యతి ।
రక్తదేహం నఖాఘాతైర్దస్తైశ్చ ఖణ్డితాధరామ్ ॥ ౫౬ ॥

స్వేదక్లిన్నాం ప్రభగ్నాం త్వాం సంవిధాస్యతి భూపతిః ।
భవితా మానసః కామో రతిసంక్రామజస్తవ ॥ ౫౭ ॥

దర్శనాద్వశ ఏవాస్తే శుమ్భుః సర్వాత్మనా ప్రియే ।
వచనం కురు మే పథ్యం హితకృచ్ఛాపి పేశలమ్ ॥ ౫౮ ॥

భజ శుమ్భుం గణాధ్యక్షం మాననీయాతిమానినీ ।
మన్దభాగాశ్చ తే నూనం హ్యస్త్రయుద్ధప్రియాశ్చ యే ॥ ౫౯ ॥

న తదర్హాసి కాస్తే త్వం సదా సురతవల్లభే ।
అశోకం కురు రాజానం పాదాఘాతవికాసితమ్ ॥ ౬౦ ॥

బకులం సీధునేకేన తథా కురబకం కురు ॥ ౬౧ ॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం
సంహితాయాం పంచమస్కంధే దేవీమాహాత్యేయ దేవీపార్శ్వే
ధూమ్రలోచనదూతప్రషణం నామ చతుర్వింశోఽధ్యాయః ॥ ౫.౨౪ ॥

×.౨౫ పంచమింశోఽధ్యాయః । దేవ్యాసహ యుద్ధాయ చణ్డముణ్డప్రషణమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇత్యుక్త్వా విరరామాసౌ వచనం ధూమ్రలోచనః ।
ప్రత్యువాచ తదా కాలీ ప్రహస్య లలితం వచః ॥ ౧ ॥

విదూషకోఽసి జాల్య త్వం శైలూష ఇవ భాషనే ।
వృథా మనోరథాంశ్చిత్తే కరోషి మధురం వదన్ ॥ ౨ ॥

బలవాన్బలసంయుక్తః ప్రేషితోఽసి దురాత్మనా ।
కురు యుద్ధం వృథా వాదం ముఞ్చ మూఢమతేఽధునా ॥ ౩ ॥

హత్వా శుమ్భుం నిశుమ్భుఞ్చ త్వదన్యాన్వా బలాధికాన్ ।
దేవీ క్రుద్ధా శరాఘాతైర్వ్రజిష్యతి నిజాలయమ్ ॥ ౪ ॥

క్వాసౌ మన్దమతిః శుమ్భుః క్వ వా విశ్వవిమోహినీ ।
అయుక్తః ఖలు సంసారే వివాహవిధిరేతయోః ॥ ౫ ॥

సింహీ కిం త్వతికామార్తా జమ్బుకం కురుతే పతిమ్ |
 కరిణీ గర్భం వాపి గవయం సురభిః కిము || ౬ ||
 గచ్ఛ శుమ్భం నిశుమ్భం చ వద సత్యం వచో మమ |
 కురు యుద్ధం న చేద్యాహి పాతాలం తరసాధునా || ౭ ||
 వ్యాస ఉవాచ |
 కాలికాయావచః శ్రుత్వా స దైత్యో ధూమ్రలోచనః |
 తామువాచ మహాభాగ క్రోధసంరక్తలోచనః || ౮ ||
 దుర్ధర్షే త్వాం నిహత్యాజౌ సింహాశ్చ మదగర్వితమ్ |
 గృహీత్వైనాం గమిష్యామి రాజానం ప్రత్యహం కిల || ౯ ||
 రసభక్తభయాత్కాలి బిభేషి త్విహ సామృతమ్ |
 నోచేత్త్వాం నిశితైర్భణైర్హస్త్యద్య కలహప్రియే || ౧౦ ||
 కాలికోవాచ |
 కిం వికత్తసి మన్దాత్మన్నాయం ధర్మో ధనుష్కతామ్ |
 స్వశక్త్యా ముశ్చ విశిఖాన్తాసి యమసంసది || ౧౧ ||
 వ్యాస ఉవాచ |
 తచ్చుత్వా వచనం దైత్యః సజ్గుహ్య కార్ముకం దృఢమ్ |
 కాలికాం తాం శరాసారైర్వవ్షాతిశిలాశితైః || ౧౨ ||
 దేవాస్తు ప్రేక్షకాస్తత్ర విమానవరసంస్థితాః |
 తాం స్తువంతో జయేత్యూచుర్దేవీం శక్రపురోగమాః || ౧౩ ||
 తయోః పరస్పరం యుద్ధం ప్రవృత్తం చాతిదారుణమ్ |
 బాణఖడ్గగదాశక్తిముసలాదిభిరుత్కటమ్ || ౧౪ ||
 కాలికా బాణపాతైస్తు హత్వా పూర్వం ఖరానథ |
 బభజ్జ తద్రథం వ్యూఢం జహాస చ ముహుర్ముహుః || ౧౫ ||
 స చాన్యం రథమారూఢః కోపేన ప్రజ్వలన్నివ |
 బాణవృష్టిం చకారోగ్రాం కాలికోపరి భారత || ౧౬ ||
 సాపి చిచ్ఛేద తరసా తస్య బాణానసజ్జతాన్ |
 ముమోచాన్యానుగ్రవేగాన్దానవోపరి కాలికా || ౧౭ ||
 తైర్పాణైర్నిహతాస్తస్య పార్శ్విగ్రాహో సహస్రశః |

బభ్రజ్ఞః చ రథం వేగాత్కూతం హత్వా ఖరానపి || ౧౮ ||

చిచ్ఛేద తద్ధనుః సద్యో బాణైరురగసన్నిభైః |

ముదం చక్రే సురాణాం సా శఙ్ఖనాదం తథాకరోత్ || ౧౯ ||

విరథః పరిఘం గృహ్య సర్వలోహమయం దృఢమ్ |

ఆజగమ రథోపస్థం కుపితో ధూమ్రలోచనః || ౨౦ ||

వాచా నిర్భర్త్యయన్కాలీం కరాలః కాలసన్నిభః |

అద్వైస త్వాం హనిష్యామి కురూపే పిఙ్గలోచనే || ౨౧ ||

ఇత్యుక్త్వా సహసాఽఽగత్య పరిఘం ఊపతే యదా |

హుఙ్క్రైరేణైవ తం భస్మ చకార తరసామ్బికా || ౨౨ ||

దృష్ట్వా భస్మీకృతం దైత్యం సైనికా భయవిహ్వలాః |

చక్రుః పలాయనం సద్యో హా తాతేత్యబ్రువన్పథి || ౨౩ ||

దేహస్తం నిహతం దృష్ట్వా దానవం ధూమ్రలోచనమ్ |

ముముచుః పుష్పవృష్టిం తే ముదితా గగనే స్థితాః || ౨౪ ||

రణభూమిస్తదా రాజన్ దారుణా సమపద్యత |

నిహత్తైర్దానవైరశ్చైః ఖరైశ్చ వారణైస్తథా || ౨౫ ||

గృధ్రాః కాకా వటాః శ్యేనా వరఫా జమ్బుకాస్తథా |

నసృతుశ్చుక్రుతుః ప్రేతాన్పతితాన్ రణభూమిషు || ౨౬ ||

అమ్బికా తద్రణస్థానం త్యక్త్వా దూరం స్థలాన్తరే |

గత్వా చకార చాప్యగ్రం శఙ్ఖనాదం భయప్రదమ్ || ౨౭ ||

తం శ్రుత్వా దరశబ్దం తు శుమ్భః సద్మని సంస్థితః |

దృష్ట్వాపథ దానవాన్భగ్నానాగతాన్ రుధిరోక్షితాన్ || ౨౮ ||

ఛిన్నపాదకరాక్షాంశ్చ మఞ్చుకారోపితానపి |

భగ్నపృష్ఠకటిగ్రీవాన్కృన్ద్వమానాననేకశః || ౨౯ ||

వీక్ష్య శుమ్భో నిశుమ్భశ్చ క్వ గతో ధూమ్రలోచనః |

కథం భగ్నాః సమాయాతా నాసీతా కిం వరాననా || ౩౦ ||

సైన్యం కుత్ర గతం మన్దాః కథయన్తు యథోచితమ్ |

కస్యాయం శఙ్ఖనాదోఽద్య శ్రూయతే భయవర్ధనః || ౩౧ ||

గణా ఊమః ।

బలఞ్చ పాతితం సర్వం నిహతో ధూమ్రతోచనః ।

కృతం కాలికయా కర్మ రణభూమావమానుషమ్ ॥ 3౨॥

శఙ్ఖనాదోఽమ్బికాయాస్తు గగనం వ్యాప్య రాజతే ।

హర్షదః సురసఙ్ఖానాం దానవానాఞ్చ శోకకృత్ ॥ 33॥

యదా నిపాతితాః సర్వే తేన కేసరిణా విభో ।

రథా భగ్నా హయాశ్చైవ బాణపాతైర్వినాశితాః ॥ 3౪॥

గగనస్థాః సురాశ్చక్రః పుష్పవృష్టిం ముదాన్వితాః ।

దృష్ట్వా భగ్నం బలం సర్వం పాతితం ధూమ్రతోచనమ్ ॥ 3౫॥

నిశ్చయస్తు కృతోఽస్మాభిర్జయో నైవ భవేదితి ।

విచారం కురు రాజేన్ద్ర మన్త్రిభిర్మన్త్రవిత్తమైః ॥ 3౬॥

విస్మయోఽయం మహారాజ యదేకా జగదమ్బికా ।

భవద్భిః సహ యుద్ధాయ సంస్థితా సైన్యవర్జితా ॥ 3౭॥

నిర్భయైకాకినీ బాలా సింహారూఢా మదోత్కటా ।

చిత్రమేతన్మహారాజ భాసతేఽద్భుతమజ్ఞాసా ॥ 3౮॥

సన్ధిర్వా విగ్రహో వాద్య స్థానం నిర్యాణమేవ చ ।

మన్తయిత్వా మహారాజ కురు కార్యం యథారుచి ॥ 3౯॥

తత్సన్నిధౌ బలం నాస్తి తథాపి శత్రుతాపన ।

పార్శ్వగ్రాహ సురాః సర్వే భవిష్యన్తి కిలాపది ॥ ౪౦॥

సమయే తత్సమీపస్థా జ్ఞాతో చ హరిశఙ్కరౌ ।

లోకపాలాః సమీపేఽద్య వర్తన్తే గగనే స్థితాః ॥ ౪౧॥

రక్షోగణాశ్చ గన్ధర్వాః కిన్నరా మానుషాస్తథా ।

తత్సహాయాశ్చ మన్తవ్యాః సమయే సురతాపన ॥ ౪౨॥

అస్మాకం మతిమానేన జ్ఞాయతే సర్వథేదృశమ్ ।

అమ్బికాయాః సహాయాశా తత్కార్యాశా న కాచన ॥ ౪3॥

ఏకా నాశయితుం శక్తా జగత్సర్వం చరాచరమ్ ।

కా కథా దానవానాం తు సర్వేషామితి నిశ్చయః ॥ ౪౪॥

ఇతి జ్ఞాత్వా మహాభాగ యథారుచి తథా కురు ।
హితం సత్యం మితం వాక్యం వక్తవ్యమనుయాయుభిః ॥ ౪×॥

వ్యాస ఉవాచ ।
తచ్చుత్వా వచనం తేషాం శుమ్భుః పరబలార్ద్రనః ।
కనీయాంసం సమానీయ పప్రచ్చ రహసి స్థితః ॥ ౪౬॥

భ్రాతః కాలికయ్యాయైవ నిహతో ధూమ్రలోచనః ।
బలఞ్చ శాతీతం సర్వం గణా భగ్నూః సమాగతాః ॥ ౪౭॥

అమ్బికా శక్తినాదం వై కరోతి మదగర్వితా ।
జ్ఞానినాం చైవ దుర్జేయా గతిః కాలస్య సర్వథా ॥ ౪౮॥

తృణం వజ్రాయతే నూనం వజ్రం చైవ తృణాయతే ।
బలవాన్బలహీనః స్యాద్దైవస్య గతిరీదృశీ ॥ ౪౯॥

పృచ్ఛామి త్వాం మహాభాగ కిం కర్తవ్యమితః పరమ్ ।
అభోగ్యా చామ్బికా నూనం కారణాదత్ర చాగతా ॥ ౫౦॥

యుక్తం పలాయనం వీర యుద్ధం వా వద సత్వరమ్ ।
లఘుం జ్యేష్ఠం విజానామి త్వామహం కార్యసంకృతే ॥ ౫౧॥

నిశుమ్భ ఉవాచ ।
న వా పలాయనం యుక్తం న దుర్లగ్రహణం తథా ।
యుద్ధమేవ పరం శ్రేయః సర్వథైవానయానఘ ॥ ౫౨॥

సస్యేన్యోఽహం గమిష్యామి రణే తు ప్రవరాశ్రితః ।
హత్వా తామాగమిష్యామి తరసా త్వబలామిమామ్ ॥ ౫౩॥

అథవా బలవద్దైవాదన్యథా చేద్భవిష్యతి ।
మృతే మయి త్వయా కార్యం విమృశ్య చ పునః పునః ॥ ౫౪॥

ఇతి తస్య వచః శ్రుత్వా శుమ్భుః ప్రోవాచ చానుజమ్ ।
తిష్ఠ త్వం చణ్డముణ్డౌ ద్వా గచ్ఛేతాం బలసంయుతో ॥ ౫౫॥

శశకగ్రహణాయాత్ర న యుక్తం గజమోచనమ్ ।
చణ్డముణ్డౌ మహావీరౌ తాం హన్తుం సర్వథా క్షమౌ ॥ ౫౬॥

ఇత్యుక్త్యా భ్రాతరం శుమ్భుః సమ్భాష్య చ మహాబలౌ ।
ఉవాచ వచనం రాజా చణ్డముణ్డౌ పురఃస్థితౌ ॥ ౫౭॥

గచ్ఛతం చణ్డముణ్డౌ ద్వా స్వనైన్యపరివారితౌ ।
హస్తుం తామబలాం శీఘ్రం నిర్లజ్జాం మదగర్వితామ్ ॥ ౫౮॥

గృహీత్వాథ నిహత్వాజౌ కాలికాం పిఙ్గలోచనామ్ ।
ఆగమ్యతాం మహాభాగౌ కృత్వా కార్యం మహత్తరమ్ ॥ ౫౯॥

సా నాయాతి గృహీతాపి గర్వితా చామ్బికా యదీ ।
తదా బాణైర్మహాతీక్షైర్నన్దవ్యాహవమణ్డతా ॥ ౬౦॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం
సంహితాయాం పంచమస్కంధే దేవ్యాసహ యుద్ధాయ
చణ్డముణ్డప్రేషణం నామ పంచవింశోఽధ్యాయః ॥ ౫.౨౫॥

×.౨౬ షడ్వింశోఽధ్యాయః । చణ్డముణ్డవధేన దేవ్యాశ్చాముణ్డేతినామవర్జనమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇత్యాజ్ఞప్తౌ తదా వీరౌ చణ్డముణ్డౌ మహాబలౌ ।
జగ్మతుస్తరసైవాజౌ సైన్యేన మహతాన్వితౌ ॥ ౧॥

దృష్ట్వా తత్ర స్థితాం దేవీం దేవానాం హితకారిణీమ్ ।
ఊచతుస్తౌ మహావీర్యౌ తదా సామాన్వితం వచః ॥ ౨॥

బాలే త్వం కిం న జానాసి శుమ్భం సురబలార్దనమ్ ।
నిశుమ్భఞ్చ మహావీర్యం తురాషాడ్విజయోద్ధతమ్ ॥ ౩॥

త్వమేకాసి వరారోహే కాలికాసింహసంయుతా ।
జేతుమిచ్ఛసి దుర్బుధ్దే శుమ్భం సర్వబలాన్వితమ్ ॥ ౪॥

మతిదః కోఽపి తే నాస్తి నారీ వాపి నరోఽపి వా ।
దేవాస్త్యాం ప్రేరయన్త్యేవ వినాశాయ తవైవ తే ॥ ౫॥

విమృశ్య కురు తన్వఙ్గీ కార్యం స్వపరయోర్బలమ్ ।
అష్టాదశభుజత్వాత్త్వం గర్వఞ్చ కురుషే మృషా ॥ ౬॥

కిం భుజైర్బహుభిర్వ్యర్థైరాయుధైః కిం శ్రమప్రదైః ।
శుమ్భస్యాగ్రే సురాణాం వై జేతుః సమరశాలినః ॥ ౭॥

ఐరావతకరచ్చేత్తుర్నన్దిదారణకారిణః ।

జయినః సురసంఖ్యనాం కార్యం కురు మనోగతమ్ || ౮ ||

వృథా గర్వాయసే కాస్తే కురు మే వచనం ప్రియమ్ |

హితం తవ విశాలాక్షి సుఖదం దుఃఖనాశనమ్ || ౯ ||

దుఃఖదాని చ కార్యాణి త్యాజ్యాని దూరతో బుధైః |

సుఖదాని చ సేవ్యాని శాస్త్రతత్త్వవిశారదైః || ౧౦ ||

చతురాసి పికాలాపే పశ్య శుమ్భుబలం మహాత్ |

ప్రత్యక్షం సురసంఖ్యనాం మర్దనేన మహోదయమ్ || ౧౧ ||

ప్రత్యక్షాచ్చ పరిత్యజ్య వృథైవానుమితిః కిల |

సనేహాసహితే కార్యే న విపశ్చిత్ప్రవర్తతే || ౧౨ ||

శత్రుః సురాణాం పరమః శుమ్భుః సమరదుర్జయః |

తస్మాత్త్వాం ప్రేరయన్త్యత్ర దేవా దైత్యేశపీడితాః || ౧౩ ||

తస్మాత్తద్వచనైః స్నిగ్ధైర్వజ్ఞాన్చితాసి శుచిస్మితే |

దుఃఖాయ తవ దేవానాం శిషా స్వార్థస్య సాధికా || ౧౪ ||

కార్యమిత్రం పరిక్షిప్య ధర్మమిత్రం సమాశ్రయేత్ |

దేవాః స్వార్థపరాః కామం త్వామహం సత్యమబ్రువమ్ || ౧౫ ||

భజ శుమ్భుం సురేశానం జేతారం భువనేశ్వరమ్ |

చతురం సున్దరం శూరం కామశాస్త్రవిశారదమ్ || ౧౬ ||

ఐశ్వర్యం సర్వలోకానాం ప్రాప్స్యసే శుమ్భుశాసనాత్ |

నిశ్చయం పరమం కృత్వా భర్తారం భజ శోభనమ్ || ౧౭ ||

వ్యాస ఉవాచ |

ఇతి తస్య వచః శ్రుత్వా చణ్డస్య జగదమ్బికా |

మేఘగమ్భీరనినదం జగర్జ పునరబ్రవీత్ || ౧౮ ||

గచ్ఛ జాల్య మృషా కిం త్వం భాషసే వజ్రాకం వచః |

త్యక్త్వా హరిహరాదీంశ్చ శుమ్భుం కస్మాద్భజే పతిమ్ || ౧౯ ||

న మే కశ్చిత్ప్రతిః కార్యో న కార్యం పతినా సహ |

స్వామినీ సర్వభూతానామహమేవ నిశామయ || ౨౦ ||

శుమ్భా మే బహవో దృష్టా నిశుమ్భాశ్చ సహస్రశః |

ఘాతితాశ్చ మయా పూర్వం శతశో దైత్యదానవాః || ౨౧ ||

మమగ్రే దేవవృద్ధాని వినష్టాని యుగే యుగే ।
 నాశం యాస్యన్తి దైత్యానాం యూథాని పునరద్య వై ॥ ౨౨॥
 కాల ఏవాగతోఽస్యత్ర దైత్యసంహారకారకః ।
 వృథా త్వం కురుషే యత్నం రక్షణాయాత్మసంతతేః ॥ ౨౩॥
 కురు యుద్ధం వీరధర్మరక్షాయై త్వం మహామతే ।
 మరణం భావి దుస్త్యాజ్యం యశో రక్ష్యం మహాత్మభిః ॥ ౨౪॥
 కిం తే కార్యం నిశుమ్భేన శుమ్భేన చ దురాత్మనా ।
 వీరధర్మం పరం ప్రాప్య గచ్ఛ స్వర్గం సురాలయమ్ ॥ ౨౫॥
 శుమ్భో నిశుమ్భశ్చైవాన్యే యే చాత్ర తవ బాన్ధవాః ।
 సర్వే తవానుగాః పశ్చాదాగమిష్యన్తి సామృతమ్ ॥ ౨౬॥
 క్రమశః సర్వదైత్యానాం కరిష్యామ్యద్య సజ్జయమ్ ।
 విషాదం త్యజ మన్దాత్మన్ కురు యుద్ధం విశామృతే ॥ ౨౭॥
 త్వామహం నిహనిష్యామి భ్రాతరం తవ సామృతమ్ ।
 తతః శుమ్భం నిశుమ్భం చ రక్షభీజం మదోక్తృటమ్ ॥ ౨౮॥
 అన్యాంశ్చ దానవాన్సర్వాన్స్తత్వాహం సమరాజ్ఞణే ।
 గమిష్యామి యథాస్థానం తిష్ఠ వా గచ్ఛ వా ద్రుతమ్ ॥ ౨౯॥
 గృహాణాస్త్రం వృథాపుష్ట కురు యుద్ధం మయాధునా ।
 కిం జల్పసి మృషా వాక్యం సర్వథా కాతరప్రియమ్ ॥ ౩౦॥
 వ్యాస ఉవాచ ।
 తయేత్థం ప్రేరితౌ దైత్యౌ చణ్డముణ్డౌ క్రుధాన్వితౌ ।
 జ్యౌశబ్ధం తరసా ఘోరం చక్రతుర్బలదర్పితౌ ॥ ౩౧॥
 సాపి శఙ్ఖస్వనం చక్రే పూరయన్తీ దిశో దశ ।
 సింహోఽపి కుపితస్తావన్నాదం సమకరోద్భ్రతీ ॥ ౩౨॥
 తేన నాదేన శక్రాద్యా జహర్షురమరాస్తదా ।
 మునయో యక్షగన్ధర్వాః సిద్ధాః సాధ్యాశ్చ కిన్నరాః ॥ ౩౩॥
 యుద్ధం పరస్పరం తత్ర జాతం కాతరభీతిదమ్ ।
 చణ్డికాచణ్డయోస్తీవ్రం బాణఖడ్గదాదిభిః ॥ ౩౪॥

చణ్డముక్తాఞ్చరాన్దేవీ చిచ్ఛేద నిశితైః శరైః ।
 ముమోచ పునరుగ్రాన్సా బాణాంశ్చ పన్నగానివ ॥ 3౫॥
 గగనం ఛాదితం తత్ర సఙ్గ్రామే విశిఖైస్తదా ।
 శలభైరివ మేఘాన్తే కర్షకాణాం భయప్రదైః ॥ 3౬॥
 ముఞ్డోఽపి సైనికైః సార్థం పపాత తరసా రణే ।
 ముమోచ బాణవృష్టిం వై క్రుద్ధః పరమదారుణః ॥ 3౭॥
 బాణజాలం మహద్ దృష్ట్వా కుద్ధా తత్రామ్బికా భృశమ్ ।
 కోపేన వదనం తస్యా బభూవ ఘనసన్నిభమ్ ॥ 3౮॥
 కదలీపుష్పనేత్రఞ్చ భృకుటీకుటీలం తదా ।
 నిష్కాన్తా చ తదా కాలీ లలాటఫలకాద్దృగతమ్ ॥ 3౯॥
 వ్యాఘ్రచర్మామ్బురా క్రూరా గజచర్మోత్తరీయకా ।
 ముఞ్డమాలాధరా ఘోరా శుష్కవాపీసమోదరా ॥ ౪౦॥
 ఖడ్గపాశధరాతీవ భీషణా భయదాయినీ ।
 ఖట్యాఙ్గధారిణీ రౌద్రా కాలరాత్రిరివాపరా ॥ ౪౧॥
 విస్తీర్ణవదనా జిహ్వం చాలయన్తీ ముహుర్ముహుః ।
 విస్తారజఘనా వేగాఙ్గఘనానురసైనికాన్ ॥ ౪౨॥
 కరో కృత్వా మహావీరాంస్తరసా సా రుషాన్వితా ।
 ముఖే చిక్షేప దైతేయాన్పిపేష దశనైః శనైః ॥ ౪౩॥
 గజాన్ఘ్నాన్వితాన్తస్త్వే గృహీత్వా నిదధౌ ముఖే ।
 సారోహాన్భక్షయిత్వాజౌ సాట్టహాసం చకార హా ॥ ౪౪॥
 తథైవ తురగానుష్ఠ్యాంస్తథా సారథిభిః సహ ।
 నిక్షిప్య వక్త్రే దశవైశ్చర్వయత్యతిభైరవమ్ ॥ ౪౫॥
 హన్యమానం బలం ప్రేక్ష్య చణ్డముఞ్డౌ మహాసురౌ ।
 ఛాదయామాసతుర్దేవీం బాణాసారైరనన్తరైః ॥ ౪౬॥
 చణ్డశ్చణ్డకరచ్ఛాయం చక్రం చక్రధరాయుధమ్ ।
 చిక్షేప తరసా దేవీం ననాద చ ముహుర్ముహుః ॥ ౪౭॥
 నదన్తం వీక్ష్య తం కాలీ రథాఙ్గఞ్చ రవిప్రభమ్ ।
 బాణేనైకేన చిచ్ఛేద సుప్రభం తత్సుదర్శనమ్ ॥ ౪౮॥

తం జఘాన శరైస్త్రైశ్చృణ్ణం చణ్ణీ శిలాశితైః ।
 మూర్చ్ఛితోఽసౌ పపాతోర్వాస్యం దేవీబాణార్ధితో భృశమ్ ॥ ౪౯ ॥
 పతితం భ్రాతరం వీక్ష్య ముణ్ణో దుఃఖార్ధితస్తదా ।
 చకార శరవృష్టిఞ్చ కాలికోపరి కోపతః ॥ ౫౦ ॥
 చణ్ణికా ముణ్ణనిర్మూక్తాం శరవృష్టిం సుదారుణామ్ ।
 ఈషికాస్త్రైర్బలాన్ముక్తైశ్చకార తిలశః క్షణాత్ ॥ ౫౧ ॥
 అర్ధవన్ద్రేణ బాణేన తాడయామాస తం పునః ।
 పతితోఽసౌ మహావీర్యో మేదీన్యాం మదవర్జితః ॥ ౫౨ ॥
 హాహాకారో మహానాసీద్ధానవానాం బలే తదా ।
 జహర్షరమరాః సర్వే గగనస్థా గతవ్యథాః ॥ ౫౩ ॥
 విహాయ మూర్చ్ఛం చణ్ణస్తు సజ్గుహ్య మహతీం గదామ్ ।
 తరసా తాడయామాస కాలికాం దక్షిణే భుజే ॥ ౫౪ ॥
 వఞ్చయిత్వా గదాఘాతం తం బబన్ధ మహాసురమ్ ।
 తరసా బాణపాశేన మన్తముక్తేన కాలికా ॥ ౫౫ ॥
 ఉత్థితస్తు తదా ముణ్ణో బద్ధం దృష్ట్వానుజం బలాత్ ।
 ఆజగమ సుసన్నద్ధః శక్తిం కృత్వా కరే దృఢామ్ ॥ ౫౬ ॥
 ఆగచ్ఛన్తం తదా కాలీ దానవం వీక్ష్య సత్వరమ్ ।
 బబన్ధ తరసా తం తు ద్వివీతీయం భ్రాతరం భృశమ్ ॥ ౫౭ ॥
 గృహీత్వా తౌ మహావీర్యౌ చణ్ణముణ్ణౌ శశావివ ।
 కుర్వతీ విపులం హాసమాజగమామ్పికాం ప్రతి ॥ ౫౮ ॥
 ఆగత్య తామథోవాచ గృహాణేమౌ పశూ ప్రియే ।
 రణయజ్ఞార్థమాసీతో దానవౌ రణదుర్జయౌ ॥ ౫౯ ॥
 తావాసీతో తదా వీక్ష్య చణ్ణికా తౌ వృకావివ ।
 అమ్పికా కాలికాం ప్రాహ మాధురీసంయుతం వచః ॥ ౬౦ ॥
 వధం మా కురు మా ముఞ్చ చతురాసి రణప్రియే ।
 దేవానాం కార్యసంసిద్ధిః కర్తవ్యా తరసా త్వయా ॥ ౬౧ ॥

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇతి తస్యా వచః శ్రుత్వా కాలికా ప్రాహ తాం పునః ।

యుద్ధయజ్ఞేఽతివిఖ్యాతే ఖడ్గయాపే ప్రతిష్ఠితే ॥ ౬౨॥

ఆలంబుఞ్చ కరిష్యామి యథా హింసా న జాయతే ।

ఇత్యుక్త్వా సా తదా దేవీ ఖడ్గేన శిరసీ తయోః ॥ ౬౩॥

చకర్త తరసా కాలీ పశౌ చ రుధిరం ముదా ।

ఏవం దైత్యో హతౌ దృష్ట్వా ముదితోవాచ చామ్బికా ॥ ౬౪॥

కృతం కార్యం సురాణాం తే దదామ్యద్య వరం శుభమ్ ।

చణ్డముణ్డౌ హతౌ యస్మాత్తస్మాత్తే నామ కాలికే ।

చాముణ్డేతి సువిఖ్యాతం భవిష్యతి ధరాతలే ॥ ౬౫॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం

సంహితాయాం పంచమస్కంధే చణ్డముణ్డవధేన

దేవ్యాశ్చాముణ్డేతినామవర్ణనం నామ షడ్వింశోఽధ్యాయః ॥ ౫.౨౬॥

×.౨౭ సప్తవింశోఽధ్యాయః । రక్తబీజద్వారా దేవీసమీపే
శుమ్భునిశుమ్భుసంవాదవర్ణనమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।

హతౌ తౌ దానవౌ దృష్ట్వా హతశేషాశ్చ సైనికాః ।

పలాయనం తతః కృత్వా జగ్ముః సర్వే నృపం ప్రతి ॥ ౧॥

భిన్నాఙ్గా విశిఖైః కేచిత్కేచిచ్ఛిన్నకరాస్తథా ।

రుధిరస్రావదేహాశ్చ రుదన్తోఽభియయుః పురే ॥ ౨॥

గత్వా దైత్యపతిం సర్వే చక్రుర్బుమాఞ్చరవం ముహుః ।

రక్ష రక్ష మహారాజ భక్షయత్యద్య కాలికా ॥ ౩॥

తయా హతౌ మహావీరౌ చణ్డముణ్డౌ సురార్దనౌ ।

భక్షితాః సైనికాః సర్వే వయం భగ్నా భయాతురాః ॥ ౪॥

భీతిదఞ్చ రణస్థానం కృతం కాలికయా ప్రభో ।

పాతిత్తైర్లజవీరాశ్చైర్దాసేరకపదాతిభిః ॥ ౫॥

శోణితౌఘవహౌ కుల్యా కృతా మాంసాతికర్దమా ।

కేశశైవలినీ భగ్నరథచక్రవిరాజితా ॥ ౬ ॥

చిన్నబాహ్వోదీమత్స్యాఢ్యా శీర్షతుమ్పిఫలాన్వితా ।
భయదా కాతరాణాం వై సురాణాం మోదవర్ధినీ ॥ ౭ ॥

కులం రక్ష మహారాజ పాతాలం గచ్ఛ సత్వరమ్ ।
క్రుద్ధా దేవీ క్షయం సద్యః కరిష్యతి న సంశయః ॥ ౮ ॥

సింహోఽపి భక్షయత్యాజౌ దానవాన్దనుజేశ్వర ।
తదైవ కాలికా దేవీ హన్తి బాణైరనేకథా ॥ ౯ ॥

తస్మాత్త్వమపి రాజేన్ద్ర మరణాయ మృషా మతిమ్ ।
కరోషి సహితో భ్రాత్రా శుమ్భేన కుపితాశయః ॥ ౧౦ ॥

కిం కరిష్యతి నార్యేషా క్రూరా కులవినాశినీ ।
యస్యా హేతోర్మహారాజ హస్తుమిచ్ఛసి బాన్ధవాన్ ॥ ౧౧ ॥

దైవాధీనౌ మహారాజ లోకే జయపరాజయౌ ।
అల్పార్ధాయ మహద్దుఃఖం బుద్ధిమాన్న ప్రకల్పయేత్ ॥ ౧౨ ॥

చిత్రం పశ్య విధేః కర్మ యదధీనం జగత్ ప్రభో ।
నిహతా రాక్షసాః సర్వే స్త్రియా పశ్యైకయానయా ॥ ౧౩ ॥

జేతా త్వం లోకపాలానాం సైన్యయుక్తో హి సాంప్రుతమ్ ।
ఏకా ప్రార్థయతే బాలా యుద్ధాయేతి సుసమ్భ్రమః ॥ ౧౪ ॥

పురా త్వయా తపస్తప్తం పుష్కరే దేవతాయనే ।
వరదానాయ సమ్ప్రాప్తో బ్రహ్మ లోకపితామహః ॥ ౧౫ ॥

ధాత్రోక్తస్త్వం మహారాజ వరం వరయ సువ్రత ।
తదా త్వయామరత్వం చ ప్రార్థితం బ్రహ్మణః కిల ॥ ౧౬ ॥

దేవదైత్యమనుష్యేభ్యో న భవేన్నరణం మమ ।
సర్పకిన్నరయక్షేభ్యః పుంల్లిజువాచకాదపి ॥ ౧౭ ॥

తస్మాత్త్వాం హస్తుకామైషా ప్రాప్తా యోషిద్వరా ప్రభో ।
యుద్ధం మా కురు రాజేన్ద్ర విచార్యైవం ధియాఢునా ॥ ౧౮ ॥

దేవీ హ్యేషా మహామాయా ప్రకృతిః పరమా మతా ।
కల్పాన్తకాలే రాజేన్ద్ర సర్వసంహారకారిణీ ॥ ౧౯ ॥

ఉత్పాదయత్రీ లోకానాం దేవానామీశ్వరీ శుభా ।
 త్రిగుణా తామసీ దేవీ సర్వశక్తిసమన్వితా ॥ ౨౦॥

అజయ్యా చాక్షయా నిత్యా సర్వజ్ఞా చ సదోదితా ।
 వేదమాతా చ గాయత్రీ సన్ధ్యా సర్వసురాలయా ॥ ౨౧॥

నిర్గుణా సగుణా సిద్ధా సర్వసిద్ధిప్రదావ్యయా ।
 ఆనన్దానన్దదా గౌరీ దేవానామభయప్రదా ॥ ౨౨॥

ఏవం జ్ఞాత్వా మహారాజ వైరభావం త్యజానయా ।
 శరణం వ్రజ రాజేన్ద్ర దేవీ త్వాం పాలయిష్యతి ॥ ౨౩॥

ఆజ్ఞాకరో భవైతస్యాః సజ్జీవయ నిజం కులమ్ ।
 హతశేషేశ్చ యే దైత్యాస్తే భవన్తు చిరాయుషః ॥ ౨౪॥

వ్యాస ఉవాచ ।
 ఇతి తేషాం వచః శ్రుత్వా శుమ్భః సురబలార్దనః ।
 ఉవాచ వచనం తథ్యం వీరవర్యగుణాన్వితమ్ ॥ ౨౫॥

శుమ్భ ఉవాచ ।
 మౌనం కుర్వన్తు భో మన్దా యూయం భగ్నా రణాజిరాత్ ।
 శీఘ్రం గచ్ఛత పాతాలం జీవితాశా బలీయసీ ॥ ౨౬॥

దైవాధీనం జగత్సర్వం కా చిన్తాత్ర జయే మమ ।
 దేవాస్తథైవ బ్రహ్మాద్యా దైవాధీనా వయం యథా ॥ ౨౭॥

బ్రహ్మ విష్ణుశ్చ రుద్రోఽయం యమోఽగ్నిర్వరుణస్తథా ।
 సూర్యశ్చన్ద్రస్తథా శక్రః సర్వే దైవవశాః కిల ॥ ౨౮॥

కా చిన్తా తర్హి మే మన్దా యదాభి తద్భవిష్యతి ।
 ఉద్యమస్తాదృశో భూయాద్యాదృశీ భవితవ్యతా ॥ ౨౯॥

సర్వథైవ విచార్యైవ న శోచన్తి బుధాః క్వచిత్ ।
 స్వధర్మం న త్యజన్తీహ జ్ఞానినో మరణాద్భయాత్ ॥ ౩౦॥

సుఖం దుఃఖం తథైవాయుర్జీవితం మరణం నృణామ్ ।
 కాలే భవతి సమ్రూప్తే సర్వథా దైవనిర్మితమ్ ॥ ౩౧॥

బ్రహ్మ పతతి కాలే స్వే విష్ణుశ్చ పార్వతీపతిః ।
 నాశం గచ్ఛన్త్యాయుషోఽన్తే సర్వే దేవాః సవాసవాః ॥ ౩౨॥

తథాహమపి కాలస్య వశగః సర్వథాధునా ।
 నాశం జయం వా గంతాస్మి స్వధర్మపరిపాలనాత్ ॥ 33॥
 ఆహూతోఽప్యనయా కామం యుధాయాబలయా కిల ।
 కథం పలాయనపరో జీవేయం శరదాం శతమ్ ॥ 34॥
 కరిష్యామ్యద్య సజ్జామం యద్భావి తద్భవత్విహా ।
 జయో వా మరణం వాపి స్వీకరోమి యథా తథా ॥ 35॥
 దైవం మిథ్యేతి విద్వాంసో వదన్త్యద్యమవాదినః ।
 యుక్తియుక్తం వచస్తేషాం యే జానన్త్యభిభాషితమ్ ॥ 36॥
 ఉద్యమేన వినా కామం న సిద్ధ్యన్తి మనోరథాః ।
 కాతరా ఏవ జల్పన్తి యద్భావ్యం తద్భవిష్యతి ॥ 37॥
 అదృష్టం బలవన్ముఠాః ప్రవదన్తి న పణ్డతాః ।
 ప్రమాణం తస్య సత్త్వే కిమదృశ్యం దృశ్యతే కథమ్ ॥ 38॥
 అదృష్టం క్షాపి దృష్టం స్యాదేషా మూర్ఖవిభీషికా ।
 అవలమ్బం వినైవైషా దుఃఖే చిత్తస్య ధారణా ॥ 39॥
 చక్రీసమీపే సంవిష్టా సంస్థితా పిష్టకారిణీ ।
 ఉద్యమేన వినా పిష్టం న భవత్యేవ సర్వథా ॥ 40॥
 ఉద్యమే చ కృతే కార్యం సిద్ధిం యాత్యేవ సర్వథా ।
 కదాచిత్తస్య న్యూనత్వే కార్యం నైవ భవేదపి ॥ 41॥
 దేశం కాలఞ్చ విజ్ఞాయ స్వబలం శత్రుజం బలమ్ ।
 కృతం కార్యం భవత్యేవ బృహస్పతివచో యథా ॥ 42॥
 వ్యాస ఉవాచ ।
 ఇతి నిశ్చిత్త్య దైత్యేన్ద్రో రక్తబీజం మహాసురమ్ ।
 ప్రేషయామాస సజ్జామే సైన్యేన మహతాఽఽవృతమ్ ॥ 43॥
 శుమ్భ ఉవాచ ।
 రక్తబీజ మహాబాహో గచ్ఛ త్వం సమరాజ్గణే ।
 కురు యుద్ధం మహాభాగ యథా తే బలమాహితమ్ ॥ 44॥
 రక్తబీజ ఉవాచ ।
 మహారాజ న తే కార్యా చింతా స్వల్పతరాపి వా ।

అహమేనాం హనిష్యామి కరిష్యామి వశే తవ || ౪×||

పశ్య మే యుద్ధచాతుర్యం క్వేయం బాలా సురప్రియా ।
దాసీం తేఽహం కరిష్యామి జిత్యేమాం సమరే బలాత్ || ౪౬||

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇత్యాభాష్య కురుశ్రేష్ఠ రక్తబీజో మహాసురః ।
జగము రథమారుహ్య స్వపైస్యపరివారితః || ౪౭||

హస్త్యశ్వరథపాదాతవృన్దైశ్చ పరివేష్ఠితః ।
నిర్జగము రథారూఢో దేవీం శైలోపరిస్థితామ్ || ౪౮||

తమాగతం సమాలోక్య దేవీ శఙ్ఖమవాదయత్ ।
భయదం సర్వదైత్యానాం దేవానాం మోదవర్ధనమ్ || ౪౯||

శ్రుత్వా శఙ్ఖస్వనం చోగ్రం రక్తబీజోఽతివేగవాన్ ।
గత్వా సమీపే చాముఞ్ఞాం బభాషే వచనం మృదు || ౫౦||

రక్తబీజ ఉవాచ ।

బాలే కిం మాం భీషయసి మత్వా త్వం కాతరం కిల ।
శఙ్ఖనాదేన తన్వజ్ఞీ వేత్సి కిం ధూమ్రలోచనమ్ || ౫౧||

రక్తబీజోఽస్మి నామ్నాహం త్వత్సకాశమిహాగతః ।
యుద్ధేచ్ఛాఛ చేత్సికాలాపే సజ్ఞా భవ భయం న మే || ౫౨||

పశ్యాద్య మే బలం కాన్తే దృష్టా యే కాతరాస్త్యయా ।
నాహం పక్షిగతస్తేషాం కురు యుద్ధం యథేచ్ఛసి || ౫3||

వృద్ధాశ్చ నేవితాః పూర్వం నీతిశాస్త్రం శ్రుతం త్వయా ।
పతితం చార్థవిజ్ఞానం విద్యద్గోష్ఠీ కృతాథ వా || ౫౪||

సాహిత్యతన్త్రవిజ్ఞానం చేదస్తి తవ సుందరి ।
శృణు మే వచనం పథ్యం తథ్యం ప్రమితిబృంహితమ్ || ౫౫||

రసానాఞ్చ నవానాం వై ద్వావేవ ముఖ్యతాం గతో ।
శృణ్కారకః శాన్తిరసో విద్యజ్జనసభాసు చ || ౫౬||

తయోః శృణ్కార ఏవాదౌ నృపభావే ప్రతిష్ఠితః ।
విష్ణుర్లక్ష్మ్యో సహాన్తే వై సావిత్ర్యా చతురాననః || ౫౭||

శచ్యేన్ద్రః శైలసుతయా శక్కురః సహ శేరతే ।

వల్ల్యా వృక్షో మృగో మృగ్యా కపోత్యా చ కపోతకః ॥ ౫౮ ॥

ఏవం సర్వే ప్రాణభృతః సంయోగరసికా భృశమ్ ।

అప్రాస్తభోగవిభవా యే చాన్యే కాతరా నరాః ॥ ౫౯ ॥

భవంతి యతయస్తే వై మూఢా దైవేన వఞ్చితాః ।

అసంసారరసజ్ఞాస్తే వఞ్చితా వఞ్చనాపరైః ॥ ౬౦ ॥

మధురాలాపనిపుణై రతాః శాన్తిరసే హి తే ।

క్వ జ్ఞానం క్వ చ వైరాగ్యం వర్తమానే మనోభవే ॥ ౬౧ ॥

లోభే క్రోధే చ దుర్ధర్షే మోహే మతివినాశకే ।

తస్మాత్త్వమపి కల్యాణీ కురు కాన్తం మనోహరమ్ ॥ ౬౨ ॥

శుమ్భం సురాణాం జేతారం నిశుమ్భం వా మహాబలమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇత్యుక్త్వా రక్తబీజోఽసౌ విరరామ పురఃస్థితః ।

శ్రుత్వా జహాస చాముణ్ణా కాలికా చామ్బికా తథా ॥ ౬౩ ॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం పంచమస్కంధే

రక్తబీజద్వారా దేవీసమీపే శుమ్భనిశుమ్భసంవాదవర్ణనం నామ సప్తవింశోఽధ్యాయః ॥

×.౨౭ ॥

×.౨౮ అష్టావింశోఽధ్యాయః । రక్తబీజద్వారా దేవీసమీపే

శుమ్భనిశుమ్భసంవాదవర్ణనమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।

కృత్వా హాస్యం తతో దేవీ తమువాచ విశామ్పతే ।

మేఘగమ్భిరయా వాచా యుక్తియుక్తమిదం వచః ॥ ౧ ॥

పూర్వమేవ మయా ప్రోక్తం మన్దాత్మన్ కిం వికత్థసే ।

దూతస్యాగ్రే యథాయోగ్యం వచనం హితసంయుతమ్ ॥ ౨ ॥

సదృశో మమ రూపేణ బలేన విభవేన చ ।

త్రిలోక్యాం యది కోఽపి స్యాత్తం పతిం ప్రవృణోమ్యహమ్ ॥ ౩ ॥

బ్రూహి శుమ్భం నిశుమ్భఞ్చ ప్రతిజ్ఞా మే పురా కృతా ।

తస్మాద్వ్యధ్యసస్వ జిత్యా మాం వివాహం విధివత్కురు ॥ ౪ ॥

త్వం వై తదాజ్ఞయా ప్రాప్తస్తస్య కార్యార్థసిద్ధయే ।
సంక్రామం కురు పాతాలం గచ్ఛ వా పతినా సహ ॥ ౫ ॥

వ్యాస ఉవాచ ।

తచ్ఛ్రుత్వా వచనం దేవ్యాః స దైత్యోఽమర్షపూరితః ।
ముమోచ తరసా బాణాన్సింహస్యోపరి దారుణాన్ ॥ ౬ ॥

అమ్బికా తాచ్ఛరాస్వీక్ష్య గగనే పన్నగోపమాన్ ।
చిచ్ఛేద సాయకైస్త్రైర్లఘుహస్తతయా క్షణాత్ ॥ ౭ ॥

అన్వైర్ఘాన విశిఖై రక్తబీజం మహాసురమ్ ।
అమ్బికాచాపనిర్మకైః కర్ణాకృష్టైః శిలాశితైః ॥ ౮ ॥

దేవీబాణహతః పాపో మూర్ఛాచ్ఛమాప రథోపరి ।
పతితే రక్తబీజే తు హాహాకారో మహానభూత్ ॥ ౯ ॥

సైనికాశ్చుక్రుశుః సర్వే హతాః స్మ ఇతి చాబ్రువన్ ।
తతో బుమ్బారవం శ్రుత్వా శుమ్భః పరమదారుణమ్ ॥ ౧౦ ॥

ఉద్యోగం సర్వసైన్యానాం దైత్యానామాదిదేశ హ ।
శుమ్భ ఉవాచ ।

నిర్యాస్తు దానవాః సర్వే కామ్బోజాః స్వబలైర్వృతాః ॥ ౧౧ ॥

అన్యేఽప్యతిబలాః శూరాః కాలకేయా విశేషతః ।

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇత్యాజ్ఞప్తం బలం సర్వం శుమ్భేన చ చతుర్విధమ్ ॥ ౧౨ ॥

నిర్ణగామ మదాఽఽవిష్టం దేవీసమరమణ్డలే ।
తమాగతం సమాలోక్య చణ్డికా దానవం బలమ్ ॥ ౧౩ ॥

ఘణ్ణానాదం చకారాశు భీషణం భయదం ముహుః ।
జ్యోత్స్వనం శఙ్ఖనాదఞ్చ చకార జగదమ్బికా ॥ ౧౪ ॥

తేన నాదేన సా జాతా కాలీ విస్తారితాననా ।
శ్రుత్వా తన్నినదం ఘోరం సింహో దేవ్యాశ్చ వాహనమ్ ॥ ౧౫ ॥

జగర్జ సోఽపి బలవాజ్ఞానయన్భయమద్భుతమ్ ।
తన్నినాదముపశ్రుత్య దానవాః క్రోధమూర్ఛితాః ॥ ౧౬ ॥

సర్వే చిక్షిపురస్త్రాణి దేవీం ప్రతి మహాబలాః ।
 తస్మిన్నేవాయతే యుద్ధే దారుణే లోమహర్షణే ॥ ౧౭॥
 బ్రహ్మాదీనాంఞ్చ దేవానాం శక్తయశ్చణ్ణికాం యయుః ।
 యస్య దేవస్య యద్రూపం యథా భూషణవాహనమ్ ॥ ౧౮॥
 తాదృగ్రూపాస్తదా దేవ్యః ప్రయయుః సమరాఙ్గణే ।
 బ్రహ్మాణీ వరటారూఢా సాక్షసూత్రకమణ్డలుః ॥ ౧౯॥
 ఆగతా బ్రహ్మణః శక్తిర్బ్రహ్మాణీతి ప్రతిశ్రుతా ।
 వైష్ణవీ గరుడారూఢా శఙ్ఖచక్రగదాధరా ॥ ౨౦॥
 పద్మహస్తా సమాయాతా పీతామ్బరవిభూషితా ।
 శాఙ్కరీ తు వృషారూఢా త్రిశూలవరధారిణీ ॥ ౨౧॥
 అర్ధవన్ద్యధరా దేవీ తథాహివలయా శివా ।
 కౌమారీ శిఖిసంరూఢా శక్తిహస్తా వరాసనా ॥ ౨౨॥
 యుద్ధకామా సమాయాతా కార్తికేయస్వరూపిణీ ।
 ఇన్ద్రాణీ సుప్థవదనా సుశ్వేతగజవాహనా ॥ ౨౩॥
 వజ్రహస్తాతిరోషాఢ్యా సఙ్గామాభిముఖీ యయౌ ।
 వారాహీ శూకరాకారా ప్రౌఢప్రేతాసనా మతా ॥ ౨౪॥
 నారసింహీ నృసింహస్య బిభ్రతీ సదృశం వపుః ।
 యామ్యా చ మహిషారూఢా దణ్డహస్తా భయప్రదా ॥ ౨౫॥
 సమాయాతాథ సఙ్గామే యమరూపా శుచిస్మితా ।
 తథైవ వారుణీ శక్తిః కౌబేరీ చ మదోత్కటా ॥ ౨౬॥
 ఏవంవిధాస్తథాఽకారా యయుః స్వస్వబలైర్వృతాః ।
 ఆగతాస్తాః సమాలోక్య దేవీ ముదమవాప చ ॥ ౨౭॥
 స్వస్థా ముముదిరే దేవా దైత్యాశ్చ భయమాయయుః ।
 తాభిః పరివృతస్తత్ర శఙ్కరో లోకశఙ్కరః ॥ ౨౮॥
 సమాగమ్య చ సఙ్గామే చణ్ణికామిత్సువాచ హా ।
 హన్యంతామసురాః శీఘ్రం దేవానాం కార్యసిద్ధయే ॥ ౨౯॥
 నిశుమ్భం చైవ శుమ్భం చ యే చాన్యే దానవాః స్థితాః ।

హత్వా దైత్యబలం సర్వం కృత్వా చ నిర్భయం జగత్ ॥ 30॥

స్వాని స్వాని చ ధిష్ఠ్యాని సమాగచ్ఛన్తు శక్తయః ।

దేవా యజ్ఞభుజః సన్తు బ్రాహ్మణా యజనే రతాః ॥ 30॥

ప్రాణినః సన్తు సన్తుష్టాః సర్వే స్థావరజంఘమాః ।

శమం యాన్తు తథోత్పాతా ఈతయశ్చ తథా పునః ॥ 31॥

ఘనాః కాలే ప్రవర్షన్తు కృషిర్భహుఫలా తథా ।

వ్యాస ఉవాచ ।

ఏవం బ్రువతి దేవేశే శక్కురే లోకశక్కురే ॥ 33॥

చణ్డికాయా శరీరాత్తు నిర్గతా శక్తిరదుభతా ।

భీషణాతిప్రచణ్డా చ శివాశతనినాదినీ ॥ 34॥

ఘోరరూపాథ పఞ్చాస్యమిత్యవాచ స్మితాననా ।

దేవదేవ వ్రజాశు త్వం దైత్యానామధిపం ప్రతి ॥ 35॥

దూతత్వం కురు కామారే బ్రూహి శుమ్భం స్మరాకులమ్ ।

నిశుమ్భఞ్చ మదోత్సిక్తం వచనాన్మమ శక్కుర ॥ 36॥

ముక్త్యా త్రివిష్టపం యాత యూయం పాతాలమాశు వై ।

దేవాః స్వర్గే సుఖం యాన్తు తురాషాట్ స్వాసనం శభమ్ ॥ 37॥

ప్రాప్నోతు త్రిదివం స్థానం యజ్ఞభాగాంశ్చ దేవతాః ।

జీవితేచ్ఛా చ యుష్మాకం యది స్యాత్తు మహత్తరా ॥ 38॥

త్వర్ణి గచ్ఛత పాతాలం తరసా యత్ర దానవాః ।

అథవా బలమాస్థాయ యుద్ధేచ్ఛా మరణాయ చేత్ ॥ 39॥

తదాఽగచ్ఛన్తు తృప్యన్తు మచ్ఛివాః పిశితేన వః ।

వ్యాస ఉవాచ ।

తచ్ఛుత్వా వచనం తస్యాః శూలపాణిస్త్యరాన్వితః ॥ 40॥

గత్వాఽహ దైత్యరాజానం శుమ్భం సదసి సంస్థితమ్ ।

శివ ఉవాచ ।

రాజన్ దూతోఽహమమ్భాయాస్త్రిపురాన్తకరో హరః ॥ 41॥

త్వత్సకాశమిహాయాతో హితం కర్తుం తవాఖిలమ్ ।

త్యక్త్యా స్వర్గం తథా భూమిం యూయం గచ్ఛత సత్వరమ్ ॥ 42॥

పాతాలం యత్ర ప్రహ్లాదో బలిశ్చ బలినాం వరః ।
 అథవా మరణేచ్ఛా చేత్తర్వాగచ్ఛత సత్వరమ్ ॥ ౪౩ ॥
 సక్రామే వో హనిష్యామి సర్వానేవాహమాశు వై ।
 ఇత్యువాచ మహారాజ్ఞి యుష్మత్కల్యాణహేతవే ॥ ౪౪ ॥
 వ్యాస ఉవాచ ।
 ఇతి దైత్యవరాన్దేవీవాక్యం పీయూషసన్నిభమ్ ।
 హితకృచ్ఛావయిత్వా స ప్రత్యాయాతశ్చ శూలభృత్ ॥ ౪౫ ॥
 యయాసౌ ప్రేరితః శమ్భుర్దూతత్వే దానవాన్ప్రతి ।
 శివదూతీతి విఖ్యాతా జాతా త్రిభువనేఽఖిలే ॥ ౪౬ ॥
 తేఽపి శ్రుత్వా వచో దేవ్యాః శక్కురోక్తం తుదుష్కరమ్ ।
 యుద్ధాయ నిర్యయుః శీఘ్రం దంశితాః శస్త్రపాణయః ॥ ౪౭ ॥
 తరసా రణమాగత్య చణ్డికాం ప్రతి దానవాః ।
 నిర్జఘ్నుశ్చ శరైస్తీక్ష్ణైః కర్ణాకృష్టైః శిలాశితైః ॥ ౪౮ ॥
 కాలికా శూలపాతైస్తాన్ గదాశక్తివిదారితాన్ ।
 కుర్వన్తి వ్యచరత్తత్ర భక్షయన్తి చ దానవాన్ ॥ ౪౯ ॥
 కమణ్డలుజలాక్షేపగతప్రాణాన్ మహాబలాన్ ।
 బ్రహ్మాణీ చాకరోత్తత్ర దానవాన్సమరాజ్ఞే ॥ ౫౦ ॥
 మాహేశ్వరీ వృషారూఢా త్రిశూలేనాతిరంహసా ।
 జఘాన దానవాన్సజ్ఞేయ పాతయామాస భూతలే ॥ ౫౧ ॥
 వైష్ణవీ చక్రపాతేన గదాపాతేన దానవాన్ ।
 గతప్రాణాంశ్చకారాశు చోత్తమాఙ్గవివర్జితాన్ ॥ ౫౨ ॥
 ఐన్ద్రీ వజ్రప్రహారేణ పాతయామాస భూతలే ।
 ఐరావతకరాఘాతపీడితానైత్యపుఙ్గవాన్ ॥ ౫౩ ॥
 వారాహీ తుఙ్గఘాతేన దంష్ట్రాగ్రపాతనేన చ ।
 జఘాన క్రోధసంయుక్తా శతశో దైత్యదానవాన్ ॥ ౫౪ ॥
 నారసింహీ నఖైస్తీవ్రైర్దారితానైత్యపుఙ్గవాన్ ।
 భక్షయన్తి చచారాజౌ ననాద చ ముహుర్ముహుః ॥ ౫౫ ॥
 శివదూతీ అట్టహాసైః పాతయామాస భూతలే ।

తాంశ్చభాదాథ చాముణ్ణా కాలికా చ త్వరాన్వితా ॥ ౫౬ ॥
 శిఖిసంస్థా చ కౌమారీ కర్ణాకృష్టైః శిలాశితైః ।
 నిజఘన రణే శత్రూన్దేవానాం చ హితాయ వై ॥ ౫౭ ॥
 వారుణీ పాశసమృద్ధానైత్యాన్సమరమస్తకే ।
 పాతయామాస తత్పుష్టే మూర్చ్ఛితాన్గతచేతనాన్ ॥ ౫౮ ॥
 ఏవం మాతృగణేనాజావతివీర్యపరాక్రమమ్ ।
 మర్దితం దానవం సైన్యం పలాయనపరం హ్యభూత్ ॥ ౫౯ ॥
 బుమ్బారవస్తు సుమహానభూత్తత్ర బలార్ణవే ।
 పుష్పవృష్టిం తదా దేవాశ్చక్రుర్దేవ్యా గణోపరి ॥ ౬౦ ॥
 తచ్చుత్వా నినదం ఘోరం జయశబ్దం చ దానవాః ।
 రక్తబీజశ్చుకోపాశు దృష్ట్వా దైత్యాన్పలాయితాన్ ॥ ౬౧ ॥
 గర్జమానాన్స్తథా దేవాన్వీక్ష్య దైత్యో మహాబలః ।
 రక్తబీజస్తు తేజస్వీ రణమభ్యాయయౌ తదా ॥ ౬౨ ॥
 సాయుధో రథసంవిష్టః కుర్వజ్ఞ్యాశబ్దమద్భుతమ్ ।
 ఆజగామ తదా దేవీం క్రోధరక్తేక్షణోద్యతః ॥ ౬౩ ॥
 ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం
 సంహితాయాం పంచమస్కంధే రక్తబీజేన
 దేవ్యా యుద్ధవర్ణనం నామాష్టావిశోఽధ్యాయః ॥ ౫.౨౪ ॥

×.౨౯ ఏకోనత్రింశోఽధ్యాయః । దేవ్యాసహ యుద్ధకరణాయ
 నిశుమ్భప్రయాణమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।
 వరదానమిదం తస్య దానవస్య శివార్పితమ్ ।
 అత్యద్భుతతరం రాజఞ్చుణు తత్ప్రబ్రవీమ్యహమ్ ॥ ౧ ॥
 తస్య దేహోద్రక్తబిస్తుర్యదా పతతి భూతలే ।
 సముత్పతన్తి దైతేయాస్తద్రూపాస్తత్పరాక్రమాః ॥ ౨ ॥
 అసంఖ్యతా మహావీర్యా దానవా రక్తసమ్భవాః ।
 ప్రభవన్త్వీతి రుద్రేణ దత్తోఽస్త్యత్యద్భుతో వరః ॥ ౩ ॥

స తేన వరదానేన దర్పితః క్రోధసంయుతః ।
 అభ్యగత్రరసా సజ్ఞే హస్తుం దేవీం సకాలికామ్ ॥ ౪ ॥
 స దృష్ట్వా వైష్ణవీం శక్తిం గరుడోపరిసంస్థితామ్ ।
 శక్త్యా జఘాన దైత్యేన్ద్రస్థాం వై కమలలోచనామ్ ॥ ౫ ॥
 గదయా వారయామాస శక్తిః సా శక్తిసంయుతా ।
 అతాడయచ్చ చక్రేణ రక్తబీజం మహాసురమ్ ॥ ౬ ॥
 రథాఙ్గహతదేహాత్తు బహు సుస్రావ శోణితమ్ ।
 వజ్రాహతగిరేః శ్చృణ్ణాన్నిర్ఘరా ఇవ గైరికా ॥ ౭ ॥
 యత్ర యత్ర యదా భూమా పతన్తి రక్తబిన్దవః ।
 సముత్తస్థస్తదాకారాః పురుషాశ్చ సహస్రశః ॥ ౮ ॥
 ఐస్త్రి తమసురం ఘోరం వజ్రేణాభిజఘాన చ ।
 రక్తబీజం క్రుధా౭౭విష్టా నిఃససార చ శోణితమ్ ॥ ౯ ॥
 తతస్తత్తతజాఙ్గాతా రక్తబీజా హ్యనేకశః ।
 తద్వీర్యాశ్చ తదాకారా సాయుధా యుద్ధదుర్మదాః ॥ ౧౦ ॥
 బ్రహ్మణీ బ్రహ్మదణ్డేన కుపితా హ్యహనద్ భృశమ్ ।
 మాహేశ్వరీ త్రిశూలేన దారయామాస దానవమ్ ॥ ౧౧ ॥
 నారసింహీ నఖాఘాతైస్తం వివ్యాధ మహాసురమ్ ।
 అహనత్తుణ్ణఘాతేన క్రుధా తం రాక్షసాధమమ్ ॥ ౧౨ ॥
 కౌమారీ చ తథా శక్త్యా వక్షస్యేనమతాడయత్ ।
 సో౭౭వి క్రుద్ధః శరాసారైర్పిభేద నిశితైశ్చ తాః ॥ ౧౩ ॥
 గదాశక్తిప్రహారైస్తు మాత్రాః సర్వాః పృథక్పృథక్ ।
 శక్తయస్తం శరాఘాతైర్వివ్యధుస్తత్ప్రకోపితాః ॥ ౧౪ ॥
 తస్య శస్త్రాణి విచ్ఛేద చణ్డికా స్వశరైః శితైః ।
 జఘానాస్వైశ్చ విశిఖైస్తం దేవీ కుపితా భృశమ్ ॥ ౧౫ ॥
 తస్య దేహాచ్చ సుస్రావ రుధిరం బహుధా తు యత్ ।
 తస్మాత్తత్సదృశాః శూరాః ప్రాదురాసన్నహస్రశః ॥ ౧౬ ॥
 రక్తబీజైర్జగద్వ్యాప్తం రుధిరౌఘసముద్భవైః ।

సన్నద్ధైః సాయుధైః కామం కుర్వద్భిర్భుధ్మదుభతమ్ || ౧౭||

ప్రహరంతశ్చ తాన్స్తప్త్యా రక్తబీజాననేకశః |

భయభీతాః సురాస్త్రైసుర్విషణ్ణాః శోకకర్షితాః || ౧౮||

కథమద్య క్షయం దైత్యా గమిష్యన్తి సహస్రశః |

మహాకాయా మహావీర్యా దానవా రక్తసమ్భవాః || ౧౯||

ఏకైవ చణ్డికాత్రాస్తి తథా కాలీ చ మాతరః |

ఏతాభిర్దానవాః సర్వే జేతవ్యాః కష్టమేవ తత్ || ౨౦||

నిశుమ్భో వాథ శుమ్భో వా సహసా బలసంవృతః |

ఆగమిష్యతి సక్లౌమే తతోఽనర్థో మహానృపేత్ || ౨౧||

వ్యాస ఉవాచ |

ఏవం దేవా భయోద్విగ్నాశ్చింతామాపుర్మహత్తరామ్ |

యదా తదామిభావ ప్రాహ కాలీం కమలలోచనామ్ || ౨౨||

చాముణ్ణే కురు విస్తీర్ణం వదనం త్వరితా భృశమ్ |

మచ్ఛస్త్రపాతసమ్మాభతం రుధిరం పిబ సత్వరా || ౨౩||

భక్షయన్తి చర రణే దానవానద్య కామతః |

హనిష్యామి శరైస్త్రైర్క్షైర్గదాసిముసలైస్తథా || ౨౪||

తథా కురు విశాలాక్షి పానం తద్రుధిరస్య చ |

బిస్తుమాత్రం యథా భూమ్యాం న పతేదపి సామ్ప్రతమ్ || ౨౫||

భక్ష్యమాణాస్తదా దైత్యా న చోత్పత్స్యన్తి చాపరే |

ఏవమేషాం క్షయో నూనం భవిష్యతి న చాన్యథా || ౨౬||

ఘాతయిష్యామ్యహం దైత్యం త్వం భక్షయ చ సత్వరా |

పిబన్తి క్షతజం సర్వం యతమానారీసజ్జయే || ౨౭||

ఇత్థం దైత్యక్షయం కృత్వా దత్త్వా రాజ్యం సురాలయమ్ |

ఇన్ద్రాయ సుస్థిరం సర్వం గమిష్యామో యథాసుఖమ్ || ౨౮||

వ్యాస ఉవాచ |

ఇత్యుక్తామ్బికయా దేవీ చాముణ్ణా చణ్డివిక్రమా |

పపౌ చ క్షతజం సర్వం రక్తబీజశరీరజమ్ || ౨౯||

అమ్బికా తం జఘానాశు ఖడ్గేన ముసలేన చ |

చఖాద దేహశకలాంశ్చాముణ్ణా తాన్కృశోదరీ || 30 ||

సోఽపి క్రుద్ధో గదాఘాతైశ్చాముణ్ణాం సమఘాతయత్ |
తథాపి సా పపావాశు క్షతజం తమభక్షయత్ || 30 ||

యేఽన్యే రుధిరజాః క్రూరా రక్తబీజా మహాబలాః |
తేఽపి నిష్పాతితాః సర్వే భక్షితా గతశోణితాః || 31 ||

కృత్రిమా భక్షితాః సర్వే యస్తు స్వాభావికోఽసురః |
సోఽపి ప్రపాతితో హత్వా ఖడ్గేనాతివిఖణ్ణితః || 31 ||

రక్తబీజే హతే రౌద్రే యే చాన్యే దానవా రణే |
పలాయనం తతః కృత్వా గతాస్తే భయకమ్పితాః || 32 ||

హాహేతి విబ్రువన్తస్తే శుమ్భం ప్రోచుః సవిహ్వలాః |
రుధిరా రక్తదేహశ్చ విగతాస్త్రా విచేతసః || 32 ||

రాజన్నమ్పికయా రక్తబీజోఽసౌ వినిపాతితః |
చాముణ్ణా తస్య దేహాత్తు పపౌ సర్వం చ శోణితమ్ || 33 ||

యే చాన్యే దానవాః శూరా వాహనేనాతిరంహసా |
సింహాన నిపాతాః సర్వే కాల్యా చ భక్షితాః పరే || 33 ||

వయం త్వాం కథితుం రాజన్నాగతా యుద్ధచేష్టితమ్ |
చరితఞ్చ తథా దేవ్యాః సక్లౌమే పరమాద్భుతమ్ || 34 ||

అజేయేయం మహారాజ సర్వథా దైత్యదానవైః |
గర్భాస్వసురయక్షైశ్చ పన్నగోరగరాక్షసైః || 34 ||

అన్యాస్త్రాగతా దేవ్య ఇన్ద్రాణీప్రముఖా భృశమ్ |
యుధ్యమానా మహారాజ వాహనైరాయుధైర్యుతాః || 35 ||

తాభిః సర్వం హతం సైన్యం దానవానాం వరాయుధైః |
రక్తబీజోఽపి రాజేన్ద్ర తరసా వినిపాతితః || 35 ||

ఏకాపి దుఃసహా దేవీ కిం పునస్తాభిరన్వితా |
సింహోఽపి హన్తి సక్లౌమే రాక్షసానమితప్రభః || 36 ||

అతో విచార్య సచివైర్యద్యుక్తం తద్విధీయతామ్ |
న వైరమనయా యుక్తం సన్ధిరేవ సుఖప్రదః || 36 ||

ఆశ్చర్యమేతదఖిలం యన్నారీ హన్తి రాక్షసాన్ ।

రక్తబీజోఽపి నిహతః పీతం తస్యాపి శోణితమ్ ॥ ౪౪॥

అన్యే నిపాతితా దైత్యాః సజ్జామేఽమిభికయా నృప ।

చాముణ్ణయా చ మాంసం వై భక్షితం సకలం రణే ॥ ౪౫॥

వరం పాతాలగమనం తస్యాః సేవాథవా వరా ।

న తు యుద్ధం మహారాజ కార్యమమిభికయా సహ ॥ ౪౬॥

న నారీ ప్రాకృతా హ్యేషా దేవకార్యార్థసాధినీ ।

మాయేయం ప్రబలా దేవీ క్షపయన్తీయముత్థితా ॥ ౪౭॥

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇతి తేషాం వచస్తథ్యం శ్రుత్వా కాలవిమోహితః ।

ముమూర్షుః ప్రత్యువాచేదం శుమ్భుః ప్రస్ఫురితాధరః ॥ ౪౮॥

శుమ్భు ఉవాచ ।

యూయం గచ్ఛత పాతాలం శరణం వా భయాతురాః ।

హనిష్యామ్యహమద్యైవ తాన్చ తాశ్చ సముద్యతః ॥ ౪౯॥

జిత్వా సర్వాస్సరానాజౌ కృత్వా రాజ్యం సుపుష్కలమ్ ।

కథం నారీభయోద్విగ్నః పాతాలం ప్రవిశామ్యహమ్ ॥ ౫౦॥

నిహత్య పార్షదాస్సర్వాన్ రక్తబీజముఖాన్ రణే ।

ప్రాణత్రాణాయ గచ్ఛామి హిత్యా కిం విపులం యశః ॥ ౫౧॥

మరణం త్వనివార్యం వై ప్రాణినాం కాలకల్పితమ్ ।

తద్భయం జన్మనోపాత్తం త్యజేత్కే దుర్లభం యశః ॥ ౫౨॥

నిశుమ్భాహం గమిష్యామి రథారూఢో రణాజరే ।

హత్వా తామాగమిష్యామి నాగమిష్యామి చాన్యథా ॥ ౫౩॥

త్వం తు సేనాయుతో వీర పార్ష్ణిగ్రాహో భవస్వ మే ।

తరసా తాం శరైస్తీక్ష్ణైర్నారీం నయ యమాలయే ॥ ౫౪॥

నిశుమ్భు ఉవాచ ।

అహమద్య హనిష్యామి గత్వా దుష్టాన్చ కాలికామ్ ।

ఆగమిష్యామ్యహం శీఘ్రం గృహీత్వా తామథామిభికామ్ ॥ ౫౫॥

మా చిన్తాం కురు రాజేన్ద్ర వరాకాయాస్తు కారణే ।

త్వైషా బాలా క్వ మే బాహువీర్యం విశ్వవశజ్జరమ్ || ౫౬ ||

త్యక్త్వాఽఽర్తిం విపులాం భ్రాతర్భుజ్జు భోగాననుత్తమాన్ |

ఆనయిష్యామ్యహం కామం మానినీం మానసంయుతామ్ || ౫౭ ||

మయి తిష్ఠతి తే రాజన్న యుక్తం గమనం రణే |

గత్వాహమానయిష్యామి తవార్థే వై జయశ్రియమ్ || ౫౮ ||

వ్యాస ఉవాచ |

ఇత్యుక్త్వా భ్రాతరం జ్యేష్ఠం కనీయాన్బలగర్వితః |

రథమాస్థాయ విపులం సన్నద్ధః స్వబలావృతః || ౫౯ ||

జగామ తరసా తూర్ణం సజ్గరే కృతమక్లలః |

సంస్తుతో బద్ధినూతైశ్చ సాయుధః సపరిష్కరః || ౬౦ ||

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్రాయాం

సంహితాయాం పంచమస్కంధే దేవ్యాసహ యుద్ధకరణాయ

నిశుమ్భప్రయాణం నామకోసత్రిశోఽధ్యాయః || ౫.౨౯ ||

×.30 త్రిశోఽధ్యాయః | యుద్ధాత్ప్రత్యాగతానాం రక్షసాం శుమ్భాయ
వార్తావర్ణనమ్ |

వ్యాస ఉవాచ |

నిశుమ్భో నిశ్చయం కృత్వా మరణాయ జయాయ వా |

సోద్యమః సబలః శూరో రణే దేవీముపాయయౌ || ౧ ||

తమాజగామ శుమ్భోఽపి స్వబలేన సమావృతః |

ప్రేక్షకోఽభూద్రణే రాజా సక్లౌమరసపణ్డితః || ౨ ||

గగనే సంస్థితా దేవాస్తదాభ్రపటలావృతాః |

దిదృక్షవస్తు సక్లౌమే సేన్ద్రా యక్షగణాస్తథా || 3 ||

నిశుమ్భోఽథ రణే గత్వా ధనురాదాయ శార్ఙ్గకమ్ |

చకార శరవృష్టిం స భీషయజ్జగదమ్భికామ్ || ౪ ||

ముఞ్చస్తం శరజాలాని నిశుమ్భం చణ్డికా రణే |

వీక్ష్యోదాయ ధనుః శ్రేష్ఠం జహాస సుస్వరం ముహుః || ౫ ||

ఉవాచ కాలికాం దేవీ పశ్య మూర్ఖత్వమేతయోః |

మరణాయాగతౌ కాలి మత్సమీపమిహాధునా ॥ ౬ ॥

దృష్ట్వా దైత్యవధం ఘోరం రక్తబీజాత్యయం తథా ।
జయాశాం కురుతస్వేతౌ మోహితౌ మమ మాయయా ॥ ౭ ॥

ఆశా బలవతీ హ్యేషా న జహాతి నరం క్వచిత్ ।
భగ్నం హృతబలం నష్టం గతపక్షం విచేతనమ్ ॥ ౮ ॥

ఆశాపాశనిబద్ధౌ ద్వౌ యుద్ధాయ సముపాగతౌ ।
నిహస్తవ్యౌ మయా కాలి రణే శుమ్భునిశుమ్భుకౌ ॥ ౯ ॥

ఆసన్నమరణావేతౌ సమ్ప్రాప్తౌ దైవమోహితౌ ।
పశ్యతాం సర్వదేవానాం హనిష్యామ్యహమద్య తౌ ॥ ౧౦ ॥

వ్యాస ఉవాచ ।
ఇత్యుక్త్వా కాలికాం చణ్డీ కర్ణాకృష్టశరోత్కరైః ।
ఛాదయామాస తరసా నిశుమ్భం పురతః స్థితమ్ ॥ ౧౧ ॥

దానవోఽపి శరాంస్తస్యాశ్చిచ్ఛేద నిశితైః శరైః ।
తయోః పరస్పరం యుద్ధం బభూవాతిభయానకమ్ ॥ ౧౨ ॥

కేసరీ కేశజాలాని ధున్వానః సైన్యసాగరమ్ ।
గాహయామాస బలవాన్పరసిం వారణో యథా ॥ ౧౩ ॥

నఖైర్దస్తప్రహారైస్తు దానవాన్పురతః స్థితాన్ ।
చఖాద చ విశీర్ణాణ్ణాన్ గజానివ మదోత్కటాన్ ॥ ౧౪ ॥

ఏవం విమథ్యమానే తు సైన్యే కేసరిణా తదా ।
అభ్యధావన్నిశుమ్భోభైః వికృష్టవరకార్ముకః ॥ ౧౫ ॥

అన్యేఽపి క్రుద్ధా దైత్యేన్ద్రా దేవీం హస్తుముపాయయుః ।
సన్దష్టదన్తరసనా రక్తనేత్రా హ్యనేకశః ॥ ౧౬ ॥

తత్రాజగామ తరసా శుమ్భః సైన్యసమావృతః ।
నిహత్య కాలికాం కోపాద్గ్రహీతుం జగదమ్బికామ్ ॥ ౧౭ ॥

తత్రాగత్య దదర్శాజావమ్బికాఞ్చ పురఃస్థితామ్ ।
రోద్రరసయుతాం కాంతాం శృణ్ణారరససంయుతామ్ ॥ ౧౮ ॥

తాం వీక్ష్య విపులాపాక్షీం త్రైలోక్యవరసున్దరీమ్ ।

సురక్షనయనాం రమ్యాం క్రోధరక్షణాం తథా ॥ ౧౯ ॥

వివాహోచ్ఛాం పరిత్యజ్య జయాశాం దూరతస్తథా ।
మరణే నిశ్చయం కృత్వా తస్థావాహితకారుకః ॥ ౨౦ ॥

తం తథా దానవం దేవీ స్మితపూర్వమిదం వచః ।
బభాషే శృణ్వతాం తేషాం దైత్యానాం రణమస్తకే ॥ ౨౧ ॥

గచ్ఛధ్వం పామరా యూయం పాతాలం వా జలార్ణవమ్ ।
జీవితాశాం స్థిరాం కృత్వా త్యక్త్వాత్మైవాయుధాని చ ॥ ౨౨ ॥

అథవా మచ్ఛరాఘాతహతప్రాణా రణాజరే ।
ప్రాప్య స్వర్గసుఖం సర్వే క్రీడన్తు విగతజ్వరాః ॥ ౨౩ ॥

కాతరత్వం చ శూరత్వం న భవత్యేవ సర్వథా ।
దదామ్యభయదానం వై యాన్తు సర్వే యథాసుఖమ్ ॥ ౨౪ ॥

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇత్యాకర్ష్య వచస్తస్యా నిశుమ్భో మదగర్వితః ।
నిశితం ఖడ్గమాదాయ చర్మ వైవాష్టచన్ద్రకమ్ ॥ ౨౫ ॥

ధావమానస్తు తరసాసినా సింహం మదోత్కటమ్ ।
జఘానాతిబలాన్మూర్ఛి భ్రామయజ్ఞాగదమ్బికామ్ ॥ ౨౬ ॥

తతో దేవీ స్వగదయా వచ్ఛయిత్వాసిపాతనమ్ ।
తాడయామాస తం బాహోర్మూలే పరశునా తదా ॥ ౨౭ ॥

ఖడ్గేన నిహతః సోఽపి బాహుమూలే మహామదః ।
సంస్తభ్య వేదనాం భూయో జఘాన చణ్డికాం తదా ॥ ౨౮ ॥

సాపి ఘణ్ణాస్వనం ఘోరం చకార భయదం నృణామ్ ।
పపౌ పునః పునః పానం నిశుమ్భం హస్తుమిచ్ఛతీ ॥ ౨౯ ॥

ఏవం పరస్పరం యుద్ధం బభూవాతిభయప్రదమ్ ।
దేవానాం దానవానాఞ్చ పరస్పరజయైషిణామ్ ॥ ౩౦ ॥

పలాదాః పక్షిణః క్రూరాః సారమేయాశ్చ జమ్బుకాః ।
నన్మతుశ్చాతినన్తుష్టా గృధ్రాః కఙ్కాశ్చ వాయసాః ॥ ౩౧ ॥

రణభూర్భూతి భూయిష్టపతితాసురవర్షకైః ।
రుధిరస్రావసంయుక్తైర్గజాశ్వదేహాసఙ్కులా ॥ ౩౨ ॥

పతితాన్దానవాన్స్తృష్ట్యా నిశుమ్భాఽతిరుషాన్వితః ।
ప్రయయౌ చణ్డికాం తూర్ణం గదామాదాయ దారుణామ్ ॥ 33॥

సింహం జఘాన గదయా మస్తకే మదగర్వితః ।
ప్రహృత్య చ స్మితం కృత్వా పునర్దేవీమతాడయత్ ॥ 34॥

సాపి తం కుపితాతీవ నిశుమ్భం పురతః స్థితమ్ ।
ప్రహరన్తం సమీక్ష్యాథ దేవీ వచనమబ్రవీత్ ॥ 35॥

దేవ్యువాచ ।
తిష్ఠ మన్దమతే తావద్యావత్తథ్మిదం తవ ।
గ్రీవాయాం ప్రేరయామ్యస్మాద్ గన్తాసి యమసాదనమ్ ॥ 36॥

వ్యాస ఉవాచ ।
ఇత్యుక్త్వా తరసా దేవీ కృపాణేన సమాహితా ।
చిచ్ఛేద మస్తకం తస్య నిశుమ్భస్యాథ చణ్డికా ॥ 37॥

సచ్ఛిన్నమస్తకో దేవ్యా కబన్ధోఽతీవ దారుణః ।
బభ్రామ చ గదాపాణీస్త్రాసయన్దేవతాగణాన్ ॥ 38॥

దేవీ తస్య శితైర్భాణైశ్చిచ్ఛేద చరణౌ కరౌ ।
పపాతోర్వ్యాం తతః పాపీ గతాసుః పర్వతోపమః ॥ 39॥

తస్మిన్నిపతితే దైత్యే నిశుమ్భే భీమవిక్రమే ।
హాహాకారో మహానాసీత్త్రైన్యే భయకమ్పితే ॥ 40॥

త్యక్త్వాఽఽయుధాని సర్వాణి సైనికాః క్షతజాప్లుతాః ।
జగ్ముర్బుష్పాఽరవం సర్వే కుర్వాణా రాజమన్దిరమ్ ॥ 41॥

తానాగతాన్సుసమ్ప్రేక్ష్య శుమ్భః శత్రునిషాదనః ।
పప్రచ్ఛ క్వ నిశుమ్భాఽసౌ కథం భగ్నాః పలాయితాః ॥ 42॥
తచ్ఛృత్వా వచనం రాజ్ఞస్తే ప్రోచుః ప్రణతా భృశమ్ ।
రాజన్తే నిహతో భ్రాతా శేతే సమరమూర్ధని ॥ 43॥

తయా నిపాతితాః శూరా యే చ తేఽప్యనుజానుగాః ।
వయం త్వాం కథీతుం సర్వం వృత్తాన్తం సముపాగతాః ॥ 44॥

నిశుమ్భా నిహతస్త్ర తయా చణ్డికయాధునా ।

న హి యుద్ధస్య కాలోఽద్య తవ రాజన్ రణాంకణే || ౪×||

దేవకార్యం సముద్దిశ్య కాపీయం పరమాణ్ణనా |
హస్తుం దైత్యకులం నూనం ప్రాప్తేతి పరిచిన్తయ || ౪౬||

నైషా ప్రాకృతయోషైవ దేవీ శక్తిరనుత్తమా |
అచిన్త్యచరితా క్వాపి దుష్టేయా దైవతైరపి || ౪౭||

నానారూపధరాతీవ మాయామూలవిశారదా |
విచిత్రభూషణా దేవీ సర్వాయుధధరా శుభా || ౪౮||

గహనా గూఢచరితా కాలరాత్రిరివాపరా |
అపారపారగా పూర్ణా సర్వలక్షణసంయుతా || ౪౯||

అన్తరిక్షస్థితా దేవాస్తాం స్తువన్త్యకుతోభయాః |
దేవకార్యం కుర్వాణాం శ్రీదేవీం పరమాద్భుతామ్ || ౫౦||

పలాయనం పరో ధర్మః సర్వథా దేహారక్షణమ్ |
రక్షితే కిల దేహేస్మిన్కాలేఽస్మత్సుఖతాజ్ఞతే || ౫౧||

సంక్రామే విజయో రాజన్ భవితా తే న సంశయః |
కాలః కరోతి బలినం సమయే నిర్బలం క్వచిత్ || ౫౨||

తం పునః సబలం కృత్వా జయామోపదధాతి హి |
దాతారం యాచకం కాలః కరోతి సమయే క్వచిత్ || ౫౩||

భిక్షుకం ధనదాతారం కరోతి సమయాన్తరే |
విష్ణుః కాలవశే నూనం బ్రహ్మ వా పార్యతీపతిః || ౫౪||

ఇన్ద్రాద్యో నిర్జరాః సర్వే కాల ఏవ ప్రభుః స్వయమ్ |
తస్మాత్కాలం ప్రతీక్షస్వ విపరీతం తవాధునా || ౫౫||

సమ్ముఖో దేవతానాం దైత్యానాం నాశహేతుకః |
ఏవైవ చ గతిర్నాస్తి కాలస్య కిల భూపతే || ౫౬||

నానారూపధరాప్యస్తి జ్ఞాతవ్యం తస్య చేష్టితమ్ |
కదాచిత్సమ్భవో నృణాం కదాచిత్ప్రళయస్తథా || ౫౭||

ఉత్పత్తిహేతుః కాలోఽన్యః క్షయహేతుస్తథాపరః |
ప్రత్యక్షం తే మహారాజ దేవాః సర్వే సవాసవాః || ౫౮||

కరదాస్తే కృతాః పూర్వం కాలేన సమ్ముఖేన చ ।
 తేనైవ విముఖేనాద్య బలినోఽబలయాసురాః ॥ ౫౯॥

నిహతా నితరాం కాలః కరోతి చ శుభాశుభమ్ ।
 నైవాత్ర కారణం కాలీ నైవ దేవాః సనాతనాః ॥ ౬౦॥

యథా తే రోచతే రాజంస్తథా కురు విమృశ్య చ ।
 కాలోఽయం నాత్ర హేతుస్తే దానవానాం తథా పునః ॥ ౬౧॥

త్వదగ్రతో గతః శక్రో భగ్నః సఙ్ఖ్యే నిరాయుధః ।
 తథా విష్ణుస్తథా రుద్రో వరుణో ధనదో యమః ॥ ౬౨॥

తథా త్వమపి రాజేన్ద్రో వీక్ష్య కాలవశం జగత్ ।
 పాతాలం గచ్ఛ తరసా జీవన్భద్రమవాప్స్యసి ॥ ౬౩॥

మృతే త్వయి మహారాజ శత్రవస్తే ముదాన్వితాః ।
 మగ్గలాని ప్రగాయన్తో విచరిష్యన్తి సర్వతః ॥ ౬౪॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్రాయాం
 సంహితాయాం పంచమస్కంధే యుద్ధాత్ప్రత్యాగతానాం రక్షసాం
 శుమ్భాయ వార్తావర్తనం నామ త్రింశోఽధ్యాయః ॥ ౫.౩౦॥

×.౩౧ ఏకత్రింశోఽధ్యాయః । శుమ్భవధః ।

వ్యాస ఉవాచ ।
 ఇతి తేషాం వచః శ్రుత్వా శుమ్భో దైత్యపతిస్తథా ।
 ఉవాచ సైనికానాశు కోపాకులితలోచనః ॥ ౧॥

శుమ్భ ఉవాచ ।
 జాల్యాః కిం శ్రూత దుర్వాచ్యం కృత్వా జీవితముత్సహే ।
 నిహత్య సచివాన్భ్రాతృన్నిర్లజ్జో విచరామి కిమ్ ॥ ౨॥

కాలః కర్తా శుభానాం వాశుభానాం బలవత్తరః ।
 కా చిన్తా మమ దుర్వారే తస్మిన్నీశేఽప్యరూపకే ॥ ౩॥

యద్భవతి తద్భవతు యత్కరోతి కరోతు తత్ ।
 న మే చిన్తాస్తి కుత్రాపి మరణాజ్జీవనాత్తథా ॥ ౪॥

స కాలోఽప్యన్యథాకర్తుం భావితో నేశతే క్వచిత్ ।

న వర్షతి చ పర్జన్యః శ్రావణే మాసి సర్వథా ॥ ×॥

కదాచిన్మార్గశీరే వా పౌషే మాఘేఽథ ఫాల్గునే ।
అకాలే వర్షతీవాశు తస్మాన్ముఖ్యో న చాస్త్యయమ్ ॥ ౬॥

కాలో నిమిత్తమాత్రం తు దైవం హి బలవత్తరమ్ ।
దైవేన నిర్మితం సర్వం నాన్యథా భవతీత్యదః ॥ ౭
దైవమేవ పరం మన్యే ధిక్పౌరుషమనర్థకమ్ ।
జేతా యః సర్వదేవానాం నిశుమ్భోఽప్యనయా హతః ॥ ౮
రక్తబీజో మహాశూరః సోఽపి నాశం గతో యదా ।
తదాహం కీర్తిముత్సృజ్య జీవితాశాం కరోమి కిమ్ ॥ ౯॥

ప్రాప్తే కాలే స్వయం బ్రహ్మ పరార్థద్వయసమ్మితే ।
నిధనం యాతి తరసా జగత్కర్తా స్వయం ప్రభుః ॥ ౧౦॥

చతుర్యుగసహస్రం తు బ్రహ్మణో దివసే కిల ।
పతన్తి భవనాత్పంచ నవ చేన్ద్రాస్తథా పునః ॥ ౧౧॥

తథైవ ద్విగుణే విష్ణుర్మరణాయోపకల్పతే ।
తథైవ ద్విగుణే కాలే శక్యరః శాన్తిమేతి చ ॥ ౧౨॥

కా చిన్తా మరణే మూఢా నిశ్చలే దైవనిర్మితే ।
మహి మహిధరాణాంఞ్చ నాశః సూర్యశశాంకయోః ॥ ౧౩॥

జాతస్య హి ధ్రువం మృత్యుర్ధ్రువం జన్మ మృతస్య చ ।
అధ్రువేఽస్మిన్చారీరే తు రక్షణీయం యశః స్థిరమ్ ॥ ౧౪॥

రథో మే కల్ప్వతాం శీఘ్రం గమిష్యామి రణాజరే ।
జయో వా మరణం వాపి భవత్స్వద్వివ దైవతః ॥ ౧౫॥

ఇత్యుక్తౌవై సైనికాఞ్చుమ్భో రథమాస్థాయ సత్వరః ।
ప్రయయావమ్భికా యత్ర సంస్థితా తు హిమాచలే ॥ ౧౬॥

సైన్యం ప్రచలితం తస్య సజ్గే తత్ర చతుర్విధమ్ ।
హస్త్యశ్వరథపాదాతిసంయుతం సాయుధం బహు ॥ ౧౭॥

తత్ర గత్వాచలే శుమ్భుః సంస్థితాం జగదమ్భికామ్ ।
త్రైలోక్యమోహినీం కాన్తామపశ్యత్సింహవాహినీమ్ ॥ ౧౮॥

సర్వాభరణభూషాఢ్యాం సర్వలక్షణసంవృతామ్ ।

స్తాయమానాం సురైః ఖస్త్రిగ్గర్హయక్షకిన్నరైః ॥ ౧౯ ॥

పుష్పైశ్చ పూజ్యమానాం మన్దారపాదపోద్భవైః ।
కుర్వాణాం శంఖనినదం ఘణ్ణానాదం మనోహరమ్ ॥ ౨౦ ॥

దృష్ట్వా తాం మోహమగమచ్ఛుమ్భుః కామవిమోహితః ।
పంచబాణాహతః కామం మనసా సమచింతయత్ ॥ ౨౧ ॥

అహో రూపమిదం సమ్యగహో చాతుర్యమద్భుతమ్ ।
సౌకుమార్యంజ్ఞా దైర్యం చ పరస్పరవిరోధి యత్ ॥ ౨౨ ॥

సుకుమారాతితన్వక్త్రీ సద్యః ప్రకటయావనా ।
చిత్రమేతదసౌ బాలా కామభావవివర్జితా ॥ ౨౩ ॥

కామకాంతాసమా రూపే సర్వలక్షణలక్షితా ।
అమ్బికేయం కిమేతత్తు హన్తి సర్వాన్మహాబలాన్ ॥ ౨౪ ॥

ఉపాయః కోఽత్ర కర్తవ్యో యేన మే వశగా భవేత్ ।
న మన్త్రా వా మరాలాక్షీసాధనే సన్నిధౌ మమ ॥ ౨౫ ॥

సర్వమస్తమయీ హ్యేషా మోహిని మదగర్వితా ।
సుందరీయం కథం మే స్యాద్వశగా వరవర్జినీ ॥ ౨౬ ॥

పాతాలగమనం మేఽద్య న యుక్తం సమరాజ్ఞణాత్ ।
సామదానవిభేదైశ్చ నేయం సాధ్యా మహాబలా ॥ ౨౭ ॥

కిం కర్తవ్యం చ గన్తవ్యం విషమే సముపస్థితే ।
మరణం నోత్తమం చాత్ర స్త్రీకృతం తు యశోఽపహృత్ ॥ ౨౮ ॥

మరణమృషిభిః ప్రోక్తం సజ్గరే మగ్గలాస్పదమ్ ।
యత్తత్సమానబలయోర్యోధయోర్యుధ్యతోః కిల ॥ ౨౯ ॥

ప్రాప్తేయం దైవరచితా నారీ సరశతోత్తమా ।
నాశాయాస్మత్కులస్యేహ సర్వభాతిబలాబలా ॥ ౩౦ ॥

వృథా కిం సామవాక్యాని మయా యోజ్యాని సామ్ప్రతమ్ ।
హననాయాగతా హ్యేషా కిం ను సామ్నా ప్రసీదతి ॥ ౩౧ ॥

న దానైశ్చాలితుం యోగ్యా నానాశస్త్రవిభూషితా ।
భేదస్తు విఫలః కామం సర్వదేవవశానుగా ॥ ౩౨ ॥

తస్మాత్తు మరణం శ్రేయో న సజ్జామే పలాయనమ్ ।
జయో వా మరణం వాద్య భవత్వేవ యథావిధి ॥ 33॥

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇతి సజ్జన్త్య మనసా శుమ్భుః సత్త్వాశ్రితోఽభవత్ ।
యుద్ధాయ సుస్థిరో భూత్వా తామువాచ పురఃస్థితామ్ ॥ 3౪॥

దేవి యుధ్యస్వ కాన్తేఽద్య మృథాయం తే పరిశ్రమః ।
మూర్ఖాసి కిల నారీణాం నాయం ధర్మః కదాచన ॥ 3౫॥

నారీణాం లోచనే బాణా భ్రువావేవ శరాసనమ్ ।
హావభావాస్తు శస్త్రాణి పుమాల్లక్ష్యం విచక్షణః ॥ 3౬॥

సన్నాహశ్చాప్కరాగోఽత్ర రథశ్చాపి మనోరథః ।
మన్దప్రజల్పితం భేరీశబ్దో నాన్యః కదాచన ॥ 3౭॥

అన్యస్త్రధారణం స్త్రీణాం విడంబనమసంశయమ్ ।
లజ్జైవ భూషణం కాన్తే న చ ధార్మ్యం కదాచన ॥ 3౮॥

యుధ్యమానా వరా నారీ కర్కశేవాభిదృశ్యతే ।
స్తనౌ సజ్గోపనీయౌ వా ధనుషః కర్షణే కథమ్ ॥ 3౯॥

క్వ మన్దగమనం కుత్ర గదామాదాయ ధావనమ్ ।
బుద్ధికా కాలికా తేఽత్ర చాముణ్డా పరనాయికా ॥ ౪౦॥

చణ్డికా మన్దమధ్యస్థా లాలనేఽసుస్వరా శివా ।
వాహనం మృగరాడాస్తే సర్వసత్త్వభయఙ్కరః ॥ ౪౧॥

వీణానాదం పరిత్యజ్య ఘణ్ణానాదం కరోషి యత్ ।
రూపయౌవనయోః సర్వం విరోధి వరవర్ణిని ॥ ౪౨॥

యది తే సజ్గరేచ్ఛాస్తి కురూపా భవ భామిని ।
లమ్బోష్ఠీ కునఖీ క్రూరా ధ్వాజ్జ్వరా విలోచనా ॥ ౪3॥

లమ్బుపాదా కుదస్తి చ మార్జారనయనాకృతిః ।
ఈదృశం రూపమాస్థాయ తిష్ఠ యుద్ధే స్థిరా భవ ॥ ౪౪॥

కర్కశం వచనం బ్రూహి తతో యుద్ధం కరోమ్యహమ్ ।
ఈదృశిం సుదతీం దృష్ట్వా న మే పాణిః ప్రసీదతి ॥ ౪౫॥

హస్తుం త్వాం మృగశావాక్షి కామకాన్తోపమే మృధే ।

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇతి బ్రువాణం కామార్తం వీక్ష్య తం జగదమ్బికా ॥ ౪౬ ॥

స్మితపూర్వమిదం వాక్యమువాచ భరతోత్తమ ।

దేవుణ్ణవాచ ।

కిం విషీదసి మన్దాత్మన్ కామబాణవిమోహితః ॥ ౪౭ ॥

ప్రేక్షికాహం స్థితా మూఢ కురు కాలికయా మృధమ్ ।

చాముణ్డయా వా కుర్వేతే తవ యోగ్యే రణాఙ్గణే ॥ ౪౮ ॥

ప్రహరస్వ యథాకామం నాహం త్వాం యోధముత్సహే ।

ఇత్యుక్త్వా కాలికాం ప్రాహ దేవీ మధురయా గిరా ॥ ౪౯ ॥

జహ్యేనం కాలికే క్రూరే కురూపప్రియమాహవే ।

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇత్యుక్త్వా కాలికా కాలప్రేరితా కాలరూపిణీ ॥ ౫౦ ॥

గదాం ప్రగృహ్య తరసా తస్థావాజౌ కృతోద్యమా ।

తయోః పరస్పరం యుద్ధం బభూవాతిభయానకమ్ ॥ ౫౧ ॥

పశ్యతాం సర్వదేవానాం మునీనాఞ్చ మహాత్మనామ్ ।

గదాముద్యమ్య శుమ్భోఽథ జఘాన కాలికాం రణే ॥ ౫౨ ॥

కాలికా దైత్యరాజానం గదయా న్యహానద్ భృశమ్ ।

బభ్రువాన్య రథం చణ్డీ గదయా కనకోఙ్జ్వలమ్ ॥ ౫౩ ॥

ఖరాన్వత్వా జఘానాశు దారుకం దారుణస్వనా ।

స పదాతిర్గదాం గుర్వీం సమాదాయ క్రుధాన్వితః ॥ ౫౪ ॥

కాలికాభుజయోర్మధ్యే ప్రహసన్నహనత్తదా ।

వఞ్చయిత్వా గదాఘాతం ఖడ్గమాదాయ సత్వరా ॥ ౫౫ ॥

చిచ్ఛేదాస్య భుజం సవ్యం సాయుధం చన్దనార్చితమ్ ।

స ఛిన్నబాహుర్విరథో గదాపాణిః పరిప్లుతః ॥ ౫౬ ॥

అచిరేణ సమాగమ్య కాలికామహనత్తదా ।

కాలీ చ కరవాలేన భుజం తస్యాథ దక్షిణమ్ ॥ ౫౭ ॥

చిచ్ఛేద ప్రహసన్తీ సా సగదం కిల సాఙ్గదమ్ ।

కర్తుం పాదప్రహారం స కుపితః ప్రయయౌ జవాత్ ॥ ౫౮ ॥

కాలీ చిచ్ఛేద చరణౌ ఖడ్గేనాస్య త్వరాన్వితా ।
 సచ్ఛిన్నకరపాదోఽపి తిష్ఠ తిష్ఠేతి చ బ్రువన్ ॥ ౫౯॥
 ధావమానో యయావాశు కాలికాం భీషయన్నివ ।
 తమాగచ్ఛన్నమాలోక్య కాలికా కమలోపమమ్ ॥ ౬౦॥
 చకర్త మస్తకం కణ్ణాద్రుధిరోఘవహం భృశమ్ ।
 ఛిన్నేఽసౌ మస్తకే భూమౌ పపాత గిరిసన్నిభః ॥ ౬౧॥
 ప్రాణా వినిర్యయుస్తస్య దేహోదుక్కృమ్య సత్వరమ్ ।
 గతాసుం పతితం దైత్యం దృష్ట్వా దేవాః సవాసవాః ॥ ౬౨॥
 తుష్టువుస్తాం తదా దేవీం చాముణ్ణాం కాలికాం తథా ।
 వపుర్వాతాః శివాస్తత్ర దిశశ్చ విమలా భృశమ్ ॥ ౬౩॥
 బభూవుశ్చాగ్నయో హోమే ప్రదక్షిణశిఖాః శుభాః ।
 హతశేషాశ్చ యే దైత్యాః ప్రణమ్య జగదమ్బికామ్ ॥ ౬౪॥
 త్యక్తాఽఽయుధాని తే సర్వే పాతాలం ప్రయయుర్నృప ।
 ఏతత్తే సర్వమాఖ్యాతం దేవ్యాశ్చరీతముత్తమమ్ ॥ ౬౫॥
 శుమాభదీనాం వధం చైవ సురాణాం రక్షణం తథా ।
 ఏతదాఖ్యానకం సర్వం పఠన్తి భువి మానవాః ॥ ౬౬॥
 శృణ్వన్తి చ సదా భక్త్యా తే కృతార్థా భవన్తి హి ।
 అపుత్రో లభతే పుత్రాన్నిర్ధనశ్చ ధనం బహు ॥ ౬౭॥
 రోగీ చ ముచ్యతే రోగాత్సర్వాన్కామానవాప్నుయాత్ ।
 శత్రుతో న భయం తస్య య ఇదం చరితం శుభమ్ ।
 శృణోతి పఠతే నిత్యం ముక్తిమాజ్ఞాయతే నరః ॥ ౬౮॥
 ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం
 సంహితాయాం పంచమస్కంధే
 శుమ్భవధో నామేకత్రింశోఽధ్యాయః ॥ ౫.౩౧॥

×.౩౨ ద్వాత్రింశోఽధ్యాయః । సురధరాజసమాధివైశ్యయోర్మునిసమీపే
గమనమ్ ।

జనమేజయ ఉవాచ ।

మహిమా వర్ణితః సమ్యక్చణ్డికాయాస్త్యయా మునే ।
 కేన చారాధితా పూర్వం చరిత్రత్రయయోగతః ॥ ౧ ॥
 ప్రసన్నా కస్య వరదా కేన ప్రాప్తం ఫలం మహత్ ।
 ఆరాధ్య కామదాం దేవీం కథయస్య కృపానిధే ॥ ౨ ॥
 ఉపాసనావిధిం బ్రహ్మాంస్తథా పూజావిధిం వద ।
 విస్తరేణ మహాభాగ హోమస్య చ విధిం పునః ॥ ౩ ॥
 సూత ఉవాచ ।
 ఇతి భూపవచః శ్రుత్వా ప్రీతః సత్యవతీసుతః ।
 ప్రత్యువాచ నృపం కృష్ణో మహామాయాప్రపూజనమ్ ॥ ౪ ॥
 వ్యాస ఉవాచ ।
 స్వారోచిషేఽన్తరే పూర్వం సురథో నామ పార్థివః ।
 బభూవ పరమోదారః ప్రజాపాలనతత్పరః ॥ ౫ ॥
 సత్యవాదీ కర్మపరో బ్రాహ్మణానాం పూజకః ।
 గురుభక్తిరతో నిత్యం స్వదారగమనే రతః ॥ ౬ ॥
 దానశీలోఽవిరోధీ చ ధనుర్వైదైకపారగః ।
 ఏవం పాలయతో రాజ్యం మ్లేచ్ఛాః పర్వతవాసినః ॥ ౭ ॥
 బలాచ్ఛత్రత్వమాపన్నాః సైన్యం కృత్వా చతుర్విధమ్ ।
 హస్త్యశ్వరథపాదాతినహితాస్తే మదోక్తృటాః ॥ ౮ ॥
 కోలావిధ్వంసినః ప్రాప్తాః పృథ్వీగ్రహణతత్పరాః ।
 సురథః సైన్యమాదాయ సమ్ముఖః సమపద్యత ॥ ౯ ॥
 యుద్ధం సమభవద్ధోరం తస్య తైరతిదారుణైః ।
 మ్లేచ్ఛానాం తు బలం స్వల్పం రాజ్ఞస్త్వలమద్భుతమ్ ॥ ౧౦ ॥
 తథాపి తైర్జితో యుద్ధే దైవారాజా పరాజితః ।
 భగ్నశ్చ స్వపురం ప్రాప్తః సురక్షం దుర్గమణ్డితమ్ ॥ ౧౧ ॥
 చిన్తయామాస మేధావీ రాజా నీతివిచక్షణః ।
 ప్రధానాన్విమనా దృష్ట్వా శత్రుపక్షసమాశ్రితాన్ ॥ ౧౨ ॥
 స్థానం గృహీత్వా విపులం పరిఖాదుర్గమణ్డితమ్ ।
 కాలప్రతీక్షా కర్తవ్యా కిం వా యుద్ధం వరం మతమ్ ॥ ౧౩ ॥

మన్త్రిణః శత్రువశగా మస్త్రయోగ్యా న తే కిల ।

కిం కరోమీతి మనసా భూపతిః సమచిన్తయత్ ॥ ౧౪॥

కదాచిత్తే గహీత్వా మాం పాపాచారాః పరాశ్రితాః ।

శత్రుభ్యోఽథ ప్రదాస్యన్తి తదా కిం వా భవిష్యతి ॥ ౧౫॥

పాపబుద్ధిషు విశ్వాసో న కర్తవ్యః కదాచన ।

కిన్న తే వై ప్రకుర్వన్తి యే లోభవశగా నరాః ॥ ౧౬॥

భ్రాతరం పితరం మిత్రం సుహృదం బాన్ధవం తథా ।

గురుం పూజ్యం ద్విజం ద్వేష్టి లోభావిష్టః సదా నరః ॥ ౧౭॥

తస్మాన్మయా న కర్తవ్యో విశ్వాసః సర్వథాధునా ।

మన్త్రివర్గేఽతిపాపిష్ఠే శత్రుపక్షసమాశ్రితే ॥ ౧౮॥

ఇతి సశ్చిన్త్య మనసా రాజా పరమదుర్మనాః ।

ఏకాకీ హయమారుహ్య నిర్ణగామ పురాత్తతః ॥ ౧౯॥

అసహాయోఽథ నిర్గత్య గహనం వనమాశ్రితః ।

చిన్తయామాస మేధావీ క్వ గన్తవ్యం మయా పునః ॥ ౨౦॥

యోజనత్రయమాత్రే తు మునేరాశ్రమముత్తమమ్ ।

జ్ఞాత్వా జగమ భూపాలస్తాపసస్య సుమేధసః ॥ ౨౧॥

బహువృక్షసమాయుక్తం నదీపులినసంశ్రితమ్ ।

నిర్వైరశ్వాపదాకీర్ణం కోకిలారావమణ్డితమ్ ॥ ౨౨॥

శిష్యాధ్యయనశబ్దాఢ్యం మృగయూథశతావృతమ్ ।

సీవారాన్నసుపక్వాఢ్యం సుపుష్పఫలపాదపమ్ ॥ ౨౩॥

హోమధామసుగన్ధేన ప్రీతిదం ప్రాణినాం సదా ।

వేదధ్వనిసమాక్రాన్తం స్వర్గాదపి మనోహరమ్ ॥ ౨౪॥

దృష్ట్వా తమాశ్రమం రాజా బభూవాసౌ ముదాన్వితః ।

భయం త్యక్త్వా మతిం చక్రే విశ్రామాయ ద్విజాశ్రమే ॥ ౨౫॥

ఆసజ్య పాదపేఽశ్వం తు జగమ వినయాన్వితః ।

దృష్ట్వా తం మునిమాసీనం సాలచ్ఛాయాసు సంశ్రితమ్ ॥ ౨౬॥

మృగాజినాసనం శాన్తం తపసాతికృశం ఋజుమ్ ।

అధ్యాపయంతం శిష్యాంశ్చ వేదశాస్త్రార్థదర్శినమ్ || ౨౭||

రహితం క్రోధతోభాద్వైర్వన్ద్యావతీతం విమత్సరమ్ |

ఆత్మజ్ఞానరతం సత్యవాదినం శమసంయుతమ్ || ౨౮||

తం వీక్ష్య భూపతిర్భూమా పపాత దణ్డవత్తదా |

తదగ్రేఽశ్రుజలాపూర్ణనయనః ప్రేమసంయుతః || ౨౯||

ఉత్తిష్టోత్తిష్ఠ భద్రం తే తమువాచ తదా మునిః |

శిష్యో దదౌ బృసీం తస్మై గురుణా నోదితస్తదా || ౩౦||

ఉత్థాయ నృపతిస్తస్యాం సమాసీనస్తదాజ్ఞయా |

అర్ఘ్యపాద్యార్హణం చక్రే సుమేధా విధిపూర్వకమ్ || ౩౧||

పప్రచ్ఛాత్ర కుతః ప్రాప్తః కస్త్యం చింతాపరః కథమ్ |

కథయస్వ యథాకామం సంవృతం కారణం త్విహా || ౩౨||

కిమాగమనకృత్యం తే బ్రూహి కార్యం మనోగతమ్ |

కరిష్యే వాఙ్మతం కామమసాధ్యమపి యత్తవ || ౩౩||

రాజోవాచ |

సురభో నామ రాజాహం శత్రుభిశ్చ పరాజితః |

త్యక్త్వా రాజ్యం గృహం భార్యామహం తే శరణం గతః || ౩౪||

యదాజ్ఞాపయసే బ్రహ్మాంస్తదహం భక్తితత్పరః |

కరిష్యామి న మే త్రాతా త్వదన్యః పృథివీతలే || ౩౫||

శత్రుభ్యో మే భయం ఘోరం ప్రాప్తోఽస్మ్యద్య తవాన్తికమ్ |

త్రాయస్వ మునిశార్దూల శరణాగతవత్సల || ౩౬||

ఋషిరువాచ |

నిర్భయం వస రాజేన్ద్ర నాత్ర తే శత్రవః కిల |

ఆగమిష్యన్తి బలినో నిశ్చయం తపసో బలాత్ || ౩౭||

నాత్ర హింసా ప్రకర్తవ్యా వనవృత్త్వా నృపోత్తమ |

కర్తవ్యం జీవనం శస్త్రీవారఫలమూలకైః || ౩౮||

వ్యాస ఉవాచ |

ఇతి తస్య వచః శ్రుత్వా నిర్భయః స నృపస్తదా |

ఉవాసాశ్రమ ఏవాసౌ ఫలమూలాశనః శుచిః || ౩౯||

కదాచిత్స నృపస్తత్ర వృక్షచ్ఛాయాం సమాశ్రితః ।
 చిన్తయామాస చిన్తార్తో గృహ ఏవ గతాశయః ॥ ౪౦॥
 రాజ్యం మే శత్రుభిః ప్రాప్తం మ్లేచ్యైః పాపరతైః సదా ।
 సమ్పీడితాః స్యుర్లోకాన్తైర్దురాచారైర్గతత్రపైః ॥ ౪౧॥
 గజాశ్చ తురగాః సర్వే దుర్బలా భక్ష్యవర్జితాః ।
 జాతాః స్యుర్నాత్ర సన్దేహాః శత్రుణాం పరిపీడితాః ॥ ౪౨॥
 సేవకా మమ సర్వే తే శత్రూణాం వశవర్తినః ।
 దుఃఖితా ఏవ జాతాః స్యుః పాలితా యే మయా పురా ॥ ౪౩॥
 ధనం మే సుదురాచారైరసద్యయపరైః పరైః ।
 ద్యూతానవభుజిష్యాదిస్థానే స్యాత్ప్రాపితం కిల ॥ ౪౪॥
 కోశక్షయం కరిష్యన్తి వ్యసనైః పాపబుద్ధయః ।
 న పాత్రదాననిపుణా మ్లేచ్ఛాన్తే మన్త్రిణోఽపి మే ॥ ౪౫॥
 ఇతి చిన్తాపరో రాజా వృక్షమూలస్థితో యదా ।
 తదాఽఽజగామ వైశ్యస్తు కశ్చిదార్తిపరస్తథా ॥ ౪౬॥
 నృపేణ పురతో దృష్టః పార్శ్వే తత్రోపవేశితః ।
 పప్రచ్ఛ తం నృపః కోఽసి కుత ఏవాగతో వనమ్ ॥ ౪౭॥
 కోఽసి కస్మాచ్చ దీనోఽసి హరిణః శోకపీడితః ।
 బ్రూహి సత్యం మహాభాగ మైత్రీ సాప్తపదీ మతా ॥ ౪౮॥
 వ్యాస ఉవాచ ।
 తచ్చుత్వా వచనం రాజ్ఞస్తమువాచ విశోత్తమః ।
 ఉపవిశ్య స్థిరో భూత్వా మత్వా సాధుసమాగమమ్ ॥ ౪౯॥
 వైశ్య ఉవాచ ।
 మిత్రాహం వైశ్యజాతీయః సమాధిర్నామ విశ్రుతః ।
 ధనవాన్ధ్రనిపుణః సత్యవాగనసూయకః ॥ ౫౦॥
 పుత్రదార్పైర్నిరస్తోఽహం ధనలుభైరసాధుభిః ।
 (కృపణేతి మిషం కృత్వా త్యక్త్వా మాయాం సుదుస్త్వజాం ।)
 స్వజనేన చ సన్త్యక్తః ప్రాప్తోఽస్మి వనమాశు వై ॥ ౫౧॥
 కోఽసి త్వం భాగ్యవాన్బాసి కథయస్వ ప్రియాధునా ।

రాజోవాచ ।

సురథో నామ రాజాహం దస్యభిః పీడితోఽభవమ్ ॥ ౫౨॥

ప్రాప్తోఽస్మి గతరాజ్యోఽత్ర మస్త్రిభిః పరివచ్చతః ।

దిష్ట్యా త్వమత్ర మిత్రం మే మిలితోఽసి విశోత్తమ ॥ ౫౩॥

సుఖేన విహరిష్యావో వనేఽత్ర శుభపాదపే ।

శోకం త్వజ మహాబుద్ధే స్వస్థో భవ విశోత్తమ ॥ ౫౪॥

(అత్రైవ చ యథాకామం సుఖం తిష్ఠ మయా సహ ।)

వైశ్య ఉవాచ ।

కుటుమ్బం మే నిరాలమ్బం మయా హీనం సుదుఃఖితమ్ ।

భవిష్యతి చ చింతాఽఽర్తం వ్యాధిశోకోపతాపితమ్ ॥ ౫౫॥

భార్యాదేహీ సుఖం నో వా పుత్రదేహీ న వా సుఖమ్ ।

ఇతి చింతాతురం చేతో న మే శామ్యతి భూమిప ॥ ౫౬॥

కదా ద్రక్ష్యే సుతం భార్యాం గృహం స్వజనమేవ చ ।

స్వస్థం న మన్తనో రాజన్ గృహచింతాకులం భృశమ్ ॥ ౫౭॥

రాజోవాచ

యైర్నిరస్తోఽసి పుత్రాద్వైరసద్వృత్తైః సుబాలిశైః ।

తాన్దృష్ట్వా కిం సుఖం తేఽద్య భవిష్యతి మహామతే ॥ ౫౮॥

హితకారీ వరః శత్రుర్దుఃఖదాః సుహృదః కుతః ।

తస్మాత్స్థిరం మనః కృత్వా విహరస్వ మయా సహ ॥ ౫౯॥

వైశ్య ఉవాచ ।

మనో మే న స్థిరం రాజన్ భవత్యద్య సుదుఃఖితమ్ ।

చిన్తయాత్ర కుటుమ్బస్య దుస్త్యజస్య దురాత్మభిః ॥ ౬౦॥

రాజోవాచ ।

మమాపి రాజ్యజం దుఃఖం దునోతి కిల మానసమ్ ।

పృచ్ఛావోఽద్య మునిం శాన్తం శోకనాశనమౌషధమ్ ॥ ౬౧॥

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇతి కృత్వా మతిం తౌ తు రాజా వైశ్యశ్చ జగ్ముతః ।

మునిం తౌ వినయోపేతౌ ప్రప్థుం శోకస్య కారణమ్ ॥ ౬౨॥

గత్వా తం ప్రణిపత్యాహ రాజా ఋషిమనుత్తమమ్ ।

ఆసీనం సమ్యగాసీనః శాస్త్రం శాస్త్రముపాగతః ॥ ౬౩॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం

సంహితాయాం పంచమస్కంధే సురభరాజసమాధి-

వైశ్యయోర్మునిసమీపే గమనం నామ ద్వాత్రింశోఽధ్యాయః ॥ ౫.౩౨॥

×.33 త్రయస్త్రింశోఽధ్యాయః । దేవీమాహాత్మ్యవర్ణనమ్ ।

రాజోవావ

మునే వైశ్యోఽయమధునా వనే మే మిత్రతాం గతః ।

పుత్రదారైర్నిరస్తోఽయం ప్రాప్తోఽత్ర మమ సజ్జమమ్ ॥ ౧॥

(కుటుమ్బవిరహేణాసౌ దుఃఖితోఽతీవ దుర్మనాః ।

న శాస్త్రముపయాత్వేష తథాపి మమ సామ్ప్రతమ్ ।

గతరాజ్యస్య దుఃఖేన శోకార్తోఽస్మి మహామతే ।)

నిష్కారణం మే చింతా హృదయాన్న నివర్తతే ।

హయా మే దుర్బలాః స్యుః కిం గజాః శత్రువశం గతాః ॥ ౨॥

భృత్యవర్గస్తథా దుఃఖీ జాతః స్యాత్తు మయా వినా ।

కోశక్షయం కరిష్యన్తి రిపవోఽతిబలాత్క్షణాత్ ॥ ౩॥

ఇత్యేవం చింతయానస్య న మే నిద్రా తనౌ సుఖమ్ ।

జానామీదం జగన్మిథ్యా స్వప్నవత్సర్వమేవ హి ॥ ౪॥

జానతోఽపి మనో భ్రాస్తం న స్థిరం భవతి ప్రభో ।

కోఽహం కేఽశ్వా గజాః కేఽపి న తే మే చ సహోదరాః ॥ ౫॥

న పుత్రా న చ మిత్రాణి యేషాం దుఃఖం దునోతి మామ్ ।

భ్రమోఽయమితి జానామి తథాపి మమ మానసః ॥ ౬॥

మోహో వైవాపసరతి కిం తత్కారణమద్భుతమ్ ।

స్వామింస్త్యమసి సర్వజ్ఞః సర్వసంశయనాశకృత్ ॥ ౭॥

కారణం బ్రూహి మోహస్య మమాస్య చ దయానిధే ।

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇతి పృష్టస్తదా రాజ్ఞా సుమేధా మునిసత్తమః ॥ ౮॥

తమువాచ పరం జ్ఞానం శోకమోహవినాశనమ్ ।

ఋషిరువాచ ।

శృణు రాజన్ ప్రవక్ష్యామి కారణం బంధమోక్షయోః ॥ ౯ ॥

మహామాయేతి విఖ్యాతా సర్వేషాం ప్రాణీనామిహ ।

బ్రహ్మ విష్ణుస్తథేశానస్తురాషాడ్ వరుణోఽనిలః ॥ ౧౦ ॥

సర్వే దేవా మనుష్యాశ్చ గన్ధర్వోరగరాక్షసాః ।

వృక్షాశ్చ వివిధా వల్లభః పశవో మృగపక్షిణః ॥ ౧౧ ॥

మాయాధీనాశ్చ తే సర్వే భాజనం బంధమోక్షయోః ।

తయా సృష్టమిదం సర్వం జగత్ప్రావరజక్లమమ్ ॥ ౧౨ ॥

తద్వశే వర్తతే నూనం మోహజాలేన యన్మితమ్ ।

త్వం కియాన్మానుషేష్యేకః క్షత్రియో రజసావలః ॥ ౧౩ ॥

జ్ఞానినామపి చేతాంసి మోహయత్యనిశం హి సా ।

బ్రహ్మేశవాసుదేవాద్యా జ్ఞానే సత్యపి శేషతః ॥ ౧౪ ॥

తేఽపి రాగవశాల్లోకే భ్రమన్తి పరిమోహితాః ।

పురా సత్యయుగే రాజన్ విష్ణుర్నారాయణః స్వయమ్ ॥ ౧౫ ॥

శ్వేతద్వీపం సమాసాద్య చకార విపులం తపః ।

వర్షాణామయుతం యావద్ బ్రహ్మవిద్యాప్రసక్తయే ॥ ౧౬ ॥

అనశ్వరసుఖాయాసౌ చింతయానస్తతః పరమ్ ।

ఏకస్మిన్నిర్జనే దేశే బ్రహ్మపి పరమాద్భుతే ॥ ౧౭ ॥

స్థితస్తపసి రాజేన్ద్ర మోహస్య వినివృత్తయే ।

కదాచిద్వాసుదేవోఽసౌ స్థలాన్తరమత్పిర్వరిః ॥ ౧౮ ॥

తస్మాద్దేశాత్సముత్థాయ జగామాన్యద్ధిదృక్షయా ।

చతుర్ముఖోఽపి రాజేన్ద్ర తథైవ నిఃసృతః స్థలాత్ ॥ ౧౯ ॥

మిలితౌ మార్గమధ్యే తు చతుర్ముఖచతుర్ముఖౌ ।

అన్యోన్యం పృష్టవన్తౌ తౌ కస్త్వం కస్త్వమితి స్మ హ ॥ ౨౦ ॥

బ్రహ్మ ప్రోవాచ తం దేవం కర్తాహం జగతః కిల ।

విష్ణుస్తమాహ భో మూర్ఖ జగత్కర్తారాహమచ్యుతః ॥ ౨౧ ॥

త్వం కియాన్బలహీనోఽసి రజోగుణసమాశ్రితః ।

సత్త్వాశ్రితం హి మాం విధి వాసుదేవం సనాతనమ్ ॥ ౨౨॥
 మయా త్వం రక్షితోఽద్యైవ కృత్వా యుద్ధం సుదారుణమ్ ।
 శరణం మే సమాయాతో దానవాభ్యాం ప్రపీడితః ॥ ౨౩॥
 మయా తౌ నిహతౌ కామం దానవౌ మధుకైటభౌ ।
 కథం గర్వాయసే మన్ద మోహోఽయం త్యజ సామ్ప్రతమ్ ॥ ౨౪॥
 న మత్తోఽప్యధికః కశ్చిత్సంసారేఽస్మిన్ప్రసారితే ।
 ఋషిరువాచ ।
 ఏవం ప్రవదమానౌ తౌ బ్రహ్మవిష్ణూ పరస్పరమ్ ॥ ౨౫॥
 స్ఫురదోష్టౌ వేపమానౌ లోహితాక్షౌ బభూవతుః ।
 ప్రాదుర్భభూవ సహసా తయోర్వివదమానయోః ॥ ౨౬॥
 మధ్యే లింగం సుధాశ్వేతం విపులం దీర్ఘమద్భుతమ్ ।
 ఆకాశే తరసా తత్ర వాగువాచాశరీరిణీ ॥ ౨౭॥
 తౌ సమ్బోధ్య మహాభాగౌ వివదంతౌ పరస్పరమ్ ।
 బ్రహ్మాన్ విష్ణో వివాదం మా కురుతాం వాం పరస్పరమ్ ॥ ౨౮॥
 లింగస్యాస్య పరం పారమధస్తాదుపరి ధువమ్ ।
 యో యాతి యువయోర్మధ్యే స శ్రేష్ఠో వాం సదైవ హి ॥ ౨౯॥
 ఏకః ప్రయాతు పాతాలమాకాశమపరోఽధునా ।
 ప్రమాణం మే వచః కార్యం త్యక్త్వా వాదం నిరర్థకమ్ ॥ ౩౦॥
 మధ్యస్థః సర్వదా కార్యో వివాదేఽస్మిన్స్వయోరిహ ।
 ఋషిరువాచ ।
 తచ్చుత్వా వచనం దివ్యం సజ్జిభూతౌ కృతోద్యమౌ ॥ ౩౧॥
 జగ్ముత్కూతుమగ్రస్థం లింగమద్భుతదర్శనమ్ ।
 పాతాలమగమద్విష్ణుర్బ్రహ్మప్యాకాశమేవ చ ॥ ౩౨॥
 పరిమాతుం మహాలింగం స్వమహత్త్వవివృద్ధయే ।
 విష్ణుర్గత్వా కియద్దేశం శ్రాన్తః సర్వాత్మనా యతః ॥ ౩౩॥
 న ప్రాపాన్తం స లింగస్య పరివృత్య యయా స్థలమ్ ।
 బ్రహ్మాగచ్ఛత్తతశోఽర్ధ్వం పతితం కేతకీదలమ్ ॥ ౩౪॥

శివస్య మస్తకాత్ప్రాప్య పరావృత్తో ముదావృతః ।

ఆగత్య తరసా బ్రహ్మ విష్ణవే కేతకీదలమ్ ॥ 3×॥

దర్శయిత్వా చ వితథమువాచ మదమోహితః ।

లిङ్గస్య మస్తకాదేతద్ గృహీతం కేతకీదలమ్ ॥ 3౬॥

అభిజ్ఞానాయ చానీతం తవ చిత్తప్రశాంతయే ।

శ్రుత్వా తద్బ్రహ్మణోవాక్యం దృష్ట్వా చ కేతకీదలమ్ ॥ 3౭॥

హరిస్తం ప్రత్యువాచేదం సాక్షీ కః కథయాధునా ।

యథార్థవాదీ మేధావీ సదాచారః శుచి సమః ॥ 3౮॥

సాక్షీ భవతి సర్వత్ర వివాదే సముపస్థితే ।

బ్రహ్మోవాచ ।

దూరదేశాత్సమాయాతి సాక్షీ కః సమయే౭ధునా ॥ 3౯॥

యత్సత్యం తద్వచః నేయం కేతకీ కథయిష్యతి ।

ఇత్యుక్త్వా ప్రేరితా తత్ర బ్రహ్మణా కేతకీ స్ఫుటమ్ ॥ ౪౦॥

వచనం ప్రాహ తరసా శార్ఙ్గిణం ప్రత్యబోధయత్ ।

శివమూర్ధ్ని స్థితాం బ్రహ్మో గహీత్వా మాం సమాగతః ॥ ౪౧॥

సన్దేహో౭త్ర న కర్తవ్యస్త్యయా విష్ణో కదాచన ।

మమ వాక్యం ప్రమాణం హి బ్రహ్మ పారఙ్గతో౭స్య హా ॥ ౪౨॥

గృహీత్వా మాం సమాయాతః శివభక్తైః సమర్పితామ్ ।

కేతక్యా వచనం శ్రుత్వా హరిరాహా స్మయన్నివ ॥ ౪3॥

మహాదేవః ప్రమాణం మే యద్యసౌ వచనం వదేత్ ।

ఋషిరువాచ ।

తదాకర్ణ్య హరేర్వాక్యం మహాదేవః సనాతనః ॥ ౪౪॥

కుపితః కేతకీం ప్రాహ మిథ్యావాదిని మా వద ।

గచ్ఛతో మధ్యతః ప్రాప్తా పతితా మస్తకాన్మమ ॥ ౪౫॥

మిథ్యాభిభాషిణీ త్యక్తా మయా త్వం సర్వదైవ హి ।

బ్రహ్మో లఙ్కాపరో భూత్వా ననామ మధుసూదనమ్ ॥ ౪౬॥

శివేన కేతకీ త్యక్తా తద్దినాత్కుసుమేషు వై ।

ఏవం మాయాబలం విద్ధి జ్ఞానినామపి మోహదమ్ ॥ ౪౭॥

అన్యేషాం ప్రాణీనాం రాజన్ కా వార్తా విభ్రమం ప్రతి ।
 దేవానాం కార్యసిద్ధ్యర్థం సర్వదైవ రమాపతిః ॥ ౪౮॥
 దైత్యాన్వశ్చయతే చాశు త్యక్త్వా పాపభయం హరిః ।
 అవతారకరో దేవో నానాయోనిషు మాధవః ॥ ౪౯॥
 త్యక్త్వానన్దసుఖం దైత్యైర్ముద్ధం చైవాకరోద్విభుః ।
 నూనం మాయాబలం చైతన్మాధవేఽపి జగద్గురౌ ॥ ౫౦॥
 సర్వజ్ఞే దేవకార్యాంశే కా వార్తాన్యస్య భూపతే ।
 జ్ఞానినామపి చేతాంసి పరమా ప్రకృతిః కిల ॥ ౫౧॥
 బలాదాకృప్య మోహాయ ప్రయచ్ఛతి మహీపతే ।
 యయా వ్యాప్తమిదం సర్వం భగవత్యా చరాచరమ్ ॥ ౫౨॥
 మోహదా జ్ఞానదా సైవ బన్ధమోక్షప్రదా సదా ।
 రాజోవాచ ।
 భగవన్సూరహి మే తస్యాః స్వరూపం బలముత్తమమ్ ॥ ౫౩॥
 ఉత్పత్తికారణం వాపి స్థానం పరమకం చ యత్ ।
 ఋషిరువాచ ।
 న చోత్పత్తిరనాదిత్వాన్స్వప తస్యాః కదాచన ॥ ౫౪॥
 నిత్యైవ సా పరా దేవీ కారణానాం చ కారణమ్ ।
 వర్తతే సర్వభూతేషు శక్తిః సర్వాత్మనా నృప ॥ ౫౫॥
 శవవచ్ఛక్తిహీనస్తు ప్రాణీ భవతి సర్వథా ।
 చిచ్ఛక్తిః సర్వభూతేషు రూపం తస్యాస్తదేవ హి ॥ ౫౬॥
 ఆవిర్భావతిరోభావౌ దేవానాం కార్యసిద్ధయే ।
 యదా స్తువన్తి తాం దేవా మనుజాశ్చ విశామ్పతే ॥ ౫౭॥
 ప్రాదుర్భవతి భూతానాం దుఃఖనాశాయ చామ్బికా ।
 నానారూపధరా దేవీ నానాశక్తిసమన్వితా ॥ ౫౮॥
 ఆవిర్భవతి కార్యార్థం స్వేచ్ఛయా పరమేశ్వరీ ।
 దైవాధీనా న సా దేవీ యథా సర్వే సురా నృప ॥ ౫౯॥
 న కాలవశగా నిత్యం పురుషార్థప్రవర్తినీ ।
 అకర్తా పురుషో ద్రష్టా దృశ్యం సర్వమిదం జగత్ ॥ ౬౦॥

దృశ్యస్య జననీ సైవ దేవీ సదసదాత్మికా ।
 పురుషం రక్షయత్యేకా కృత్వా బ్రహ్మాణ్ణనాటకమ్ ॥ ౬౧॥
 రక్షితే పురుషే సర్వం సంహరత్యతిరంహసా ।
 తయా నిమిత్తభూతాస్తే బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరాః ॥ ౬౨॥
 కల్పితాః స్వస్వకార్యేషు ప్రేరితా లీలయా త్వమీ ।
 స్వాంశం తేషు సమారోప్య కృతాస్తే బలవత్తరాః ॥ ౬౩॥
 దత్తాశ్చ శక్తయస్తేభ్యో గీర్లక్ష్మీర్గిరిజా తథా ।
 తే తాం ధ్యాయన్తి దేవేశా పూజయన్తి పరాం ముదా ॥ ౬౪॥
 జ్ఞాత్వా సర్వేశ్వరీం శక్తిం సృష్టిస్థితివినాశినీమ్ ।
 ఏతత్తే సర్వమాఖ్యాతం దేవీమాహాత్యముత్తమమ్ ।
 మమ బుద్ధ్యనుసారేణ నాన్తం జానామి భూపతే ॥ ౬౫॥
 ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం
 సంహితాయాం పంచమస్కంధే
 దేవీమాహాత్యవర్ణనం నామ త్రయస్త్రింశోఽధ్యాయః ॥ ౫.౩౩॥

×.౩౪ చతుస్త్రింశోఽధ్యాయః । భగవత్యాః పూజారాధనవిధివర్ణనమ్ ।

రాజోవాచ ।
 భగవన్పూహి మే సమ్యక్తస్యా ఆరాధనే విధిమ్ ।
 పూజావిధిఞ్చ మన్తాంశ్చ తథా హోమవిధిం వద ॥ ౧॥
 ఋషిరువాచ ।
 శృణు రాజన్ప్రవక్ష్యామి తస్యాః పూజావిధిం శుభమ్ ।
 కామదం మోక్షదం నృణాం జ్ఞానదం దుఃఖనాశనమ్ ॥ ౨॥
 ఆదౌ స్నానవిధిం కృత్వా శుచిః శుక్లామ్బరో నరః ।
 ఆచమ్య ప్రయతః కృత్వా శుభమాయతనం నిజమ్ ॥ ౩॥
 తతోఽవలిప్తభూమ్నాం తు సంస్థాప్యాసనముత్తమమ్ ।
 తత్రోపవిశ్య విధివత్ త్రిరాచమ్య ముదాన్వితః ॥ ౪॥
 పూజాద్రవ్యం సుసంస్థాప్య యథాశక్త్యనుసారతః ।

ప్రాణాయామం తతః కృత్వా భూతశుద్ధిం విధాయ చ || ౫ ||

కుర్యాత్ప్రాణప్రతిష్ఠాం తు సమ్భారం ప్రోక్ష్య మస్తతః |
కాలజ్ఞానం తతః కృత్వా న్యాసం కుర్యాద్యథావిధి || ౬ ||

శుభే తామ్రమయే పాత్రే చన్దనేన సితేన చ |
షట్కోణం విలిఖేద్యస్త్రం చాష్టకోణం తతో బహిః || ౭ ||

నవాక్షరస్య మస్తస్య బీజాని విలిఖేత్తతః |
కృత్వా యస్త్రప్రతిష్ఠాఞ్చ వేదోక్తా సంవిధాయ చ || ౮ ||

ఆర్చ్యం వా ధాతవీం కుర్యాత్పూజామస్త్రైః శివోద్యతైః |
పూజనం పృథివీపాల భగవత్యాః ప్రయత్నతః || ౯ ||

కృత్వా వా విధివత్పూజామాగమాక్తాం సమాహితః |
జపేన్నవాక్షరం మస్త్రం సతతం ధ్యానపూర్వకమ్ || ౧౦ ||

హోమం దశాంశతః కుర్యాద్దశాంశేన చ తర్పణమ్ |
భోజనం బ్రాహ్మణానాఞ్చ తద్దశాంశేన కారయేత్ || ౧౧ ||

చరిత్రత్రయపాఠఞ్చ నిత్యం కుర్యాద్విసర్జయేత్ |
నవరాత్రవ్రతం చైవ విధేయం విధిపూర్వకమ్ || ౧౨ ||

ఆశ్వినే చ తథా చైత్రే శుక్లే పక్షే నరాధిప |
నవరాత్రోపవాసో వై కర్తవ్యః శుభమిచ్ఛతా || ౧౩ ||

హోమః సువిపులః కార్యో జప్యమస్త్రైః సుపాయసైః |
శర్కరాఘృతమిశ్రైశ్చ మధుయుక్తైః సుసంస్కృతైః || ౧౪ ||

ఛాగమాంసేన వా కార్యో బిల్వపత్త్రైస్తథా శుభైః |
హయారికుసుమై రక్షైస్త్వైర్వా శర్కరాయుతైః || ౧౫ ||

ఆష్టమ్యాఞ్చ చతుర్థశ్యాం నవమ్యాఞ్చ విశేషతః |
కర్తవ్యం పూజనం దేవ్యా బ్రాహ్మణానాఞ్చ భోజనమ్ || ౧౬ ||

నిర్ధనో ధనమాప్నోతి రోగీ రోగాత్ప్రముచ్యతే |
అప్త్రో లభతే పుత్రాఞ్చుభాంశ్చ వశవర్తినః || ౧౭ ||

రాజ్యభ్రష్టో నృపో రాజ్యం ప్రాప్నోతి సార్వభౌమికమ్ |
శత్రుభిః పీడితో హన్తి రిపుం మాయాప్రసాదతః || ౧౮ ||

విద్యార్థీ పూజనం యస్తు కరోతి నియతేన్ద్రియః ।
 అనవద్యాం శుభా విద్యాం వింతే నాత్ర సంశయః ॥ ౧౯॥

బ్రాహ్మణః క్షత్రియో వైశ్యః శూద్రో వా భక్తిసంయుతః ।
 పూజయేజ్జగతాం ధాత్రిం స సర్వసుఖభాగ్భవేత్ ॥ ౨౦॥

నవరాత్రవ్రతం కుర్యాన్నరనారీగణశ్చ యః ।
 వాఙ్చతం ఫలమాప్నోతి సర్వదా భక్తితత్పరః ॥ ౨౧॥

ఆశ్వినే శుక్లపక్షే తు నవరాత్రవ్రతం శుభమ్ ।
 కరోతి భావసంయుక్తః సర్వాన్కామానవాప్నుయాత్ ॥ ౨౨॥

విధివన్మణ్డలం కృత్వా పూజాస్థానం ప్రకల్పయేత్ ।
 కలశం స్థాపయేత్తత్ర వేదమస్త్రవిధానతః ॥ ౨౩॥

యస్తం సురుచిరం కృత్వా స్థాపయేత్కలశోపరి ।
 వాపయిత్వా యవాంశ్చారూన్పార్శ్వతః పరివర్తితాన్ ॥ ౨౪॥

కృత్వోపరి వితానఙ్చ పుష్పమాలాసమావృతమ్ ।
 ధూపదీపసుసంయుక్తం కర్తవ్యం చణ్డికాగృహమ్ ॥ ౨౫॥

త్రికాలం తత్ర కర్తవ్యం పూజా శక్త్యనుసారతః ।
 విత్తశాత్యం న కర్తవ్యం చణ్డికాయాశ్చ పూజనే ॥ ౨౬॥

ధూపైర్దీపైః సునైవేద్వైః ఫలపుష్పైరనేకకః ।
 గీతవాద్యైః స్తోత్రపాలైర్వేదపారాయణైస్తథా ॥ ౨౭॥

ఉత్సవస్తత్ర కర్తవ్యో నానావాదిత్రసంయుతైః ।
 కన్యకానాం పూజనఙ్చ విధేయం విధిపూర్వకమ్ ॥ ౨౮॥

చన్దనైర్భూషణైర్వస్త్రైర్భక్ష్యైశ్చ వివిధైస్తథా ।
 సుగన్ధతైలమాల్యైశ్చ మనసో రుచికారకైః ॥ ౨౯॥

ఏవం సమ్పూజనం కృత్వా హోమం మస్త్రవిధానతః ।
 అష్టమ్యాం వా నవమ్యాం వా కారయేద్విధిపూర్వకమ్ ॥ ౩౦॥

బ్రాహ్మణాన్ఫోజయేత్పశ్చాత్పారణం దశమీదినే ।
 కర్తవ్యం శక్తితో దానం దేయం భక్తిపర్వైర్నైః ॥ ౩౧॥

ఏవం యః కురుతే భక్త్యా నవరాత్రవ్రతం నరః ।

నారీ వా సధవా భక్త్యా విధవా వా పతివ్రతా || 3౨||

ఇహ లోకే సుఖం భోగాన్ప్రాప్నోతి మనసేప్పితాన్ |
దేహాన్తే పరమం స్థానం ప్రాప్నోతి వ్రతతత్పరః || 33||

జన్మాన్తరేఽమిభికాభక్తిర్భవత్యవ్యభిచారిణీ |
జన్మోత్తమకులే ప్రాప్య సదాచారో భవేద్ధి సః || 3౪||

నవరాత్రవ్రతం ప్రోక్తం వ్రతానాముత్తమం వ్రతమ్ |
ఆరాధనం శివాయాస్తు సర్వసౌఖ్యకరం పరమ్ || 3౫||

అనేన విధినా రాజన్ సమారాధయ చణ్డికామ్ |
జిత్వా రిపూనస్థలితం రాజ్యం ప్రాప్యస్యనుత్తమమ్ || 3౬||

సుఖిం పరమం భూప దేహేఽస్మిన్స్వగృహే పునః |
పుత్రదారాన్సమాసాద్య లప్స్యసే నాత్ర సంశయః || 3౭||

వైశ్యోత్తమ త్వమేవాద్య సమారాధయ కామదామ్ |
దేవీం విశ్వేశ్వరీం మాయాం సృష్టిసంహారకారిణీమ్ || 3౮||

స్వజనానాం చ మాన్యస్త్యం భవిష్యసి గృహే గతః |
సుఖం సాంసారికం ప్రాప్య యథాభిలషితం పునః || 3౯||

దేవీలోకే శుభే వాసో భవితా తే న సంశయః |
నారాధితా భగవతీ యైస్తే నరకభాగినః || ౪౦||

ఇహ లోకేఽతిదుఃఖార్తా నానారోగైః ప్రపీడితాః |
భవంతి మానవా రాజింశ్చుభిశ్చ పరాజితాః || ౪౧||

నిమృలతా హ్యపుత్రాశ్చ తృష్ణార్తాః స్తబ్ధబుద్ధయః |
బీర్షిదలైః కరవీరైః శతపత్రైశ్చ చమ్ముకైః || ౪౨||

అర్చితా జగతాం ధాత్రీ యైస్తేఽతీవ విలాసినః |
భవంతి కృతపుణ్యాస్తే శక్తిభక్తిపరాయణాః || ౪3||

ధనవిభవసుఖాఢ్యా మానవా మానవస్తః
సకలగుణగణానాం భాజనం భారతీశాః |
నిగమపఠితమస్త్రైః పూజితా యైర్భవానీ
న్యపతితిలకముఖ్యాస్తే భవంతిహ లోకే || ౪౪||

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం

సంహితాయాం పంచమస్కంధే భగవత్యాః
పూజారాధనవిధివర్ణనం నామ చతుస్త్రింశోఽధ్యాయః ॥ ౫.౩౪॥

×.౩× పంచుత్రింశోఽధ్యాయః ।
సురథరాజసమాధివైశ్యయోర్దేవీభక్త్యేష్టప్రాప్తివర్ణనమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇతి తస్య వచః శ్రుత్వా దుఃఖితో వైశ్యపార్థివౌ ।
ప్రణిపత్య మునిం ప్రీత్యా ప్రశ్రయావనతౌ భృశమ్ ॥ ౧॥

హర్షేణోత్ఫుల్లనయనావూచతుర్వాక్యకోవిదౌ ।
కృతాఙ్గులిపుటౌ శాస్తౌ భక్తిప్రవణచేతసౌ ॥ ౨॥

భగవన్నావితావద్య శాస్తౌ దీనౌ శుచాన్వితౌ ।
తవ సూక్తసరస్వత్యా గఙ్గాయేవ భగీరథః ॥ ౩॥

సాధవః సమ్భవన్తిహ పరోపకృతితత్పరాః ।
అకృత్రిమగుణారామాః సుఖదాః సర్వదేహినామ్ ॥ ౪॥

పూర్వపుణ్యప్రసక్తేన ప్రాప్తోఽయమాశ్రమః శుభః ।
తవావ్యాఖ్యాం మహాభాగ మహాదుఃఖవినాశకః ॥ ౫॥

భవన్తి మానవా భూమౌ బహవః స్వార్థతత్పరాః ।
పరార్థసాధనే దక్షాః కేచిత్క్వాపి భవాదృశాః ॥ ౬॥

దుఃఖితోఽహం మునిశ్రేష్ఠ వైశ్యోఽయం చాతిదుఃఖితః ।
ఉభౌ సంసారసన్తప్తౌ తవాశ్రమపదే ముదా ॥ ౭॥

దర్శనాదేవ హే విద్వాన్ గతం దుఃఖమిహావయోః ।
దేహజం మానసం వాక్యశ్రవణాదేవ సామ్ప్రతమ్ ॥ ౮॥

ధన్యావావాం కృతకృత్యై జాతౌ సూక్తిసుధారసాత్ ।
పావితౌ భవతా బ్రహ్మన్ కృపయా కరుణార్ణవ ॥ ౯॥

గృహాణాస్మత్కూరో సాధో నయ పారం భవార్ణవే ।
మగ్నౌ శ్రాన్తావీతి జ్ఞాత్వా మన్తదానేన సామ్ప్రతమ్ ॥ ౧౦॥

తపః కృత్వాతివిపులం సమారాధ్య సుఖప్రదామ్ ।
సమ్ప్రప్య దర్శనం భూయో యాస్యావో నిజమన్దిరమ్ ॥ ౧౧॥

వదనాత్తవ సమ్ప్రాప్య దేవీమన్తం నవాక్షరమ్ ।

స్మరణజ్ఞా కరిష్యావో నిరాహారౌ ధృతవ్రతౌ ॥ ౧౨॥

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇతి సఞ్చోదితస్తాభ్యాం సుమేధా మునిసత్తమః ।

దదౌ మన్తం శుభం తాభ్యాం ధ్యానబీజపురఃసరమ్ ॥ ౧౩॥

తౌ చ ప్రాప్య మునేర్మన్తం సమ్మన్త్య గురుదైవతౌ ।

జగ్ముత్సైశ్యరాజానౌ నదీతీరమనుత్తమమ్ ॥ ౧౪॥

ఏకాన్తే విజనే స్థానే కృత్వాఽఽసనపరిగ్రహమ్ ।

ఉపవిష్టౌ స్థిరప్రజ్ఞౌ తావతీవ కృశోదరౌ ॥ ౧౫॥

మన్తజాప్యరతౌ శాన్తౌ చరిత్రత్రయపాఠకౌ ।

నిన్యతుర్మాసమేకం తు తత్ర ధ్యానపరాయణౌ ॥ ౧౬॥

తయోర్మాసవ్రతేనైవ జాతా ప్రీతిరనుత్తమా ।

పాదాముఖై భవాన్యాస్తు స్థిరా బుద్ధిస్తథాప్యలమ్ ॥ ౧౭॥

కదాచిత్పాదయోర్గత్వా మునేస్తస్య మహాత్మనః ।

కృతప్రణామావాగత్య తస్థతుశ్చ కుశాసనే ॥ ౧౮॥

నాన్యకార్యపరౌ క్వాపి బభూవతుః కదాచన ।

దేవీధ్యానపరౌ నిత్యం జపమన్తరతౌ సదా ॥ ౧౯॥

ఏవం జాతే తదా పూర్ణే తత్ర సంవత్సరే నృప ।

బభూవతుః ఫలాహారం త్యక్త్వా పర్ణాశనౌ నృప ॥ ౨౦॥

వర్షమేకం తపస్తత్ర చక్రతుర్వైశ్యపార్థివౌ ।

శుష్కపర్ణాశనౌ దాన్తౌ జపధ్యానపరాయణౌ ॥ ౨౧॥

పూర్ణే వర్షద్వయే జాతే కదాచిద్ధర్షనశ్చ తౌ ।

ప్రాపతుః స్వప్నమధ్యే తు భగవత్యా మనోహరమ్ ॥ ౨౨॥

రక్తామ్బరధరాం దేవీం చారుభూషణభూషితామ్ ।

కదాచిన్యాపతిః స్వప్నేఽప్యపశ్యజ్జగదమ్బికామ్ ॥ ౨౩॥

వీక్ష్య స్వప్నే చ తౌ దేవీం ప్రీతియుక్తౌ బభూవతుః ।

జలాహరైస్తృతీయే తు స్థితౌ సంవత్సరే తు తౌ ॥ ౨౪॥

ఏవం వర్షత్రయం కృత్వా తతస్తౌ వైశ్యపార్థివౌ ।

చక్రతుస్తౌ తదా చింతాం చిత్తే దర్శనలాలసౌ || ౨౫||

ప్రత్యక్షం దర్శనం దేవ్యా న ప్రాప్తం శాన్తిదం నృణామ్ |
దేహత్యాగం కరిష్యావో దుఃఖితౌ భృశమాతురౌ || ౨౬||

ఇతి సశ్చిన్త్య మనసా రాజా కుణ్డం చకార హ |
త్రికోణం సుస్థిరం సౌమ్యం హస్తమాత్రప్రమాణతః || ౨౭||

సంస్థాప్య పావకం రాజా తథా వైశ్యోఽతిభక్తిమాన్ |
జహావసౌ నిజం మాంసం ఛిత్వా ఛిత్వా పునః పునః || ౨౮||

తథా వైశ్యోఽపి దీప్తేఽగ్నౌ స్వమాంసం ప్రాక్షిపత్తదా |
రుధిరేణ బలిం చాస్యై దదతుస్తౌ కృతోద్యమౌ || ౨౯||

తదా భగవతీ దత్త్వా ప్రత్యక్షం దర్శనం తయోః |
ప్రాహ ప్రీతిభరోద్భ్రాన్తౌ దృష్ట్వా తౌ దుఃఖితౌ భృశమ్ || ౩౦||

దేవ్యువాచ |
వరం వరయ భో రాజన్ యత్తే మనసి వాశ్చోతమ్ |
తుష్టాహం తపసా తేఽద్య భక్తోఽసి త్వం మతో మమ || ౩౧||

వైశ్యం ప్రాహ తదా దేవీ ప్రసన్నాహం మహామతే |
కిం తేఽభీష్టం దదామ్యద్య ప్రార్థయాశు మనోగతమ్ || ౩౨||

వ్యాస ఉవాచ |
తచ్ఛుత్వా వచనం రాజా తామువాచ ముదాన్వితః |
దేహీ మేఽద్య నిజం రాజ్యం హతశత్రుబలం బలాత్ || ౩౩||

తమువాచ తదా దేవీ గచ్ఛ రాజన్ నిజం గృహమ్ |
శత్రవః క్షీణసత్త్వాస్తే గమిష్యన్తి పరాజితాః || ౩౪||

మన్త్రిణస్తే సమాగమ్య తే పతిష్యన్తి పాదయోః |
కురు రాజ్యం మహాభాగ నగరే స్వం యథాసుఖమ్ || ౩౫||

కృత్వా రాజ్యం సువిపులం వర్షాణామయుతం నృప |
దేహాస్తే జన్మ సమ్ప్రాప్య సూర్యాచ్ఛ భవితా మనుః || ౩౬||

వ్యాస ఉవాచ |
వైశ్యస్తామప్యువాచేదం కృతాజ్ఞులిపుటః శుచిః |
న మే గృహేణ కార్యం వై న పుత్రేణ ధనేన వా || ౩౭||

సర్వం బంధకరం మాతః స్వప్నవన్నశ్వరం స్ఫుటమ్ |
 జ్ఞానం మే దేహి విశదం మోక్షదం బంధనాశనమ్ || ౩౮ ||
 అసారేఽస్మింశ్చ సంసారే మూఢా మజ్జన్తి పామరాః |
 పణ్డితాః సన్దరస్తిహా తస్మాన్నేచ్ఛన్తి సంసృతిమ్ || ౩౯ ||
 వ్యాస ఉవాచ |
 తదాకర్ణ్య మహామాయా వైశ్యం ప్రాహ పురఃస్థితమ్ |
 వైశ్యవర్ష తవ జ్ఞానం భవిష్యతి న సంశయః || ౪౦ ||
 ఇతి దత్త్వా వరం తాభ్యాం తత్రైవాన్తరధీయత |
 అదర్శనం గతాయాం తు రాజా తం మునిసత్తమమ్ || ౪౧ ||
 ప్రణమ్య హయమారుహ్య గమనాయ మనో దధే |
 తద్దైవ తస్య సచివాస్త్రాగత్య నృపం ప్రజాః || ౪౨ ||
 ప్రణేముర్వినయోపేతాస్తమూచుః ప్రాజ్ఞాల్లిస్థితాః |
 రాజంస్తే శత్రవః సర్వే పాపాచ్ఛ నిహతా రణే || ౪౩ ||
 రాజ్యం నిష్కణ్ణకం భూప కురుష్వ పురమాస్థితః |
 తచ్చృత్వా వచనం రాజా నత్వా తం మునిసత్తమమ్ || ౪౪ ||
 ఆపూచ్ఛ్య నిర్యయౌ తత్ర మన్త్రిభిః పరివారితః |
 సమ్ప్రొప్య చ నిజం రాజ్యం దారాన్స్వజనబాన్ధవాన్ || ౪౫ ||
 బుభుజే పృథివీం సర్వాం తతః సాగరమేఖలామ్ |
 వైశ్యోఽపి జ్ఞానమాసాద్య ముక్తసంజః సమన్తతః || ౪౬ ||
 కాలాతివాహనం తత్ర ముక్తబన్ధశ్చకార హ |
 తీర్థేషు విచరన్గాయన్భగవత్యా గుణానథ || ౪౭ ||
 ఏతత్తే కథితం దేవ్యాశ్చరితం పరమాద్భుతమ్ |
 ఆరాధనఫలప్రాప్తిర్యథావదూభపవైశ్యయోః || ౪౮ ||
 దైత్యానాం హననం ప్రోక్తం ప్రాదుర్భావస్తథా శుభః |
 ఏవమ్ప్రభావా సా దేవీ భక్తానామభయప్రదా || ౪౯ ||
 యః శ్ంణోతి నరో నిత్యమేతదాఖ్యానముత్తమమ్ |
 సమ్ప్రొప్నోతి నరః సత్యం సంసారసుఖమద్భుతమ్ || ౫౦ ||

జ్ఞానదం మోక్షదం చైవ కీర్తిదం సుఖదం తథా ।
పావనం శ్రవణాన్నూనమేతదాఖ్యానమద్భుతమ్ ॥ ౫౧॥

అఖిలార్థప్రదం స్నృణాం సర్వధర్మసమావృతమ్ ।
ధర్మార్థకామమోక్షాణాం కారణం పరమం మతమ్ ॥ ౫౨॥

సూత ఉవాచ ।
జనమేజయేన రాజ్ఞాసౌ పృష్టః సత్యవతీసుతః ।
ఉవాచ సంహితాం దివ్యాం వ్యాసః సర్వార్థతత్త్వవిత్ ॥ ౫౩॥

చరితం చణ్డికాయాస్తు శుమ్భదైత్యవధాశ్రితమ్ ।
కథయామాస భగవాన్కృష్ణః కారుణీకో మునిః ।
ఇతి వః కథితః సారః పురాణానాం మునీశ్వరాః ॥ ౫౪॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్రాయాం
సంహితాయాం పంచమస్కంధే సురథరాజసమాధివైశ్యయోర్దేవీ-
భక్త్యేష్టప్రాప్తివర్జనం నామ పంచమత్రింశోఽధ్యాయః ॥ ౫.౩౫॥

॥ ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణే పంచమస్కంధః సమాప్తః ॥

Encoded and proofread by Vishwas Bhide

5 Shrimaddevibhagavatamahapurane Panchamah Skandhah

pdf was typeset on March 31, 2024

Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

